Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

De fine - Cod. Ettenheim-Münster 334

[S.l.], 1742

Tractatus

urn:nbn:de:bsz:31-131744

Visual Library

Tractatus 4tus

De Fine

utriusque substantiae spiritualis et corporeae.

Praesentem tractatum ob importantiam et diversitatem materiarum, necnon occurrentium in duas partes secare juvat. in 1a agetur de fine, illiusque quidditate et proprietatibus. in 2a de mediis illum assequendi; scilicet de actibus humanis, gratia, et meritis. Sit igitur

Pars 1ma

De Fine

Caput 1.

De fine ut sic.

Finis communiter ab omnibus sive Theologis sive Philosophis definiri solet, quod sit id, cujus gratia aliquid fit. unde sunt in philosophia divinus, causa finalis in intentione semper est prima. porro ad meliorem dicendorum intelligentiam

Dividitur 1o in finem cujus, qui sit ratione sua intrinseca amabilitatis per se appetitur ut v.g. est scientia. et finem cui, qui est subjectum, cui v.g. scientia applicatur. 2o in finem qui, seu objectivum, et in finem quo seu formalem. prior est illud bonum quod amore prosequimur, et per consequentia media inquirimus, ut est v.g. ars. posterior seu formalis est consecutio ejus boni seu actus ille quo objectum amatum consequimur et possidemus

ut v.g. studium, quo artem paramus. 3tio in finem operis et operantis; ad finem operis, qui ex sua natura ordinatur; et dicitur intrinsecus. ad 2dum qui et extrinsecus vocatur, qui non ex natura sed sola operantis intentione ordinatur. 4to in finem intermedium et ultimum. prior est qui non ultimato sed cum subordinatione ad ulteriorem finem quaeritur, ut sunt delectationes quae in navigiis in Londino, ubi votum peregrinationis explere intendis. posterior est qui ad ulteriorem finem non ordinatur. Et si caeteri omnes ad illum ordinantur, dicitur finis simpliciter ultimus, sensu id quod. His igitur ex[posi]tis sequitur

Quaestio prima

Quomodo et an Deus agat propter finem?

Suppositio 1o quod sicut in omnibus causis aliud est causalitas, et aliud ratio formalis causalitatis, ita similiter praescindi posset ratio finis a causalitate finis et quidem, quod aliqua actio fit propter finem duobus modis: fit propter finem tamquam propter veram causam finalem, et propter finem tamquam propter rationem solam finalem praescindendo ab imperfectionibus dependentiae et distinctionis, quae in omni vera et propria causalitate requiruntur. Quaeritur ergo an Deus in suis actionibus agat propter finem tamquam propter veram causam finalem, vel solam tamquam propter rationem finalem? circa quod

Suppositio 2do actionum divinarum alias esse immanentes alias transeuntes. immanentes sunt, quae operantur ad intra, quarum aliae sunt essentiales et communes tribus personis, ut intellectio, volitio etc., aliae notionales et non communes ut generatio verbi et processio Spiritus Sancti. transeuntes sunt, quae operantur ad extra, et varie considerantur: vel quatenus se tenent ex parte Dei, vel prout se tenent ex parte termini et creaturae productae ab actione Dei dependentis, ubi [illegible]

Prob. 3. contra alios et praesertim Durand. et Suarem,
quod actio Dei non formaliter sed virtualiter tantum in effectu productum tan=
tum; quia potentia operativa in Deo non distinguitur ab intellectu et volunta-
te. Minor: actio intellectus et voluntatis est formaliter immanens, cum sit
actio vitalis. ergo et operatio debet esse formaliter immanens. imo si
operatio divina distingueretur realiter ab ipsa potentia, utpote in creata
producta existens, per se extra potentiam executivam. non esse infinitam
in actu 2do utpote in creata limitata: fuit itaque Deus non et
infinitus, si realiter distingueretur ab actione. Dein si Angeli mo=
vent caelos cognitione sui intellectus efficaci, ut communiter docetur in scholis, quae
imperfectior agendi modus tribuatur Deo? his itaque praesertis
Dico primo Deus agens ad intra sive libere sive necessario non agit propter
finem tamquam ob causam finalem, sed tamquam ob rationem finis. 1a pars si
Prob. quia causa finalis est causa extrinseca uti patet ex Physica, et non
influit in effectum nisi eo modo quo causatur, scilicet extrinsece et meta=
phorice tantum: operationes autem divini immanentes sunt intrinsecae et rea-
liter ipse Deus: ergo non possunt provenire a fine tamquam a causa finali.
Prob. 2a pars. a pari. sicut attributa divina non possunt habere causam effectivam
rigorosam, quia haec dicit in effectu imperfectionem distinctionis et dependentiae,
possunt tamen habere causam effectivam virtualem scilicet naturam divinam, a qua vir-
tualiter dimanant, et quae dicitur ratio a priori attributorum:
ergo similiter licet volitio Dei sive libera sive necessaria non possit habere causam
finalem rigorosam ob rationem modo datam; et quia non potest illa aliquam
esse a vera causa finali sine dependentia, habet tamen in Deo quandam
rationem volendi, hoc ipso quod agat propter finem, ut statim inferius osten-
detur, quae dicitur causa improprie seu virtualis, seu ratio finis, quae non
est alia quam divina bonitas movens et detrahens Deum ad eliciendas has vel illas cogitationes, ut clare ostendit S. Thomas 1. cont. gent.

c. 86 ibi: finis ē rao volendi ea, quae st ad finē; Deus a. vult bonitatem suā tqm finē: oīa a. alia vult tqm ea, quae st ad finem: sua igitr bonitas ē rāō, quare vult alia, quae st diversa ab ipsa. hinc

Dic 2do Deus agens ad extra agit pptr finē tqm pptr cāā finalem.

Prob. nam qui universa pptr semetipsum operatus ē Dnus prov. 16. n potuit n oēs effctus à se pdctos ad se tqm finē ordinasse. unde et Apoc. 1. alpha et omega, principiū et finē se vocat. imo cum nihil realitis fit in effctibz creatis, quin ex volitiōē dīvnā causalitr profluxerit, oportet oīmodam rerū creatarū n tantum in Deum tqm ultimum finem, sed in bonū univrsi, immò et in alia tqm fines intermedios ac proximos v.g. bona creata, ordinabilitem ee à Deo decreta; quia et Dei ad extra transeuntes actiones sive effctus à Deo fiunt tum pptr bonū aliqd creatū seu finē proximū, tum pptr increatū ipsiqz dīvnē eentiā bonitatē seu finē ultimū. his igitur gsi certis recte

Dico 3tio non solū effctz à Deo producti sed et eis volitiones liberae oēs et productiones ad extra dirigantz et ordinantz in finē, ūt tqm ad cāā ū tqm ad rāōē finis. 2da pars gstat ex dictis, quia tertius modus n datz. et pma

Prob. sic. 1o quoad actiōēs eentles imanentes. oīs volitio dīvna fit pptr bonitatē dīvnā, qua sit vetas dīvna alicui ad sui amorē vel et creaturarū, pptr sui amorē. et hoc certū est, nam aliàs Deus caeco modo vellet et qsi insipienter ageret: immò n pt n agere nisi pptr suā bonitatē, quia infinitè bonus ē, et oīa illi opera necriò bona sint, iuxta illud Gen. 1. vidit Deus cuncta quae fecerat, et erant valdè bona: go sc. pptr bonitatē suā vult et operatz, operatz et vult pptr finē.

2do quoad actiones notionales. nam in ipsa productione spiritus
Sancti includitur actio, quae bonitate increata in Patre et Filio commu=
nicativa, et in Spiritu S. communicata respiciens tamquam finem quidem
simpliciter extrinsecum, sed simpliciter intrinsecum motivum; quia ille ipse amor
quo Pater et Filius se invicem tamquam unico spiratore diligunt, habet pro
objecto ipsam spirationem a Patre et Filio productam ex motivo bonitatis suae
increatae: quod.
3tio quoad actiones transeuntes ad extra constat satis ex illo prov. 16.
universa propter semetipsum operatus est Deus, et ex illo Rom. 11. ex ipso
et per ipsum, et in ipso sunt omnia. quae verba D. Thomas exponens ait: per
dictum ex ipso, ipsum designare causam efficientem, per dictum per ipsum causam exemplarem
et per dictum in ipso causam finalem creationis, quae est ipsa divina bonitas. Unde
Nota, quod dicitur Deum agere ad extra propter causam finalem, illud non eodem
esse, quatenus creatio vel productio effectus se tenet ex parte Dei; quia sic
non operatur propter causam finalem, cum nulla sui habeat causam; sed propter rationem
finalem tantum, sed eodem esse, quatenus se tenet ex parte sui et effectus
producti; qui propter finem tamquam propter veram ~~causalem~~ causam finalem, fiet Deum
creatum est ut sumpsimus ex Scriptura iam annotatum et certum. At
adhuc restat solvenda circa hoc alia

Quaestio 2da
Quem finem sibi Deus proposuerit in condendo mundo?

Origenes putavit mundum non fuisse creatum ex prima Dei intentione, sed
ad poenam creaturarum spiritualium peccantium, quas supposuit ante mundum con=
ditum. Sane laboris non est multis hunc refutare errorem; cum
Scriptura ipsa saepe citato textu prov. 16. universa propter semetipsum
operatus est Deus, eum penitus destruat.

Alij ex modernis suspicati sit finē quē Deus in condendo mundo sibi
proposuerit, eē gloriā ex rerum universitate, et ex incarnaoe in Deū
redundaturā. verùm quiniō hanc arbitror via sustineri poe; quia
gloria illa extra Deū ē; Deus v° ipse finis sibi finis, et se ipso beatus
est. cum eū Deus necrio amet finē suum, necriō incarnaoē
decrevisset, nec à mundo creando ullo modo potuisset abstinere,
quod ē contra sanā fidem.

S. Augustinus l. 83. quæst. q. 28. quærenti, cur fecerit Deus cœlū et
terrā, respondendum ait, quia voluit. ulteriùs quærenti cur vo-
luerit, dicit, stulta eē quæstioē illā, cū nulla sit caā divinæ vo-
luntatis. hoc verū ē, at ppterea n̄ negat S. Doctor, Deū aliquā
raoe motū fuisse, ut mundum crearet, potiùs quā n̄ crearet, ait
e. ipse l. 11. confess. c. 21. hanc condendi mundi iustma caā fuisse, ut
à Deo bono bona crea fierent. hoc ē ut perfectioē sua alijs rebus
coīcaret. qre

Dico. qntū hūa raō concilia divina inspicere et venerari pt, propria
et vera raō et finis, quē Deus in creando mundo sibi proposuit, ē sua
bonitas divina creātis coīcanda. ita cois Cathol.

Prob. raoe S. Thom. 1. p. q. 44. a. 4. illud qd primū agens intendit oībus
coīcare, qd ipsa oīa creata intendunt consequi ē finis oīm: atqui sic
se hbet bonitas divina; quia universa ppter semetipsū creavit ē,
et hoc et oēs aliæ creaē in ipso quiescunt; ergo m. ulterius cstat ex
script. 1° de Angelis Heb. 1. oēs sunt administratorij spiritus. et alibi script.
2° de hoe. Joan. 17. hæc ē a vita æterna ut cognoscant tē solū Deū
verū. 3tiō de cæteris rebus creatis oībus ex illo prov. 16. ppter semetipsū
oīa creavit ē Dnus.

Nota tn̄ ja hoc thā idqum ē de fine ultimo simplr tali, qtenus totū
universum cum singulis suis ptibus ordinat in Deū sicut in finem,
inqtū in eis per quamdam imitaoē divina bonitas repræsentatur.

universa ē hoc mundi moles, ut ait S. Basilius hom. 1. in Hexam.
perinde ac liber litteris exaratus pala[m] contestans et depraedicans gloriam
Dei, ejusque augustissimam Maiestatem, arcana alioquin et invisibilia
abunde annuncians tibi illius creationem, conferens ad cognitionem attinet
veritatis. nam et ob alios fines intermedios propter hoc univer=
sa creata fuisse Scriptura itidem palam testatur, 1o de Angelis Hebr. 1. os
stadministratorios spiritus in ministerium missi propter eos qui haere=
ditatem capiunt salutis. et alibi plurimis aperit, Angelos in cus=
todiam hominum fuisse datos. De rebus caeteris constat Gen. 1. propter hominem fuisse
creatas; ait ē ibi Deus: faciamus hominem ad imaginem et similitudinem nostram
et praesit piscibus maris et volatilibus coeli, et bestiis, universaeque terrae
ergo.
Nota. Licet sint omnia propter finem sive ultimum sive intermedium creata
sunt, ita necessario sequi, illa omnia propter finem a Deo destinatum formaliter agere,
et hoc certum ē, et experientia constat, qua videmus cuncta invite servire.
at quid de homine, quem ad solum finem ultimum creatum dixi, an
semper propter Deum agat, sequens declarabit

Quaestio 3tia
An homo semper formaliter agat propter finem
ultimum.

Resp. 1o Ex dictis certum est, res omnes creatas propter finem ultimum
agere: licet diverso modo, scilicet vel ut eum possideant, ut Angeli et homines,
vel ut ordini et ordinationi suae obsequantur, ut bruta et caeterae res creatae.
Iam cum Angeli sive boni sive mali extra statum sint meriti, adeoque
semper propter finem suum ultimum operentur, ibi eum videndo et adorando,
hic suae justitiae satisdando, status quaestionis cadit in solum hominem,
qui solus superest creatura rationalis, cui competit propter Deum operari, ut illum
possideat. Dubium quaestioni facit, quia liberum habet homo arbitrium
contrarietatis, adeoque potest agere vel bene vel male, vel prout ne supponunt in=
differenter omnino, adeoque ex fine bono, malo, et indifferenti ad ultimumque.

Noto 2do adversarios pro sua stabilienda opinione finem ultimum
dupliciter distinguere, formalem nimirum seu beatitudinem in communi et materialem
seu rem illam, in qua collocat homo suam beatitudinem, sive sit Deus, sive bonum
proprium.
Noto 3tio ex eodem fine homini multiplicem modum operandi propter finem ul=
timum attribuunt. 1mo actualiter, cum actu expresso voluntatis tendit in finem
ultimum, quod est formaliter propter finem ultimum agere vocant. quomodo con=
stat hominem non semper operari. 2do habitualiter quod habitualis dispositio perseverat in hoc
ad finem ultimum: hoc est ratione huiusce dispositionis ipsi dominantis
deinde omnia habitualiter referre in ultimum finem. neque hoc modo homo semper agit,
ut patet ex mortaliter peccante. 3tio virtualiter quod actualis volitio prae=
cedens manet in virtute, in qua operatur, etsi nil cogitet de fine.
neque hoc modo homo semper operatur, quia supponit actualem, quia apud quosdam
rarissime, et forte non diu durat. 4to interpretative quod operatur
circa aliquod obiectum quod ex natura sua ordinatur ad finem, quem tamen homo neque
actu cognoscit, neque actu intendit. v.g. qui dat eleemosynam propter hone=
statem misericordiae nihil de Deo vel beatitudine cogitans censetur ope=
rari interpretative propter Deum, et propter beatitudinem saltem in illo operatio=
ne, quia, aiunt, ipsum bonum honestum, quod expresse intendi=
tur, ex natura sua refertur in Deum, et est medium quo tendimus in beatitudinem.
quare hunc modum vocant etiam virtualiter ex parte operis. et hoc modo vo=
lunt hominem semper agere propter finem ultimum formalem, quotiescunque voluntas
libere et humano modo operatur, nisi hac ratione, quia voluntas non potest velle
nisi bonum: ergo agit propter finem ultimum formalem pro semper, quotiescunque
vult, sive bene sive male velit, quia beatitudo formalis pro obiecto habet
bonitatem ut sic.
Quidquid sit de hac sententia ferme communi theologorum mihi non placet, quia
ut dixi in tractatu priori, voluntas malum qua malum eligere sponte sua
potest, et hoc toties ferme facit, quoties studio et ex malitia peccat
nullo alio fine illecta: ergo quoad hoc non subsistit, quia in tali casu

non beatitudinem, sed malum qua malum appetit. Sed tamen neque
hoc solvit statum quaestionis, qui solus versatur circa finem rerum
ultimum, qui est solus Deus iuxta illud Apoc. 1 ego sum α. et ω.
principium et finis, extraque nulla alia datur beatitudo
et bonitas iuxta illud Matth. 19. et Luc. 18 quid me dicis bonum?
nemo bonus est nisi solus Deus. unde neque videtur bona ista divisio
finis ultimi in finale et malum, nam cum universa propter semet-
ipsum Dominus operatus sit, caeterae res creatae sunt fines intermedii tantum,
et modo adest bono sit, si vero malo, eis non nisi interpretative, et modo adul-
terino ratio finis ultimi attribui potest, ut in probationibus videbimus.
Ergo de Deo solo difficultas solvenda restat, an hoc sit propter ipsum
agat, pro quo

Resp. 4to actiones humanas spectari posse vel in esse physico vel morali, vel
utroque sic ~~[illegible]~~, vel etiam indifferenti. de actione in esse physico et morali
bona spectata eius omnis ablata videtur, quia ad esse physicum Deus non solum
conjuncto concurrit, sed et removet, et hoc casu homo agens agit ut creata
providisse, [illegible] a creatore seu fine ultimo ad agendum producta
ob finem universi; adeoque extra morale bonum sed dat gratiam, et
homo absque fine illa nihil bene potuere potest, et quae sunt talia esse
immediate ab ipso profluit, ita et immediate in illum dirigitur.
De indifferenti quae sunt media inter bona et mala, hoc ipso quia propter
nullum finem fit, quoad esse finem morale, si ita appellare fas est, propter
ultimum finem non nisi in actu primo, ipseque nimirum in ultimum
finem referibilis est, fieri potest. Sed de hoc alibi plura. De morali
mala vel etiam physica de se mala res iterum certa videtur eam nunquam
propter finem ultimum poni, patetque ex pluribus scripturae S. locis
ubi Deus conqueritur se derelictum et praesertim Jer. 2. ubi per os pro-
phetae ad populum suum ait: quid invenerunt patres vestri in me

BADISCHE
LANDESBIBLIOTHEK
gefördert
durch
Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

iniquitatis, quia elongaverunt à me, et ambulaverunt post
vanitatem et vani facti sunt. ... Transite ad insulas Cethim, et
videte si factum est huiuscemodi. Si mutavit gens deos suos, et
certè ipsi non sunt Dii: populus verò meus mutavit gloriam suam in idolu-
Obstupescite cæli super hoc ... duo enim mala fecit populus meus, me
dereliquerunt fontem aquæ vivæ, et foderunt sibi cisternas, cister-
nas dissipatas, quæ continere non valent aquas. et c. 3. v. 21. vox
in viis audita est, ploratus et ululatus filiorum Israel, quoniam iniquam
fecerunt viam suam, obliti sunt Dni Dei sui, ad quos Dnus: converti-
mini filii revertentes, et sanabo aversiones vestras. Rebus ergo
sic stantibus

Dico: etsi homo ex instinctu naturali appetat Deum seu finem
suum ultimum, inde tamen saepe operatur praeter illum ob perversam suam propriam
voluntatem. 1ma pars, quod scilicet omnis homo naturaliter appetat Deum constat
ex hoc, quia appetitus rationalis hominis, utpote à Deo creatus ex natura
sua bonus est, et in bonum tamquam sibi conveniens fertur, et ferretur
nisi peccato fuisset vitiatus: ergo cum solus Deus bonus sit, a quo ex con-
sequenti omne bonum participat, sequitur, ut si appetitus rationalis naturaliter bonum
appetit, Deum appetat.

Prob. 2 p. 1o quia ut probavimus alibi, voluntas pro suo libitu potest eligere
malum quà malum, idque eligit, quoties ex mera malitia peccat,
quo tempore non operatur praeter Deum seu ultimum finem, qui summum bonum est.
2do Actus indifferens de se neque est bonus neque malus, hoc ipso quia inter
utrumque mediat, ergo non participat de summo bono nisi in actu 1o, quia
nondum est actu bonus, sed primum in bonum convertibilis: ergo neque fit praeter
summum bonum seu finem ultimum. dato actum dari indifferentem probavimus

ctio ex communi omnium sententia et praxi ... ex citata scriptura
aliisque innumeris colligitur, quod qui peccat mortaliter, eo ipso se avertit
a Deo ceu ultimo fine, et convertit se ad creaturas, seu ultimum
suum finem contra ordinem rationis maliciose ponit in creatura. atqui
hoc saepius fit: ergo etc. de eo non curat propter Deum. Ex his

Colliges 1o peccantem mortaliter toties quoties peccat mortaliter, finem
suum ultimum in creatura, quam amat, ~~ponere~~, ut vult S. Thomas, vel
in amore proprio, quia propter bonum proprium omnia alia appetit, constitue-
re; non quidem ut in illo finaliter quiescat, sed interpretative tan-
tum, quatenus scilicet hic et nunc a Deo recedit, eique creaturam anteponit.
nam vix excusari potest qui peccando mortaliter vel in ipso actu pec-
caminoso vel ante non advertat, cum ex ipsa definitione peccati adver-
tere debet hanc actionem esse contra Deum, et ipsius legem aeternam, et
constare suum ultimum finem; si ergo nihilominus peccat, hoc ipso quia
propter finem et quidem semper ultimato ... propter ultimum agit, sed propter
Deum, propter creaturam agere taliter necesse est, non ergo, ut dixi, ut in illa
q hoc est finaliter quiescat ut in suum finem beatitudinem praesentem, et futuram
in ea reponat, id nequidem perversissimus faciet adhibito saltem
rationis consilio, quia ut ait S. ~~Thom~~ Augustinus Enchirid. c. 44. nam
et in malis suis non potest amittere beatitudinis vero appetitum, qui ei
connaturalis est, et patet ex divite illo Evangelico, qui in-
ter extrema desperatione tam ardenter stillam aquae caelestis ab Abraha-
mo petebat, sed tantum pro hic et nunc, vel est pro hac vita.

Colliges 2do peccantem contra venialiter tantum hoc ipso quia a Deo
non recedit, sed tantum aliquo affectu impeditur in illius amore et
servitio, sequitur praeter ultimum finem quem semper in Deo ponit, ad-
mittere quemdam finem intermedium, quo tardatur in amore

ad instar peregrinantis qui in via hac illucque paululum impeditus ne in locum destinatum citius perveniat. ex quo colligitur 3tio impossibile esse, quidem hominem pro eodem tempore aequaliter appetat duos ultimos fines totales et adaequatos, quia finis ultimus est, quod diligit homo super omnia, et omnibus aliis praefert: sed non potest nisi unicus finis super omnia diligi et omnibus aliis praeferri; si enim essent duo, neuter plus altero amaretur, alterique praeferretur, unde et Christus Matth. 6. dixit: nemo potest duobus dominis servire, aut enim unum odio habebit et alterum diliget. imo stricte loquendo non datur neque dari potest nisi finis ultimus scilicet Deus, ad quem omnis beatitudo spiritualis refertur, et res creata, quae omnis sola beatitudo adulterina venit et ad quam quodlibet peccatum non est nisi finis per accidens neque enim respectu ad eum; cum Christus ipse dixit, ut patet ex cit. l. alioquin quam plurimis, has dicas beatitudines stare non posse. re tota de ipsa videbitur.

Caput 2dum

De fine in particulari seu de beatitudine.

Priori in capite Theologi Scholastici beatitudinem distinxere in materialem et formalem, vel dividunt in obiectivam et formalem. obiectivam dicunt cum S. Thoma hic a. 1. quod sit bonum totaliter quietans et satians appetitum. formalem vocant huius actualem possessionem, seu operationem illam qua apprehendit et possidet summum bonum. At sane haec sola vera et sola admittenda videtur distinctio, nam homo quidquid agit illud propter bonum vel beatitudinem quandam agit ideo, ut quietet et satiet appetitum suum

propter finem obiectum, quia in obiecto quod amat ponit finem
suum.
Dividitur beatitudo obiectiva in naturalem et supernaturalem: naturalis est illa, quae
naturae hominis proportionatur, seu ad quam homo per propria suae naturae perve-
nire potest. Supernaturalis vero est, quae naturam hominis excedit, et quam homo
sola virtute divina et auxilio supernaturali consequi valet. utraque sub-
dividitur in beatitudinem huius vitae quae est imperfecta, et solum inchoata,
et beatitudinem patriae quae est perfecta et consummata: item in essentialem, quae
versatur circa obiectum beatificum, seu circa Deum: et accidentalem
quae etiam ad alia obiecta inferiora se extendit, ut intuitio corporis
Christi in caelo, cognitio creaturarum, gloria corporis beati etc.
Porro multum desudant Theologi scholastici in evertendis
sectis antiquorum philosophorum, quarum S. Augustinus lib. 19. de Civit. c. 1.
ex Marco Varrone 280. refert, quae diversa pro fine ultimo
constituere. omnes tamen facile ad has tres classes scilicet bona animae, bona
corporis, et bona fortunae reduci possunt. Verum operae pre-
tium vix duximus pluribus easdem refutare, praesertim cum
ex dictis et passim scriptura tam novi quam veteris testamenti satis
clarum sit, nullum verum bonum esse, quo anima satietur, nisi quidem
aliud, ait S. Aug. l. 22. de Civit. c. 30. quod per Prophetam dixit: ero
illorum Deus, et ipsi erunt mihi plebs? nisi ego ero unde satientur,
ego ero quaecunque ab hominibus honeste desiderantur, et vita et salus
et virtus et copia, et gloria et honor, et pax et omnia bona? sic
enim et illud recte intelligitur, quod ait Apostolus, ut sit Deus omnia in omnibus:
ipse finis erit desideriorum nostrorum, qui sine fine videbitur, sine fas-
tidio amabitur, sine fatigatione laudabitur. hoc munus hic affectus,
hic actus profecto erit omnibus, sicut ipsa vita aeterna communis. et

Rerum sic contra quaecunque suaderi potest. hoc quivis tot experimento
nisi corpore constat et animo. quod nullius ex genere bonis sui satiari
potest. jam corporalibus rebus hoc non satiatur omnimodo, in nostra habe-
eas divitias, habeas bona, habeas amicos, ac verbo omnia, quae mundus
habet, sic anima contristatur et dolet, hoc ipsis non satiatur: imo si ius eo
voluptuose fruitur, nunquam deficit vel sine timore illa deinceps
perdendi, vel sine desiderio inordinato plura acquirendi, ac
quo anima nunquam satiatur, et eo miserior quo magis indiget: quod bonum
quo anima satiatur, debet esse quidam his excellentius, aeternum et infinitum
quod in suo bono persistat, et quod anima suo amore nunquam exhauriat, ac
quod solus Deus est. sicque argumentabatur olim S. Aug. l. de Beata
vita cum suis sociis. Hoc ergo supposito certo. jam
cupit animus illum adesse, ubi sine fine sperat permanere et
extremis suis laboribus gaudeat caelestia gustare, qualis fruentis ii,
qui perfuncti laboribus et studiis suo fine sunt potiti. Sit igitur
de beatitudine formali vera

Articulus 1mus

De Beatitudine formali in communi.

Et quam quidem acturi sint in corporibus immortalibus atque spiritualibus sancti
nondum carne carnaliter, sed spiritualiter iam viventes, quid Deus dignatur
adjuvare videamus: et illa ipsa actio vel potius quies atque otium
quale futurum sit, si verum cum S. August. l. 22. de Civit. c. 29. velim dicere,
nescio. non enim hoc unquam per sensus corporis vidi, si autem hoc mente id est
intelligentia vidisse me dicam, quantum est aut quid est nostra intelligentia ad illam
excellentiam? ibi est enim pax Dei, quae sicut ait Apostolus, superat omnem
intellectum, quam dicimus quod potest sunt. Sed quia et nos pro modo nostro
pacis ejus participes facti sumus in nobis atque inter nos, et cum ipso pace

qntu nrum sciemus, obtinebimus; isto modo prosus modo sciunt
eam s. Angeli; nos qui nolonge infra qtemlibet profectu mentis
excelbant. Considerandum est, qd vir dicebat: ex pte scimus et ex
pte prophetamus; donec veniat qd perfectum est. et videmus nc per
speculu in onigmate, tunc a facie ad facie. Sic iam vident s. An-
geli; quia Dnus dixit: videte ne contemnatis unu de pusillis is-
tis; dico e. vobis quia Angeli eorum in coelis sper vident faciem
Patris mei, qui in coelis est. sicut go illi vident, ita et nos visuri
sumus, sed nondum ita videmus. propter quod ait Ap. illud quod vado ante
dixi: videmus nc per speculu in onigmate, tunc a facie ad facie:
premiu itaqs fidei nobis visio sta servatur ideoque et Joannes similiter
loquens: cum apparuerit, inquit, similes ei erimus, qm videbimus
eu sicuti est. iam inter Theologos est

Quaestio 1ma
An Beatitudo nra essentialis in sola visione Dei consistat?

Lis pterna esse videtur Thomistas inter et Scotistas; quorum primi
beatitudinem formalem in actu illius visionis sive Dni essentialiter constituunt
adaequate; posteriores vero in actu voluntatis seu actu amoris amicitiae, quo
diligitur Deus propter se actu illius sive visione Dni essentialiter praesuppositive
se habente; nam reliquas beatitudinis, si quo sunt, facile ad illas referri possunt,
eo quod loquantur de statu et perfectione omnimoda beatitudinis, non vero quoad
ejus essentiam, seu ratione formalem; ideoqs extra statum quaestionis, de quo
tractatur. aliud esse loqui de beatitudine quoad statum et aliud quoad essentiam
seu ratione formalem constitutivam illius: loquendo de statu seu perfectione
beatitudinis certum est plures ad illam concursos pertinere, nec sola visione
nec solum amore aut delectatione ad ipsa quaerere, secus ea quo ad
reliquas potentias et naturam sunt perficiendam et beatifice ancam con-
ducunt; quia constat in beatitudine potentias tam animae quam corporis

cellebri debere oibq bonis sibi convenientibq et pro optimatis iuxta
Aug. s. 102. qui gaudet in bonis desiderantibus. unde et S. Aug.
l. 3. de Civit. c. 1. beatitudem definivit esse rerum optandarum cumulata
felicitatem. loquendo ergo de essentia et ratione formali constitutiva beatitudinis
essentialis optimum videtur media via incedere igitur
Dico. generatim dictus seu cognitio obiecti in quo sita est beatitudo requiritur
quidem ad illius possessionem et ad ultimum finem formale, sed satis non est, si ergo
ratio veritatis seu sit amor illa non convenit. non vero de essentia illius est gaudium, sed
Prob. 1. p. ex Script. de qua in nostro proposito via vel sic et debemus
cum illa visio, possessio ultimi finis obtenti per cognitionem exprimatur,
ut 1. Joan. 3. videbimus eum sicuti est. 1. Cor. 13. videbimus facie ad faciem
clarius Joan. 17. haec est vita aeterna, ut cognoscant te solum Deum
verum.
Prob. 2. p. ex eadem Script. quae beatitudem formale in actu amoris
et visionis consistere asserit. 1. Joan. 4. charissimi diligamus nos
invicem: quia charitas ex Deo est, et omnis qui diligit ex Deo natus est
et cognoscit Deum. qui non diligit non novit Deum. quoniam Deus charitas
est. et qui manet in charitate in Deo manet, et Deus in eo. Deinde
finis omnis praecepti est charitas 1. Thim. 1. item mandatum primum et maximum
in lege est diligere Deum: ergo illius observatio seu dilectio actualis erit summa
recompensatio et consequenter beatitudo formalis.
Prob. utraque pars hac ratione. quia veritas in incognita non sentitur, nec cognita
absque amore delectat, ideo utrumque innuere videtur textus ille
1. Petr. 1. in quem desiderant Angeli prospicere. ubi annotat desiderium
seu amorem, et visionem. quare et S. Aug. in l. de moribus
Eccl. c. 3. sic ait: beatus quantum existimo, neque ille dici potest qui non habet
quod amat, qualecunque sit: neque qui habet quod amat si noxium sit, neque
qui non amat quod habet, etiamsi optimum sit. nam et qui appetit
quod adipisci non potest, cruciatur, et qui adeptus est quod appetendum non est,
fallitur, et qui non appetit, quod appetendum est, aegrotat.

Q. Prob. quia gaudium
ex dilectione habito et jam
possesso est. Deus iam possidetur
et adquaeritur per cognitionem
ut verus, per amore ut
bonus: ergo.

Dices: Christus dixit intra
in gaudium Domini tui.

Dico: verbo illius possessionem gaudii
tota essentia quae est cognitio
et amore, vel ab amore
indistincta.

Si caeteri beatis gaudium
gaudium manere
non posse.

beatitudem seu possessionem Dei
sive omni motu in beatis
ad beatitudinem essentialem non vero ad
eius proprietates.

Ob. Thom. esta. Scriptura ipsa et passim SS. PP. antiqui aiunt Deum possideri ab ijs, à quibus intuitivè videtur: ergo ultimus finis formalis positus est in sola operatione intellectus.

Resp. D. Cons. inadequatè C. cons. adequatè sumptus N. Conseq. nam quaelibet res quae duabus partibus essentialibus aeque et specificis constat, solet multoties exprimi modo per unam, modo per aliam et praesertim, quoties ut cognitio amorem / secundum nostrum concipiendi modum, praecedit aliam.

Inst. 1. atqui beatitudo formalis non potest consistere nisi in unico solo actu: ergo. ant. prob. beatitudo formalis debet consistere in perfectissima operatione: atqui operatio perfectissima solum est una: ergo consequens, prob. quod duae operationes specie inter se differunt, necessario una debet esse perfectior altera, cum species se habeant sicut numeri qui in indivisibili consistunt: ergo.

Resp. D. M. debet consistere in perfectissima operatione vel physica vel objectiva. C. M. solum physica N. M. et D. m. at operatio perfectissima solum est una physicè spectata. C. m. objectivè n. m. nam in attactu objecti infiniti operatio voluntatis tam perfecta est, quam operatio intellectus, quia utraque tendit in eadem quantitate in objectum infinitum, etsi cognitio prior sit in actu; nam beatitudo non desumitur à cognitione consequenter procedit ab intellectu, sed consequenter tendit in objectum: ergo solus unicus actus pertineat ad essentiam beatitudinis N. suff. quod nunc probabitur.

Inst. 2. qui Deum clarè videt, non potest non esse statim beatus, etsi in illo instanti ratione supponatur quod Deum nondum diligat: ergo ultimum finem objectivum possidet solo possessione essentiali, ac proinde amor ad essentiam ultimi finis possessionem non requiritur.

Resp. n. ant. nam beatitudo dicit possessionem summi boni, quod sine amore non possidetur, quia voluntate res mea fit, non cognitione, cum illa ordinarie versetur circa res extra existentes; unde et S. Joannes dixit: <u>Deus charitas est, et qui manet in charitate, in Deo manet, et Deus in eo.</u>

Inst. 3tio atqui ad hoc sufficit sola visio: ergo. A. P. creatura quae clare Deum videt, non potest eum odisse, cum nullam rationem mali in eo percipiat, quo odium causet: ergo.

Ad faciliorem solutionem objectionum.

Nota 1. de cognitione quod ea sit possessio summi boni inchoata et partialis; quia Deum cognoscendo, Deum quasi ad se trahit et possidet; quia ~~quia~~ intellectus res sibi proportionatas efficit et quod Deum esse cognitum, quia Deus est spiritualis. ratio est disparitas habetur inter visionem v. g. agri et Dei; quia ager non conjungitur intellectui cum hoc est possessio civilis. etc.

---

bonum est esse objectum intellectus non ut amandum sed ut cognoscendum.

---

item ~~est~~ cognitio se habet ut conditionem amoris ejus quatenus et non beatitudinis.

---

item ~~est~~ cognitio et amorem esse ejusdem perfectionis. item esse partes aequales. hinc cognitio licet sit in executione prima, non est in intentione, secundum axioma. quod est in executione primum est in intentione postremum, nam hoc est intelligendum de medio et fine, non vero fine et fine.

Daemones licet cognoscunt Deum, non tamen beati, quia non ut sibi liberaliter donatum, ~~et conjungitur ad decimam~~ nam beatitudo in grata possessione consistit; nec daemones Deum clare vident.

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

R. 1. falsum esse quod creatura clare Deum videns, eum non ipso amet, nam ipsa cogno non habet necessariam connexionem cum amore, sed potest esse omnino indifferens. 2do neque repugnaret ipsa contingeret, si Deus se ipsum conspectui damnatorum obiiceret. damnati enim ut supponitur, carent auxilio supernaturali ad amorem eius ad quod qui Deum clare vident, necessario. imo 3tio damnati in hoc casu cum malum in Deo non absolute quidem, sed respective apprehenderent, hoc est, quatenus carent Dei in se ipsos sortitur habere in his malo, illud sub ea ratione considerativam odisse possent.

Inst. 4. achille Thomistarum. amor viae est eiusdem speciei cum amore patriae: sed amor viae non est adeptio et possessio ultimi finis; aliquin viatores essent comprehensores: ergo nec amor patriae. hoc argumentum M. Gonet insolubile putat, et quam plurim varias illius solutiones reiicit, at si bene perspicio, nulla in eo invenio difficultate, igitur

R. D. m. sed amor viae non est adeptio et possessio ultimi finis perfecta C. m. imperfecta N. m. nam omnis qui ~~in deo~~ manet in charitate, in Deo manet, et Deus in eo. D. cons. ergo nec amor patriae solus C. cons. ceteris paribus N. cons. nam neque est cogno clara Dei constituit hominem ultimate beatum, si status premii et amor Dei absunt; quod ita ut nemo facile negare possit, illa est viatori quidam possit, si Deus vellet se ipsum conspiciendum praebere. sunt nec esse in coelo, neque esse beatum, si ibi clara visio Dei et illius amor desit. unde ad beatitudinem formalem essentialem tria requiruntur, clara Dei cogno, illiusque amor, in quibus consistit beatitudo formalis, et status premii tamquam conditio, sine qua non consequitur hanc beatitudinem formalem.

Hic Theologi communiter quaestionem adnectunt, an Deus ut unus sit sufficiens ad nos beatificandum, ita quod si, per impossibile lateret ut trinus, perfecta beatitudo hominis consisteret? quae quaestio plus ~~gravitatis~~ et inutilitatis, quam veritatis et necessitatis in se habet; nam si Deus est necessario trinus et unus, adeo ut in unitate et Trinitate sua essentia consistat, et se beatis conspiciendum promisit, qui fieri possit, ut illum videant sicuti est, si eum non ut unum et trinum agnoscant? deinde quaere nullam coactus

Not. 2. de amore. non per solam cognoscere, sed etiam amore homo beatus distinguitur a viatore quia amor ibi ardentior, perfectior, et ob claram Dei cognitionem et non obscuram fidei elicitus.

Sed et sic distinctio de visione et cognitione de inadaequata essentia beatis

item sic potest distingui v. g. visio est tota non adaequate, tota intensive quia per visionem ex parte potentiae in Deo attingimus; non extensive quia Deus est potentia totaliter attingi per amorem ergo ~~[illegible]~~ Deus ab utraque facultate possidetur adaequate ex parte sui; sed non ex parte modi attingendi. quia Deus est infinitus.

amor desiderii cum abstractione a praesentia obiecti; non vero amor fruitionis qui eum supponit praesentem; non illa.

amor ~~viae~~ desiderii idem est cum amore fruitivo quoad substantiam, non vero quoad modum attingendi.

amor non est constitutivum proprie dictum cognitionis, quia non ex se fuis essentia, sed est tamquam conditio requisita omnis ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~

amor est simul quid in beatitudine generale ad totam essentiam, sed est de eius gratuito. amor est complacentia ~~[illegible]~~ in perfectione in Deo praesente, et laetitiae et beneplacitum in Deo.

amore Deum possidere non inchoative et effective, sed affectiva et affective ut praesentem et iam attactum per visionem.

necesse varias quaestiones de impossibili instituam? Sane hoc ē
vitium, quo abundant libri Peripateticorum: quo veritatem inquirere ni=
tuntur, et quin inveniant, in errorem et offensionem bonam incidunt.
igitur utilior erit

Quaestio 2da

Quomodo anima beata Deum videndō et amandō perfectē satietur?

In quo primo animae beatae satietatem definire temere non audeo, quod excogitare
non valeo; attamen quantum ratio nostra agit, et ex scripturis colligi potest,
dico cum S. Bernard. declamat. Vae nos: cum itaque beatitudo finis sit adim=
pletio omnium desideriorum et quoddam satis, quod hic in terris non invenitur, cum
homo ad imaginem Dei creatus sit, atque adeo capax visionis Divinae boni
infiniti, solo Deo satiatur, et rebus caeteris omnibus sortitur non potest.
Rationem dat citatus S. Pater, quia capax Dei quidquid minus est non implebit.
cui et adstipulatur S. August. in manual. c. 24. dicens: cor nostrum in desiderio
aeternitatis non finium, nunquam stabile esse potest; quoniam hoc ē dignitatis et capa=
citatis, ut nullum praeter summum bonum ei sufficere possit. Huic pro=
posito non inquieta subscriptione Apostolorum Princeps monuit, idem de beatis Spiri=
tibus vultum Dei assidue intuentibus dixit 1. Ep. c. 1. in quem desiderant
Angeli prospicere. unde Aug. medit. c. 27. ē in eis desiderium visionis
Dei cum satietate, et satietas cum desiderio, quibus nec desiderium poenam generat,
nec satietas fastidium parit. Et sane si iuxta Aristot. l. 4. phys. per=
fectum et totum sit, cui nihil deest, certe beatus erit, qui omnia sua desideria
adimpleta habebit, prout in superstitibus in beatis contingere videbimus.
Desideria omnia aī cuiusque ad 4. reduci posse existimo, scilicet desiderium
sciendi, quod iuxta omnes tam Philosophorum quam Theologorum approbante ipsa experientia
à natura nobis indita, prout et ē desiderium magnitudinis 3tium ē desiderium
voluptatis quod hominibus et brutis commune est, adeoque est à natura inditum. 4tum
denique ē desiderium aeternitatis seu immortalitatis et homini peculiare est, et

certiorem immortalitatis animæ ratione argumentum.

Primum quod attinet, res adeo clara et perfecta est, ut vix probare indigeat; cum enim beatus quilibet in cælo videat Dei essentiam, quæ est prima personarum causa, et ipsa veritas per essentiam, in qua omnes veritates creatæ eminenti modo continentur, huic illa repræsentatur ac patet, ut omnis sciendi appetitus perfecte satietur et extinguatur juxta illud Philippi ad Christum: Domine ostende nobis Patrem et sufficit nobis.

Itaque vident beati primo essentiam divinam cum attributis sive absolutis sive respectivis juxta illud Matth. 5. beati mundo corde, quia ipsi Deum videbunt. Joan. 3. cum apparuerit videbimus eum sicuti est. 1. Cor. 13. tunc autem facie ad faciem. hoc tamen indirecte juxta illud Joan. 14. Philippe qui videt me, videt et Patrem. non creditis quia ego in Patre, et Pater in me est. item: ego et Pater unum sumus. et ratio est, quia quod est simplicissimum nec reali distinctione involvit, intuitive videri non potest seu ut dividi, quin totum videatur: atqui etc. ergo etc. et finita ratione tamen licet Dei infinitatem cognoscant, quia alias cognitio beatorum adæquaret essentiam Dei et ipsam comprehenderet, quod repugnat. Et quale gaudium solem justitiæ, incircumscriptum lumen, infiniti splendoris, revelatis oculis, disruptis fidei velis sine fine aspicere! Cur cernere desiderant quærit Hugo Cardinalis, Angeli, cujus faciem numquam cernere cessant? respondet quia contemplatio Divinæ præsentiæ ita Angelos caeterosque beatos satisfacit ut semper ejus dulcedine quasi nova insatiabiliter esuriant. dum enim nova et nova semper in Deo infinito intuendo satiantur, desiderium et sitis semper magis accenditur, et quasi nec non visa contemplandi.

2do Beati vident mysteria fidei, quorum fidem in terris habuerant. juxta illud 1. Cor. 13. videmus nunc per speculum et in ænigmate, tunc autem facie ad faciem.

3tio vident et videre possunt naturalem rerum ordinem et quæ in terris

gerent, et quo gesta sunt, iuxta Psaltem Regium: in conspectu Angelorum psallam tibi. item: Angelis suis mandavit de te. Beatis u[t]

por. beatitudo: quoque pro sua, unde S. Gregorius in Hom. 40. in Ev. ait de omnibus Sanctis, qui Creatoris sui claritatem vident, nihil in creaturis est quod videre non possint. Ratio est, quia continuo Deum et creaturas exemplariter sciunt omnium. quae et Concilium Senonense in decretis fidei c. 13. dixit: beati omnium, quae in divinitatis speculo, in quo quidquid illorum interest, elucescit.

4to se invicem vident et suos. dicit S. Ambrosius de orat. funeb. de Val. se nihil latebit proximum in proximo, nec erit, quod suis quisque cogitat abscondat alienis, ubi nullus vitalicium; lux ipsa quo illuminabit hos Deus ipse est.

5to vident et damnatorum poenas iuxta illud Is. 66. egredientur et videbunt cadavera virorum, qui praevaricati sunt in me, vermis eorum non extinguetur. futura tamen omnia et possibilia omnia sicut et possibilia omnia non vident. Ratio primi est, quia ut S. Aug. dicit, Deus speculum voluntarium, adeoque in eo necessario vident beati, quod necessario exhibet, libere quod libere. nil autem in Deo necessarium repraesentat, quia quod sit omnipotens, non quod de facto hoc aut illa producat, unde et quod Apostolus dicit: non est vestrum nosse tempora et momenta quae Pater posuit in potestate sua. Ratio 2di est, quia alias Dei omnia comprehenderent, et proinde etiam Deum. item quia infinitum sibi sufficiens patet, et quod totum videt, a vidente finitur, et consequenter etiam creatura omnia, si tota videret.

Deum comprehendere nequeunt iuxta illud Jer. 32. magnus consilio et incomprehensibilis cogitatu. et 1. Cor. 2. quae sunt Dei nemo cognovit nisi spiritus Dei. ad hoc

Nota 1o praeter suam rationem supernaturalem beatos etiam possidere suam rationem

et ratione; quo e beatis advenit perfectionatae facultatem destruit; sed perficit, ita hoc in gloria, ut quod dicit malorum praeteritorum sint memores, eatenus non angustiae sentiant. Quantum quod attinet ad scientiam rationalem ait S. August. l. 22. de Civit. c. ult. memor praeteritorum est malorum suorum, quantum autem ad experientiam sensuum, prorsus immemor. nam et peritus medicus sciunt artis suae omnes fere corporis morbos novit. sicut autem corpore sentiuntur, plures nescit, quos ipse non passus est. ut quod scientia malorum duae sunt, una qua potentiam mentis non latent, altera quam experientiam sensibus inhaerent. aliter quippe sciuntur omnia vitia per sapientiae doctrinam, aliter per insipientis pessimam vitam. ita et obliviones malorum duae sunt. aliter namque ea obliviscitur eruditus et doctus. aliter expertus et passus. ille scientiam negligat, iste si miseria careat. Secundum hanc oblivionem quam posteriore loco posui non erunt memores sancti malorum praeteritorum; carebunt omnibus malis, ita ut, penitus deleantur de sensibus eorum. adeoque

Nota 2do ex eodem S. Doctore l. 5. de Genes. ad litt. c. 18. in beatis duplicem esse scientiam communi nomine ab Augustino invento expressam, scilicet matutinam, et vespertinam. prior est qua omnia vident in essentia divina, posterior vero per qua res vident in se ipsis: quod enim, ut Augustinus ipse fatetur l. 11. de Civit. c. 7. creaturae cognitio in se ipsa decoloratior est, ut ita dicam, quam cum in Dei sapientia cognoscitur, velut in arte qua facta est.

Ex appetitum et desiderium suum aeternae totalis satiatum videndo Deum unum et trinum et omnes quae creata sunt ab ipso. et quid est quod ibi nesciant, ubi scientem omnia sciunt? S. Greg. 4. Dial. c. 33. certe mens nostra requiescet, neque ulterius desiderabit ulteriorem, cum ante oculos id totum quod scire desiderat, habebit.

2dum qd spectat sat desiderium magnitudinis et 2 sum per-
fecte satiatur; quia aa per beatitudinem et visione Dei ad supremum
magnitudinis fastigium evehitur, et fit plane deiformis, sed et gloriam
modo desiderium visa illud propheta: ego dixi: Dii estis, et
filii excelsi omnes. Similes ei erimus ait S. Joann. 1. Ep. 3. quia videbi-
mus eum sicuti est. et
Ratio est, quia sunt divitiarum possessio divitiis facit, regni possessio
Regem, si quia Deum videndo possidemus et consequimur, 2 sui
participes efficimur; unde D. Thomas 1. p. q. 25. a. 6. ad 4. ait: qd
humanitas Xti ex hoc, qd est unita Deo, et beatitudo creata ex hoc,
qd est fruitio Dei, et Beata virgo ex hoc qd est Mater Dei habent quan-
dam dignitatem infinitam ex bono infinito qd est Deus. Ex quibus agnosces
et satisfieri desiderio
3tio, qd est voluptatis seu delectationis, quia Deus est super omne bonum,
ex quo omne bonum, et in quo omne bonum: si quo et ipse possidet, possidens
cum illo omnia bona, ipse David exclamavit: adimplebis me laetitia cum
vultu tuo. et iterum: satiabor cum apparuerit gloria tua. item
torrente voluptatis tuae potabis eos. qd ingens gaudium ab
eleganter describit S. Aug. de Spiritu c. 64. his verbis: gaudium
ipse et quantum ubi tale et tantum bonum invenitur: cor totum cor
ipsum et quantum indigens, cor interius, exterius, imo obrutum et rursus quantum
indigens; cor inexpertum, exceptum: imo obrutum et rursus quantum
gauderes ~~si omnibus~~ sic his omnibus abundares. Interroga intima tua, si
capere possunt gaudium suum de tanta beatitudine sua: sed certe si quis
aliquis quem omnino sicut te ipsum diligeres, eandem beatitudinem haberet, duplicatum
gaudium tuum, quia non minus gauderes pro eo, quam pro te ipso. Si
vero duo vel tres vel multo plures haberent id ipsum tantundem pro
singulis quantum pro te ipso gauderes. Si singulos sicut te ipsum amares.
Quid in illa perfecta charitate innumerabilium beatorum Angelorum
et hominum, ubi nullus minus diligit alium quam se ipsum, erit gaudium

innumerabile. Si ergo cor hominis de tanto bono suo vix capiet gaudium suum; quomodo capax erit tot et tantorum gaudiorum in illa perfecta felicitate? ubi sicut unusquisque eum amabit sine comparatione Deum, quam se ipsum et alios secum; ita magis gaudebit atque aestimabit de Dei felicitate, quam de sua et omnium aliorum suorum. Et hoc absque fastidio quia faciem Dei semper desiderant aspicere, et quo magis aspiciunt, eo magis desiderium in eis augetur. porro et absque fine, unde et insatiabile desiderium.

4tum aeternitatis seu immortalitatis, quia aeternitas est immutabilis et tota simul, et nullam ut ait S. Bernardus serm. 80 in Cant. capit ex eo quod fuit vel erit, mutationem. unde et S. Aug. l. 13. Conf. c. 15. de beatis loquens ait: vident faciem tuam semper, et ibi legunt sine syllabis temporum, semper legunt, et numquam praeterit quod legunt; non clauditur codex eorum, nec plicabitur liber eorum quia tu ipse illis hoc es, et eris in aeternum. manet ergo: in Deo erit quidquid voles, et non erit, quidquid noles. S. Aug. soliloq. c. 35. ergo satietas perfecta. Amen

Quaestio 3tia

Quomodo beata anima Deum videat? an per speciem an immediate per se ipsam?

Notandum 1o. Triplex est sententia Theologorum circa visionem beatorum. alii ad hoc requirunt speciem impressam, alii expressam: alii contra his rectis astringunt visionem Dei sicut in creatis et auditu; adeo ut quo ad beatitudinem spectant creata, videant in essentia divina immediate, quomodo beatorum et angelorum lia in creatis itidem immediate vel per revelationem vel per hominum Angelorum relationem.

Notandum 2o. Speciem impressam vocant similitudinem, quae a Deo necessario emanat, qua intellectus ad videndum Deum fiat idoneus. cum enim inquiunt, inter Deum et creaturam nulla sit proportio, necesse est, ut quaedam similitudo a Deo perfecta et specialiter exhibeat facultati, visio ut fit, cum res in

videnti constituit per sui similitudinem, quae alio nomine est medium
quo appellant. Species expressa vocant verbum intellectionis, qui rem
intellectam intellectui sistit et obiicit, cum intellectio nil aliud sit, inquiunt,
quam rei intellectae repraesentatio; hinc illa actionis terminus nil aliud esse con-
quam rei intellectae representatio, hinc illa actionis terminus nil aliud esse quam
rei eiusdem imago permanens; seu medium in quo
sit, et, quae rei eiusdem imago permanens, seu medium in quo
res quae fuit, aliquo concepta, intellectui exhibeatur. medium
sub quo seu lumen quo iuvatur intellectus ac illustratur, ut visio fiat,
quod aiunt esse lumen gloriae, de quo postea.

Dico. 3. ex his, licet omnis hanc esse suscitatam quaestionem, et decisam
a Theologis scholasticis, qui satis de visione corporali et intellectuali
hanc mox expositam ideam finxere, quae hic est intellectioni supernaturali
tribuendam censuere, sed quam male statim videbimus. igitur
Dico primo ut inutiles, postea secundo et impossibiles a visione beatifica species
impressas et expressas mox explicatas removeri posse.

Probatur primo de inutili specie impressa, quae deest, ubi obiectum ita praesens est, ut
possit et concurrat, quidquid species illa intelligibilis praestaret respectu
intellectus beatifici: atqui huiusmodi est divina essentia; constituit enim intellectum
illum beatificum: atqui huiusmodi est divina essentia; constituit enim intellectum
intellectum ipsum quodammodo informat, et ad hanc actionem sese determinat, sicut ad
suum spectatorem; ut clare ex illis textibus eruitur, ut. in lumine tuo videbimus
lumen. Et: facie ad faciem: utique non per aenigma, non per species alias,
sed facie.
Inutilis quoque est species expressa; non enim aliquid in visione beatifica datur
ipso Deo; nam Deum vident immediate sicut facie ad faciem.

Probatur 2.do utraque species impossibilis est iuxta S. Aug. l. 9. de Trin.
c. 9. quia similitudo creata Dei est speculum et aenigma, quod est contra
textum; imo iuxta S. Dionys. de Div. Nom. c. 1. per similitudines
ordinis inferioris non potest cognosci res superioris ordinis: quoniam
non poterit cognosci per speciem sive impressam sive expressam, quae
quaelibet inferioris ordinis erit.

Prob. 2. Si ex spec im= aut expressa Deus intuitive videri suppo-
natur, necesse est ut quodlibet Deum in se repraesentet, sicque raones Dei obfras
formaliter vel eminenter contineat; nihil enim potest aliquid repraesentare ut est
in se, nisi sit hujusmodi: atqui creatura nulla est, quae raones Dei obvras vel formaliter
vel eminenter contineat; quia eiusdem nae cum Deo et perfectionis
esse nequit: Deus enim est summum esse, et infinite perfectus; creatura autem nec
esse nequit: Deus enim est summum esse, et infinite perfectus; creatura autem nec
summum esse potest, nec non detrahi ad aliquid esse, et proinde non potest continere ne-
formaliter nec eminenter perfectiones Dei, quia esset Deo perfectior.
Prob. 3tio Si daren[tur] tales species vel essent materiales vel essent immateriales; non
primum ut supponitur; sed neque est secundum, atqui sic rei immaterialis species
immateriales? quomodo Dei infinite immaterialis dari species quodam-
immaterialis seu ejusdem immaterialitatis? dicendum ergo spiritualia saudt[?]
per se ipsa cognosci.
Prob. 4to. Ita Dei maiestas est, et infinitas, ut nulla praeter ipsum
eius similitudo esse possit, nisi valde deformis: Deus ergo exhibere species
creata non poterit. quis enim ipsa umbra lucem videre poterit? Haec
quippe res solum oculis obiicit, in quibus similis est: ergo si ad statum
Dei similitudinem non accedat Dei, ut est in se, species talis Deum nunquam
repraesentabit.
Prob. 5to Si Deus per speciem creatam videretur, creatura posset esse hominis beatitudo
seu species illa: atqui hoc dici nequit. Prob. minor quia species quaelibet
creata longe inferioris ordinis sit ac essentia divina, nec eius similitudo
esse possit, certe
Dico 2do Ad beati Deum immediate in se ipso vel in verbo divino, quod est
imago perfecta Patris, videt, ea vero quae ad beatitudinem accidentalem per-
tinent, videt vel in ipsis creaturis, vel in ipsa essentia divina, ut eorum
causa.
Conclusio hoc constat ex dictis, et specialiter de Verbo probatur ex illo
Joan. 14. ubi Christus ait: <u>nemo venit ad Patrem nisi per me.</u>

unde S. Bernardus l. 5. de consider. c. 1. ait: videt Beatus verbum, et in verbo facta per verbum; nec opus habet ex his, quae facta sunt, factoris notitiam mendicare; neque enim ut vel ipsa, quae facta sunt, noverit, ad ipsa descendit, quae ibi sunt, in verbo, unde facta sunt; noverit, ad ipsa descendit quae ibi sunt, in verbo unde facta sunt; illa videt, ubi longe melius sunt quam in se ipsis. Et sic omnia divina illa videt, ubi longe melius sunt quam in se ipsis. Et sic essentia divina medium ipsum est, in quo conspiciunt Beati, ~~medium ipse~~ quoad medium ipsum est, in quo conspiciunt Beati; quae ad hunc statum spectant. cetera vero etiam per media designata in ipsorum notitiam veniunt.

Ob. omnis actio debet habere aliquid tendentis, et proinde etiam visio Dei intuitiva: atqui aliud esse non potest aliquid species expressa: ergo etc.

R. D. M. si tangit potentiam productivi C. M. si in se duat contra illam species N. M.

Dei in Deum tangit visionis est, quia in se actualis visio.

Inst. 1o. datur terminus amoris beatifici: ergo etiam visionis.

R. n. ant. si aliud ergas quam Deum ipsum.

Inst. 2. Datur Dei similitudo creata sed actio, qua Deus attingitur, quae Deum repraesentat: ergo etiam species.

R. n. cons. quia actio illa qua Deus attingitur non est repraesentativa Dei in se, sed tantum effectiva, quatenus sit in obiectum seu Deum tendat; species illa talis deberet esse: ergo etc.

Inst. 3tio non est necesse, ut species quae repraesentat obiectum, sit eiusdem ordinis cum obiecto: ergo etc. Ant. prob. Angelus inferior cognoscit superiorem non per speciem eiusdem ordinis: ergo pari.

R. n. utrumque Ant. quia Angelus superior et inferior sunt in eodem metaphysico ordine seu paris gradus ex genere et differentia adeoque inferior cognoscit superiorem per speciem eiusdem ordinis.

Inst. 4to. communiter ex idea et lumine gloriae repraesentat Deum: et tamen non est eiusdem perfectionis cum Deo: ergo etc.

R. D. A. repraesentat Deum esse, seu quingit intellectui cum Deo
C. A. similis, seu prout est in se, et nec ex hoc productio intellectualis=
nel perfectio est, quae producit: atque hunc gloriae Dei acquirit.
Inst. 5. quod detrahat entitatem ab aliquo, non est quidem perfectionis cum
illo, sicut ens, non est eiusdem ordinis cum suis objectis; quia entitatem
detrahit ab illis: sed species potius detrahunt entitatem a suis objectis,
quae repraesentant: ergo non exigunt esse eiusdem ordinis cum objectis.
R. aliud longe esse rem detrahere a re sive, quia pro versans circa
objecta agere species repraesentando, unde licet pro hoc possint esse
non eiusdem sed diversi ordinis, species tamen haec, quia sunt repraesen=
tativae objecti, unde si inferioris ordinis sit, non possunt repraesen=
tare objectum ut est in se, prout per se patet.
Inst. 6. cum S. Thom. 1. p. q. 27. a. 1. in c. quicunque intelligit ex hoc ipso
quod intelligit, procedit aliquid intra ipsum, quod est conceptio rei intellectae ex vi
intellectus proveniens, et ex ejus notitia procedens: ergo species expressa.
R. illud quod procedit ex intellectione esse ipsam essentiam divinam, quia cum
sibi simile nihil habeat, nec habere possit, haec a se dicta sui repraesen=
tativa ut est in se, et habere non potest.
Inst. 7. cum S. August. l. 14. de Trinit. c. 17. qui ait: tunc erit, scilicet in
ipsa imagine Dei, ejus plena similitudo, quando ejus plena perfecta erit
visione. et l. 11. c. 16. quando videbimus eum sicuti est... quem verbum
nostrum non erit falsum. ubi clare supponit S. Doctor et admittit
species expressa.
R. S. August. similitudinem non a cognitione distinguere, et per eam nihil aliud
intelligere, quam ipsam cognitionem, prout est conformis objecto. unde libro 2.
de Trin. c. 17. ait: ipsa est species, cui contemplando suspirabat, qui
affectabat Deum diligere ex toto corde. tunc cognitio Dei divis

in nobis aliqua similitudo Dei, id est quodam sit in nobis
species seu qualitas, quae Deum nobis repraesentet, sed quod mens nostra Deum
intuens ipsi Deo fit quodamodo similis, cum videt Deum
sancti id est erit quaedam similitudo inter Deum et hoc Beatum seu
inter beatos homines et Christum; quae tamen relatio erit extrinseca,
qua Deo denominabimur similes, non tamen erit qualitas Deum repraesen-
tans. Dein cum D. S. Augustinus de verbo loquitur, nihil aliud
per verbum intelligit, quam notitiam universim sumptam, quae si futura
nec falsa, nec errori obnoxia; cum Deus ut in se est, videndusque sit

Quaestio 4ta

An ad Beati visio indigeat lumine gloriae?

Resp. 1mo Certum esse de fide contra Beguinos et Beguinas in
concilio Vienn. definitum animas beatorum indigere lumine gloriae
ad videndum Deum; ait enim Clemens 5tus sacro approbante
Concilio secta ipsa cum praemissis erroribus de lumine gloriae
damnamus et reprobamus; et haec ratione suaderi potest: quia cum
absque speciali auxilio neque credere possumus in hac vita, ut definit
Tridentinum sess. 6. multo minus absque speciali auxilio in altera
vita Deum videre, quod magis est. Et hoc auxilium Donum
Resp. 2do non immerito a Theologis Lumen gloriae vocari; quia Scrip-
tura, Concilia et ratio id ipsum appellandi fundamenta praebent. Scriptu-
ra: Is. 60. Non erit tibi amplius sol ad lucendum per diem, nec splendor
lunae illuminabit te, sed erit tibi Dominus in lucem sempiternam,
et Deus tuus in gloriam tuam. Apoc. 22. videbunt faciem ejus et non egebunt
lumine lucernae, neque lumine solis, quia Dominus illuminabit eos, et
regnabunt in saecula saeculorum. Et Ps. 35. Quoniam apud te est fons
vitae, et in lumine tuo videbimus lumen. Dein et ipsum Conci-

cum praeditum hoc tuo desum. denique et ratio suadet,
quia quod iuvat ad eluendam visionem luminis roe merito insignis
sunt, et sol non nisi mediante suo lumine oculis nostris se videndum
obiicit et praebet, ita cum a beatis conspiciatur deus lumine suo mente
perlustrat. et hoc certa sit. sunt et hoc

Propositio 3. quod tale accidens hoi gratiae non sit, seu dari creatura nulla
quae, per se ipsa deum videat, aut cui dei visio intuitiva sit
debita. quia creatura illi tali quedi non sit, quod illis naturam destrueret,
eiusque libertatem tolleret, et si in eo statu poneret, ubi peccare
non posset, quod tamen fieret si lumen gloriae ei gratiae esset, foret enim
immobilis in bono; nam quo pacto fieri potest, ut quis deum
intuitive videat, et illa peritus dilectione moveatur? nec enim
in beatis superest liberum arbitrium, cuius usu peccare possent.
quare S. Anselmus l. 20. cur deus homo c. 2. discipulo interroganti,
cur deus angelos tales non fecerit ut peccare non possent, respondet
quia non potuit, nec debuit facere; ut deus erat. quod de natura
solius dei est, ut peccare non possit, ac proinde creatura et natura ipsius
quaevis divina res creata, si per se peccare non potest, cuiusmodi esset,
quae gratiae et sibi debita haberet dei visionem. Tum benignitati
divinae esset dederet omnino summo bono seu visione beatifica viros
insontes aliquos non privare. at

Propositio 4to. licet lumen gloriae nulli creaturae gratiae sit, quae vis tamen
baptizatum illo ius ad beatitudinem aeternam habere, ait enim Apostolus Rom. 8.
accepistis spiritum adoptionis filiorum, in quo clamamus: Abba, pater.
... si autem filii et heredes: heredes quidem dei, coheredes autem Christi. Cuius
tela est inter theologos, an dictum lumen gloriae sit auidens sit lle,
quod illius naturae virtute intendat? utrumque se habeat per modum spe=

sitionis: sic communiter sentiunt, sed neutra placet sensa; nam
pro non video, ad quid inserviret illud accidens, vel virtute cuius
intendat? sed intellectus sive intensior sive remissior non est capax
Dei in intellectu ex sua natura est capax videre Deum: hoc ipso quia, in-
sua natura non mutatur, eadem actu videt Deum: ergo ad visionem non indi-
get accidente, quo elevetur ad videndum Deum, sed solo lumine: sic
ut oculus qui de se capax est obiecto videndi, non indiget accidente, quo
elevetur ad illud videndum, sed solo luce.

2do neque se habet per modum dispositionis, nam si dispositio munia
obiret, vel ut beati visionem reciperent quae a solo Deo produ-
retur? sed si sequeretur, beatos non elicere visionem per se, ideo est contra
Apostolum. 1. Cor. 13. videmus nunc per speculum et in aenigmate, tunc autem
facie ad faciem. vel dispositionis vices gereret, ut contra divina bea-
torum intuitivae visionis productionis? at contra Dei oris se maxime proportio-
nem est, in quo ergo consistit?

Dico: si lumine gloriae intelligatur medium, quo Deus videtur, dico esse
visionem Dei, si vero intelligatur medium, quo intellectus capax redditur visioni
Dei, dico nil aliud esse quam statum gloriae.

Prob. 1. p. a pari. in visione corporali medium quo videtur
obiectum est lux, ergo etiam in spirituali visione, qua videtur Deus medium
erit lux juxta illud Prophetae: in lumine tuo videbimus
lumen. Sed atqui Deus ipse est lux: ergo ipse est medium. Ant.
prob. ex Script. partim ex cit. textu, probatur 2. partim ex illo Apoc. 21.
et civitas non eget sole, neque luna, ut luceant in ea; nam cla-
ritas Dei illuminavit eam, et lucerna ejus est agnus. et
ambulabunt gentes in lumine ejus. atqui si claritas
Dei illuminavit eos, et si gentes in lumine ejus ambulabunt,

non indigebunt ad vitam æternam favore cujusdam accidentis: quod

Confirm. 1. auth. S. Dionys. de Divin. Nom. c. 4. §. 5. nec ipsum Boni à luce nomen nobis celebrandum est, et dicendum, quod is qui bonus est, lux intellectualis dicitur, quia de mente supra cœlesti implet lumine intellectuali. et §. 6. lumen igitur intellectuale dicitur illud bonum, quod est supra omne lumen, tamquam fons radiorum, et effusio luminis mundans ad mente supra mundana et circum mundana et mundana ex plenitudine sua illuminans, et totas earum facultates illas diluens renovans, et omnes continens, atque supra omnes tendens.

Confirm. 2. hac paritate. sicut oculus corporalis de se capax ad aspiciendum solem creatum mediante propria solis claritate: ita et oculus mentis capax aspicere Deum cum videt propria claritate et ipse est lux mundi. Joan. 8.

Resp. hoc quod verum est Deum propria claritate videre, attamen intellectus de se capax non est videre Deum, nisi alio juvetur: sicut oculus corporis intellectus sole creato non aspicit.

Fateor intellectum creatum in hac vita non nisi remote et sub velamine esse capacem visionis Dei, et sic indigere alio, quo ad illam proxime capax fiat; attamen illud non est species quodam superaddita virtuti naturali aut aliud accidens, sed status diversus seu gloriæ status.

Prob. 2. p. 1. ex script. 1. Cor. 13. videmus nunc in ænigmate et per speculum, tunc autem a facie ad faciem. 1. Joan. 13. cum apparuerit, similes ei erimus, quoniam videbimus eum sicuti est. et illo Ps. satiabor cum apparuerit gloria tua.

Prob. 2. ex ipso Conc. Vien. quod definivit animam indigere lumine gloriæ creato intellectum elevante ad Deum videndum, et eo beate fruendum. atqui lumen gloriæ nihil aliud est, quam ipsa

claritas Dei; ut patet ex mox probatis: visio autem claritatis
huius beatos oculis adest, ut constat ex antea dictis: ergo.

Prob. 3. ratione quovis visio duobus constituitur, scilicet impressione oculi
sive mentis sive corporis in objectum, et huius receptione imaginis
in se: atqui utrumque habetur per statum gloriae: imprimis impressio
oculi mentis in Deum tamquam objectum, hoc ipso quia videt eum sicuti
est; dein eius imaginis sive receptio juxta illud Apoc. ult. vi-
debunt faciem eius et nomen eius in frontibus eorum. q.e.

Quod autem hoc fiat ratione solius status gloriae

Prob. 4. Sic: 1o quia acquirendo statum gloriae Deo potimur,
ait enim Apos. 1. Thess. 4. nos qui vivimus, qui relinquimur,
simul rapiemur cum illis (: quia mortui resurgent :) in nubibus
obviam Christo in aëra, et sic semper cum Domino erimus.

2do quia per statum gloriae anima beata perfecte capax fit
visionis Dei utpote separata ab omni materia juxta illud 2. Cor. 3.
nos autem revelata facie gloriam Domini contemplantes in eandem ima-
ginem transformamur de gloria in gloriam tamquam a Domini spiritu.
item 1. Cor. 15. in ictu oculi, in novissima tuba et mortui
resurgent incorrupti; et nos immutabimur. in ipso namque
ictu oculi ait S. Aug. l. 14. de Trin. c. 19. ante judicium resurget
in virtute in incorruptione, in gloria corpus spirituale, quod nunc
seminatur in infirmitate, corruptione, contumelia, corpus animale. ima-
go vero quae renovatur in spiritu mentis, in agnitione Dei non exterius
sed interius de die in diem ipsa perficietur visione, quae tunc erit post
judicium facie ad faciem. nunc autem proficit per speculum in aenigmate
propter cuius perfectionem dictum intelligendum est: similes ei erimus quoniam videbi-
mus eum sicuti est. hoc enim donum tunc nobis dabitur cum dictum

tavit: venite benedicti patris mei, possidete paratum vobis regnum ex quo pro clamori nostra [illegible]

Colligis 1mo mentem ex sua natura esse capacem visionis divinae sicut oculus capax visionis solis capax est, absque alia specie adulterina, ut q. prae vidimus. quosdam spiritus sic Deus creavit, ait S. Aug. de fide ad Pet. c. 3. ut spes essent, quosdam vero ut esse spiritus denique desinerent, illos itaque desituros quosdam ex aqua, quosdam vero quia sic voluit omnipotens, produxit de terra. superiores vero spiritus nullo eis corporis elementis [illegible] sicut naturae [illegible], quos et aeternos creavit et eis facultatem atque [illegible] cogitando cognoscendo, diligendoque divinitatis inseruit. creavit quippe Deus hoc [illegible] animam ad imaginem et similitudinem suam sua: igitur a Deo est verba S. Hilarius in Ps. 62: per usque fons vitae Dei anima sitit, desiderio intentat potandi, et quod unicuique mens ad cognoscendum aeternitatis naturali quodam sensu instinctu: quia velut Dei insitum, in omnibusque omnibus sit, divina inesse nobis a [illegible] origine opinari cum non [illegible] coelestis vi se generis cognati mens ipsa cognoscat.

Colligis 2do animam non licet ex se capacem visionis Dei eum videre non per in hoc mortali corpore, quia ut ait S. Aug: de Gen. ad litt. 12. c. 28. ab illo peregrinamur mortali et corruptibili onere gravati quamdiu per fidem ambulamus et non per speciem. [illegible] dat [illegible] cg. tum quia corpus quod corrumpitur aggravat animam, et terrena inhabitatio deprimit sensum multa cogitantem. seu ut glossa ibi + Eckard.
libet: impedit mentem ne quiescat cum Deo, eique perfecte uniatur; captivam animam tamdiu lege peccati, dicit Apostolus Rom 7. quamdiu induta est mortali corpore, hoc David sanctus huius legem [illegible] sentiens clamavit ad Deum, Ps. 118. adhaesit pavimento anima mea, vivifica me secundum verbum tuum. non ait, inquit S. Hilarius. ibi: adhaesi pavimento sed ait adhaesit pavimento anima mea: et admonemur illius [illegible],

eademque de animae et corporis societate conquestus. Et multa sunt quae
nos ut potius probabile existimemus demoneat; dixit enim Apostolus
corpus humiliationis nostrae dixit et Propheta*: humiliata est
in pulvere anima mea: dixit rursus+: et in pulverem mortis de-
duxisti me. Igitur vel quia in terra huius soli ignoramus, vel
quia ex terra instituti conformatique sumus; anima quo alterius
originis est, terrae corporis adhaesisse censetur: maximum
ipsa tamen suscipiens ut se manens in eo ab eius so-
cietate divellat, ut tam peregrina incolatu eius utatur. non
ignoravit Propheta, licet anterior aetate Apostoli
Indulti: quia qui adhaerent Domino in uno spiritu sunt. 1. Cor. 4.
sitiens a se praedicatur adhaesit post te anima mea. Deut. 10.
quin et legit in lege: per Deut. 13. post Dominum Deum ambu-
labis et adhaerebis ipsi: adhaerere igitur magis ipsi quam
illi quaerit sit. Sed quia meminit ex consortio eius conditam
labem contraxisse peccati, orabat per verbum Dei commissa ad mun-
da terrenae mortalitatis nostrae ab eius sit, ipse dein in viam
vitae caelestis animetur sit esse non pavimento adhaerere,
non vivere. Sed secundum verbum Dei, cui mortui vivant,
orat, ut vivificetur in vita. Loco Hilarius. Nisi ergo
ab hac vita; sit verba S. Aug. l. cit. c. 27. quisque quodammodo mo-
riatur, sive omnino exiens de corpore, sive ita aversus et alienatus
a carnalibus sensibus, ut merito nesciat sicut Apostolus ait, utrum in
corpore an extra corpus sit, cum in illa rapitur et subvehitur visione,
non sit videre Deum ... nam claritas Dei videndae corda mundantur
unde dictum est: Beati mundo corde quoniam ipsi Deum videbunt. Matth. 5.
non per aliquam corporaliter vel spiritualiter figuratam significationem, per
speculum in aenigmate sed facie ad faciem, quod de Moyse dictum est, ora ad os
per speciem scilicet qua est Deus, quidquid est. ad imaginem Dei; ait

* Ps. ~~44~~ 43.
+ Ps. 42.

S. Athanasius orat. contra gentes, sub initio: 37. creatus est homo, et ad ejus
similitudinem genitus, ut docet S. Scriptura sub persona Dei ita loquens:
Faciamus hominem secundum imaginem nostram, unde cum omnem spiritus sui maculam abstersit,
et nihil nisi exemplar, quod ad imaginem Dei conditum est ~~puro~~ purum servaverit,
merito jam tum in eo utpote in splendorem redacto contemplans exem=
plar, imaginem Dei verbum scilicet sive rationem ejusque in ipso verbo Patre:
cujus Salvator imago est, agnoscit et cogitat. igitur

Colliges 3tio. Cum quo unionis spiritu et corpore egressa ad spiritualia pro
meritis animarum sedes, aut ad loca poenalia similia corporibus aut ad loca
quietis et gaudiorum, et revelata facie, corporis scilicet indumentis
abjectis gloriam Dei contemplabitur, et in eandem imaginem trans=
formabitur de gloria in gloriam tanquam a Domini spiritu. 2 Cor. 3. expoliabit
veterem hominem cum gestis ejus, et induet novum, qui renovatur in
cognitione secundum imaginem creatoris. Coloss. 3. Sed nunquid aliquid
corporale induimus quaerit S. Hilarius in Ps. 129: cum in agnitione re=
novamur? nihil ut puto: induimus agnitionem Dei, fidem aeterni=
tatis, innocentiam, sinceritatem et bonitatis mores. hoc enim magis sunt in=
dumenta quam corporis, quae omnia Deo propria sunt. hoc in agnitione novi hominis
induimus, ut in omni ministerio ac usu simus secundum imaginem creatoris bo=
nitate et sanctitate et charitate agnitione perfecti. ergo,

Colliges 4to. ad visionem Dei ex dictis nihil amplius requiri, quam resolu=
tionem a corpore mortali, quo ceu indumento velatur, positis in statu gloriae
ubi fulget sol claritatis gratiae et ipsa manifestatio Dei, et sic Deum
videbit absque ullis speciebus vel aliis auxiliis externis, ut patet in hoc
exemplo: ut videam ego oculis corporeis objectum requiritur primo ut oculi mei
sani sint, et nullis involucris obducti, 2do ut ponar in lucem
evidentem. et 3tio ut objectum sit praesens seseque manifestet. si tria haec
adsunt, mox videbo objectum absque ullo alio addito.

ob. atqui si haec thesis subsisteret, esset contra definitionem Concilii
Vienn. quod non luminis gloriae in ipsum Deum aut statum gloriae, sed
creaturam aliud illam elevante ad Deum videndum esse; ergo sufficit ad indigere
auxilio superaddito.
R. N. A. nam Concilium nihil aliud definivit, quam quod nulla intellectualis
creata in se ipsa naturaliter sit beata, quod etiam ego credo et dico tum
quod de se ipsa sit capax beatitudinis et visionis Dei ex sua natura absque ullo
alio addito, utpote ex hoc ipso tale respiciens quia subiectum est. ut
actu videat Deum dico deinde cum Concilio ipsam indigere lumine
gloriae seu claritate solis aeterni, quae in solo statu gloriae habetur,
illam elevante ad Deum videndum, et eo beate fruendum.
Inst. 1o. atqui sequitur tunc creatam intellectualem fore in se ipsa naturaliter beatam
si nullo intrinseco superaddito indigeat ad videndum Deum: sed hoc est
contra Concilium. ergo.
R. D. sequitur esse beatam remote transeat; proxime quod solum contrarium defi-
nivit praedictum Concilium. N. non est ex illatis sequitur et statum
testimoniis vidimus Deus ab initio ac condidit se et diligendi indi-
dit facultatem, ad hoc tamen requiritur ut actu videat eum, praeter capa-
citatem lumen solis aeterni, et sui manifestatio; sicut in capa-
citate visionis corporalis monstravimus. his siquidem deficientibus non fit visio,
negatio est beata.
Inst. 2. ergo si anima crearetur prior tempore quam unitur, perfecte videret vel
saltem videre posset Deum: atqui hoc est absurdum. ergo.
R. n. M. quoad 1. quod si et videret, quia visio Dei est praemium meritorum
et nulli conceditur nisi legitime certaverit; promittebat siquidem Deus
creare creaturas rationales in statu meritorum, ut possent vel non possent
eam promereri, nec et ab initio suae creationis erant immortales quod solis
non debetur est, et tamen sequitur aliud quia impossibile est Deum

clarè videre, et eum cum amore, et gaudio possidere. an quo Deus
talem creaturam creare possit, quae ipsum abstrahendo a creatione suâ clarè
videat, non est hic disputare, sed ipsa sive adhuc nulla creata
ex dictis resolvenda est.

Quaestio 3tia
An beati videant Deum immediatè post mortem?

Non defuerunt tum ex antiquis sive Catholicis sive haereticis, tum etiam modernis, qui beatis claram Dei visionem usque ad judicium extremum differre[?] et solam visionem humanitatis Christi, vel nullam eis adjudicaverunt, donec reassumpto corpore unà ejusdem participes gloriae fiant. Inter hos recensent Joannem XXII. eumque hunc errorem definivisse contendunt: prout erunt ex diversis sermonibus ejusdem ad annos 1331 in festo omnium Sanctorum et 1332 in vigilia Epiphaniae habitis. Secundum autem merum est falsum, ut testatur facultas Parisiensis ex hoc fine Parisiis congregata, ut videre est apud Tann. t. de Deo uno f. 138 ubi et ostendit praedictum Pontificem in hora mortis suae opinionem in Collegio Cardinalium revocasse. quidquid autem sit de hoc Pontifice, cujus sententia dubia tum erat, hodie autem contrarium est de fide, et definitum ab ejus successore Benedicto 12mo A. 1336 in decretali, quae incipit: Benedictus Deus. Ubi definitum 1o quod secundum ordinationem Dei animae sanctorum omnium quae vel purgatae fuerint, post ascensionem Christi regnabunt in coelo, et consortio Angelorum aggregantur. 2do quod omnes animae [?] ac purgatae videant essentiam divinam immediatè per se clarè et apertè usque à tempore mortis Christi. 3tio quod sic videntes divina essentia fruantur Deo, sintque beatae, habeantque vitam aeternam et requiem. 4to quod visio hujusmodi ejusque fruitus evacuent in beatis actus fidei et spei. 5to quod postquam inchoata fuerit erit talis

visio intuitiva et facialis et fruitio in eisdem actq. eadem visio et fruitio sine aliqua intermissione continuata existit, et continuabitur usque ad finale judicium et ex inde in sempiternum. Item quod secundum ordinationem Dei communem animae decedentium in actuali peccato mortali mox post mortem suam ad inferna descendunt, ubi poenis infernalibus cruciantur. demum definit, quod siqui contra aliquid ex hisce determinationibus scienter et pertinaciter tenere, asserere, producere, docere, aut defendere verbo vel scripto praesumpserit contra eum sicut contra haereticum debito modo procedatur. item definivit idem Concilium Florent. in decret. Unionis: illorum animas, qui post baptisma susceptum nullam omnino peccati maculam incurrerunt, (illas etiam quae post contracta peccati macula) vel in suis corporibus, vel eisdem exuto corporibus, sunt purgatae in caelum mox recipi et intueri clare ipsum Deum trinum et unum sicuti est, meritorum tamen diversitate alium alio perfectius.

Hinc Dico cum Ecclesia Catholica, justi statim atque e vivis excesserint si nihil in ipsis sit purgandum, visione beatifica donantur; et contra Armenos, Luther. et Calvin.

Prob. 1. ex Script. Luc. 23. dixit Christus ad latronem: hodie mecum eris in paradyso. et Ap. 2. Cor. 5. scimus quoniam si domus nostra terrestris dissolvatur, quod aedificationem ex Deo habemus domum non manufactam aeternam in caelis, quae ad Philipp. 1. scribit: cupio dissolvi et esse cum Xto. item Ephes. 4. dicit de Xto: ascendens Christus in altum captivam duxit captivitatem. quod SS. Patres et Scripturae Interpretes communiter sic explicant: duxit secum in caelum animas sanctorum quas in limbo liberavit. item Act. 7. Stephanus morte jam jam imminente dixit: ecce video caelos apertos; indicans caelum sibi patere, quae ait: Domine Jesu accipe spiritum meum; sed non est ipsidem

iudicij finales. idē Apoc. 7. dr., de his qui amicti stolis
albis, de qbus antea c. 6. dixerat, qd sint ante thronū Dei
et qd serviant die ac nocte in templo ejus, scil in cœlo in quo
thronus Dei ē, seu cœlestis gloria et beatitudo.
Prob. 2do auth. SS. PP. tum Græcorum tum Latinorū. S. Clemens
Rom. l. 8. cstit. Apostolicarū c. 41. in oratione pro defunctis ait: collora
eum cū sanctis in sinu Patriarcharū Prophetarū et Aplorū ubi
nō tristitia neqe dolor neqe gemitus, ~~ubi~~ sed cœtq piorū et
lætantiū terra beata rectorū videntium gloriā Xti. Idem docuit
Justinq Martyr q. 75. ad orthod. Irenæq l. 1. ctra hæres. c. 2.
Cyprianq l. de mortalit. Ambrosiq Ep. 39. de S. Acholio
Hieronimq Ep. 24. de obitu Leæ. Basiliq hom. 40. in 40. Mart.
Sane inspiciq eam si os vellem recensere sanctos et alios doctors,
qui nra docuere veritate, pro sine nobis sufficiat S. Augustinq qui
l. 20. de Civit. c. 10. ait: ac victricis gloriosissimorū Martyrū
postea qua mortalia membra posuerunt cū Xto, utique regna=
verunt et regnant, donec finiant mille anni, ~~quos~~ (hic) postea
receptis et corporibq iā immortalibq regnent. Dices aliqs si quos
asserat Apoc explicandi sunt, qd ultimū sic fuerint quomodo
quinati, vel qd locuti fuerint de gloria totali, seu totius hominis
scil et corporis, quæ nō erit ante judiciū finale.
Prob. 3. ratione. quia reproborū aīæ statim ab excessu ē corpore
detruduntur in tartara et torquentur igne juxta illud Job. 21. ducunt
in bonis dies suos et in puncto ad inferna descendunt. et Luc. 16.
mortuq ē dives et sepultus ē in inferno: sed Deus ut potē summē pius
est pronior ad pœnā suspendendam quā ad mercedem exhibendam
imo pronior ē ad beneficentiā quā ad vindictā, ad præmiū conferen=
dum quā ad supplitiū rependum.

Confirm. paritè. Angeli statim in statu merendi beatitudinem
fuerunt assecuti; sed in hominibus tamquam merendi ē mors: ergo justi sta-
tim post mortem sua ab omni macula purgati sunt, beatitudinem consequuntur,
cum Christi morte cœlum justis sit reseratum, et absque corporis ministerio
ex natura ~~fillde~~ sua visionis Dei sit capaces, facile sequitur, probatur.
Ob. Math. 20. merces data est in fine diei omnibus operariis. et Apoc.
ad sanctorum vindictam postulantium divinitus responsum est, ut quiescerent
ut exspectarent adhuc modicum tempus donec impleretur numerus fratrum
suorum: atqui hi textus loquuntur de retributione gloriæ cœlestis ergo.
R. n. m. non enim respicit Christus ad diem mortis uniuscujusque, in die ju-
dicii universali, ut ratio suadet. Quæ [illegible] de gloria corporum
porum, quæ ante judicium non erit manifesta. et hoc experientia patet ex
Apocalypsi, ubi ad justorum jam dicitur est statione Dei.
Inst. i. sua justorum non in cœlo sunt, perent, si deberet dari judicium
privatum in eis, post mortem, ubi tamen justi declarantur, atqui
hoc contra Ecclesiæ suppositum: quo animas [illegible] suo sorti adhuc mortis
supponit, quoque Deum rogat, ut morte æterna eas eximat in die ju-
dicii, ne tunc, etiam eas à dæmone absorberi, ut clarè patet ex illis
verbis in Missa defunctorum: Domine Jesu Christe Rex gloriæ libera animas
omnium fidelium defunctorum de pœnis inferni, et de profundo lacu; libera eas
de ore leonis, ne absorbeat eas tartarus, nec ne cadant in obscurum
~~[illegible]~~ sed signifer S. Michael repræsentet eas in lucem sanctam &c. item in Officio: Libe-
ra me Domine de morte æterna in die illa tremenda, quando cœli movendi
sunt et terra, dum veneris judicare sæculum per ignem. item in Lyturgia
S. Marci, quâ utitur Ecclesia Alexandrina, præscribitur preces pro Apostolis,
Martyribus, et aliis patrum et fratrum nostrorum, qui antea in fide dor-
mierunt, dona requiem Domine Deus noster memor majorum nostrorum
qui à sæculo sunt, patrum patriarcharum, prophetarum, martyrum
confessorum et omnium sanctorum justorum omnibus fidelibus in Christi fide defunctorum

nec non eorum quorum hodie memoriam agimus, et S. B. N. Marci Evan-
gelistæ, qui demonstravit nobis viam salutis, et horum omnium æternam
requiem: quia Ecclesia supponit justos Apostolos et Martyres non potiri requie
æterna: nec ipsos certo scire, quo in statu futuri sint.
Resp. 1º Ecclesia semper et pro omni tempore agnovisse justorum animas, sicut et sanctos
non à suo exclusos vita potiri beata æterna, ideoque sic oret pro defunctis
Resp. 2do hoc fit, quia orationes suas non tantum refert ad tempus, quo mortem
subsequitur: sed et ad diem obitus, pro quo tempore petat Deum, ut
eas à morte æterna liberet. Sic ex S. Aug. ep. 23. ad Bonifa-
tium patris diem dicit Christus resurgere, quo ad Resurrectionis diem dies ille
relationem habeat, sic et ob eandem rationem dies Nativitatis Domini nostri,
qui natus jam est, et tempore adventus venire, et si venerit, etc. in-
more quo Ecclesia est, res præteritas ut futuras spectare, et semper
ipsæ [?] nec mirum si Ecclesia orationes, quas Deo in gratiam absque omnium
certam offert die mortis, et postea iterum repetat quia Deus juxta
S. Aug. l. 12. de Civit. c. 12. nec aliis invocantes exaudit, quam
invocatura videt. cum quo Ecclesia constet omnia Deo esse præsentia, et
nihil futurum, et proinde illum preces pro morientibus sibi aliquando
offerendas acceptas habere quasi jam oblatas, et in gratiam eorum omni
tempore morienti adesse, et certa condonare, hinc Ecclesia orationes a
ante sequentibus seculis postmodum fundit, quo constituto in extremis et
in purgatorio jam degenti proficerent, aiet vide ea ipsa pro defuncto orare:
et quod oratione propria pertinet ad defunctos absque purgatorio eximendos
pertineat, et libera nobis inferno profundo lacu, quod non nisi
purgatorium dicit. Quod et de orat pro justis et sanctis
Resp. 3. id fieri, vel eadem ex ratione, quod sit per se ad diem mortis
referat, vel quod oret pro beatitudine eorum consummata seu gloria corporis;
cum e habendi corporis desiderio teneantur ab requie perfecta quoadusque
cum corpus ab iterum conjungent.

Inst. 2do pos. beatido corporis differt usque ad infinitum extremum
differet quoque ad beatido, cum sint paris meriti vel demeriti: ergo.
R. n. ant. 1o quia ad perfectam à corpore separ. beatidis, non ita corp.
et inferius ostendemus. 2do negat. ex paris meriti; ad quod illud generit
pallit. corpus tantum instrum.: ergo debet ei quoque major et potior
gloria.

Quæstio 6ta
An equalis sit visio intuitiva Dei in Beatis.

Denuo nostra dicta est fide in Conciliis Florent. in litt. unionis
et Trid. sess. 6. contra Jovin. qui ut dicit S. Hieronymus l. 2. cont. Jovin.
duos tantum ordines asseruit ovium et hircorum et nullam distinctionem inter
Baptista inter et ultimum poenitentem admisit. hujus hæresis etiam
fuit Lutherus, contra quos

Dico: inequalis est visio beatifica.

Prob. 1. ex script. Eccl. 16. misericordia faciet locum unicuique secundum
meritum operum suorum. 1. Cor. 15. stella differt à stella claritate,
sic erit resurrectio mortuorum. 1. Cor. 3. unusquisque propriam mercedem
accipiet secundum laborem suum. 2. Cor. 9. qui parce seminat parce et
metet.

Prob. 2. auth. SS. PP. S. Irenæus l. 1. c. 72. ait: quanto à honorabilius
tanto magis diligimus illud, et si plus illud viderimus, clariores eri-
mus apud Deum. talia habet S. Clemens Alexand. l. 4. Strom. S. Chrysost.
hom. 41. in 1. ad Cor. S. Hieronym. l. 20. cont. Jovin. S. Aug. l. 22. de
civit. c. 30. ubi dicit, ceterum qui futuri sint pro meritis præmiorum
et gradus honorum et gloriarum, quis est idoneus cogitare quanto magis dicere.
Prob. 3tio ratione. si pro gravioribus peccatis pœna gravior à Deo infligitur
pari ratione pro majoribus meritis major gloria à Deo datur; qui
multo libentius miseretur et tribuit, quam punit, nec vult mortem
peccatoris, sed ut vivat ●: atqui prima constat ex Scriptura Sap. 6.

fortioribus fortior cruciatio instat. et Apoc. 18. quantum glorificavit se
et in deliciis fuit, tantum date tormentum et luctum.

Ob. 1. Math. 20. idem denarius, quo felicitas æterna designatur, operariis ex-
penditur, inæqualis licet fuerit eorum labor. Deinde inæqualitas
hæc certè status hujus tranquillitatem perturbaret.

Resp. denario illo quidem designari beatitudinem obiectivam, seu possessionem Dei
in æternum, non vero proximi felicitatem futuram, secundum gradum et intensionem
in æternum, nec exprimi felicitatem futuram secundum gradum et intensionem
in eo significans parabola, ut demonstret non liberi fore in felicitate æterna
justis retributionem, eorumque qui, vel aut posterius ad fidem vocati sunt, eorumque
futurum sit, ut sint primi, novissimi et novissimi primi. Deinde non
justa horis, sed laboris mensuram dedisse, quæ dari ex charitate
nec juxta horas, sed laboris mensura desit, quæ dari ex charitatis
amplitudine qua quis in justis sub vitæ fine aliorum adæquat, hujus-
modi sit latronis. et operariorum undecimæ horæ parabolæ, ut ostenderet,
quia forte liberatus fuissent, gratiam invenerunt, siquidem eos con-
duxisset, quod ij qui, vix consulti fuere; unde Sap. 4. dicitur: consummatus
in brevi explevit tempora multa. Nec enim sequitur invidia,
cum nollet esse unusquisque quod non accepit ... sicut nec in corpore
vellet oculus esse, qui digitus est membrum utrumque continet totius carnis
pacata compago. S. Aug. l. 22. de civit. c. 30.

Ubi æqualia sunt merita æqualis est merces: sed merita Christi
nobis applicantur æqualiter: ergo.

Resp. 1. merita Christi applicari formaliter, seu justitiam Christi esse justitiam
sanctorum, sed applicari moraliter seu meritis Christi fieri, ut infundatur
nobis gratia per quam justi sumus. hæc gratia, per quam justi
sumus ex beneplacito Dei pendet, et inæqualis est. deinde et ex nostra
ex ille nostra cooperamur, etsi æqualis quoque sit.

Ob. 2. omnes Sancti erunt Reges, filii et hæredes gloriæ: ergo æqualis
dignitatis.

Resp. n. C. ut enim se habet quoque charitas viatori respective actus
charitatis eliciti, ita se habet lumen gloriæ seu manifestatio Dei, quo
ea amplior clariorque erit respective videntis illius, quo major
fervientiorque fuerit charitas, unde illa orietur. multa quippe

dimissa sunt ei, quia multum dilexit: quod et ei, cui minus dimittitur,
qui plus dilexerit. charitas specie de sola digno perficit opera, eaque
magis vel minus meritoria facit.

Quaestio 7ma

An ejusdem speciei sint visio Beatifica Deum Angelorum [et] hominum?

Dico quod sic. Prob. quia ubi occurrit idem objectum cognitum, et species similia ejusdem speciei, atque est spiritualis status gloriae et manifestatio Dei ejusdem speciei sit visio, ut patet in parte oculi corporali. Dein visio Angelorum et hominum visio beatifica ejusdem speciei erunt, angelica ~~sed~~ visio ... non essent ejusdem speciei, sed et constat ut homines quoad visionem ... solum ... Sed et constat ut tota ecclesia catholica de B.ma Virgine tenet et credit.

Ob. Species distinguuntur in vitales atque, quoad species vitales distinguuntur: atqui intellectus angelicus et humanus specie distinguntur; R. n. m. quia angelicus et humanus intellectus in ratione spiritualis non distinguuntur visio specie. Dein quidquid sit, etsi distinguerentur, tamen ~~...~~ visio ejusdem speciei, quia supponit eadem species et idem objectum.

Quaestio 8va

An Visio Beatifica sit mutationi obnoxia?

Dico quod non, in iis quae beatorum statum spectant, quia facultas beatorum iisdem semper mediis tunc sunt Dei et statu gloriae efficitur; unde S. Aug. l. 15 de Trin. c. 16 ait: Fortassis volubiles erunt nostrae cogitationes ab aliis in alias euntes atque redeuntes, sed omnia simul uno conspectu videbimus.

Dixi quae spectant beatorum statum, nam ... in Verbo aliter de novo videre possent, v.g. novitas productas hoc ... aut eadem per revelationem ... quod tamen non est visio nova essentialis, sed accidentalis tantum.

tro q. clato huig alt: ex dictis

Collige. tres dotes ao gloriosæ assignari poe scil visiois, cprehen=
sionis et delectaois correspondentes tribq virtutibq theologicis, quas
in via exercuit: et quidem dos visionis virtuti fidei, qua in deu
credidit; dos cprehensiois virtuti spei, qua in ipsu speravit,
de facto a. ipsu in quē speravit, possidet, denigs et dos delectaois
charitati: quia cu delectae in illo et sine fastidio diligit, quē
sb velamine prigamaverat. Et hæ tres ao dotes ab ipsa
beatitē n distinguuntur realr et entitativē, quidquid in contrariu
dixit S. Thomas 3. p. in suppl. q. 95. a. 2. ubi vult dotes entitativē
n ē operaões, sed habitq: dicendum ē: ait, qd dos et beatitō et
realr differunt, ut beatitq dicat ipsa operaõ pfta, qua aa Deo
cjungit; sed dotes dicant habitq v dispos: vquocungs alias
qlitates, quæ ad hujusmodi pfta operaõ ordinant; nam in sta
caõ dos nil aliud ē quam ornatq corporis et aïæ in æterna
beatitē jugiter perseverans. atqui juxta S. Hilarium supra relatū
dotq ornatq aïæ illiqs tota renovaõ consistit in agnitiõe Dei,
fide æternitatis, innocentia sinceritate, et morū bonitate, qua
orā realr quid sit aliud, quã ipsa beatitō aõ? deinde quid
ipse habitq v dispõo in qua S. Thomas reponit dotem ad viden=
dum Deu: si aa pro instanti suo beatitis in statu pfcto Deu
clarē videt, et sic eu videbit in æternu, absqs ulla mutaõe et
augmto, sanē n probat hic ex suo adducto de speculo terreno.
qd si tn nil aliud intelligit noē dotis pront supponere ad 3tiu ēi
videtur, quã lumen gloriæ, cfert cidem habentes, illudqs tang
deqs ipse ē; in illo ā creaõ distinguere, in quantu ipsa creaõ ā Deo
distinguitur, at n ā beatitē creaõ, quia ipse Deqs illiqs beatitō ē
et lumen gloriæ, ut supra probavimq. ee.

dicas: dotes dari gratis, beatitudinem vero propter merita; nam
Deus hoc supponi potius quam probari, si enim finis datur ex meritis,
et media ad finem illum consequendum dantur ex meritis, ut solam dicitur quia
unum sine altero consistere nequit: atqui si dotes sunt habitus et
dispositiones ad videndum Deum, sunt media ut denuo claret: ergo si finis
datur propter merita, et dotes propterea dabuntur.
Cum igitur dotes nil aliud sint, quam animae ornatus: hic nil aliud quam
visio, possessio et amor Dei: hoc vero nil nisi beatitudo essentialis
esse patet, inter illas et hanc nulla realis distinctio inter-
cedere videtur: etsi non abnuam distinctionem rationis ratiocinatae, cum ibidem
identitas sub diversa ratione attingere valeat. et hoc de bea-
titudine essentiali.

Articulus 2.dus
De Beatitudine accidentali, seu
Corporis glorificati, et quidem
ipso de Carnis resurrectione.

Sponsa Christi ecclesia Regis aeterni filia vestitu interius Catholico
inennarabili potitur, sed et extra fimbriis aureis fulgebit,
cum Deus ea induerit vestimentis salutis, et indumento justitiae circum-
dederit illam, et corruptibile hoc induerit incorruptibilitatem, per
gloriosam e morte et corruptione resurrectionem, quidquid in contrarium
dixerint Sadducaei aliique nostri temporis haeretici, qui carnis resurrec-
tionem negavere, contra quos dogma catholicum hoc clare evincitur
ipso ex Scriptura Job. 19. Scio quod redemptor meus vivit, et
in novissimo die de terra resurrecturus sum, et in carne mea
videbo Deum salvatorem meum. Is. 26. vivent mortui tui, inter-
fecti mei resurgent. Dan. 12. de iis qui dormiunt in pulvere alii
evigilabunt in vitam aeternam alii in opprobrium. et Luc. 20

ait Xtus ad Sadducaeos dicentes non esse resurrectionem: erratis nescientes Scripturas neque virtutem Dei; in resurrectione neque nubent neque nubentur, sed erunt sicut Angeli Dei. De resurrectione autem mortuorum non legistis quod dictum est a Deo Exod. 3.: ego sum Deus Abraham, Isaac et Jacob, non est Deus mortuorum sed viventium. et alibi saepius. Ob. [illegible] tam novi quam veteris testamenti eandem non crediderunt. probes igitur hunc fidei nostrae articulum ex ratione contra eos qui Scripturam non admittunt. Sol. hoc a Deo [illegible] est propter beatitudinem humanam totius corporis: quod ut hoc fine sumam quoad utrumque, posterius sequitur necesse est, ut caro ejus reviviscat. quod hoc realiter fit propter Dei majestatem ex dictis, igitur a propter beatitudinem humanam totius corporis sic probatur. Beatitudo est praemium et merces pro operibus bonis: quo retribuetur illis qui ea fecerunt operati: at qui totus homo sive anima et corpus hominis talia operatus est: quo toti homini seu animae et corpori sit illa retribuenda. neque dicas [illegible] quod utrique sit debet illa ex retributione non [illegible], deinde primum post judicium ultimum et corpori; sed hoc non probaret nisi a Deo. Nam ant. quia sicut in operibus bonis vel malis anima juvenit corpus, vel [illegible] vel [illegible], ita juste Deus ordinavit, ut anima propter haec [illegible] et perfecte beatitudine praemii aut amaritudine supplicii. nec dicas 2do, juxta Ecclesiasticum unum esse interitum hominis et jumentorum. c. 3 et Job 14. dixisse: homo cum dormierit non resurget donec atteratur coelum, quia terra in aeternum stat. non

Rs. ex hisce textibus nil evinci; nam Salomon ibi non omnimodam comparationem facit hominis inter interitum et jumentorum, sed quoad mortem corporis tantum, seu quod sicut corpus jumenti moritur corrumpitur et putrescit, ita et illud hominis; ipse enim spiritualitatem docet animae hominis

i mortale et redire ad Deum, quis dubitet. [illegible] ē etiam,
proinde nobis, qui volunt quod caro in pulvere dormiens sit resur-
rectura cum caelo elementali seu aereo, de quo S. Petrus praedixerat
2 Ep. 3. calore solvetur in die judicii. resp.

Dicas 3tio hanc resurrectionem carnis videri impossibilem ob destructio-
nem corporis quod est ad plenum annihilatum vel saltem in elementa resol-
vitur, nam ad haec dicit

Resp. D. Augustinus in Enchirid. c. 88. his: non perit Deo terrena mate-
ries, de qua mortalium creatur caro, sed in quemlibet pulverem cine-
remve solvatur, in quoslibet halitus aurasque diffugiat, in quamcunque
aliorum corporum substantiam, vel in ipsa elementa vertatur, in quorumcunque
animalium etiam hominum cibum [m] cedat, carnemque mutetur, illi animae humanae pun-
cto temporis redit, quae illam primitus ut homo fieret, cresceret et viveret
animavit. hoc itaque certo constituto solvendum ē

Quaestio 3tia

An integra caro sit resurrectura et quomodo?

Dico 1o eadem nostra corpora in eadem membrorum integri-
tate qua fuerant constituta sunt surrectura, ac conjungenda eadem
nostrae animae, cum qua antea constituebant compositum ex anima et corpore.
Prob. 1. ex Script. in qua S. Job. c. 19. asserit: se in carne sua ac visurum
suis oculis esse visurum redemptorem, ego ipse et non alius videbo eum
salvatorem meum. et Christus Luc. 24. ad discipulos suos dixit: palpate
et videte quia spiritus carnem et ossa non habet, sicut me videtis habere.
et Joan. 20. ostendit Thomae latus apertum et fixuras clavorum
quas in corpore proprio habito accepit: ergo idem corpus resurrexit.
hinc conclusio
Prob. 2. ratione: resurrectio est illius quod cecidit, et mortuum erat
restitutio in pristinum vitae statum. ergo resurgere nil aliud est,

quam quod idem corpus humanum, quod ceciderat mortuum erat: et in sepulchro
in pulveres solutum, iterum restauret in pristina membra, et vivificet
per eandem animam, cui antea coniungebatur; nam si est aliud corpus
vel alia anima, vel aliis partibus vel alia membra, non est resurrectio ejusdem hominis, sed
alterius, vel potius productio alterius corporis, vel conversio pristini corporis in
aliud; et sic non resurgeret idem homo, quod ut fiat plane necesse est, ut corpus
quod resurgit non solum idem sit quoad speciem et naturam, sed etiam quoad numerum
ac individuationem et coalescat ex eadem carne, sanguine, ossibus, nervis
aliisque organicis partibus, quibus antea constabat, sitque proinde idem numero
non solum unitate animae, sed etiam unitate corporis.

Prob. 3. ex Conc. Later. 4. univ. quod c. 1. de fid. Cath. sic definivit: omnes
mortales cum suis propriis corporibus resurgent, quae nunc gestant, ut recipiant
secundum merita sua. Ad clariorem autem hujus materiae intelligentiam explicandum
hoc Concilium pluribus. itaque

Dico 1º eadem corpora non solum ut quidam volunt quoad materiam primam
seu elementa in quae resolvuntur, sed etiam quoad materiam eandem, quae prius
cum eorum anima constituebat individuum, quia alias non resurgeret idem homo
ut probavimus, et ulterius probat S. Augustinus l. 22. de Civit. c. 20. ex
illo Scripturae textu: capillus de capite vestro non peribit: Decebit enim,
ait, decebit in illo novo saeculo, ut indicia gloriosorum vulnerum
in illa immortali carne cernantur, ubi membra ut praeciderentur, excisa
vel secta sunt, ibi cicatrices sed eisdem membris redditis non per-
ditis apparebunt... absit autem ut ad resuscitanda corpora vitaeque
reddenda non possit omnipotentia Creatoris omnia revocare, quae vel bestia vel
ignis absumpsit, vel in pulverem cineremve collapsum, vel in humorem
solutum, vel in auras est exhalatum. absit, ut sinus ullus secretumque naturae
ita recipiat aliquid subtractum sensibus nostris, ut omnium Creatoris aut
lateat cognitionem aut effugiat potestatem... reddetur ergo caro illa homini, in
quo caro esse primitus coepit. ab illo quippe altero, qui illam

comedit: itaque multo sumpta deputanda est, quo fuit os alienum ei redhibenda est, unde sumpta est. Sua vero illi, quem fames exinaniverat, ab eo qui, ut et exhalata revocare, reddetur. quavis et omnibus perditam modis, nec ulla ejus materies in ullis naturae latebris mansisset, unde vellet, eam repararet omnipotens. Sed propter sententiam veritatis, qua dictum est: capillus capitis vestri non peribit, absurdum est, ut putemus, cum capillus hominis perire non possit, tot carnes fame depastas atque consumptas perire potuisse.

Dico 2. nro. eadem corpora resurgent in eadem mensura, eodemque corpore quo mortuus est, et vivus fuit quisque, non cum tota illa nec quantitate, quae fuit in partibus et membris successive illius hominis quantitate surgit: nam si hoc fieret, non resurgeret denuo idem homo: cum corpora nostra quotidie effluant, et aut crescant aut decrescant. quot vel eius homines, quot quotidie commutamur, aut alius cum 30. alius cum 30. alius cum jam toto capite canus est: quo illa, quaeso, tum vides mea assumenda a resurgentibus, quae perfectior erat, sed secundum speciem hominis, quod probat D. Thomas l. 4. cont. gent. c. 81. ubi ait: Tantum ex ea sumitur, quantum sufficit ad complementum debitae quantitatis, quia tametsi partes corporum nostrorum fluant et refluant, nihilominus homo est unus vero a vitae exordio usque ad ultimam ejus clausulam, ut simile dat Doctor citatus in igne qui cum continuo ardeat, unus vero dicitur propter hoc quod species ejus manet, licet ligna consumantur, ac de novo apponantur.

Dixi in eadem mensura sicut ut putat Aug. l. 22. de Civit. c. 15. quisque = in sua corporis statura et specie resurget; sicut ipse ait, in ea = mensura corporis, in qua est mortuus, resurrecturum, nefas est dicere, = cum resurrectionis omnium tempus venerit, accessura corpori ejus ea = magnitudinem, quam non habuit, quo in ea distulerit in qua illi [illegible]

apponit, ut longissimis fieri possit aequalis. Sic et deinceps ad Dominici corporis modum et quorumque majorum corpora redigenda, perit de multorum corporibus, cum ipse nec capillum periturum esse promiserit; restat ergo ut suam quisque recipiat mensuram, quam vel habuit in juventute, etsi senex est mortuus, vel fuerat habiturus, si ante est defunctus. Atque illud quod commemoravit Apostolus de mensura aetatis plenitudinis Christi, aut propter aliud intelligamus esse dictum, id est, ut illi capiti in populis Christianis accedente omnium perfectione membrorum aetatis ejus mensura compleatur; aut si hoc de resurrectione corporum dictum est, sic accipiamus dictum, ut nec ultra nec infra juvenilem formam resurgant corpora mortuorum, sed in ea aetate et robore, usque ad quam Christum hic pervenisse cognovimus. circa 30. quippe annos [et] diffinierunt esse etiam saeculi huius doctissimi homines juventutem, quae cum fuerit spatio proprio terminata, inde jam hominem in detrimenta vergere gravioris ac senilis aetatis: et ideo non esse dictum, in mensuram corporis vel in mensuram staturae, sed in mensuram aetatis plenitudinis Christi. ex quibus S. Doctoris verbis

Colliges omnia corpora resurrectura fore quasi in aetate 30. annorum sive junior sive senior homo mortuus fuerit juxta illud Ephes. 4. donec occurramus omnes in unitatem fidei, et agnitionis filii Dei in virum perfectum in mensuram aetatis plenitudinis Christi.

2do In statura unusquisque pro illa aetate sibi propria hoc est congenita in propria carne quam vel habuit, vel habuisset resurget: et hoc absque perditione unius capilli: ergo et in propria statura, quia et in illa Christus resurgere ab Apostolis visus est.

Dr. 3tio in eadem membrorum integritate, ubi nota partes ad integritatem et perfectionem corporis spectantes alias esse ab Authore naturae institutas ad ornatum tantum, ut barba, crines; alias ad usum tantum,

ut lac et semen, alias vero ad usum et ornatum sunt, ut sunt ma-
nus, pedes, sensus. Jam ex his partibus ea quae ad usum et orna-
tum sunt, sine dubio resurgent, quia ad integritatem pertinent,
et illa integritas ad corporis pulchritudinem est instituta, ut videntes
talem innovationem ac mentem eorum excitet ad praeconium Dei
commendandam sapientiam. Illas vero quae sunt ad usum tantum, ut vult Richardus
in 4. d. 44. non resurrecturas, cum sint ad generationem, et ab au-
tore naturae data sint, quae tunc cessabit, et ipsa cessante fine, et
illa. Imo D. Thomas q. 80. excludit a corpore redivivo san-
guinem nutrimenti, cum in tali corpore nihil futurum sit super-
fluum. Caeterum intestina et venae vacua non erunt, sed tunc
vasa replebuntur spiritibus vitalibus et animalibus, qui cum etiam in
damnatis purissimi ac subtilissimi, et ad aeternitatem sufficient permixti,
a fortiori in corporibus erunt beatorum.
Sed an erit diversitas sexuum? negabant Origenistae, quia
dicebant si hoc esset, esset etiam nuptiarum futurus et generationis pro-
lis: in caelo enim neque nubent neque nubentur Matth. 22. Sed partim
roboris est hoc ratio, nam fuit ratione status incorruptibilis vita in
corpore motus vegetativi cessabunt, vis enim digestiva stomachi
non aget, nec cibum digeret, ita neque actus generationis exercebuntur,
nec obstat quod sic talia membra privarentur suo officio, non sunt,
ait Tertullianus l. de resurr. c. 66. Eadem membra virtutis aut vitii
instrumenta homini fuerint, eadem quoque in praemio seu supplicio
futura sint ipsis hominibus, vel etiam ad ostendendam et laudan-
dam Dei sapientiam, ut vult S. August. l. 22. de Civit. c. 17. non est vitium
inquit, sexus femineus sed natura, quae tunc quidem et a concubitu et a
partu immunis erit: erunt tamen membra feminea non accommodata
usui veteri, sed decori novo, quo non alliciatur aspicientis con-
cupiscentia, quae nulla erit, sed laudetur Dei sapientia, atque clementia,

qui ergo non erat sentit et liberavit à corruptione quod sentit. et ex
his iisdem verbis Scripturae manifeste quod si nec capillus de capite periat
corpora eorum resurrectura fore cum iisdem membris, quae ad ornatum
tantum spectant.

Dr 4to coniungenda eidem naturae, quae fiet primo vivificationes
adeo ut corpora rediviva erunt in sua perfectione, ut sit ab omni
errore ignorantia infirmitate purgata et caeteris imperfectionibus libera.
neque ex functione illorum dimendata quomodo aut torrefactis vel dis=
positio spiritualis; nam spiritus eorum tales in corpore redivivo et in
statu resurrectionis erunt immutabiles, servabuntque sibi eandem
temperiem.

Dixi coniungenda eidem animae: illa fiet infusione non modo supernaturali
qua corpora restituuntur in pristinum vitae statum, de quo
Dico 2do restitutio talis primo fiet immediate à Deo 2do in instanti.
3tio cum Christus descendet de caelo et angelos promisset cum tuba ut
mortuos excitent, et vocent ad iudicium. 4to quod peragetur in valle
Josaphat.

Prob. 1. p. 1o contra eos qui dicunt resurrectionem fore immediate per Angelos
quia non solum innumeris locis erunt, sed et ideo corporum dispersa, sed et
innumeris modis variata, et per innumeras formas suas ac sibi
transfusa, nec ullum erit vestigium, unde cognosci possent, ab
spex tot millibus corpus retineant. hinc credibilius videtur hoc
totum virtute divina peragendum fore, quia Deus videt omnes illos ubi sunt
in quocumque loco sint sita, vel in quacumque alia sint substantia mu
tata, non modo illa quod de Angelis vix credi potest, etsi ex dispositione divina
eis concessit, tamen hoc non expedire videtur.

2do quia sicut Deus solo imperio suo ad creandum ex nihilo prodesit
absque ministerio Angelorum, et hoc ideo ut creando rabbis ex iis quo

facta est, eundem suum creatorem agnoscat; ita et simile suo Di=
vinitatis invictum argumentum de restitutione corporis corrupti in pris=
tinum imo meliorem vitae statum; natura enim non est reuniri corpori,
vino neque virtute daemonis, vel alterius Angeli; quia anima utpote spiri=
tualis non subiacet ulli, pro corporali nec daemoni; a quo si quo facta
est sit resurrectio, deficeret illa potentia Dei et prestigium, quod vera resurrectio
non esset. resurrectio ut magis probabilius contingit in instanti; atqui hoc
actio solius potentiae Dei; ipse enim dixit et facta sunt. Angeli extra acti=
onem tempore imperceptibili hoc de brevissimo agant, non tamen in instanti et
in indivisibili: ergo.

Prob. 2. p. ex Apostolo 1. Cor. 15. ubi dicit: in momento in ictu
oculi mortui resurgent. id est, in indivisibili, id est puncto tem=
poris, et ictus seu nictus oculi; quia virtus infinita Dei subito
operatur si velit absque temporis intervallo. Hoc ipso quia actio Dei
realiter est ipse Deus, Deus autem supra omne tempus: ergo.

Prob. 3tio ex illo Matth. 24. mittet Angelos suos cum tuba et voce
magna et congregabunt electos eius a quatuor ventis a summis cae=
lorum usque ad terminos eorum. neque aliter congregabunt eos nisi quoniam
cum tubarum sono ex omni orbis parte. unde et c. 15. procedendi dixit:
exibunt Angeli et separabunt malos de medio justorum; id est trans=
ferent mortuos ad judicii locum, quod brevissimo tempore fiet. unde ad
congregandum electos [illegible] ministerio Angelorum
qui valuerint inflatum; ad reprobos; quia se ipsos transfer=
re non poterunt, opus erit aliis, qui illos transferant. non tamen de=
sunt qui putant, eos transferendos esse non per bonos Angelos
sed per daemones; sed probabilius est, quod sint transferendi per Ange=
los aeterni judicii administros non sine speciali divino [illegible]
auxilio; daemones enim ipsi resistent, nec solet eius verum sistere

aut praesentare judicii, unde videtur a daemone, quod ipsi transferentur
et per Angelos bonos.

Joel 4. v. ex c. 3. Joelis ubi habetur: ecce in diebus illis et in tempore illo,
cum convertero captivitatem Juda et Jerusalem, congregabo omnes gentes, et
deducam eas in vallem Josaphat, et disceptabo cum eis ibi super po-
pulo meo et hereditate mea Israel... consurgant et ascendant
gentes in vallem Josaphat, quia ibi sedebo, ut judicem omnes gentes in
circuitu. nec
dicas: prophetam per ly Josaphat intelligere communem totius Regni mundi
ubi Dominus judicaturus; Josaphat enim nil aliud interpretatur, quam
Dominus judicabit. na

Contra, esto hoc verum sit, si nominis etymologiam spectemus, in diebus
de vallis Josaphat, ubi Dominus judicabit, sicut si nominis etymologiam
Bethlehem spectemus, quod interpretatur Domus panis, non diceretur Bethlehem
ubi est domus panis, seu in qua domo est panis; unde vallis Josaphat
est illa quae detinetur juxta montem Oliveti prope Jerusalem, et cum
Scriptura asserat certum judicium futurum in valle Josaphat, et
una sit tantum vallis hujus nominis, de speciali hoc loco dicendum est.
dein et congruum est mysterio incarnationis, ut in illa regione
judicaturus sit Christus Judex, ubi ipse pro salute omnium inique
fuit judicatus, et ibi appareat ejus majestas, ubi antea visa fuit
ejus humilitas, et tandem ut ibi descendat de caelo, ubi antea
ad caelum ascenderat, et totum nostrae redemptionis et salutis opus eodem
loco quo fuerat inceptum, absolveret et compleret.

Quantum a loco occupaturi sint totius orbis creaturae, nobis
omnino est incognitum, nec juvat eo curiosius inquirere, tempore indebito
eo quisque staturus tempore certe experietur, tempore resurrectionis carnis
modo ut certa suppositum est

Quaestio 2da

An caro cum iisdem qualitatibus sit resurrectura in quibus mortua?

Quaestionem hanc solvit Apls 1. Cor. 15 dicens: ecce mysterium vobis dico: omnes quidem resurgemus, sed non omnes immutabimur, scilicet ad gloriam: in momento, in ictu oculi, in novissima tuba. canet enim tuba, et mortui resurgent incorrupti, et nos immutabimur, scilicet nos electi: oportet enim corruptibile hoc induere incorruptionem, et mortale hoc induere immortalitatem. et paulo superius: sed dicet aliquis: quomodo resurgent mortui? qualive corpore venient? et nonnullis interjectis ait: sic et resurrectio mortuorum: seminatur in corruptione, surget in incorruptione; seminatur in ignobilitate, surget in gloria: seminatur in infirmitate, surget in virtute: seminatur corpus animale, surget corpus spirituale. ex quibus inferes, primo omnes resurrecturos, et quidem omnes morituros esse ultimos, quod et idem Apls insinuasse videtur 1. Thess. 4. ubi ait: hoc enim vobis dicimus in verbo Dni, quia nos qui vivimus, qui residui sumus in adventum Xti, non praeveniemus eos qui dormierunt, quoniam ipse Dnus in jussu et in voce Archangeli et in tuba Dei descendet de coelo: et mortui qui in Xto sunt, resurgent primi, deinde nos qui vivimus, qui relinquimur, simul rapiemur cum illis in nubibus obviam ~~in~~ Xto in aëra, et sic semper cum Dno erimus. in quo verba ait S. Aug. l. 20 de Civit. c. 20: quaeri solet utrum illi quos hic viventes inventurus est Xtus, quorum personam in se atque illos qui tunc secum vivebant transfigurabat Apostolus, numquam omnino morituri sint ... cum hora resurrectionis, res-

=cedere possit fieri posse, nisi mors praecesserit, Apostolo dicente ad
=Corinthios: omnes resurgemus, vel sicut alii codices habent: omnes dor=
=miemus, nec dormitio possit ullo modo esse nisi morte,
quomodo omnes aut dormient aut resurgent, si tam multi quos in cor=
=pore inveniet Christus, nec dormient, nec resurgent? Si ergo
=Sanctos qui reperientur Christo veniente viventes, eique in obviam
=rapientur, crediderimus in eodem raptu de mortalibus cor=
=poribus exituros, et ad eadem mox immortalia redituros, nullas
=in verbis Apostoli patiemur angustias, sive ubi dicit: Tu quod
=seminas non vivificatur, nisi moriatur, sive ubi dicit: omnes resur=
=gemus, aut omnes dormiemus, quia nec illi per immortalitatem vivi=
=ficabuntur, nisi quamlibet paululum tamen ante moriantur: ac
=per hoc et a resurrectione non erunt alieni, quam dormitio prae=
=cedit quamvis brevissima, non tamen nulla... nec ab illa sententia, qua
=homini dictum est: Terra es et in terram ibis, futuros illos sanctos
=arbitremur immunes, si eorum morientium non recident in terram
=corpora: sed sicut in ipso raptu morientur, ita et resurgent
=dum feruntur in aëra, in terram quippe ibis, id est, in hoc ibis
=amissa vita, quod eras antequam sumeres vitam: id est, hoc
=eris exanimis, quod eras, antequam esses animatus. huiusque
S. Doctor.

Infertur 2do corpora non iisdem qualitatibus seu potius infirmi=
tatibus, quibus mortua sepulta sunt, sed multo excellentiora
resurrectura: Seminatur corpus animale, surget corpus spirituale.
erit ergo spiritui subdita caro spiritualis, ait denuo laudatus S.
Doct. l. c. c. 25: sed tamen caro non spiritus, sicut carni subditus
fuit spiritus ipse carnalis, sed tamen spiritus non caro. Tametsi
2o corpora rediviva careant facultatibus vegetativis non

in destituerunt constitutivis spiritivis; hinc dicuntur corpora spiri-
tualia, quatenus ut spiritus non erunt corruptioni obnoxia, ac soli corpo-
rum servient, nullam emitentia fumos, nec vapores nec excrementa
nec ullam sentientia pugnam internam uniusque partis in aliam, sed
gloriosis dotibus corporis aptima erit ad spiritum ipsum, vivacitate
et certitudine, in quo sensu quia corpora rediviva sunt similia spi-
ritibus, dicuntur spiritualia non quod dependant a corpore(?), sed
quia spiritus imitantur.
Eorum perfectio duo potissimum habet, scilicet acumen seu vivacitatem
et certitudinem seu vegetatem in repraesentandis objectis: unde corpora
rediviva erunt perfecta in suis constitutivis ut sensus omnes sua ~~vom~~
valeant obire ~~ut~~ munia absque ulla contrarietate et pugna, et ex hac
temperie constitutionis oriens incorruptibilitas, quia eatenus corpus
constitutivis incorruptibile, quatenus perfectè possidens animam suam absque
pugna conflictum contrariorum, quo facto dicitur semper perseverare in eodem
statu, ac sic corpus spirituale, nullique amplius corruptioni
obnoxium; quamquam ratione distinguitur ab aliis quia hoc est in per-
petuo motu seu mutatione, illud contra in statu constituto seu
stabili et immutabili. Et hoc legas velim de corporibus
sive damnatorum sive beatorum; non fuit gaudia continua
coelorum non alterabunt corpora beatorum, sic nec ignis aeter-
nus inferni damnatorum; quia in statu resurrectionis
nulla futura erit alteratio, nulla corruptio, nulla vicissi-
tudo in contrariis constitutivis, sed illa in perfecta quiete manebunt,
ac conspirabunt ad perpetuitatem illius status. Porro quanto sit
et quam magna sit spiritualis corporis gratia, quam nondum venit
in experimentum, vereor ne temerarium sit omne, quod de illa pro-
fers eloquium. At quia sancti nostro gaudium propter Dei laudem ad-
ducendum, eas solummodo adhuc dotes, quas clementissimus

Deus in scripturis sacris nobis dignatus est revelare, et quarum communicatio fit in scholis, paululum admiremur. Sit ergo

Articulus 3.tius

De Dotibus corporis gloriosi.

Praeter eam incorruptibilitatem rediviva Sanctorum corpora quaedam insignia et praeclara ornamenta erunt habitura, quibus sint praestantiora et nobiliora, quam fuerunt antea; haec sunt dotes 4. a Theologis ex scripturis sacris annumeratae, quarum prima est impassibilitas, iuxta illud Apoc. 21. absterget Deus omnem lacrymam ab oculis eorum, et mors ultra non erit, neque luctus, neque clamor, neque dolor erit ultra, quia prima abierunt. 2.da agilitas iuxta illud Isai. 40. assument pennas ut aquilae, current et non laborabunt, ambulabunt et non deficient. 3.tia est claritas iuxta illud Matth. 13. Tunc justi fulgebunt sicut sol in regno Patris eorum. et Philipp. 3. reformabit corpus humilitatis nostrae configuratum corpori claritatis suae. 4.ta subtilitas iuxta illud 1. Cor. 15. seminatur corpus animale, surget corpus spirituale. jam de his est ~~quaestio~~

Quaestio prima

unde proveniat impassibilitas corporis gloriosi?

Theologi varii sunt circa hanc quaestionem, aliqui Scotus, Durandus C. putant, impassibilitatem consistere in extrinseca protectione Dei non coagentis cum causis 2.dis ad corruptionem, et alterationem talium corporum, eo prorsus modo, quo Deus non coagebat cum igne babylonico ad comburenda corpora trium puerorum.

Alij existimant, illam provenire ex hoc, qd licet corpora gloriosa servent sua maam elemtrm quoad substaam, destitui tn de qualitatibus alterativis;

Alij credunt, corpora rediviva assumptura etiam ex alia elemto seu coelestis substae portione vi cuius redantur immortalia ac impassibilia.

D. Thomas cum alijs impassibilitatem hanc ponit in aliquo intrinseco, qd donatur ex ab beato super corpus sibi unitum dominio. 3. p. in supp. q. 28. a. j. cumque et ego

Dico. Dos impassibilitatis formaliter importat aliqd intrinsecum, quod nil aliud est, quam vis sustentativa naturalis temperamenti corporum gloriosorum ex dominio perfecto ae in corpus redundans et rae gloria sempiterna illam conservans.

Prob. 1. p. qd sit vis sustentativa naturalis temperamenti. nam ista coe passio nil aliud est, quam receptio formae sive effectus ab agente producti in maa extra: ergo quamdiu naturalis temperamentum in suo nativo vigore manet, nullamque formam alienam, vel aliquo effectum vi cuius alterius forma destruatur, in se recipit incorruptum corpus servabitur, adeoque respectu aliorum corporum impassibile erit.

Prob. 2. p. qd illa vis proveniat à dominio perfecto aiae, nam corruptibilitas in rebus et corporibus sublunaribus provenit ex eo, qd forma tantum imperfectum habeat dominium in maam. et maa non habeat plenam subordinationem ad formam; unde [illegible] dum forma per immensibilem informaonem non dominatur maae, eamque totaliter sibi subijciat, relinquit in maa locum alterationibus et qualitatibus corruptivis maam preparantibus ad introductionem novae formae expellentis ex toto priorem formam, ex cuius expulsione sequitur corruptio

priori conflicti et contra corruptio.

Confirm[atur]. corpus Adae fuisset incorruptibile et contra est im=
passibile, nisi peccasset ex gratia contra dominatum mentis: quia
sicut anima ipsa perfecte dominabatur corpori, ita illud conservabat incorrupti=
bile tamdiu, quamdiu ibi perfecte dominabatur. Ant. prob. ex
Aug. l. 1 de pecc. merit. c. 2 ubi ait: quid ergo responderent Pe=
lagiani hoc sentientes: cum legissent hoc Deum primo homini post
peccatum increpando et damnando dixisse: terra es et in terram
ibis? neque enim secundum animam, sed quod manifestum est secundum corpus terra appellatus est,
et morte ejusdem corporis erat iturus in terram, quamvis secundum
corpus terra esset, et corpus in quo creatus est, animale gestaret,
tamen si non peccasset in corpus fuerat spirituale mutandus
et in illam incorruptionem, quae fidelibus ac sanctis promittitur sine
mortis periculo transiturus... neque enim metuendum fuit, ne
forte diutius hic viveret in corpore animali senectute gra=
varetur, et paulatim veterascendo perveniret ad mortem: si enim
Deus Israelitarum vestimentis et calceamentis praestitit, quod
per tot annos non sunt attrita, quid mirum si obedienti homini
eiusdem potestas praestaret, ut animale et mortale habens corpus,
haberet in eo quendam statum, quo sine defectu esset anno=
sus, tempore quo Deus vellet a mortalitate ad ~~mortalitatem~~ sine media immortalitatem
morte venturus. Fuit ergo haec ipsa caro, quae nec vulnerari
non ideo non est vulnerabilis quia non est necesse ut vulneretur, sic illa
non ideo non fuit mortalis, quia non erat necesse ut moreretur...
habebat enim Adam in lignorum exsistentium et de lignorum fructibus
refectionem contra defectionem et de ligno vitae stabilitatem contra
vetustatem... Sed et alia testimonia quibus evidentius ap=
pareat, non solum spiritus sed etiam corporis mortem propter

=pecto meruisse gensq. ad Rom. 8. S. Paulus dicit: si
Christus in vobis est, corpus quidem mortuum est propter peccatum,
spiritus vero vita est propter justitiam ... corpus inquit, mortuum
est non propter fragilitatem terrenam, quia de terrae pulvere factum
est, sed propter peccatum: ergo infero jam: si contraria rebus
contrariis sint mantz, aut consequuntur, ut quod antecedentum
est: et caro nostra corruptibilis et passibilis facta fuit per pec-
catum Adami, seu ut in priori tractatu probavimus, per inobedientiam
carnis contra dominationem mentis, sequitur per se per obedientiam
carnis, erga quam mentem illam incorruptibilis et impassibilis conser-
vari, et hoc tamdiu, quamdiu illa perseverat: atqui per-
severat: ergo etc.
Prob. 2. p. quia in gloria semper erit duratura in aeternum
illa obedientia durabit in aeternum tamdiu, et quamdiu durabit
gloria ac, quia ut denuo ait S. Aug. de Civit. l. 22. c. ult. ibi
nec volet spiritus aliquid, quod nec spiritum possit decere nec
corpus: ergo
Consequens igitur est, in illa temperamenti effectiva et sustenta-
tiva unio cum anima eo corpore reunitiva vitae ac beatae
ex statu beatitudinis inexistente et inde in corpus ipsi
reunitum redundante recte constituit dotem impassibilitatis
sistgo

Quaestio 2da

Unde proveniat agilitas corporis glorificati?

Agilitatem seu habilitatem in corpore ad motum ac citissime sese
ubicunque movendi concedunt, at unde desumas?
varie respondent Theologi:
Durandus in 4. dist. 44. q. 7. existimat, gloriosum cor-

pus n alia ab itu, qd ac mortale: propriatem hac
sentia gtra cod Theolgorum Ass. &c.

Sotus in 4. dist. 49. q. 4. a. 7. post pro[illegible] conclusionem ponit hanc, quod in extrinseca dei virtute, beatis talis assistente, ut pro ta[illegible] [illegible] concurrat ad eum motum, quo se movere voluerint. quod de quaestione et conservatione eius certum puto, seq[illegible] si de totali [illegible] agilitatis agat.

D. Thom. 3. p. in suppl. q. 84. a. 1. dotem agilitatis in qualitate corpori in-
dimpressa [illegible] ex [illegible] gloria constituit. at ista qualitas non [illegible] pro
vitale motus, ut patet; ergo neque tanta agilitas in ea praecise constituitur,
etsi negare non possim, illam qualitatem ut requisitum ad [illegible] requiri.
Scotus in 4. dist. 49. q. 14. putat, illam posse esse in corpore et a[illegible], sine
quocunque supernaturali addito, et ex parte [illegible] ad hanc nihil amplius
requiri, quam quod virtus motiva fiat perfectior, ex parte corporis
vero quod resistentia tollatur, cui et ego consentio quoad hoc, in [illegible]
suppositio

Dico: Dos agilitatis de [illegible] probabilius repetitur ex dominio [illegible]
ad in corpus, adeoque plus non requiri ad illam, quam ut [illegible] do-
minium perfectum in corpus acquirat, et haec ei per se [illegible].
Prob. 1. ratione: quia [illegible] separata ad instar Angeli ubicunque volue-
rit esse, ibi statim in brevissimo tempore erit, ergo etiam corpori glorio-
so unita; [illegible] per unionem corporis gloriosi nullo [illegible]
[illegible] et perfectione, sed hac potius in statu [illegible] gloriosiore perficitur.
atqui si [illegible] unita corpori glorioso erit ubicunque voluerit,
etiam corpus ibi erit, quia constituunt unum individuum: ergo &c.
Quod a hoc fieri possit absque alio supernaturali addito
probat Scotus [illegible] l. c. [illegible]: respondeo quantum ad [illegible]

et deinde quod proportionata agilitas, quae requiritur ad motum
beati, potest esse sine supernaturali quocumque addito corpori vel animae.
Nec oportet ex parte animae nisi quod virtus motiva fiat potentior,
et quod resistentia actualis ex parte corporis tollatur, et utrumque
potest fieri sine supernaturali addito; quia quod modo in anima virtus
non est sufficiens ad motum hominis, est vel quia impedita est a corpore,
vel quia in se est diminuta: et cum est separata aut unita corpori
glorioso intenditur, sicut virtus beati visiva intenditur resumpto
corpore glorioso, quia ut videtur, tunc poterit sine dispositione visibile
quodcumque videre inspiciendo. Ergo potentia motiva in anima intenditur
ad gradum perfectum, quod sufficiat ad movendum corpus illud
sine fatigatione. nec tamen erit nova potentia, sicut nec virtus visiva
intensa in beato et non beato est alia potentia visiva. Ex parte autem
ipsius vel corporis motus amovebitur duplex impedimentum, unum
ex parte organorum virtutis motivae, quod est in juncturis et nervis,
quo impedimento remoto fit tractabilitas, et applicabilitas maior
in eis, et amotio istius impedimenti maxime requiritur ad agilitatem in
motu progressivo, ad quem movet potentia motiva organice. aliud
impedimentum est in toto corpore, quod est repletio humoribus grossis et
spiritibus, et quantum fumositatibus et multis talibus, quae reddunt
hoc pigrum et quae non pertinent ad veritatem naturae humanae: haec amo-
vebuntur, et spiritus boni et subtiles dabuntur gloriosis corpori-
bus, per quos reddetur corpus multum agile ad motum: sicut
patet per oppositum de corpore mortuo, quod est multum grave, non
quia plus de quantitate aut materia apponatur, sed quia spiritus vitales
corrumpuntur, et humores grossi inducuntur.

Confirm. nra gelusio auth. S. Augi: qui l. 22. de civit. c. ult.
hi ait: qui motg illic talium corporum sit futurus temere
definire non audeo quod excogitare non valeo. tn et motg et status
sicut ipsa species decens erit. certe ubi volet spiritg ibi protinus
erit corpus, nec volet aliqd spiritg qd nec spiritum possit decere
nec corpus. eod. dat l. 13. ibi c. 20. quia caro spiritui
felicissima et mirabili obtemperandi facilitate subdetur usque ad
implendam immortalitatis indissolubilis securissima voluntatem omni
molestia, omni corruptibilitate et tarditate detracta, et eod. l.
c. 18. ait: cur ergo spiritus perfectos et beatos divino munere
spiritg sine ulla difficultate posse ferre quo voluerint et sistere ubi
voluerint sua corpora non credamus? Nam cum terrenorum cor=
porum sunt onera in gestando sentire consuevimus, quanto maior
est quantitas, tanto maior est et gravitas, ita ut plura pondo
pauciora plus premant. membra tn suae carnis leviora por=
tat aa cum in sanitate robusta sunt, quam in languore cum macra sunt...
Tantum valet in habendis etiam corporibus terrenis, quamvis adhuc cor=
ruptibilibus atque mortalibus non quantitatis pondus, sed temperationis modus.
et quis verbis explicet quantum distet inter praesentem quam dicimus
sanitatem, et mortalitatem futuram?

Quaestio 3tia

Unde proveniat Claritas corporis gloriosi?

Coloris porro claritas corporum gloriosorum quanta erit, ex=
clamat S. Augst: l. 22 de civit. c. 19. ubi justi fulgebunt sicut sol in
regno patris sui? sicut sol, ait salvator noster; unde putant
quidam cum S. Thoma, claritatem corporis gloriosi non differre specie
a claritate coelestium corporum, et ex hoc probant: quia utraque

lux eadem modo visu imutat, etsi claritas corpori
gloriosi futura sit intensior, ac longe splendidior ac
defaecatior ac perfectior. tota ergo dstia ponunt
pnes diversa aucidia, nō vero in entitate ac specie
nam dicunt: si claritas corporis gloriosi esset specie
diversa à claritate coelesti, hoc idem posset asseri de alijs glo-
rificatis de albedine aliisque coloribus quibus Beatorum corpora
afficientur ac ornabuntur: hinc colliguntur, cum lux
ista prehendatur sub nostri obtutu per visum, poterit hoc quan-
vis nō glorificato claritatem corporis gloriosi attingere quam
ptea sit obti. Sed quidquid sit de his, quorum notitia neque
obscura haberi nō colligi ex scriptura aut revelatione haberi
pt. imo ex his contraria sententia probabilior videtur, ut ex trans-
figuratione Dni constat, cuius claritatem discipuli oculo corporeo
videre nō potuerunt; itē ex colloquio Moysis cum Deo, ecc.
itaque intactis ad statum quaestionis
Dico. claritatem corporis gloriosi provenire immediate à Deo.
contra S. Thom. 3. p. q. 45. a. 2. ubi ait: nō solum hanc claritatem
sed et reliquas dotes corporis derivari ex claritate gloria animae.
Prob. 1. ex script. 2. Cor. 5 Apls dicit: scimus quoniam si terrestris domus
nra huius habitationis dissolvatur, quod aedificationem ex Deo habemus domum
nō manufactam aeternam in coelis: atqui ista aedificatio nil aliud est,
quam glorificatio et ornatus corporis gloriosi. ergo
Prob. 2. ex eod. Apost. Philip. 3. quia Deus reformabit corpus
humilitatis configuratum corpori claritatis suae. ergo specialis claritas
à claritate animae distincta; nam ipsum corpus juxta eundem 1. Cor. 15. seminatur
in ignobilitate, in vilitate et in gloria resurget. ergo independenter
à claritate animae.
Atis. S. Augustinum quem docuisse in Ep. ad Diosc. 56. med. de-
rivari claritatem corporis à gloria animae provenire: Tam potenti natura, ait

ibi; deus fecit adeo, ut ex ejus beatitudine redundet in corpus plenitudo sanitatis et incorruptionis vigor. etc.

R. N. A. quia ut ex citatis verbis abunde patet, Augustinus ibi non fuit locutus de claritate, sed incorruptione corporis, quae ipsa superius dicitur ex perfecta dominatione animae in corpus provenire.

Confirm. ulterius ex illo Joan. 17. ubi ad Patrem sic orat Xtus: clarifica me tu Pater apud temetipsum claritate quam habui, priusquam mundus esset apud te. Ecce oratio mox adjicit; manifestavi nomen tuum hominibus quos dedisti mihi de mundo.

claritas ergo corporis gloriosi est praemium et compensatio laboris, quem fuit corpus pro Xto perpessa laboravit, et compensatio non habetur, sed animae ... datur a Deo. ex his

Claritas corporis gloriosi definiri potest, quod sit qualitas ex lumine gloriae in corpus gloriosum redundans, illudque pellucidum et fulgens reddens; ait S. Laurent. Justin. l. de discip. et perfect. monast. convers. c. 22. nimia claritate fulgebit corpus gloriosum: adeo ut solis splendoris transcendat splendorem; non tamen suo intentu reverberabit aspectum, sed ineffabili modo quodam confortabit: erit tota ejus substantia corporei oculis visibilis; adeo ut visorum caeterorumque membrorum harmonia conditoris declaret magisterium admirandum.

Rationes contrariae quae opponi possunt, debent explicari, quod claritas mediante quadam forma, sicut et gratia in corpus redundet, non quod ab anima gloria proveniat. jam de 4ta dote sit

Quaestio 4ta

Quid sit dos subtilitatis?

Multum circa praesentem difficultatem alterant theologi, at parum solide; quare omissis illorum subtilitatibus paucis

=rio. Dos subtilitatis consistit in eo, quod corpus glorio=
sum sit liberum et immune ab omni crassitie terrena con=
cretionis, et sicuti ipsa viciorum malleum vita vegetativa:
quod immunitas provenit ex eo, quod anima sanctum habeat domi=
nium in materiam, eamque totaliter sibi subjiciat, et hinc corpus
mirum in modum, eamque totaliter sibi subjiciat, et hinc corpus
trahit ad plenam participationem sui esse substantialis, unde Apostolus
dixit 1. Cor. 15. seminatur corpus animale, surget corpus spirituale.
hoc dictum S. Aug. in Enchirid. c. 91. explicat: quoniam ita
=erit de gloria carnis et spiritus vivificante spiritu sine
=substentandi alicuius indigentia subdita carne, ut nihil
=nobis repugnet ex nobis; sed sicut foris neminem, ita nec
=intus nos ipsos patiamur inimicos. etc.
Notabis. corpus gloriosum ratione hujus dotis non habere virtutem
penetrativam corporum solidorum, ut volunt, vi cujus corpus
gloriosum possit esse cum alio in uno et eodem loco; quia subtili=
tas non aufert a corpore glorioso quantitativam dimensionem,
ex qua impenetrabilitas, ac situs distinctio partium propter quantit:
naturaliter dimanant, ut patet ex glorioso Xti corpore, quod habebat
perfectam dimensionem externam, et situm extra partes positionem; unde
quod corpus gloriosum sese per aliud corpus sine laesione illius
transmittere et penetrare possit, hoc non habet ex se, sed ex
gratiae divina virtute; et hoc ex communi Apostolorum sententia ac con=
gruentia stabilitur ex testibus famosissimorum Patrum mox adducendis.
primo S. Aug. Serm. 160. de temp. et 4. Dom. in Albis expo=
nens illa verba: intravit januis clausis ait: audivit
=charitas vestra cum S. Evangelium legeretur, Dominum Salvatorem
=nostrum Jesum Xtum post resurrectionem suam clausis ostiis introi=
=esse ad discipulos suos. magnum mirandum sed mirari

refinis si deum cogitaveris. mirū ē eet si solq hoc
hoc fecisset. respr ad oz jod ñ ad phantasia. ostijs clausis
intravit, respondeo tibi, ut sicas, quia vera caro fuerat
pot cicatrices tangendo monstravit. sed fuit ñ in=
quis: nao corporalis per janua clausa intrare, sicut ñ
nao corporalis super fluctg maris ambulare. intravit
per clausa ostia; responde mihi da mihi soliditatē
carnis. ambulavit super aquas maris; da mihi et tu
pondus carnis. vis nosse hoc ipso fuisse? et Petro dedit,
qui quod voluit dedit. qd proprium erat sibi servavit. ille
vivens per clausas janvas intravit qui nascendo integri=
tatē matris ñ violavit: go fratres admirati credamus
credentes obediamus, obedientes speremq promissa,
si facimq jussa; quia ut faciamq jussa, ipse adjuvat,
à quo speramq promissa.
2do S. Hilarg l. 3. de Trin. eadem verba explicans inquit:
venit Jesus januis clausis, et stetit in medio discipulorū
fuorū. an ipsa structa parietū penetrans et solidam lignorū
naā impenetrabile transcurrit? stetit namqe corporeg
ñ simulans aut fallax ... integra fora et obserata.
sed cur ejusdem assistit mediq cui per virtutē sua universa sunt
pervia. invisibilibq calumniaris; ego à te visibilium
expono raōe. nihil cedit ex solido, neqz per naā sua
aliquid dqm corpe insensibili ligna et lapides admittunt.
corpg dni à se se ñ defuit, ut se se resumat ex nihilo, et
unde qui assistit in medio, dē? cedit ad hoc et sensus et sermo
et extra huā raōe est veritas facti.
3tio S. Thomas ipse. in suppl. q. 83. a. 2. in ☉ dicit: corpus
gloriosū ñ habebit raōe sua subtilitatis, qd possit esse simul

cum alio corpore, sed poterit simul cum illo corpore esse,
ex qua ratione virtutis divinae.
4.to Idem docet S. Dionys. Areopag. tom. 2. Ep. 4. ad Caium
Monach. etc. 2. de Divin. Nom. 3. 4. aliique SS. Patres,
quorum testimonia [illegible] brevitatis causa supersedeamus.
Ratio, quam affert S. Thomas l. c. haec: quia constat, ipsum corpus gloriosum
erit sensibile etiam tactu, ut patet in corpore Domini Jesu. ult.
nec ei deerit materia aut forma aut naturalia accidentia sicut cali-
dum et frigidum etc. unde patet, quod corpus gloriosum non obstante
subtilitatis dote replebit locum: insania enim videtur dicere, quod locus
ubi erit corpus gloriosum, esset vacuus: si ergo non vacuus, et quidlibet
corpus vi suo ratione integritatis naturalis propriae sibi debebit situm
ita faciet virtus Divina, quod, dicit S. Doctor, ut corpus glorio-
sum possit simul cum alio corpore esse ad perfectionem gloriae.
Abeant ergo Theologi scholastici cum sua penetratione chymerica.
Cessent suis argutiolis ex philosophicis confundentis de-
promptis virtute Divina circumscribere, miraculum est, ait S. Augus-
tin. Serm. 159 de temp. quod Dominus Jesus Xtus in carne vera intro-
=verit ad discipulos per ostia clausa. requiris a me forsitan
=rationem... si hoc ratione a me comprehendis, non erit mirabile; ex plena
=quaeris, non erit singulare. Credis super undas Xtum super aquas
=maris firmis gressibus ambulasse? Credis utique. Dicis igitur
=mihi, si per ostia clausa Xtus intravit, ubi est corporis integritas?
=recedant paulisper modus et pondus. ille hoc fecit cui
=nihil impossibile est, Xtus qui carnem suam potuit de sepulchro
=producere, non potuit clausis januis ad discipulos introire?
=stupendis miraculis, sola fides non inquirat animus
=rationem. Hinc est quod S. Thomas discipulus dubitavit, nec

=credidit… manq querebat et latq, et dum curiosse[?]is=
tit in vulnere, morte inverterat in fide. Sed
tis. de fide ē, Xtum januis clausis conandū intrasse:
go quoqs de fide ē, illū januas penetrasse.
R. N. C. quia licèt Scriptura referat introitū, modum tamen quo
factus ē reticet, ut fidei maneat locq. et cū ne nomen
quidem in Scripturis, vel SS. Patribq invenias, meritò ut
ens raois chymericū explodit: admiremur q̄ mirandū,
qd ē supra raois captū; et admirantes credamq cre=
dendentes obaudiāmq, et abaudientes promissa sperēmus

Articulus 4tus

De Sensibus.

In illa futura vita, ait S. Anselmq l. de similit. c. 77. delec=
tao quodam ineffabilis beatos inebriabit, et inestimabili
dulcedine sui, totos eos in ennarrabili abundantiā satiabit.
quod dixi totos ē oculi, aures, nares, os, manq, pedes,
guttur, cor, pulmo, ossa, medullæ, et cuncta sigillatim
membra eorū in coi tā mirabili delectaois et dulcedinis
sensu replebuntur, ut verè totq hos torrente voluptatis Dei
potetur, et ab ubertate domq ejus inebrietur. et

Rao dicur sensus extri et intri, suis habituri q[?] prerdelec=
taoes; quia sensus singuli cū corpore et aa in terris pertulerunt
labores: ergo congruū quoqs ē, ut in patria consortes fierent
beatitudinis: sit igitur de illis

1.mo De oculo

Quæstio 1ma

Quodnā sit objectū oculi corporei?

Nodus quæstionis ptr. ē hic: an ab oculo corporeo cū visibili

fit contra Dona. qre

Prob. 1mo nemini mortali unquam fuisse concessam ē dão
hāc, qᵘs tamdiu in vivis fuit, claram et intuitivam
Dei visionē; Moysi, s. Exodi 33. a Deo postulanti, ut sua
ipsi gloriā ostenderet, responsū ē: ego ostendam tibi oē
bonū... n̄ poteris videre faciē meā; n̄ē videbit me homo
et vivet. et Joan. 1. Deum nemo vidit unquā. 1. Tim. 6. quem
nullus homo vidit, sed nec videre pt. adeoq. juxta coiorem
SS. PP. doctrina contra quosvis, qui vel de Moyse, Bma Virgine,
vel D. Paulo, aut aliis objiciunt, sc. alio modo visionis, v.g.
fidei, aut figurae assumpto explicari debent.

Prob. 2do neque quaestio ē de oculo corporeo absque lumine gloriae
quod videmus in praedictis ē error ab Ecclesia damnat. quaestio
ergo ē de oculo corporis gloriosi. et

Dico 1mo. contra Dona n̄ ē obiectum corporis gloriosi,
seu oculus corporis gloriosi n̄ ē capax clarae visionis intuitivae
contra Dona. ē cōis sermo SS. PP. S. Hieronymi Ep. 3. S. Atha-
nasii orat. cont. gent. Cyrilli Alex. l. 4. in Joan. c. 4. S.
Cyrilli Jeros. Catech. 9. illuminat. S. Basilii serm. in verba
Moysi. S. Ambros. l. 6. Hexameron c. 7. et alii. propria et
quaestione sua disseruit S. Augustinus l. 22. de Civit. c. 29. ubi
ex me quaerit, quid acturi sint sancti in illo corpore spi-
rituali, non dico quod jam video, sed dico quod credo, secundum illud quod in
psalmo lego: credidi, propter quod locutus sum. dico itaque quod visuri
sint Deum in ipso corpore, sed utrum per ipsum sicut per corpus
nunc videmus solem, lunam, stellas etc. non parva quaestio est. durum
est dicere quod sancti talia corpora sint habituri, ut non possint
oculos claudere, atque aperire cum velint. durius, quod

ibi Deum quisquis oculos clauserit non videbit. . absit ergo ut
dicamus illos sanctos in illa vita Deum clausis oculis non visuros quem
spiritu semper videbunt. sed utrum videbunt et per oculos corporis,
cum eos apertos habebunt, inde quaestio est.. nec illud quod ait
Apostolus, facie ad faciem, cogit, ut Deum per hanc faciem corporalem
ubi sunt oculi corporales, nos visuros esse credamus, quem spiritu sine
intermissione videbimus. nisi enim esset et interioris hominis facies,
non diceret idem Apostolus: nos autem revelata facie gloriam Domini specu=
lantes in eandem imaginem transformamur de gloria in gloriam
tanquam Domini spiritu. nec aliter intelligimus quod in psalmo canitur: acce=
dite ad eum et illuminamini, et facies vestrae non erubescent.
fide quippe acceditur ad Deum, quam cordis constat esse non corporis.

Prob. conclusio nostra ulterius rationibus S. Doctoris. primo quia eo quod erimus
similes ei erimus quam videbimus eum sicuti est. 1 Joan. 3. hinc illud
quod ait S. Doctor, ep. 6. Italicae Viduae: videbimus, in quantum similes
ei erimus, quia et nunc in tantum non videmus, in quantum dissimiles
sumus. inde igitur videbimus, unde similes erimus. quis autem de=
mentissimus dixerit, corpore nos vel esse vel futuros esse similes
Deo? in interiore igitur homine ista similitudo est, qui renova=
tur in agnitionem Dei secundum imaginem ejus, qui creavit illum.

2do ibi: si pondus quoque sit corporibus in loco aliquo sit necesse est, nec
ubique sit totum, sed minore sui parte minorem locum occupet, et
majore majorem. sed Deus non est talis natura: ergo.

3tio quia si Deus oculo corporeo videri posset, aliis quoque sensibus
perciperetur. ibi: si enim quod Deus erit, ut possit etiam auribus percipi,
et halitus erit, ut sentiri possit olfactu? et liquor aliquis
erit, ut possit et bibi? et moles erit ut possit et tangi?
atqui hoc dici nequeunt: ergo.

4to quia Deus est charitas, veritas et sapientia quae corporis oculis non percipiuntur, vel denuo laudatus Doctor Sp. in ad Fortun. spirit. dicens: si quo dicas aliquid quod charitas corporalibus oculis videri non possit, quae videbis, poterit fortassis et Deus. Si ista autem nunquam poterit, multo minus ipse fons. quod pluribus adhuc probat Theologus Gerson dola et sequentibus.

2to oculus non potest elicere actiones auditus, cum hi sint extra obiectum sphaerae activitatis: ergo neque videre Deum, cum ratione activitatis naturalis Deus plus distet ab oculo corporeo quam auditus. neque

Dicas, ipso detractione naturae non impedire, quominus per potentiam obedientialem ignis in spirituales substantias agat: quod et oculus corporeus per extra obiectum sui specificationem et determinationem elevari per potentiam obedientialem ad Dei visionem. nam

Resp. n. C. discrimen est, hoc intercedit inter ignem et oculum, quod oculus sit potentia vitalis et restricta ad obiectum sphaerae determinata, adeoque a natura limitatam et ordinem ad illud, adeo ut extra illud nullo modo efferri possit, quin illius natura mutetur; et esse oculus corporeus etiam desinet, et si absque tali mutatione neque Deus ut obiectum infinitum supplere defectum proportionis pt inter obiectum et facultatem. potentia latet in carne, quae si Deus faceret libere principaliter spiritus, caro non est, sed spiritus. aliud est de potentia non vitali, quae ad nullum obiectum determinatum detrahitur; unde ignis detrahitur ad ea urenda et torquenda, quae calore illius aduri et torqueri possunt, unde si substantias spirituales aliquis ignis corporeus sit, et ignis in eas agere potest. Sed

Dices 2do minus distare materiale et spirituale, quam finitum et infinitum: atqui creata finita et illius Deus potest videre Deum infinitum. ergo et facultas materialis obiectum spirituale assequi.

S. D. A. mirg distant ⊂ in rãe entis ⊂. M. in rãe obtis qua hbet poa ad obtu et ex quo petit disgatingendi facultatem. Deg quippe ab initio creavit hũ oculos ad videndu obta corporalia: iam cum in eadem carne et iisdem sbg resurrecturi simus Legtt neesio oculos nros obta à naa suo instituta prelaturos illum, nec poe ulterig elevari, quin naa illorũ mutetr. nec dicas cũ S. Jobu ipsu praedetasse intuitiva Dei visioe per oculos corporeos, dum c. 19. dixit: in carne mea videbo Deu salvatorẽ meu. ite c. 42. nc autem oculg meg videt te: ergo, nam ut

Respondet D. Augg: l. 22. de Civit. c. 29. ad pmu locu N. Ant: quia Job ibi resurrectioe carnis prophetavit, nondixit per carne mea, etsi dixisset, poet Deg Xtg intelligi, qui per carne in carne videbitur; sic 2o de Jgjobi pig auzi dbet: in carne mea videbo Deu, idest, in carne mea ero cu videbo Deu. ad 2um paulo superig sic respondet, hic nihil prohibet oculos cordis intelligi, de qbg oculis ait Aplg, illuminatos oculos habere cordis vri. q[illegible] visq videri Deu, cu videbitur, ambigam- bigit nemo, qui fideli auguit, qd ait Deg ille Magister: beati mundo corde qm ipsi Deu videbunt. cu tn habeant etibi, ut ait Augg, oculi corporei officiu suu, et in loco suo erunt, utetrg ipsis spirtg, vt spirile corpus;

Dico 2do cum S. Augg. cit. c. 29. qd licet oculi corporei Deum non sint visuri visioe intuitiva clara, ipsum tn visuri sint in oibg rebg tanqm oia regente, adeoqs in effectibg.

Prob. ex S. Doct. cit. ubi sic ait: quapropter fieri pt valde qs credibile est, sic nos esse visuros mundana tu corpora coeli novi et terrae novae, ut Deu ubiqs praesente et uni=

versa est corporalis gubernante per corpora quae gesta-
bimus: et quod conspiciemus, quaqua versum oculos duxerimus, cla-
rissima perspicuitate videamus non sicut nunc invisibilia Dei per
ea quae facta sunt intellecta conspiciuntur, per speculum in aenigmate
et ex parte, ubi plus in nobis valet fides qua credimus, quam
rerum corporalium species, quam per oculos cernimus corporales.
Sed sicut homines inter quos viventes motusque vitales exerentes vivi-
mus: mox ut aspicimus non credimus vivere, sed videmus, cum eorum
vitam sine corporibus videre nequeamus, quam tamen in eis per corpora
remota omni ambiguitate conspicimus: ita quacumque spiritalia illa lu-
mina corporum nostrorum circumferemus, incorporeum Deum omnia
regentem etiam per corpora intuebimur. videbimusque ista S.
Doctores, et hoc per oculos corporeos quod hic credimus, non quidem
facie ad faciem ad instar [illegible], sed in essentia, in qua videbimus
Deum omnia regentem et gubernantem, ad instar sicut videremus hos
inter quos vivimus adhuc vivere nullo motu externo visos
quod fidei nostrae assimilatur, quos tamen deinde vivere non amplius credimus,
sed videmus, si viderimus motus quosdam vitales exercere, quod
visioni in patria comparatur. ad hoc
Dico 3tio Oculi corporei gloriosi obiectum praestantissimum et no-
bilissimum erit clara visio humanitatis Christi. ut
Prob. 1o S. Aug. c. 29. cit. ex script. illud est quod scriptum est, ait,
<u>et videbit omnis caro salutare Dei</u>, sine ullo novo difficultatis acci-
pi, ac si dictum fuerit, et videbit omnis homo Christum Dei, qui utique
in corpore visus est, et in corpore videbitur quando vivos et mortuos
iudicabit.
Prob. 2. ex script. Is. 33. ubi propheta hanc visionem prophetice praedixit
loquens de beato in corpore redivivo et glorificato in patria
caelesti: <u>regem in decore suo videbunt oculi eius</u>. et ibidem
Apoc. 1. <u>videbit eum omnis oculus</u>. quibus consonant Ps. 66. omnes et

Prob. 2a ratione, quia humanitas Xti utpote vera corpore extra
sphaeram activitatis oculi corporei; sed obiectum illi dignabile.
An vero illa sit visus in omni loco et distantia et continua absque cessatione
~~nimis~~ nostrum non est disputare, illa enim actio non potius quies ait
Aug. l. 22. c. 29. atque otium gloriae futurum sit, sic vero videndum dicere
nescio. non enim hoc unquam per sensus corporis vidi. Hoc certum Beatos
ex visione ss. humanitatis Xti inenarrabilem laetitiam, ingentem
quam videbunt eam unicam suo beatorum, hinc
Dico 2do post Xti humanitatem praestantissimum visionis corporeae obiectum
in patria erit B.ma Virgo Maria.
Ratio datur S. Anselmus l. de excell. B. V. c. 9. ubi ait: sicut [illegible] Deum
per quam ista bona eis provenere, prae oculis habuerint circa se,
quem de utero suo Virgo filium genuit, conspicere, et iure materno
dei eo quod eundem suo filio conspicere [illegible], qua exultatione exul-
tabunt, quod ista gloria ejus, quo honore [illegible] in ista
tia ejus. omnis itaque creatura debet ei honorem non solum quia vi-
debant nati [illegible] esse suum Creatorem, sed et quia Dnam
summam Dnatricem coeli et terrae Mariam ex his conspicient esse factam
Reginam Angelorum. Post Xti humanitatem et Virginem Matrem, nihil pulchri-
tudo vincet omnia alia
Dico 3tio conspicient oculi glorificati Beatorum omnes alios cives patriae
coelestes, quorum beatorum aspectus mira erit jucunditatis, de
qua Dionysius Carth. l. de mutua cognit. sanct. in pat. art. 15. ait:
o quam jucundissimum erit videre Sanctorum Apostolorum venustatem,
excellentiam et gloriam, Martyrum innumerabilium victoriosissimorum
turmam, confessorum lucidissimam turbam, Virginum purissimam
collectionem, totiusque coelestis curiae popularem militiam, sapientissimam
collectionem, pulcherrimam ordinationem! deinde eum unicum

cœlestem in suo decore et gloria cernere ac gaudium pro-
fectis ista transcendet, quia nec eadem erit tam innumerabilium
superorum multitudinem in suo decore et gloria feliciter sine fine
inspicere!

Anne oculi carnei Beatorum etiam sint visuri Angelos definire non
possumus, quia penitus ignoro. quidam putant, Angelos post diem
judicii assumpturos corpora ex mea [illegible] cœli Empyrei; sed mera est
fictio, et nec ostenditur in scriptura sed [illegible] scripturæ contra
inveniuntur. Verum satis est, quod anima videat Angelos clarè
et corpus [illegible] per effectus eos et cognoscat. hoc
Quoad Beatos et universa totum universum, cœlum novum nimirum
et terra nova, de qua ipsum Petrus Chrysologus serm. 47. ait:
mundus de fine, quem fremit, sine innovatus non desinit creatura, sem-
per decorata non deficit nec Creatori neque justis, sed peccatoribus finitur solum
et saltem eius coriamori floribus rosisque ornati; exinde aer
ulterius solatium et gaudium aspicientibus erit, quod facit
terra nova, terra scilicet ut verba S. Anselm. in elucidario loquen-
tis de renovatione elementorum, quæ quia in gremio suo Dominicor-
pus gestavit, tota erit ut paradysus. et quia SS. sanguine est
irrigata, odoriferis floribus, lilys, rosis et violis erit immar-
cescibilis perpetuo decorata. et hoc de oculo. jam de
alys sensibus

Quæstio 2da

Quale gaudium Beati ex alys sensibus sint perci-
puri?

De cæteris sensibus D. Bonaventura in soliloquiis c. 4. sic loquitur: ibi erunt
omnes sensus in actibus suis. ibi enim oculus videbit decorem pulcherrimum,
gustus sentiet saporem dulcissimum, olfactus odorabit odorem
suavissimum, tactus amplectabitur objectum delicatissimum, auditus

de mulieribus per sponsum iucundissimum; ibi est enim mens in exultatione ergo et lingua in canticum laudis elevatur. quod pluribus magis Scripturarum testimoniis quam verbis quaerentibus probare vellem. Sufficiat igitur nobis ex revelatione divina et Doctorum Sanctorum traditione scivisse, statum beatorum esse omnium bonorum aggregatione perfectum, qui et nobis usque ad [illegible] sollicitos reddat; item omnes [illegible] et arduas pro te [illegible] mercedem; quia et quolibet in spe nos adhuc latet; igitur strenue decertemus, ut experiamur.

Articulus 5tus
De Aureolis Beatorum.

Aureola communiter a Theologis definitur, privilegiatum praemium privilegiatae victoriae correspondens. aureola siquidem nihil aliud dicere vult, quam parvam coronam auream accidentalem de qua ornantur in statu viae electis, et habentibus rationem excellentis victoriae. Est autem iuxta communem triplex, scilicet virginitatis, martyrii et doctoratus. cuius divisionis rationem dat S. Thomas 4. sent. dist. 49. q. 5. a. 3. quia tres sunt privilegiatae victoriae scilicet contra mundum, carnem, et diabolum; praeter eam quae fidei vincimus mundum iuxta illud 1. Joan. 5. hoc est victoria quae vincit mundum fides nostra; quod fit per martyrium. per illibatam integritatem vincimus pruritus carnis quod fit in virginitate. denique instructione, qua non solum proprie sed aliorum perfectibilibus in agnitione divinae veritatis superatur diabolus qui hominum mentes obscurare nititur, et ab cognitione ultimi finis sui [illegible] avertere tentat quod fit per Doctoratum: quo tot sunt tres privilegiata praemia, de quibus sit

[illegible]

Quo requirantur ad aureolam Martyrii?

Dico cum communi ad verum martyrium tria requiri, quae nos

actu secuta, vel secutura, nisi miraculo impediatur, uti in
S. Joanne Apostolo factum est. Ratio est quia ut Xtus ait: qui perdiderit
animam suam inveniet eam; nemo autem perdit animam seu vitam nisi qui ponit
eam: ergo. ad hanc autem possibile non sufficit carcer, aut dispendium
bonorum temporalium, nisi et haec sint causa mortis.
2dum est causa martyrii, nimirum fidei veritas, non tantum corde re-
tenta, sed vel verbis vel factis manifestata, non enim poena sed causa
facit martyrem.
Ratio est iterum illa Xti verba: qui me confessus fuerit coram hominibus, con-
fitebor et ego eum coram patre meo. Porro talis confessio etiam factis
habetur, cum ex illo Jac. 2. ego ostendam tibi ex operibus fidem
meam. hinc quarumlibet virtutum opera confessionem referentes in
Deum tanquam supernaturalem sive fide creditum authorem sufficiunt causam
martyrii perficere.
3tium est ut adultus nimirum habeat voluntatem habitualem moriendi pro Xto.
Ratio, quia adultus regulariter non consequitur gratiam, vel eius augmentum, sine
libero aliquo suo consensu, nec ulla actio aut passio ei prodest ad
salutem, nisi fuerit aliquo modo voluntaria. nec est ad rem
martyrium efficit, ut quis moriatur pro Xto quomodocumque et per accidens
sed requiritur ut quis per se et primario intentione mortem sustineat, contra
fidem, unde veri martyres dicendi non sunt, nec Ecclesia illos recipit ut
martyres, qui occumbunt in bello contra infideles ex odio contra fidem
directe pugnantes secus dicendum. aliud est, si hi ab infidelibus
capientur, et facta fidei professione ab ipsis trucidarentur.
Dixi adultus, nam aliud est de infantibus, qui sicuti ex mera gratia [...]
propria voluntate in baptismo sanctificantur, ita similiter veri martyres ef-
ficiuntur, ut Ecclesia docet de Innocentibus.

Quaestio 2da

Quid requiratur ad aureolam Virginitatis?

Dico ad obtinendam aureolam virginitatis requiritur perpetua carnis incorruptio, et abstinentia ab omni experimento corporalis ac venereae delectationis, sed et sufficit propositum perpetuae continentiae. Ratio est, quia iuxta S. Aug. l. de Virginit. c. 13. virginitas est in carne corruptibili incorruptionis perpetua meditatio. hoc est perpetuum propositum se continendi. ratio quod est a natura absque libera electione non meretur praemium seu castae seu aureolae. sed integritas corporalis secluso proposito est a natura quae absque libera electione non meretur praemium. unde nec filia Jephte nec Abel a Cain trucidatus obtinuerunt palmam virginitatis, illa quia habuit propositum nubendi, hic non est praeceptum.

Notandum tamen, virginitatem non perdi per violenta et violenta corporis corruptione iuxta illud Beatae Luciae effatum: Si me invitam iusseris violari, castitas mihi duplicabitur ad coronam. quia nemo invitus perdere potest, quod sola libera voluntatis electione et affectu servare potest.

Quaestio 3tia

Quid requiratur ad aureolam Doctoratus?

Dico. ad obtinendam aureolam Doctoratus requiritur doctrina ordinaria, per quam non tantum principalibus alterius, et omnis error aut ignorantia divinarum rerum depellatur, sed etiam a cordibus aliorum removeatur, pellendo praesertim haeresim, infidelitatem, et ignorantiam rerum ad fidem pertinentium.

Ratio petitur ex illo Dan. 12. qui docti fuerint, fulgebunt quasi splendor firmamenti, et qui ad iustitiam erudiunt multos quasi stellae in perpetuas aeternitates. et ex illis Christi verbis Math. 5. qui solverit unum de mandatis istis minimis et docuerit sic homines, minimus

vocabitur in regno coelorum; qui a[utem] fecerit et docuerit, hic magnus vocabitur in regno coelorum. hinc

Notant DD. Doctores ex professo debere incumbere et fungi laborare in obsequio fidei; unde docere professores vel alteros aut praedicatores catholicos meretur aureola. necesse tamen illam non omnis, qui doctrinam fidei disseminat docendo aut praedicando, sed ille qui eam doctrinam cathedra aut suggestu ... lucem, ut docet D. Thom. in 4. dist. 49 q. 5. a. 3. quaestiunc. 1. ad 3. et alii

Caput 3tium

De Proprietatibus finis.

Explicata essentia Beatitudinis formalis sequitur ut et ejus proprietates detegamus. sunt autem illae, primo, necessitas amandi summum bonum quod visione intuitiva videt, impeccabilitas seu felix impotentia ad peccandum et perpetuitas beatitudinis de quibus

Quaestio 1ma

An Beati necessario ament Deum?

Beatos constanti amore Deum prosequi convenit inter omnes, an vero hoc necessitate ita fit necessario ut Beati illud pro sua libertate suspendere nequeant? Negat Scotus cum suis, aitque amorem Beatorum ex sua natura esse liberum ac contingentem, licet per extrinseca ordinatione Divina providente omnia quae ab eodem amore summi boni eos divertere possint, removentis, ubi quoniam quod in statu sit libertatis. Affirmant contra Thomistae et alii cum quibus

amoris

Dico: Beati ab intrinseco necessitantur ad amorem Dei etiam quoad exercitium.

Prob. Concl. hoc ratione: vita supernaturalis et probata Beatitudo consistit in visione et amore Dei simul, ergo

beatus aut sit Deum aspicere et amare debet, aut non erit beatus, ut patet.

Ob. voluntas hominis viatoris non necessitatur ad amorem Dei quoad exercitium: ergo nec voluntas Beatorum, quia utriusque est idem objectum.

R. N. C. nam licet utriusque sit idem objectum, idem diverso modo utrique est propositum: viatori obscure, Beato clare; unde cum voluntas viatoris necessitatis obscuritatis non nisi sub ratione majoris boni et sic gaudentis videt falsi a summo bono avertatur, sequitur voluntas beati, cum majus bonum summo bono, quod clare videt, non inveniat, illud necessario amare ~~debit~~ debere.

Inst. 1o. Lumen fidei et lumen intuitivae visionis, sunt tantum diversae qualitates ejusdem objecti formalis: ergo non obstante diverso modo, non possunt inducere necessitatem aut diversitatem objecti moventis.

R. D. A. sunt diversae qualitates, quas necessario et essentialiter status proportionatus consequitur C. seq. N. nam ~~sicut~~ sicut lumen fidei necessario et essentialiter status obscurae visionis consequitur, ita et lumen gloriae statum visionis clarae; cum autem impossibile sit ex dictis clare Deum intueri et illum non amare, sequitur manifeste modum illum diversum inducere necessitatem aut diversitatem objecti moventis.

Inst. 2. potest Deus beato imponere praeceptum, ut pro aliquo tempore suspendat exercitium amoris sive amicitiae seu quo gaudet beatus de summo bono sumpto considerato, sive quo non, seu quo gaudet de Deo ejusque bonis ut participatis; ergo saltem beatus non necessitaretur ad exercitium amoris, quia posset et deberet tale praeceptum implere.

R. N. supp. ant. sicut quod si aliquis beatus permaneret in suo umbeato in clara visione et amore consistat, hic status taliter ipse status beatus. imo ans absolute ut impleatorum

negari potest. nam si Deus beato posset imperare tale prohibi-
tum, tunc sequeretur quod Beatus amando Deum contra eius prohibitionem
peccaret, quod est absurdum: ergo negatur et consequens.
Inst. 3tio quod non est summum bonum adhuc est possibile peccari et
prohiberi potest: atqui exercitium amoris non est summum bonum: ergo.
R. D. M. quod non est summum bonum nec formaliter nec obiective C. M.
quod solum formaliter summum bonum non est N. M. C. nam ut voluntas Beati
necessitetur ad exercitium amoris non requiritur ut in se
sit summum, sed sufficit quod tendat ad tale obiectum, quod bonitatis pleni-
tudinem in se continet, et alias exercitium amoris nullo modo
molestum aut taediosum est.

Quaestio 2da

An Beati sint ab intrinseco impeccabiles.

Beatos in patria coelesti nec peccare nec peccare posse res
certitudinis indubitatae, ut ex quaestione praecedenti constat. Bea-
ti enim Deum vident et amant, et consequenter omnes suas actiones in
finem ultimum referunt, a quo solum peccatum recedit. Lis est ergo
in hoc, an ista impeccabilitas conveniat Beatis ab intrinseco
et ex natura visionis? an solum a favore extrinseco manutenente
voluntatem Beatorum ne in peccatum labantur? et

Dico. Beati ratione suae beatitudinis sunt ab intrinseco impeccabiles, est
Thomistarum contra Scotistas.

competit Prob. primo quia beatitudini ~~[illegible]~~ ab intrinseco omne bonum afferre
et omne malum auferre; sed impeccabilitas est maximum bonum
et peccatum vero summum malum: ergo beatitudo postulat ab intrinseco exclu-
dere omne peccatum, et reddere beatum impeccabilem.
2do ista dicta beatitudo essentialiter et intrinsece consistit in visione
et amore Dei, adeo ut his deficientibus necessario deficiat beatitudo:

go quamdiu beatus quis erit amat, clamare debet, consistit, carere non poterit.

3tio beatos aeterna scriptura dicit: go petit ab intrinseco excludere seu impedire esse non, race inganiti fiet: atqui hoc solum est peccatum sive mortale sive veniale sive habitu, quia nihil coinquinatum intrabit in regnum caelorum neque ibi permanebit: go.

Confirm. auth. S. Aug. l. 22. de civit. c. ult. ubi ait: nec ideo liberum arbitrium non habebunt, quia peccata eos delectare non poterunt magis quippe erit liberum a delectatione peccandi usque ad delectationem non peccandi indeclinabile libertate. nam primum liberum arbitrium, quod homini datum est, quando primum creatus est rectus, potuit non peccare, sed potuit et peccare, hoc autem novissimum eo potentius erit, quo peccare non poterit. verum hoc quoque Dei munere non suae possibilitate naturae; aliud est enim esse Deum, aliud participem Dei: Deus natura peccare non potest, particeps vero Dei ab illo accepit, ut peccare non possit. Servandi autem gradus erant divini muneris, ut primum daretur liberum arbitrium, quo non peccare posset homo, novissimum quo peccare non posset: atque illud ad comparandum meritum, hoc ad recipiendum praemium pertineret. Sed quia peccavit ista natura, cum non peccare potuit, largiore gratia liberatur, ut ad eam perducatur libertatem, in qua peccare non possit. Sicut enim prima immortalitas fuit, quam peccando Adam perdidit, posse non mori, novissima erit non posse mori: ita primum liberum arbitrium posse non peccare, novissimum non posse peccare. ex quibus gl. Doctoris verbis

Nota primo impeccabilitatem non esse naturae beatorum intrinsecam, quod solius Dei est, sed status beatorum, qui Dei munus est.

Nota 2. beatos quod etsi peccare non possint ex vi status beatitudinis, ideo nihilominus servare liberum arbitrium, quia ut inferius ostendes, entia libertatis non consistit in libertate contrarietatis,

sed g traditionis, seq. e Deus liber n est, qui nec est impeccabilis.

Ob: posset Deus aliqui beato ad ponendum actum liberum obligato per se absolute denegare auxilium gratiae efficacis; sed tunc beatus actum liberum omittendo praeceptum transgrederetur, proinde et consequenter peccaret: ergo.

R. n. supp. hoc chymericum, nam si Deus beato praeciperet ponere actum liberum, et ipsi denegaret gratiam requisitam, vi cuius beatus omitteret actum, et peccaret, tunc talis beatus non amplius foret, quia est in statu viae, sed si magis chymericus, qui tum status beatitudinis cum misericordia divina repugnat.

Inst. non minus est impossibilis gratia sanctificans cum actu mortali; quam visio intuitiva Dei: atqui illa stare potest cum peccato mortali veniali ut patet: ergo et haec.

R. N. disparitas est tum quia gratia habitualis in statu viae relinquit libero arbitrio quod est vertibile in bonum et malum; at visio intuitiva summi boni non relinquit libero arbitrio, sed potius eiusdem sibi totaliter subiicit, et immobiliter figit in summo bono. tum est quia gratia habitualis in statu viae non tollit indifferentiam iudicii; consequenter nec libertatem ad peccandum certaliter requisitam: at intuitiva visio clara divinae omnino tollit indifferentiam iudicii, cum summum bonum ita proponat ut est in se, ut nulla ratio sub ratione mali apprehendi possit.

Quaestio 3tia

An Beatitudo ab intrinseco sit inamissibilis?

Variae circumferentiarum opiniones sunt Theologorum: celeberrima est Thomistas inter et Scotistas: illi volunt perpetuitatem et inamissibilitatem beatitudini convenire ex suis intrinsecis; hi

.: tan per extensum Dei favorem et gratuitam voluntatem illeg de-
centis visionem intuitivam in perpetuum conservare. et sane utraque
sententia sanius pollet viribus. cum in certum jam sit ex scriptura
Sap. 5. et 5. et 1. Thess. 1. et alibi. atque de fide definitum c. firmiter
de sum. Trin. contra orig. beatitudinem aeternum duraturam, et
de caetero jam non interstitiam beatitudinem sit in extensum durare in
aeternum, consultius judicavi sive utramque sententiam conjungere, et
dico. perpetuitas et inamissibilitas beatitudinis est intrinseca
et naturalis non sua possibilitate naturali, sed munere decreti
Dei immobiliter ac aeternaliter ipsam conservantis.

Prob. prima quod beatitudo non sit aeterna ratione sua naturali, quia nullum ens
creatum et consequenter nec intuitiva visio creata a Deo talem
habet nec habere sit permanentiam, aut exigentiam permanendi in
suo esse, vel per potentiam Dei destrui non possit: cum omnis creata res sit
sub illius dominio perfecto. et hoc est de fide.

Prob. 2. pars quod hoc perpetuitas sit naturalis et intrinseca. quia
certum beatitudinis in quiete aeterna et fruitione Dei perfecta absque
timore hanc frustrari consistit; per hoc quippe differt a beatitudine
temporali. Verum beatitudo aeterna est satietas perfecta appetitus rationalis;
ideoque quippe consistit in visione et amore Dei; constat autem ex scriptura
Angelos semper desiderare faciem Patris aspicere: atqui si non est
perpetua non perfecte satiaret, quia Angeli semper desiderant in aeternum,
faciem Patris Dei aspicere: ergo. Demum beatitudo est praemium quod
Deus justis tribuit, sed praemium eorum est aeternum, et non solum decretum Dei
eorum conservans, non vita illa justorum juxta Math. c. 25 est aeterna, ergo per-
petuitas beatitudinis est naturalis et intrinseca, ut non nisi dependeat a decreto Divino,
ut facile N

Prob. 3. hoc pars ex illis Christi verbis Math. 25. venite benedicti Patris
mei, possidete paratum vobis regnum a constitutione mundi. et ratio

ipsa suadeti nam eius beatdo sit donum gratuitum, dotu ilius
ex à libero ejus et misericordissimo decreto dependet.
Obtios siquae fieri possunt soluta st facile, nam ista nra utriusq
propositio sentio rdos gbinet, et sic neutra strueti loquendo [illegible]
atque his paucis jnam pto huius tractatus gitulum.

Pars 2da

De Mediis Beatdem aeternam assequendi.

Actus hni medium ee unicum fine ultimum et aeternam beatdem [illegible], quum et ex hoc, quia ad Deum eu ultimum finem nostrum, p actus moraliter bonos ac recte rdoi [illegible] in statu viae tendimus; per actus vero moraliter malos ab eodem avertimur, verum actus hnus in hunc finem [illegible] duobus [illegible] libera scil. voltis inclinaoe et graa divina; ita ut /: sit verba Concilii Trid. Sess. 6. c. 5: / tangente Deo cor hnis per spiritus s. illuminaoem, neque hoc ipse nihil ois agat inspiraoem illam recipiens, quippe qui illam et abjicere potest, neque tamen sine graa Dei movere se ad iustitiam coram illo libera sua volte poss, unde in s. litteris cum dicitur: convertimini ad me, et ego convertar ad vos; libertatis nrae admonemur: cum respondemus: converte nos Dne ad te, et convertemur, Dei nos graa praeveniri gfitemur. recte igitur de actibus hnis ordimur, ut perspecta horum infirmitate postea clarius eluceat efficacia graae, et demum utriusque rum graa tum cooperaois hnae portio illustrius proponatur. Sit igitur

Caput 4tum

De Actibus humanis.

Priusquam nao ipsi manum damus
breve est, atque hoc varijs in nao statibus considerari posse,
uno absque defectu qui illos adorto extenderat; 1mo statu nao pure
seu statu nao possibili talis absque recto et gratia spectato nominibus
miserijs quibus est spectata nao lapsa. 2do statu nao integro,
seu illius in quo homo, praeter naturales dotes et perfectiones omnis
nao lapso non fuit subjectus. 3tio statu justitiae originalis quo
praeter perfecta dona naturalia habeat gratiam sanctificantem
et alia dona supernaturalia. 4to statu nao elevato ad beatitudinem
supernaturalem, qui statu justitiae originalis fuit perfectior in
hoc, quod supposita illius existentia, necessario exigat habitus infusos
et dona supernaturalia. 5to statu nao lapso importante
lapsum Adami in peccatum et huius miserias. 6to statu sub lege
Moysis, in quo prae ignorantijs sepultis, et ipsas etiam veritates
naturales ignorans, per legem a Deo erudiatur. 7mo statu gratiae
seu legis novae, importante gratiam gratum facientem cum vir-
tutibus omnibus tam theologicis quam moralibus atque adeo specialia
auxilia, quibus Deus filijs adoptivis patrocinetur. 8vo denique
statu futurae vitae, vel in gloria vel poena aeterna. At quis tanti
momenti quaere necessitate fuit coacti extra in [?] multi-
plicare non videtur ant forte sua extollant ingenia, aut
Deo quasi certas perscribant regulas, quomodo debuisset vel de-
beret hoc in hoc vel illo statu creare, quibus auxilijs aut gratiis
providere? An acumine ingenii habet iste ipsum investigare
quod in abysso divinae sapientiae et scientiae est absconditum? plane hoc
quod sing., 2us et 4tus nao aliatis statibus indicant. Nam si prius
rem considerantes cum alijs uno hinc argutis teneamus
statu nao cum stabili permanentia legibus divinae sapientiae

firmatum; ad quid curiosa investigatio illius, quod legibus divi-
nis non est statutum, nec firmatum? ad quid superstitiosa seu
melius inscitia rei alterius cum ignorantia proprii status? ut haereti-
corum falsa supposita dissolvam? sane quin eas dissolvas
magis innodabis; enimvero cur isti haeretici falsi sunt,
nonne quia in spiritu leges divinas intra limites suae ignorantiae
coarctare voluere, et pro libitu nescio quot status pro sua
capacitate effingere, in quibus deus creaturae hoc vel illa dona
largiri debuisset vel deberet hunc solum in finem, ut statu alieno vel
proprio deserto aut negant, aut ex legibus et requisitis tali statui
ex proprio correcto effectu religionis suae debita et obligationes alterius
confundant, misceantque dum jugum legis, vel inutiliter
sane minus haereticorum absurdum argumento ex tali statu effecto
petito profligabis quam beneficio possibilis statu, ut tua debita
alteri solvat. manentes igitur intra limites sanae rationis
et utilitatis status nostros in eos statu consideremus, in quos deus
nos nostrosque parentes posuit, quorum S. Aug. l. 83. qq.
c. 66. praeter statum justitiae originalis de quo alibi jam
egimus adhuc 4 enumerat dicens: ex quo comprehendimus
4 et distinctos in uno homine, quibus gradatim peractis in vita aeter-
na manebitur. prima est actio ante legem. 2da sub lege. 3tia
sub gratia. 4ta in pace. ante legem actio est, cum peccato ignorantes
et sequimur carnales concupiscentias; sub lege est actio, cum jam prohibe-
mur a peccato, et tamen consuetudine ejus victi peccamus, quia nos [illegible]
nondum adiuvat fides. 3tia actio est, quando jam plenissime credimus li-
beratori nostro, nec meritis nostris aliquid tribuimus, sed ejus
misericordiam diligendo, jam non vincimur delectatione consuetudinis ma-
lae, cum ad peccatum nos ducere nititur: sed tamen adhuc eam interpellan-

tem patimur, quamvis ei non tradamus. 4ta ratio: cum ois nihil
sit in hoc, qod resistat spiritui, sed ois sibimet concordiz iuncta,
et gratia unio aliqd firma, eaq custodiunt. qd fiet mortli
corpore vivificato, cum corruptibile hoc induerit immortalitatem.
De hisce qo in coi hic tractabimus, specialia cuilibet
alibi resolventur.

Articulus primus
De qualitate et libertate actus humani.

Actus qui ab hoe eliciuntur possunt dupliciter considerari: vel prout
fiunt ab hoe tamquam agente naturali physice; vel prout ab eodem pro-
veniunt tamquam ab agente rationali. primo modo dicuntur actus hominis
ea eo, quia fiunt ab hoe. 2do modo dicuntur actus humani, quia
procedunt ab hoe humano modo, scilicet nimirum ipsius voluntate
et ratione; humani actus hinc in genere definitur: qui fit actus pro-
cedens ab hominis voluntate cum advertentia rationis. ex quo sequitur: qd
actus puerorum, amentium, somniantium, febricitantium, sunt
et motus primo primi non sint actus humani, quia non fiunt cum
advertentia rationis.
Porro actus humani sic expliciti iterum dupliciter spectari possunt,
primo late et improprie /: sed in genere naturae et quoad en-
titatem :/ pro oibus illis actibus qui à voluntate cum cognitione et
advertentia procedunt; et in hoc sensu etiam actus necessarii dicuntur
humani, si fiant cum propria cognitione. 2do stricte et proprie /:
sed in genere moris et quoad libertatem :/ pro solis actibus
qui procedunt à voluntate non tantum cum advertentia rationis, sed etiam cum
libertate. et sic excluduntur actus necessarii. adeoque actus
humanus stricte sumptus est ille, qui ab hominis voluntate libere procedit
cum advertentia rationis. De quo solo deinceps nobis sermo
erit, utpote qui solus dicitur actus moralis meriti aut demeriti
laudis aut vituperii capax, et ipse tendens in finem ultimum.

dicitur: qui ab actionis vere libere procedit. ad hoc quippe ut actus hujus sit moralis requiritur ut sit voluntarius et liber. de voluntario egimus in tractatu de peccatis, et cum specialis difficultas nulla sit, de libero hic sit

Quaestio prima

Quid sit libertas seu liberum arbitrium.

Omissis variis libertatis seu liberi acceptionibus huc nil conducentibus illa in ordine ad actus humanos dupliciter sumitur. 1º pro libertate à coactione, quo sensu dicitur liberum quod fit sine violentia seu coactione externa, etsi necessario fiat, ut amor Dei in beatis, motus primo primi in hominibus et hoc liberum re ipsa coincidit cum spontaneo; unde et spontaneitatis et lubentiae vocatur. 2º sumitur magis proprie pro libertate à necessitate quo sensu dicitur liberum, quod fit non tantum sine coactione extrinseca, sed et absque necessitate intrinseca, seu quod fit dependenter ab electione agentis: unde libertas à coactione tantum excludit coactionem, libertas vero à necessitate praeter coactionem etiam excludit necessitatem: et hoc est illa libertas de qua in praesenti loquimur, quaeque alio nomine vocatur libertas indifferentiae, quia supponit in agente indifferentiam seu indeterminationem potentiae ad utrumque oppositorum. item dicitur etiam libertas arbitrii, quatenus qui eam habet, habet potestatem agendi suum proprium, et non cogitur sequi alterius arbitrium. de hac ergo libertate à necessitate seu indifferentiae

Dico: quod sit vis seu facultas eligendi unum ex oppositis ad quod indifferenter se habet. in qua definitione communi

Constat 1º quod sicut haec libertas excludit necessitatem, ita è contrario includit indifferentiam, sine qua non potest utrumlibet eligere; hinc pro clariori hujus rei notitia

Nota duplicem dari indifferentiam, activam scilicet et passivam. indifferentia passiva est potentia recipiendi unum e duobus oppositis. sic paries v.g. est indifferens ad recipiendam vel albedinem vel nigredinem. indifferentia activa est potentia unum e duobus oppositis eligendi: et haec est sola indifferentia, in qua constituitur libertas a necessitate seu liberum arbitrium.

Porro cum oppositorum sit contraria alia, alia contradictoria, ideo et libertas a necessitate seu indifferentiae alia est contrarietatis, alia contradictionis. prima est libertas specificationis vocatur, et est illa potentia seu facultas, qua quis potest circa idem objectum ~~...~~ exercere actum unius aut contrarii scilicet: sive qua quis potest eligere unum e duobus contrariis, v.g. amare, odisse, bene et male facere etc. libertas contradictionis, quae est libertas exercitii vocatur, est potentia seu facultas eligendi unum ex duobus contradictoriis: seu est potentia activa, qua quis positis omnibus ad agendum praerequisitis potest agere et non agere v.g. scribere et non scribere etc. scilicet in sensu diviso, non in sensu composito. et de hac utraque est

Quaestio 2da

An in statu naturae lapsae detur in homine libertas indifferentiae seu arbitrii?

Unanimis omnium tam Catholicorum quam Haereticorum mens est, hominem in statu innocentiae perfecta libertate praeditum fuisse; hanc tamen postea per lapsum primi parentis non modo depravatam sed omnino deperditam esse docent soli haeretici tam moderni quam antiqui; unde dicunt hominem per lapsum Adami una cum innocentia etiam perdidisse libertatem, non quidem illam spontaneitatis, quae tantum excludit coactionem; hanc enim nemo est ex illis hucusque negare ausus est, sed illam indifferentiae et arbitrii, quae praeter coactionem excludit necessitatem.

Hinc quaeritur utrum in hoc statu pro statu naturae lapsae detur libertas
indifferentiae seu liberum arbitrium; et
Dico: datur in hoc statu pro praesenti statu naturae lapsae libertas
indifferentiae seu liberum arbitrium. ita omnes Catholici contra Lutherum,
Calvinum aliosque haereticos.
Prob. 1. ex Scriptura. Josue 24. dicitur: optio vobis datur, eligite hodie
quod placet. 2. Reg. 24. et 1. Paralip. 21. Davidi datur optio unam
e tribus poenis propositis eligendi. atqui ubi datur optio, ibi datur
electio: ubi datur electio, ibi datur indifferentia activa: ubi datur indif-
ferentia activa datur libertas arbitrii, seu a necessitate ~~finis~~
ergo. Similiter 3. Reg. 3. apparuit Dominus Salomoni per somnium
nocte dicens: postula quod vis ut dem tibi. Deuter. 30. ait Moyses
ad populum Israel: testes invoco coelum et terram quod proposuerim
vobis vitam et mortem, benedictionem et maledictionem: elige ergo vitam
Gen. 13. dixit Abraham ad Loth: ecce universa terra coram te est, recede
a me, obsecro, si ad sinistram ieris, ego dextram tenebo, si tu dextram
elegeris, ego ad sinistram pergam... elegitque sibi Loth circa Jor-
danem regionem. et ad oculum Eccli. 15. ubi dicitur: Deus ab initio
constituit hominem, et reliquit illum in manu consilii sui; adiecit mandata
et praecepta sua: si volueris mandata servare, conservabunt te... ap-
posuit tibi aquam et ignem; ad quod volueris porrige manum tuam: ante
hominem vita et mors, bonum et malum; quod placuerit ei, dabitur illi. Quid
manifestius? Sed probatur adhuc ex sermone, quo Deus Gen. 4.
Cain sibi affatus: quare iratus es, et cur concidit facies tua? nonne
si bene egeris, recipies /: mercedem :/ sin autem male, statim in foribus peccatum
tuum aderit, sed sub te erit appetitus eius /: ejus :/ et tu dominaberis
illius. an Deus clarius manifestare potuisset liberum arbit-
rium. quare merito Concilium Trid. sess. 6. can. 5. definit, quod si
quis dixerit, liberum hominis arbitrium post Adae peccatum amissum et

extinctum esse dicentibus anathema sit. etsi cap. 1 in eodem sess.
eius viribus attenuatum et inclinatum fateatur. unde et S. Aug. l. de grat.
et lib. arb. c. 2 ait: revelavit/: Deus/ per scripturas suas sanctas
esse in homine liberum voluntatis arbitrium. quod et toto eo libro probat; quinque
S. Pater loca aliorum ... qui in magno numero idem sic docuere,
nobis sufficiat; cum in authoribus omnibus copiosissime inveniantur, et
plurimi pro demissa haeresi tacitatis adhuc citabuntur. igitur

Prob. 2. ratione fundamentali et experimenti. Si datur libertas indifferentiae seu
liberum arbitrium, ideo datur potentia expedita ad agendum et non agendum,
seu talis qua quis omnibus ad agendum requisitis potest agere et non agere.
Sed talis potentia datur in homine etiam pro praesenti statu naturae lapsae: ergo.
Ma. certa et ipsa definitio libertatis quae est ab haereticis probatur. mi.
constat ab experientia. quis enim non experitur sibi liberum esse v.g. scribere
vel non scribere, orare vel non orare? Unde recte et non male dixit quidam: quod cum
eo qui libertatem hominis neget, non aliter sit argumentandum quam verberibus,
nec ab ipsis cessandum, donec fateatur, verberantis in potestate esse
ipsum percutere.

Confirm. ex absurdis, quae alias sequerentur. 1o sequeretur tolli meritum et de=
meritum, praemium et poenam, laudem et vituperium in actibus humanis; nam
quae non ex libera voluntatis electione, sed ex mera et absoluta necessitate eve=
niunt, plane nec me= nec demeriti capacia sunt.
2o sequeretur ipsum quoque tolli peccatum; nemo enim peccat in eo quod quis ex
necessitate facit, et hoc, ait S. Aug. l. de vera Rel. c. 14. adeo esse ma=
nifestum et omnibus certum, ut nulla doctorum paucitas, nulla indocto=
rum turba dissentiat.
3tio sequeretur hominem in suis appetitionibus non differre a bruto, quod est ab
intrinseco principio determinatum spontanee et sine coactione vel prosequitur obiectum
apprehensum ut sibi conveniens vel illud fugit ut sibi disconveniens;
dum e contra homo non solum spontanee, sed et libere agit cum potentia prosequendi

ū n̄ possessi obitum.

4.to Sequit. frustra ferri leges et praecepta, injuste puniri trans-
gressores, nos immerito indignantibus habendos, frustraneas
et conciones praedicatorum, exhortationes bea[...] et consilia
omnia si nihil libere sed omnia per necessitatem absolutam eveniant.
Hoc autem omnia absurdissima et falsissima esse, non modo christianos ratio
dictat, sed etiam gentes et nationes agnoscunt.

Ob. Deus dirigit et inclinat cor et voluntatem hominis quandocumque vult:
atqui si in hoc liberum daretur arbitrium: cor ejus et voluntas non dirige-
rentur et inclinarentur a Deo, sed ab ipsamet voluntate, et ejusdem non quo aut
quod Deus, sed propria voluntas vult: ergo. M. prob. ex variis scripturae
locis. Gen. 43. Jacob dixit filiis suis: Deus autem omnipotens faciat eum
vobis placabilem, et remittat etc. quod certe non diceret, nisi existima-
ret, a Deo flecti et regi corda hominum. Exod. 12. Deus fecit, ut ~~Aegyptii~~
Aegyptii hebraeis dederint pretiosissima vasa et vestes. 2. Reg. 17.
Deus effecit, ut Absalon non sequeretur consilium Achitophel. Ps. 118.
inclina cor meum Deus in testimonia tua. prov. 20. a Domino dirigun-
tur gressus viri: ergo.

R. D. M. Deus dirigit et inclinat cor et voluntatem hominis directione et in-
clinatione morali cui voluntas pro libitu et acquiescere et resistere,
consentire et dissentire potest C. M. directione et inclinatione absoluta, cui
voluntas resistere et dissentire non potest. N. M. ejusmodi enim mutationes di-
rectiones, inclinationes et tractiones morales nullam hominibus imponunt ne-
cessitatem, adeoque fiunt absque laesione libertatis, ut plurimis ostendetur
in cap. seq.

Inst. 1o Jerem. 10. dicitur: scio Domine, quia non est hominis via ejus, nec viri ut
ambulet et dirigat gressus suos: ergo soli Deus hoc facit, ipsi ergo non datur
in hoc libertas.
R. N. C. sensus enim auctoris est, quod non sit in potestate hominis sive eligere

quae sibi meliora sunt, nempe ex defectu cognoscit, quod sibi sit melius.
2do quia etsi elegerit quod est optimum, saepe tamen non potest id agere impedientibus
occurrentibus difficultatibus; hinc illud tritum: homo proponit, Deus disponit. intacta
tamen manet libertas, quia sufficit.
Inst. 2. Joan. 8. dicitur: qui facit peccatum servus est peccati: atqui nemo est qui non faciat
peccatum: ergo nemo est qui non sit servus peccati. Subs. sed qui est servus peccati, non est
liber, cum servitus opponatur libertati: ergo
Resp. D. subsumptum sed qui est servus peccati non est liber libertate a peccato, C. liber=
tate a necessitate seu indifferentiae N.
Inst. 3. Isaiae 26. dicitur: Domine omnia opera operatus es in nobis. ergo homo non operatur, et
consequenter non est liber.
Resp. D. A. tamquam causa principalis movens, excitans, illuminans C. tamquam causa to=
talis et unica nobis nihil cooperantibus N. et sic explicandus est iste textus
Ezech. 36. faciam ut in praeceptis meis ambuletis, et judicia mea custo=
diatis; nam Deus est qui hominem ad observantiam mandatorum promoveat, exci=
tet et illuminet, homo tamen ita assistente gratia facit, ut homo liber est tali gratiae
operanti resistere, potest si velit, adeoque homini relinquit necessitatem im=
ponit.
Inst. 4. atqui S. Aug. ipse hanc libertatem pluribus in locis impugnavit
et negavit. ubi Ep. 107. ad Vitalem dicens: liberum arbitrium ad diligendum
Deum primi peccati granditate perdidimus. et Ep. 144. sine gratia non est
liberum velle, sicut videmus in omnibus vivientibus, et viventibus per dicta sunt.
item in Enchirid. c. 30. inquit: libero arbitrio male utens homo et se per=
didit et ipsum. nec 4to in lib. operis imperfecti contra Jul. ait talem li=
bertatem indifferentiae ad bonum et malum, quam Julianus aliique Pelagiani evan=
gelant ad libertatem acerrime impugnat, eamque veluti radicem, fontem
ac fundamentum totius haeresis pelagianae rejicit: ergo talis indifferentia in statu
naturae lapsae non est admittenda sine haeresi manifesta et redditu ad Pelagianismi com=
mercio.
Resp. ad hos textus S. Aug. cujus mens ut in dicendis clarebit, longe
alia fuit. ad 1. textum ait: liberum arbitrium perdidimus ad

diligendum deum ut pertinet ad salutem C. ad diligendum deum ab-
solute et omnimode N. A. ad 2. d. Aug: sine gratia Dei non est ei
libera voluntas libertate morali et gratiae C. libertate necessitatis N. ad 3.
iterum dist. libero arbitrio male utendo homo et se perdidit et ipsum
deteriorando C. amittendo N. quis enim negat hominem per ipsum peccatum perdidisse
ut quod aliquo modo se perdidisse arbitrium, quod habet, manet, quod
penitus non amiserit. Deinde S. Doctor in praedictis locis non intendit
per peccatum Adami, perditam fuisse naturalem libertatem, sed tantum
moralem, seu facultatem ad bene agendum expeditam et completam, quam Adam
in statu innocentiae habuit. ad 4tum constat S. Aug. non reponere
talem libertatem indifferentiae in statu nostro, sed illam in statu Juliani et
aliorum Pelagianorum qui dicebant velle hominem lapsi esse in perfecto
aequilibrio sicut erat in statu innocentiae, et aeque pronum in
bonum et malum, adeoque negavit liberum arbitrium per peccatum Adami
fuisse attenuatum ac debilitatum; quod merito impugnavit S. Aug:
unde in sua d. Aug. impugnat libertatem indifferentiae moralem,
id est facilitatem et promptitudinem aequalem tam ad bonum quam ad malum
C. libertatem, facilitatem et naturalem N.
Inst. 3tio si haberemus libertatem tam ad bonum quam ad malum,
deberemus tam bene et expedite bonum ac malum facere: atqui
hoc non est; nemo enim sine gratia bene operari potest. Ergo.
R. D. M. si haberemus libertatem moralem tam ad bonum quam ad malum C. M.
si haberemus libertatem physicam tantum N. M. C.
Inst. 6. ubi datur necessitas peccandi, ibi non datur libertas indifferentiae;
haec enim utraque excludit necessitatem: atqui in statu naturae lapsae
datur necessitas peccandi: ergo. M. 406. ex S. Aug. l. de perfect. iust.
ubi ait: per arbitrij libertatem factum est ut esset homo cum peccato,
sed jam poenalis vitiositas subsequuta ex libertate fecit neces-
sitatem… quia peccavit voluntas secuta est peccantem peccandi haben-
di dura necessitas. et l. de vera Rel. ait: quod non superba
necesse habeat, videri invidere etc.

confirm. Liberans pedem curvum et claudum non potest ambulare nisi
claudicando; sed peccatum est quaedam curvitas voluntatis: ergo liberans
peccatum non potest non peccare.

Resp. ad 1. D. M. ubi datur necessitas peccandi, id est contrahendi peccatum
originale, ibi non datur libertas N. M. ubi datur necessitas peccandi actualis
et personalis C. M. Taliter dist. ubi datur necessitas peccandi
absoluta C. M. ubi datur necessitas tantum moralis N. M. et haec
est mens S. Augustini, qui ibi pro dicto loquitur de necessitate
concupiscendi et ignorandi: ex quo dein infert necessitatem moralem
tantum non absolutam peccandi actualiter, quae absolute quidem secundum
nisi magna cum difficultate superari potest. Per necessitatem concupiscendi
et ignorandi, quae absoluta quidem est, seu quae, post lapsum Adami
impediri et superari nullo modo potest, non tollitur liberum arbitrium
prout idem S. Doctor pluribus in locis evidenter ostendit, et prae-
sertim l. de vera rel. c. 14. ubi ait: quod peccari non dubium est, nec hoc
quidem dubitandum video: libere animas liberum voluntatis arbitrium. unde
ad textum actum ex loco mox cit. desumptum

Resp. S. Doctorem ibi non loqui de necessitate actionis, sed necessitate
finis, est autem finis necessitas illa, qua quis ex suppositione finis
efficaciter intenti, necessario debet adhibere media ad eum conducentia,
sic qui vult fieri doctus, necessario debet studere, qui se ipsum super alios
extollit, alios necessario contemnit vel invidet &c. ad confirmationem
C. M. D. m. peccatum est quaedam curvitas voluntatis moralis et libera C.
naturalis et necessaria N. m. &c. insuper et paritatem, nam ad potentiam ambu-
latoriam seu locomotivam quae caret claudicando sit potentia necessaria
non potest nisi eundem effectum producere: at potentia volitiva quae caret peccato
cum libera sit, pro lubitu potest hunc vel illum actum facere, seu pec-
care et non peccare. Statuto igitur hoc certo contra Lutherios est

Quaestio 3tia

In quanam indifferentia voluntatis consistat libertas arbitrii?

Praesupp. seu potius in memoriam revocandum ex q. 1. libertatem aliam esse a necessitate, aliam a coactione; hanc ultimam solum admittunt haeretici; contra quos cum omnibus Catholicis

Dico ad rationem libertatis requiri indifferentiam voluntatis ad opposita, adeoque libertas, praeter coactionem excludit etiam necessitatem absolutam.

Prob. 1. ex Conc. Trid. sess. 6. c. 6. ubi definivit: si quis dixerit, non esse in potestate hominis vias suas malas facere, sed mala opera ita ut bona Deum operari, non permissive solum sed etiam proprie et per se, anathema sit. unde etiam Pius 5tus Gregorius 13tius et Urbanus 8vus has duas Michaelis Bay propositiones ordine 39. et 66. damnarunt: quod voluntarie fit etiamsi necessario fiat, libere tamen fit. et: sola violentia repugnat libertati hominis naturali.

Prob. 2. auth. S. Aug.: qui pluries libertatem a necessitate ad liberum arbitrium requiri ostendit, maxime l. de natura et gratia c. 65. ubi postquam recitavit haec Hieronymi verba: liberi arbitrii nos condidit Deus, nec ad virtutem nec ad vitia necessitate trahimur, alioquin ubi necessitas nec corona est; quibus aperte significatur liberum arbitrium esse immune facultate a necessitate; hoc etiam subiicit Aug.: quis non agnoscat? quis non toto corde suscipiat? quis aliter conditam naturam neget esse naturam? et l. 2. cont. Faust. c. 3. ubi sic loquitur: nos quidem sub fato stellarum nullius hominis genesim ponimus; ut liberum arbitrium voluntatis, quo bene vel male vivitur, propter iustum iudicium Dei ab omni vinculo necessitatis vindicamus.

Prob. 3. raōe. libertas ē pōa unū eligdi ex oppositis, sed
ubi datr electio, ibi datr indifftia actis excludens necitte: go.
N; ē ppa detio: et m. per se dari.
ob. si libertas cōsistit in indifftia ad agdum et n agdum, tc hoc ipso
nemo libere agit, qd probatr. tc nemo libere agit, qd nemo agit
indifferentr; atqui nemo agit indifftr, hoc ipso eū agit iā
ē detrnatg ad unū, et cōsqtr n ē amplig indifferens: go.
R. D. m. nemo agit indifftr hoc ē, dum actu agit n ē amplig
indifferens. C. ē, antequam agat, n erat indifferens N. m. ad li=
bertte a. sfft, qd agens ante actioē fuerit indifferens ad agdū
n agdum, et qd ex ppria electioē agat v n agat. unde ad ultā
ratiom minoris sic distinguo: dum agit jā ē detrtg ad unū
detrnaōe libera ab ipsamet vlte proveniente C. detrnaōe necria
à naa vel ab alio proveniente N. libera a ppria vltis detrnaō n im=
pedit quominus quis libere agat; hanc ē nec libertas nec
indifftia excludit, sed sola detrnaoē necria.
Inst. 1a si libertas cōsisteret in indifftia ad agdum et n agdum, tc
agens liberū dbet posse agere et n agere: atqui nemo pt agere et
n agere /: cū dcāt pōa faciendi contradictoria :/ go.
R. D. m. nemo pt agere et n agere in sensu composito C. in sensu diviso N.
Inst. 2. si libertas cōsisteret in indifftia tc hoc cresceret cū libertte
et ubi plus eet libertis, ibi eet plus indifftie. sed hoc falsū ē: go.
m. prob. quia in perditissimis hoibg ē mxa libertas et minima
indifftia, ut hoc cōstat experia. secūda ex hoc probatr, quia ubi
majus ē demeritū ibi major ē libertas; peccatū ē in eo crescit,
in quantū ē liberrim; sed in perditis hoibg majg ē demeritū: go.
R. n. ult. N. quia peccatū n crescit in perditis hoibg raōe libertis
precise qua alys hoibg similē hbent, sed raoe intensiōis pter
maiorē fervorē et delectaōe, complacentia, v raoe extensiōis

sibi longiori duratione vel ratione circumstantiarum C.

Inst. 3tio amor beatificus est actus necessarius et tamen est perfecte liber: ergo non requiritur libertas à necessitate ad libertatem.

R. D. A. est perfecte liber libertate à coactione C. à necessitate N.

Inst. est liber à necessitate: ergo prob. ant. omnis actus humanus est liber: sed amor beatificus est actus humanus: ergo.

R. D. M. omnis actus humanus strictè et specificè sumptus, qui est liber C. M. latè et genericè sumptus N. M. nam ad hoc sufficit ut procedat à ratione et voluntate etsi necessario fiat.

Inst. 4. idem est amor beatificus ac amor charitatis in via, ut communiter docent Theologi: sed amor charitatis in via est liber: ergo.

R. D. M. est idem amor quoad substantiam C. quoad modum N. et responsio patet ex dictis.

Inst. 6. in statu S. Aug. liberum est quod est in nostra potestate: sed omne velle etsi necessarium est in potestate nostra: ergo m. prob. ex S. Aug. l. 2. retract. c. 1. illud est in nostra potestate, quod fit cum volumus; sed omne velle etsi sit necessarium fit cum volumus: ergo.

R. D. M. illud est liberum quod est in nostra potestate morali C. pure physica N. ad prob. D. M. illud est in potestate nostra physica, quod fit cum volumus C. in potestate morali subd. quod fit cum volumus liberè et ex electione C. quod fit cum volumus necessario N. M. illud enim dicitur esse in alicujus potestate morali, quod ita ab eo fit, ut ex ejus arbitrio potuerit non fieri; unde ipse Aug. l. de spiritu et litt. c. 31. ait: hoc quisque in potestate habere dicitur, quod si quis vult facit, si non vult non facit. et sic explicandi sunt Patres, de quibus SS. PP. quod locuti fuerint de libertate à coactione non à necessitate, ubi scilicet producitur obiectum ex natura vel causa extrinseca proveniens obstat libertati, non productio Dei. vel denique quod loquantur de libertate morali, quo concurrit libertati peccati, quam habuit Adam in paradyso, et non de libertate arbitrij. et hinc facilè solves caeterorum argumenta. at restat solvenda

Quaestio 4ta
qualis indifferentia adtaed libertatis requirat?

Rememorandum denuo ex quaestione 1. libertatem aliam esse contrarietatis, aliam contradictionis, eam positam in eis indifferentia, et contrarietate haec est, quomodo ex his sit de essentia perfectae libertatis, an illa contrarietatis, an ista contradictionis, an utraque simul. et

Dico. Sola indifferentia contradictionis seu potestas ad agendum et non agendum est de essentia libertatis perfecta, non vero indifferentia contrarietatis ad bonum et malum, utpote quae in viatoribus tantum est quaedam accidentalis respectu libertatis adeoque status aspertionis est, ad perfectionem libertatis tantum requiri potentia agendi et non agendi, non vero potentia ad malum, seu potentiam peccandi; cum haec sit potius imperfectio et defectus libertatis, quam ejus perfectio. ita communis Cathol:

1a pars satis constat ex quaestione praecedenti, ubi ostendimus ad libertatem requiri indifferentia; ergo libertatem contradictionis.

Prob. igitur 2. pars 1o si ad libertatem essentialiter requiritur indifferentia contrarietatis, seu potentia ad bonum et malum, sequitur Deum non esse liberum, quia non potest male velle: atqui hoc non est dicendum; nam cum libertas sit perfectio creaturae rationalis, non haberet aliquam perfectionem, quam Deus ipse non haberet: ergo.

Dicas: indifferentia contrarietatis non quidem esse de ratione libertatis absolute, sed tantum de ratione libertatis respective respectu scilicet viatorum; nam

Contra est; enimvero si indifferentia contrarietatis importat potentiam peccandi, quae sit requisita ad libertatem pro statu viae respectu viatorum, tunc ea sine dubio eam debuisset habere Xtus tamquam caput viatorum: atqui Xtus illam non habuit, ut patet ex tract. de incarn. ergo.

Confirm. libertas est perfectio et potentia ad malum est imperfectio: sed imperfectio non potest esse de ratione imperfectionis: ergo.

Prob. 2. auth. SS. PP. S. Aug. l. de corrept. et grat. c. 11. ubi ait: quod erit liberius libero arbitrio, quod non poterit servire peccato, quae

„ futura erat et Rnī, fruit facta est et Angelis Sanctis mere,
„ meriti? ... prima libertas vltis erat, posse n̄ peccare, novissima erit
„ multo major n̄ pσe peccare. Talia et habet l. 22. de Civit. c. ult. et
„ S. Anselmus in Dialogo de lib. arbit. c. 1. ait: „libertas arbitrij n̄
„ puto ee potm peccandi et n̄ peccandi; quippe si hoc ejus eet defin, nec
„ Deus nec Angeli qui peccare nequeunt, liberum haberent arbitrium,
„ qd nefas ẽ dicere. et infert: „nec libertas nec pars libertatis ẽ
„ peccandi potestas. S. Thom. in 2. dist. 25. q. un. a. 1. ad 2.
„ habet: „ad rõem liberi arbitrij n̄ pertinet ut indetate se habeat ad
„ bonum v ad malum, quia liberum arbitrium per se in bonum ordinatum
„ est, cum bonum sit obiectum vltis, nec in malum tendat, nisi propter ali=
„ quid bonum quod apprehenditur ut bonum, cum n̄ sit vltas aut electio
„ nisi boni aut apparentis boni: et decenti perfectum ẽ liberum arbitrium
„ ibi in malum tendere n̄ pt, quia imperfectum ee n̄ pt. sed hoc ad
„ libertatem arbitrij pertinet, ut aliquod aliquid facere v n̄ facere possit,
„ et hoc Deo convenit, bona e quo facit pt n̄ facere, nec tn malum
„ facere pt. itaque ulterior rão ex hoc textu et dictis in tract.
de peccatis facile erui pt.

Objicies. Eccli. 15. libertas explicatur per pram extendendi ma=
num ad ignem et aquam, seu bonum et malum, ut interpretantur ss. Patres:
atqui hoc pra consistit in ~~pra~~ libertate contrarietatis: go.

R. D. M. explicatur pro stătu ad statum accidentalem, qui naturae corruptae post
peccatum fuit superadditus C. quoad essentia quidditatem et perfectionem
N. M. et C.

Insti. atqui et Adam potuit bene et male facere, imo revera ex=
primé egit dum peccavit: go libertas contrarietatis n̄ primum post
peccatum naturae fuit superaddita.

R. D. A. potuit bene et male facere sub rãone mali C. sub rãone
boni C. A. et N. A. potuit quidem Adam facere et n̄ facere

et ex tali facto vel trio gtra potestatem divinam malum producere, non quidem facere bene v. male antequam ipse per sua actionem malum produceret, unde S. Aug. nunquam dicit: Adamum habuisse libertatem gtrarietatis in statu innocentiae, sed tantum ait: quia libertatis liberae erat poe non peccare.

Inst. 2. de raoe et certia libertatis est indifferentia, utq. mox fuit probatum: atqui indifferentia non tantum dicit potentiam ad gtradictoria, sed etiam ad gtraria: ergo.

R. D. M. de raoe libertatis est indifferentia gtradictionis C. M. gtrarietatis N. M. et C.

Inst. 3. illa indifferentia est de raoe libertatis, per quam exercet libertas: atqui per indifferentiam gtrarietatis exercet libertas: ergo.

R. D. M. illa indifferentia est de raoe libertatis, per quam exercet libertas quoad statum ejus certum et perfectum id est servato ordine ad finem debitum C. M. quoad statum ejus accidentalem et imperfectum et, praetermisso ordine ad finem debitum N. M. licet enim per indifferentiam gtrarietatis seu potentiam peccandi libertas exerceri possit quoad statum ejus accidentalem, attamen hoc exercitium non est perfectio sed potius defectus libertatis quia deficit a recta raoe, a regulis morum, a fine ultimo, hinc S. Thomas. 1. p. q. 62. a. 8. ad 3. dicit, quod liberum arbitrium diversa eligere possit servato ordine finis, et hoc pertinet ad perfectionem libertatis ejus, sed quod aliquid eligat divertendo ab ordine finis quod est peccare, hoc pertinet ad defectum libertatis.

Inst. 4. potentia peccandi includitur in potentia libera: ergo de raoe libertatis est potentia peccandi.

R. 1. retorqu. argm. potentia claudicandi includitur in potentia ambulandi: ergo de raoe ambulationis est claudicatio.

R. 2. D. A. potentia peccandi includitur in potentia libera tamquam libertatis defectus, imperfectio, et aliquid accidentale C. A. tamquam libertatis perfectio, et ut

ut aliquid certe N. A. ad C.

Inst. 5. quo maior est indifferentia, eo major est libertas: sed ubi datur potentia ad utrumque contradictorium, sed ad contrariorum, ibi maior est indifferentia: ergo est major libertas. Confirmatur atqui nulla imperfectio censere potest, ex aliquid imperfectum: ergo indifferentia contradictionis seu potentia ad malum non est imperfectio.

R. 1. si hoc argumentum aliquid probaret, se eo evinceret, pro statu naturae lapsae quod homo est magis liber, ac proinde magis perfectus quam Deus, cum in Deo nec detur nec dari possit indifferentia ad malum: sic probaret nimium: ergo nihil.

R. 2. D. M. ergo major est indifferentia intensive hoc est quo aequalius ille quis se habet ad opposita, eo major est libertas C. quo maior est indifferentia extensive id est, quo magis ac latius se extendit N. M. Subd. quo latius se extendit servato ordine finis C. quo latius se extendit, praetermisso ordine finis. N.

Inst. 6. indifferentia contradictionis est de essentia libertatis: sed indifferentia ad peccandum et non peccandum, est indifferentia contradictionis, cum se extendat ad contradictoria: ergo.

R. D. M. indifferentia contradictionis ad faciendum et non faciendum bonum est de essentia libertatis C. indifferentia contradictionis, quae se extendit etiam, potentia ad malum N. M. potentia enim ad malum est imperfectio quae est defectus non potest esse de essentia libertatis perfectae

Quaestio 3tia

Qualis libertas requiratur ad meritum et demeritum?

Dico. ad meritum et demeritum requiritur libertas indifferentiae seu a necessitate et non sufficit libertas a coactione. ita communis Cath.; contra Bajum et Jansenium.

Prob. 1. ex script. Eccli. 31. dr. Beatus vir, qui potuit trans-

gredi et non est transgressus; facere mala et non fecit. Ideo stabilita
sunt bona illius in Domino. quibus verbis Scriptura laudat libertatem moralem
et rationem meriti repetit ex eo, quod quis non transgrediatur mandata
cum possit transgredi; nec mala faciat, cum possit facere.

Prob. 2. auth. SS. PP. Pii 5. Greg. 13. et Urban. 8. à quibus damnata
est hoc Baij prop: hoc est peccat damnabiliter in eo, quod necessario
facit. ergo illius contradictoria erit vera: deinde Innocent. 10mi
Alexand. 7mi et Clem. 11mi qui hanc Jansenij prop. damnarunt,
ad merendum et demerendum in statu naturae lapsae non requiri
in hoc libertas à necessitate, sed sufficit libertas à coactione.

Prob. 3. auth. SS. PP. S. Iren. l. 2. contra haeres. ubi ait: liberi
arbitrij nos condidit Deus, nec ad virtutem nec ad vitia necessitate
trahimur, alioquin ubi necessitas est, nec damnatio nec corona est.
S. Thom. q. 24. de verit. a. 6. in c. inquit: ex actu quo quis mereri
non potest nisi sit Dominus sui actus, sic ex suo actu consequi petitum praemio
dare potest. Sed quis Dominus sui actus per liberum arbitrium, unde
naturalis facultas liberi arbitrij requiritur ad merendum. S. August.
l. 13. de lib. arb. c. 1. si natura necessitate motus existit, culpabilis nullo
modo esse potest. Similia habent et alij SS. PP. quos apud Au. vide.

Prob. 4. ratione. Si ad mer. et demeritum non sufficit libertas spontaneitatis
sed libertas indifferentiae requiritur, quia per solam spontaneitatem non potest sal-
vari liberum arbitrium, quod tamen est fundamentum totius bonitatis et malitiae
moralis: sed per solam spontaneitatem nequit salvari liberum
arbitrium ut ex q. 1ma constat: ergo. Mi. ab ipsis haereticis est admittenda,
quia ipsi ipsi fateri debent, liberum arbitrium esse fundamentum mer-
et demeriti, ergo et

Prob. 5to ubi non est demeritum, ubi non est peccatum: atqui ubi non est libertas
indifferentiae, ibi non est peccatum: ergo. Mi. prob. omne peccatum est contra legem divinam:
atqui Deus nihil praecipit, nihilque exigit, ubi id quod fit,

non potest non fieri: aut id quod omittitur, non potest non omitti; Deus ut ait Trident. sess. 6. c. 11. impossibilia non jubet, sed iubendo monet et facere quod possis, et petere quod non possis, et adiuvat ut possimus: mandata gravia non sunt; neque quisquam peccat, ergo hoc agens non libere agit, et non imputatur, non peccat; nam ut Aug. ait: nemo peccat in eo, quod cavere non potest.

Confirm. Si ad rationem demeriti et meriti moralis sufficeret sola libertas a coactione, tunc sequeretur quod etiam agentia sufficientia, et bruta animantia meriti et demeriti moralis essent capacia, et sic esset eis praemium rependere eo modo, quo hominibus; quia et bruta habent libertatem a coactione: atqui hoc ~~[illegible]~~ est falsum, imo absurdum: ergo etc.

quoad

Ob. Deus est necessario summe perfectus, bonus et iustus ita ut absolute nequeat esse imperfectus malus aut iniustus; et tamen non minorem meretur laudem et admirationem omnium creaturarum, quam si in his omnibus esset sibi indifferens: ergo cum omnimoda necessitate potest adhuc stare et consistere meritum, et moralitas.

R. D. 2. memb. antec. et tamen meretur laudem et admirationem omnium creaturarum naturalem Conc. meretur laudem moralem in his, quae ei ex necessitate naturae conveniunt Neg. Deus enim duplicis perfectionum genus habet nimirum naturalium seu necessariarum, prout sunt iustitia, bonitas et alia praedicata, quae ei ratione naturae conveniunt, et liberarum, ut sunt praedicata ei contingenter advenientia v.g. esse Creatorem, Redemptorem, Advocatum. Ita etiam duplex habet meritum aliud late sumptum et naturale, proveniens a naturali perfectione et hoc meritum non soli Deo, sed omnibus fere creaturis convenit; sic enim laudamus margaritas quatenus hoc meritum respondet Deo secundum perfectiones suas naturales; aliud est meritum morale, et istud ~~hoc~~ meretur ab honestate voluntatis cum industria operantis; convenit istud meritum Deo secundum perfectiones eius liberas, et secundum ea, quod sic ex sua infinita misericordia fecerit, cum potuerit ea non facere; unde cum de me-

rito Dei agit, non statim morale meritum dicit, sed alterutrum aut morale aut naturale; sicut est in creaturis rationalibus audit.

Inst. 1. Beati et possunt virtuose agere, et dæmones possunt peccare: atqui tamen isti quod ibi agunt necessario: ergo ad merendum vel demeritum non requiritur libertas a necessitate. Min. prob. ex hoc, quia si beati pro nobis intercedunt, virtuose agunt, et dæmones agunt male, si nos tentant: ergo.

R. D. M. beati possunt virtuose agere et dæmones male in iis quæ libere agunt, C. quæ agunt necessario N. M. ad probationem C. A. N. Supp. quod beati necessario intercedant pro nobis, vel diabolus necessario nos tentet.

Inst. 2. homines saepe peccant in iis, quæ necessario faciunt, ut patet in motibus primo primis, item in iis quæ ex ignorantia, vel ebrietate contingunt: ergo libertas a necessitate non requiritur ad demeritum.

R. ~~D. A. hom. s.~~ N. A.

Inst. 3tio si actus necessarii possunt esse meritorii, tunc ad meritum non requiritur libertas a necessitate: sed actus necessarii possunt esse meritorii: ergo. m. prob. Christus fuit necessitatus ad bonum, quia non poterat facere malum, et tamen omnes ejus actus fuerunt meritorii: ergo actus necessarii possunt esse meritorii.

R. D. vel. Ans. Christus fuit necessitatus ad bonum secundum genus C. secundum speciem vel numerum N. ant. quamvis Christus fuerit determinatus et necessitatus ad bonum in genere, non tamen erat necessitatus ad determinatum aliquem actum in specie, vel si fuit ad certum aliquem actum in specie fuisset determinatus v. g. ad diligendum, non tamen erat necessitatus ad hunc vel illum actum amoris in individuo exercendum, unde quod Christus fuerit necessitatus ad bonum secundum genus, per hoc nec libertatem nec consequenter rationem meriti amisit; siquidem adhuc habuit potestatem eligendi et exercendi actum bonum, quem pro libertate sua eligere et exercere valebat.

His ita positis et probatis, antequam ad ipsum gradum descendamus, necesse est hominis moralitatem prius actuum humanorum probe noscere: ergo sit

Articulus 2dus

De Moralitate actuum humanorum.

Per moralitatem, de qua in præsenti agimus, DD. nil aliud dicunt,

quàm modum illum, qui actibus humanis formaliter et proprie tribuit rationem
meriti et demeriti, aut per quem actus humani formaliter habent, unde moraliter
boni sint aut mali, laude aut vituperio digni. Hic modus moralitas
est, et consistit formaliter in conformitate vel difformitate actus liberi ad re-
gulas morum. Unde patet moralitatem non constitui per solam libertatem;
quamvis libertas sit fundamentum et radix moralitatis, utpote sine qua
actus nec meriti nec demeriti capax esset. Insuper hoc actus humanus
idem est aut eius moralitas bonus aut malus; sed hanc bonitatem
et malitiam moralem habet formaliter ex eo, quod sit vel conformis vel difformis regulis
morum. Ex quo

Colligitur, duas esse species moralitatis, scilicet bonitatem et malitiam, quarum
illa in conformitate, altera in difformitate ad regulas morum consistit.
Duae sunt regulae morum, secundum quas actiones morales regulari debent, quarum
una remota, fundamentalis et mediata, et ipsa lex
aeterna in mente divina residens, et voluntas huius supremi legisla-
toris praecipiens, prohibens, consulens vel permittens, cui se homo plene sub-
jicere debet, quia homo totus, quantus est, secundum esse et operari ex sua
natura spectat ad Deum, a quo habet suum esse et operari, adeoque sed homo,
ut agendo agat convenienter suae naturae et obligationi, recteque se habeat ad
suum supremum Dominum, legem Dei omnia regulantem in actibus suis respicere
debet. Altera regula morum proxima, formalis et immediata
est dictamen practicum rationis respiciens legem Dei aeternam et voluntatem
supremi legislatoris, adeoque et proxime et practice dictans, quid hic et
nunc praeceptum, prohibitum, permissum, faciendum vel omittendum sit
conformiter ad legem et voluntatem Dei.

Ex hoc igitur actus aliquis bonus est aut malus, quod cum advertentia rationis liberae
a voluntate eliciatur conformis aut difformis ad dictamen practicum proprie rationis
respicientis legem Dei aeternam et voluntatem supremi legislatoris, nec non
convenientiam actus cum natura rationali qua tali: nec

Dicas: iuxta coe fere Thl: dari aliquos actg ecatr et intrinsice bonos ut amor dei &c et malos ut odium dei ante lege dona, ita
qui: hoc ee merito figmentu, qui e fieri p, ut actg quidam sit malg ante quã
hoc existat, qui illum gmittat: iã si hoc supponatr, pig existens actu, illum certe gmittere n poterit, nisi gtra dictamen raois, et
gsqtr gtra lege dei aeterna. Deinde ae peitu e defectg quidam à bonitate recepta, quomodo e poterit liberi talis defectg, si n datg,
qui vetrie libereqe gtra debitu à tali bonitte deficiat: iam si requirit deficiens, talis malitia desumitur ex illg vetrio et
libero gtra debitu: et n ex re ipsa, quia modg malitia moralis, quae
actui phicio superveniente adjicit, qui modg adjicimon posset, nisi Deg
nobis dedisset lumen raois, quo cognosceremg hunc v illu actu ee prohibitu, ut patet in brutis.
Quonia igitr gstat, moralitte actg in genere gstitui et desumi ex respectu et ordine intrinseco, quo quisqe actg natr ad suu obtu dicit, n quidem
quomodocunqe, sed prout ipsum ed obtu substat regulis moru, et ei fis gforme aut dfforme e: attn ex hoc stu sive possumg, actu aliqud ee bonu q in genere
v malu, neqe sat cognoscere valemg, cur actg in tali v tali spee sit,
v.g. cur furtu repugnans legi dona et nae ratli sit pectu gtra iustitiam: e gtra scandalu eidem legi dona et nae rationali repugnans
sit pectu gtra charitte, sit

Quaestio 2da.

Unde actg hni desumant suam primam et specificam bonitate v malitiam?

Dico 1mo prima et ecatlo specifica bonitte aut malitia actg hni desumunt ab obto, ut hoc v illo modo con= v dissentaneo nae ratli qua tali: Dcois.
Prob. ex S. Thom. 1.2. q.18. a.2. in c. ubi ait: sicut res natlis hbet spee ex sua foa ita actio hbet spee ex obto, et sicut prima bonitas rei natlis attendit ex
sua foa quae dat spee ei, ita et prima bonitas actg moralis attendit ex obto gveniente. Hinc coitr apud Thlgos hoc axioma sicut ex obtu.

non specificantur ab actibus, et actus ab objectis. praeterea nil aliud assig-
nari potest, unde actus humani per se primo et antecedenter specificarentur, uti ex
patet ex ijs, quae diximus in tract. de beatitudine; unde hoc suam
desumant speciem.   Extrinsece a

Dico 2. specificantur etiam a fine operantis. c(onclusio) iterum communis. et
prob. 1. ex script. Matth. 6. dicitur: si oculus tuus fuerit simplex, totum
corpus tuum lucidum erit; si autem oculus tuus fuerit nequam, totum corpus
tuum tenebrosum erit. ubi SS. PP. communiter per oculum intelligunt intentionem
et finem operantis.

Prob. 2. ratione. Si actus humanus a fine operantis suam speciem bonitatis vel malitiae
desumit, quia propter finem operantis actus ex se bonus potest fieri malus: sed hoc
est, ut patet in eo, qui dat eleemosynam propter vanam gloriam: ergo. et
quod dixi de fine operantis

Dico 3tio quoque de circumstantijs, quod scilicet et illae actui humano moralitatem tri-
buant, quodque vel speciem ab objecto et fine acceptam augeant, vel minuant.
c(onclusio) iterum communis.

Prob. utrumque quia idem actus humanus propter circumstantiam duplicis virtutis
speciem dictam, aut uni virtuti magis vel minus contrariari potest, ut patet
in adulterio, quod de se tantum contrariatur eidem virtuti castitatis, sed propter circum-
stantiam personae ligatae speciem mutat, et etiam opponitur virtuti iustitiae. item
in furtis decem et centum florenorum, quorum illud minuitur, hoc vero intra
eandem speciem furti augetur: ergo.

Extr. a circumstantia actus humani accidentalis conditio ad eius bonitatem vel malitiam mo-
ralem aliqualiter contribuens.   Harum sunt duo genera; quaedam mali-
tiam vel bonitatem intra eandem speciem augent vel minuunt, hinc dicuntur
aggravantes vel minuentes, ut sunt v.g. actionis vehementia vel remissio,
mora longa aut brevis, quantitas maior aut minor. Aliae vero circumstantiae
specialem actui speciem malitiae afferunt, hinc vocantur speciem mutantes.
cuiusmodi est, si quis in loco sacro furetur, vel actum venereum exerceat etc.
cuius utriusque generis assignantur 7. hoc versu comprehensae:

Quis, quid, ubi, quibus auxiliis, cur, quomodo, quando. Quas singulas breviter hic explico:

Quis denotat qualitatem et conditionem personae operantis v.g. sitne soluta, an ligata etc.

Quid significat conditionem seu quantitatem objecti aut materiae, v.g. parvane an magna sit res ablata.

Ubi significat qualitatem loci sacri, aut profani etc.

Quibus auxiliis significat quaevis media, instrumenta, causas et coadjutores, v.g. minas, vel blanditias.

Cur seu propter quid ostendit finem extrinsecum operantis, v.g. an jejunet ob vanam laudem etc.

Quomodo denotat modum actionis, an v.g. cum vel sine advertentia, studio etc.

Quando indicat qualitatem temporis, an die festo etc. aliqui addunt octavam seu quoties, sed numerus proprie circumstantia non est, sed potius substantialis multiplicatio numerica actuum.

Ob. 1. contra 1. concl. Si actus humani suam speciem desumerent ab objecto, tunc ubi essent objecta specie diversa, ibi essent actus specie diversi: sed hoc est falsum: ergo etc. min. prob. si Petrus furatur vinum, Paulus panem, tunc objecta sunt specie diversa, et tamen non sunt diversi specie actus: ergo etc.

R. D. objecta sunt specie diversa specie materiali C. formali N. nam utriusque actus est idem objectum formale, nimirum ablatio rei alienae: actus autem specificantur ab objectis formalibus, non materialibus.

Inst. 1. idem numero actus potest specificari dupliciter, quin tamen mutetur objectum, ut patet in esu carnium continuato a feria 5. usque ad feriam 6. qui ex bono fine mutatione, supposito, quod videntur patet, fit malus moraliter; item in motu primo primo, si continuetur usque ad advertentiam rationis et libertatem: ergo etc.

R. D. quin mutetur objectum physice transeat moraliter N. responsio patet ex hoc, quia talis actus hoc ipso, eo quod ex bono fit malus, mutatur moraliter, eo quod fit contra objectum, modo non obliget.

Inst. 2. eadem res potest esse objectum bonae et malae actionis: ergo actus humani non desumunt suam speciem ab objectis, ubi enim est idem specie objectum, idem quoque specie debet esse actus. ant. prob. eadem pecunia potest esse objectum furti et restitutionis etc. ergo etc.

R. D. A. sb diversa rne C. sb eadem N.

Inst. 3. ab illo actus hñs primam et essentialem suam spēm desumit, qd primo et per se ab eo respicit; atqui actus primo respicit finem: ergo C.

R. D. M. actus primo respicit finē operis C. operantis N. m. nō licet operans seu agens quodque per se primo respiciat finē extrinsecum et secund.; actus tn sper respicit finē intrinsecum et sibi proprium.

Inst. 4. qui mentitur ad vitam alterius conservandam ex invincibili errore putans se teneri ad mentiendum, ille facit actum bonum: atqui hic actus nō hbet ab obto qd intrinsece malum est: ergo nō specificant C.

R. D. m. nō hbet suam bonitatem ab obto malo sumpto C. formaliter sumpto sc. et quatenus est ut apprehenditur ut consentaneum regulis morum N. m. C. actus q. et dicimus nō specificantur ab obtis malis, sed formalibus.

Inst. 5. ergo obtum malum potest specificare actum bonum? qd est absurdum.

R. qd obtum malum quâ malum nō potest specificare actum bonum, potest tn, ut bonum apprehensum, quia sic nō est contra, sed iuxta reglas morum.

Inst. 6. actus interni obtum est actus externus: atqui iuxta alibi dicta actus externus interno nō superaddit nova malitia: ergo nō desumit suam malitiam ab externo.

R. D. m. nō superaddit, id est, nō addit nova malitia C. m. id est, nō dat speciem moralitatis N. m. hoc a diversissima ab invicem sunt, ut cuilibet considerandi patet. Deinde hoc ipso, si nulla addit nova malitia, nulla erit in actu externo, quae nō est prius in interno.

Ob. 2. contra 2. Concl. si actus humani essent specificarentur à fine operantis, sequeretur qd idem actus ex obto bonus, et ex fine malus esse posset: atqui hoc implicat: ergo C.

R. D. M. sequeretur qd idem actus ex obto bonus materialiter, et ex fine moraliter esse possit C. utrobique seu materialiter seu moraliter N. M. atqui hoc implicat sub eadem ratione C. sub diversa N. C.

Ob. 3. contra 3. Concl. si actus humani specificarentur etiam à circumstantiis sequeretur qd idem actus individualis esset in duplici specie, qd posset haberet unam speciem moralitatis ab obto, alteram ex circumstantiis: sed hoc implicat: ergo C.

R. D. M. sequeretur qd esset in duplici specie essentiali N. M. essentiali et accidentali C. M. atqui hoc implicat, in sensu explicato N. C. nā idem potest esse in specie essentiali hominis, et accidentali docti C.

Inst. 1. qd specificat in raõe obti essentlr specificat: sed sic specificant finis et circumstãe: ergo. m. prob. finis et circumstãe specificant quà volitae ut ratet. sed qd specificat quà volitũ specificat in raõe obti, volitũ enim est obtũ essentiale actus voltis: ergo.

R. D. ult. prob. m. volitũ est obtũ essentiale actus voltis vel essentle et extrinsecum vel accidentle et extrinsecũ C. M. sed et esse essentle et intrinsecum N. M. unde volitũ vt sic specificat, in quantũ ipsum obtũ, qd est volitũ, specificat.

Inst. 2. qd tribuit actui turpitudinem essentle, illud specificat essentlr et nõ tantum accidtlr: sed circumstãe possunt tribuere turpitudinem essentlem. nã furto v.g. in loco sancto et fornicari cũ persona sacra aut ligata sic inest turpitudo sacrilegij, aut adulterij, ut tali actui non inesse non possit. sed qd rei cuidam ita inest, ut ei non inesse non possit, ei inest essentlr: ergo.

R. D. ult. m. sed qd rei ita inest, ut ei non inesse non possit, ei inest essentlr supposita semel ibi existentia C. sic N. nã sic est albedo inest obto albo, ut ei non inesse non possit; et tn non inest essentlr. sic est turpitudo sacrilegii non inest furto, nisi supposito furto in loco sacro.

Inst. 3. bonitas et malitia actus est actui intrinseca: ergo nequit causari à circumstantijs tamquam à causa extrinseca.

R. D. Ant. bonitas et malitia quae habentur ab obto actui est intrinseca C. quae habetur à circumstantiis N. ant.

Caeterum ut circumstãe specificent actum morum, notandum est ex tractatu de peccatis illas debere esse voluntarias et liberas atque praecognitas, in tantum enim est aliquid bonum vel malum, in quantum est cognitum, volitum et liberum. his ergo sic stantibus est

Quaestio 2da

An idem numero actus simul et semel ex obto bonus et ex fine aut circumstantijs malus aut bonus ex fine et malus ex obto esse queat?

Praesc. 1o. duo potissimum hic in dubium vocari, primum est, an actus qui ex obto bonus est, et conformis regulis morum, et tn ex fine aut aliqua circumstantia malus et difformis, qualis actus est v.g. largitio eleemosynae ob vanam

gloriam; an in quantum talis actus non obstante fine pravo bonitatem suam obiectivam retineat? Alterum est huic contrarium an scilicet actus huius modi ex obiecto malus quatenus ex fine aut circumstantiis bonus per-severet esse malus non obstante fine bono? de hoc quidem posteriori conveniunt omnes ferè Theologi, quod actus huiusmodi semper maneat malus, nisi ignorantia excuset. unde furtum rei notabilis ex fine sublevandi pauperes est peccatum mortale, nisi furans ex ignorantia peccet et bona fide credat, se esse obligatum titulo charitatis ad succurrendum pauperibus etiam per res furtivas. Sola quod difficultas et magna inter DD. controversia est de priori dubio, an scilicet actus ex obiecto bonus, talis maneat, licet fiat ex fine vel circumstantia prava?

pro cuius clariori decisione

Notandum 2. aliud esse opus aut actum esse bonum, aliud operantem esse bonum. bonitas enim operis desumitur ab obiecto: bonitas autem operantis ex fine sibi proposito; hinc notandum 3tio quod licet omnis actus moraliter bonus est sit meritorius, non tamen statim sequatur quod est sit meritorius vitae aeternae, quia potest esse meritorius etiam alicuius boni temporalis, vel spiritualis, ut infra videbimus. his ita praesuppositis

Dico. non obstante fine pravo operantis actus tamen ex obiecto bonus ratione sui moraliter bonus manere potest; adeoque idem numero actus simul et semel potest esse ex obiecto bonus, et ex fine operantis malus. ita multi contra multos.

Probatur primò ex script. 4. Reg. 10. Deus sic per os prophetae ad Jehu ait: quia studiosè egisti quod rectum erat et placebat in oculis meis, et omnia quae erant in corde meo, fecisti contra domum Achab, filij tui usque ad 4tam generationem sedebunt super thronum Israel. in quem locum S. Augustinus l. contra mendacium c. 2. ait: quid ibi profuit, quod pro nonnulla obedientia, qua de domo Achab omnino delenda pro cupiditate suae dominationis aliquantam mercedem transitoriam regni temporalis accepit? ex quibus sic argumentor: actus ex obedientia factus tamen ex cupiditate dominandi, est actus ex obiecto bonus, et in finem malum relatus; atqui talis est meritorius; sic enim Jehu ex cu-piditate regnandi exstirpavit domum Achab, et eius 70. filios insuper interfecit, et hoc placuit Deo: quia autem id fecit ex libidine regnandi, ideo habuit malum finem, et tamen per hoc meritus est, ut filij eius usque

ad 4tam generaõem sederent super thronum Israel; ergo eum
Deus remuneraret cupiditate perversa; sed ut remuneraret id, quod
in oculis Dei placitum factum fuit, etsi ex cupiditate; adeoque pro-
miare hactum quà ex obto bonum, non quà ex fine malum. neque
dicas scripturam non referre, quod Jehu destruxerit domum Achab ex cu-
pidine regnandi; ait enim semel v. 16 ibi ad Jonadab: veni mecum, et vide
zelum meum pro Dno. ergo ex hoc textu nil evincitur.
R. fateor textum scripturæ hanc cupidinem expressè non referre, illa tamen
erui facilè ex capitibus procedentibus, et liquet tum cuilibet legenti, tum
ex S. Augn. dein quidquid sit de hac libidine, scriptura ibi clarè aliud
adhuc Jehu ex obto bono, et ex circumstaiis malum; eumque promiatum
refert: debebat enim Jehu ex jussu Dni non tantum destruere domum Achab, sed
et cultum Baal à Jezabele recenter inductum, quod et fecit, sed et circumstaiis
illicitis: congregavit omnes sacerdotes Baal, et populum insidiose in unum se si-
mulans quasi eumque coleret Baal, et fecit sacrificia et victimas hunc in finem
ut eos postea in unum collectos trucidet; atqui hoc simulaõ et mendacium fuit
malum, prout et graviter reprehendit S. Augus. l. c. inferens, quod si tales
calliditates liceret, pro eo ut sic omnes hæreticos extirparet, deberemus uxoribus
alienis incumbere, ut secreta suæ religionis, vitia nobis patefiant.
et tamen et propterea Jehu fuit promiatus à Deo; ait enim ibi Dnus ad eum: quia
studiose egisti quod rectum erat, et placebat in oculis meis, et omnia quæ erant
in corde meo, fecisti contra domum Achab, filii tui usque ad 4tam generaõem
sedebunt super thronum Israel; ergo etc.
Probo. 2. Actio, quæ est conformis regulis morum, est moralis bona;
sed actus ex obto bono, v. g. qui habet obtum bonum quantumcumque elicias
ex fine malo, non tamen desinit quantum est ex se, et actio fieri conformis
regulis morum, largitio enim eleemosynæ etsi fiat ob vanam gloriam, ni-
hilominus ex actione sui et ex fine operis ordinatur ad sublevamen pauperis,
quod est conforme regulis morum, quantum est ex se: ergo etc.
Confirm. 1. fatentur omnes actum ex obto malo remanere talem non ob-
stante bono fine: ergo et fateri debent actum ex obto bono remanere
talem non obstante fine malo. cons. probo. ideoque. fuctum

licet fiat ad dandam eleemosynam remanet malum; quia
non obstante isto fine bono non desinit ex parte obiecti esse contrarium et
difforme regulis morum, quae illud prohibent furtum: atqui eleemosyna licet fiat ob vanam gloriam, et ex parte huiusmodi finis
sit contraria regulis morum, non tamen desinit ex parte obiecti esse conformis
ipsis; quia regulae morum considerando eleemosynam quoad obiectum sumptam
illam non prohibent, sed approbant: ergo etc.
Confirm. 2. Si ~~quilibet~~ quilibet finis pravus et quaelibet circum-
stantia esset tantum venialiter mala tota bonitas actus destrueret, saepe
esset tantum venialiter mala ... sacrificium missae et sacramentalis confessio si in aliqua
quod saepe quoque sacrificium missae et sacramentalis confessiones si non aliqua
circumstantia mala v.g. aliquo modo negligenter fierent, non amplius
essent bona et meritoria; sed hoc est falsum, quia licet aliquo
modo negligenter peragantur, tamen conferunt fructum et gratiam sacramenti: ergo etc.
Ob. Matth. 6. dicitur: Si oculus tuus fuerit simplex totum corpus tuum lucidum
erit; si autem fuerit nequam, totum corpus tuum tenebrosum erit: atqui
S. Aug. l. 4. contra Julian. c. 3. et l. de oper. Monach. c. 26 cum caeteris
patribus, per oculum intelligit intentionem, per corpus autem opera: ergo si in-
tentio fuerit nequam, totum opus malum erit.
Resp. hunc textum nil contra nos probare cum loquatur de unica et
simplici intentione et fine; quo in casu et equidem fateor;
totum opus esse malum non bonum esse, at thesis nostra loquitur de duplici fi-
ne intrinseco, et essentiali scilicet operis; et accidentali et extrinseco, seu operan-
tis. Deinde si hic textus aliquid probaret, probaret etiam contra adversarios,
quod finis bonus possit rectificare actum ex obiecto malum, quia ait: si
oculus tuus fuerit simplex, totum corpus tuum lucidum erit. quod et confirmant
adversarii solvere debent. maioris tamen claritatis gratia textus obiectus potest
distingui: si oculus tuus fuerit nequam totum corpus tuum tenebrosum erit.
id est, si intentio tua et finis adaequatus, hoc est, quo facis opus, et ad quem
dirigis opus fuerit nequam, totum opus erit malum C. M. Si intentio tua
et finis inadaequatus, seu ille solum ad quem dirigis opus, fuerit
nequam N. M. et C. res clarior fit exemplo. Si largiris eleemosynam

ad vanam gloriam captandam porrigis, adeo ut illa absente non largireris, de talis actus solum malus erit, quia finis adæquatus est malus, et sic iam recepisti mercedem tuam, ut Christus de talibus hypocritis Matth. 6 ait: Si vero illud tribuas in mariam sublevandi pauperis, vel alio honesto et bono fine, et porrecto bonum primum, postea addas, respicias vanam gloriam, ipsum dirigas, erit ex obiecto moralis bonus, et ex fine accidentali malus, quia habet diversos fines adæquatos, quos ipse in eodem actu constituere potes, eadem Scriptura testatur Luc. 11. ubi relatis verbis S. Matth. sic concludit: Si ergo corpus tuum /: id est opus tuum :/ totum lucidum fuerit /: id est bonum ex utroque et adæquato fine :/ non habens aliquam partem tenebrarum /: id est finem accidentalem aut circumstantiam malam :/ erit lucidum totum, et sicut lucerna fulgoris illuminabit te. et sic explicandi sunt omnes textus Scripturæ, qui nobis videntur contrarii.

Inst. 1. auth. S. Thom. 1. 2. q. 19. a. 7. ad 2. dicentis: voluntas non potest dici bona, si sit intentio mala causa volendi, qui enim vult dare eleemosynam propter vanam gloriam consequendam, vult id, quod de se est bonum, sub ratione mali, et ideo, prout est volitum ab ipso, est malum, unde voluntas eius est mala. et ibi ad 3. ait: quod si voluntas sit eius, quod est secundum se malum, etsi sub ratione boni, sive sit bonum sub ratione mali, semper voluntas erit mala: ergo &c.

R. S. Thoma l. c. nil habere contra nos; cum ibi agat de voluntatis bonitate non operis, sed aliud est opus aliquod esse bonum, et aliud operantem esse bonum, unde hic totum textum S. Doctoris, ex hoc enim non infertur opus non esse bonum.

Inst. 2. opus desumit suam moralitatem à voluntate operantis, ergo si voluntas operantis est mala, malum etiam sit opus, necesse est.

R. D. A. desumit suam moralitatem à voluntate operantis essentiali, id est qua intendit ipsum opus facere C. accidentali qua illud in aliud finem ordinat N. responsio patet ex dictis.

Inst. 3. atqui etiam propter finem accidentalem opus fit malum: ergo ant. prob. ex D. Aug. l. de oper. Monach. c. 26. ubi producta verba Scripturæ

de fine audisti, et de loqui ait: si oculus tuus fuerit nequam,
totum corpus tuum tenebrosum erit: id est, inquit, talia erunt tua
facta, qualis fuerit intentio tua, cum ea facias.
R. D. verba, S. Doct. talia erunt facta tua, qualis fuerit intentio
tua adaequata C. inadaequata N. S. Doctor de loqui de in-
tentione adaequata seu ea, qua quis proxime aliquid facit intenta
finis intentio patet ex sequentibus paulo inferius verbis ex S. Matth.
relatis: qui excipit prophetam in nomine prophetae, mercedem prophe-
tae accipiet, et qui excipit iustum in nomine iusti, mercedem
iusti accipiet; ubi adverte, quod ly nomine aliud non sit nisi unum finem
quem intendo operis et operantis integre
Inst. 4to ergo potest quis simul duobus dominis servire, deo et mamonae, si idem
actus potest esse bonus et malus moraliter; atqui hoc est contra scripturam Matth. 6. ergo.
R. D. illatum, potest quis duobus dominis servire ita, ut utrumque sub una ratione amet
et adhaereat, sub ratione N. sub diversa ratione trans. atqui hoc est contra scripturam
in sensu explicato N. non eam ipsam ibi adducit distinctionem scriptura; sequens C. m. et
nego cons.
Inst. 5. commune est S. P. P. axioma: bonum ex integra causa, malum ex quolibet
defectu: quoad hoc, ut actus aliquis bonus sit, requiritur, ut omni ex parte
bonus sit, et sic actus in fine malum relatus non est bonus.
R. 1. retorq. bonum ex integra causa, quoad hoc ut hoc sit bonus et perfectus re-
quiritur, ut omni ex parte bonus sit et perfectus, et consequenter hoc claudus non est hoc perfectus,
ulque quoad centra, qui tamen est tam perfectus ac alter, quoad quivis alius.
R. 2. dist. cons. quoad hoc, ut aliquis actus sit [illegible] quae integralis tam
ratione obiecti quam subiecti sit bonus requiritur C. cons. ad hoc ut proxime [illegible]
et obiective sit bonus neg. cons. et igitur praedictum axioma non valet, et dici
debet de bonitate integrali et adaequata prout includit omnem bonitatem tam [illegible]
quam accidentalem, et consequenter talis bonum est, debet ex omni parte esse bonum et redditur
malum per quemlibet defectum, non vero de sola bonitate [illegible] et intrinseca, hoc
quoad substantiam potest manere, licet aliquem defectum nec non accidentalem bonum habeat
[illegible].

Inst. 6. actus ex obto bonus et ex fine malus, dr simplr malus: ergo actus est malus ex pte obti quam ex pte finis, qd e simplr ē tale ē totum tale.

R. 1. retorq. Aethiops qui sm corpus est niger et sm dentes ē albus dr simplr niger: ergo ē totalitr niger etiam quoad dentes.

R. 2. d. ant. dr simplr malus sumendo simplr prout excludit oēm bonitatē sive obti sive operantis, pcedit simil, ro eo, qa magis ē magis malus quam bonus. sive ... in actibus moralibus magis attenditur finis operantis transiens et N.C. ... simplr, ... et simpliciter ... 2do, pro eo qd ... albedo ... quad de ... in Aethiope.

Inst. 7. qd nd procedit ex charitate nō ē bonum. sed actus ex obto bonus nō procedit ex charitate: ergo. m. prob. charitas ē pncipium bonitatis et meriti moralis iuxta illud 1. Cor. 13. si linguis hom. &c.

R. D. M. qd nō procedit ex charitate nō ē bonum bonitate operantis C. M. bonitate operis N. M. ad prob. D. A. charitas ē pncipium ~~et ... ~~ bonitatis et meriti moralis bonorum supernatralium et vitæ æternæ C. A. bonorum naturalium sed ... ē ex sola charitate ... bona meri ... N. ... ribus C. charitas eg. ē pncipium bonorum supernatralium, de quo solo ... loquitur, bona ... nat. ... peccatores, ut patet in Jehu qui regnum pro se et filiis suis meruit; etsi cor ejus ut scriptura ... refert, nō erat in ... cum deo, et sicut Pater ejus ... sacrificiabat.

Unde licet aliquis actus nō procedat ex charitate, ... aliunde potest ē bonus et meritorius.

Inst. 8. nullus est actus pot ēē moralis bonus, nisi regulet per dictamen rectæ raōis, et habeat conformitatem cum regulis morum: sed actus ... ad obtum de se bonum, si tn ex fine operantis sit moralis malus, nō regulatur per dictamen rectæ raōis, nec habet conformitatem cum regulis morum; ergo nō pot ullo modo ēē moraliter bonus. m. prob. quia qd ordinatur ad finem habet se ut medium: sed medium in ordine ad malum finem assumptum nō pot ēē moralis bonum, cum id qd ē medium moralis bonum, debeat ē prudr eligibile;

nemo ergo prudenter eligat bonum in ordine ad malum finem: ergo tale medium
non potest esse moraliter bonum.
R. D. m. sed ac(t)us ergo nec habet conformitatem cum regulis morum ex parte finis gravan-
tis et accidentalis C. m. ex parte finis operis N. m. C. ad prob. m. n. m.
cuius falsitas patet in hoc, quia eodem tempore sumendo bonum in malum
finem sed ad testificandum mendacium assumi potest quia tunc eius bonitas in-
finita quoad se satisfactura. ad prob. adiecta D. M. medium moraliter
bonum debet esse prudenter eligibile quoad se et sub ratione bonitatis C. in ordine
ad malum finem N. M. et conc. m. quod ex scriptura vera est quod peccatores in-
sanos et brutis similes appellat, quia hoc ipso eo quis peccando ab ordine
rationis recedat, bonum in malum finem prudenter eligere non potest. D. cons. quod
tale medium non potest esse morale bonum quoad se et entitative N. cons. in
ordine ad finem malum C. cons. et n. cons.
Inst. 9no dictamen rectae rationis necessario supponit rectam intentionem finis.
sed quando aliquis actus vitiatur ex fine, tunc non datur recta intentio. ergo
R. D. M. necessario supponit rectam intentionem finis operis vel operantis C. M.
finis operantis qui se per accidens habet respectu operis N. M. C.
Inst. 10mo iuxta S. Thomam 1. 2. q. 57. a. 5. in O. rectitudo seu bonitas
electionis duo requirit scilicet debitum finem, et id quod convenienter ordinatur
ad debitum finem: sed ob(iectum) quod vitiatur ex intentione finis non habet de-
bitum finem nec id quod convenienter ordinatur ad debitum finem, eo quod convenienter
non potest aliquid esse bonum ordinare ad malum: ergo.
R. D. m. non habet debitum finem externum N. accidentale C. m. unde nec
id quod convenienter ordinatur ad malum et ulteriorem finem hoc ipso quia illa
ordinatio contra rationem et debitum operantis. ad textum D. Thom. C. tot.
nam ad eleemosynam requiritur debitus finis, qui est sublevare pauperis
et ipsa traditio pecuniae quae in hunc finem datur; adeoque S.
Doctor loquitur de fine adaequato et totali, non accidentali, quod ultimum
i semel fatemur esse cum bono subsistere potest. hic q. 18. a. 4. ad 3.

ubi ait: nihil prohibet actioni habenti unam bonitatem deesse aliam, et secundum hoc contingit actionem, quae est bona secundum speciem, et secundum circumstantias ordinari in finem malum. et iterum q. 2. de malo a. 4. ad 2. aliquod bonum potest male fieri quia non requiritur quod sit integrum malum, sed sufficit quod sit ~~ple~~ partialiter malum.

Quaestio 3tia

An idem numero actus in esse naturae physicum possit transire de bono in malum?

Res est potissimum de actu interno et elicito voluntatis, non vero de actu externo et imperato v.g. inscriptione; hoc enim eundem numero per denominationem extrinsecam duplicem bona aut mala quoad suam entitatem et in esse naturae invariata manere potest, hoc ipso eundem de se sit indifferens, an pro actu voluntatis ad finem malum, vel bonum applicetur; unde tantum controvertitur de actu interno voluntatis, non quidem quocunque; nam sunt nonnulli omnis incapaces, ut de bonis transeant in malos, ut sunt actus amoris Dei, et omnes, qui cum morali bonitate necessario connexi; sed de aliquibus aliis qui nec ad ordinem supernaturalem pertinent, nec cum morali bonitate necessaria habent connexionem. de quibus

Dico idem numero actus in esse naturae potest successive transire de bono in malum.

Dixi in esse naturae, nam in esse moralitatis implicat idem numero actum, quod mutetur, quin eius moralitas mutetur, cum idem non possit esse simul bonus et non bonus; quod tamen fieret, etsi eius moralitas successive tantum quidem periret, quia semper maneret idem numero, et consequenter eius specificationem.

Prob. idem actus in esse naturae perfectus manens talis potest diversa in se successive suscipere accidentia, quin in esse naturae mutetur; sed bonum et malum morale sunt accidentia: ergo actus ille successive potest in se suscipere, quin in esse naturae mutetur. Maior patet ex ratione accidentium. minor prob. quod alicui advenit alicui in suo esse naturae

perfecto; ita ut possit adesse et abesse sine illius destructione ei tamquam accidens advenit: atqui sic se habet bonitas et malitia moralis respectu actus physici, ut patet in suppositione, quod de se exsurgit esse naturae perfectus, quin ei accedat debitum praeceptum vel prohibitio: ergo.

Confirmatur: si quis tempore nondum prohibito intenderet v.g. venari ob eius propriam delectationem, et eundem actum continuaret, usque dum urget praeceptum religionis audiendi sacrum; talis actus erit numero idem in esse naturae, et mutabitur in esse moris; cum prius fuerit licitus, postmodum vero illicitus ob praeceptum audiendi sacrum, prohibens omnem actum cum auditione sacri incompossibilem: ergo manente eodem numero actu in esse naturae poterit mutari in esse moris; non ut alibi diximus, peccatum potest dari in sola omissione libera absque ullo novo actu.

Ob. quoties mutatur objectum formale, motivum ac specificativum ~~obiectum~~ actus voluntatis, toties entitative mutatur ipse actus volitionis: sed quoties actus voluntatis transit de bono in malum, toties mutatur objectum formale, ac specificativum actus volitionis: ergo. M. prob. objectum specificativum actus boni est bonum honestum directe movens voluntatem ad sui prosecutionem; objectum vero actus mali est bonum sensibile habens quidem annexam objectivam inhonestatem seu difformitatem cum regulis rationis, sed ratione sua delectabilitatis directe, ratione vero inhonestatis tantum indirecte fit volitum. Sed ista sunt objecta formaliter diversa, cum differant in ipsa virtute et efficacia movendi; quorum unum est intrinsece referibile, alterum vero irreferibile in Deum ut ultimum finem: ergo.

R. D. M. quoties objectum formale mutatur, actus in esse naturae consideratur, toties mutatur C. M. in esse morali tantum N. M. quia non sunt bonitas illa et malitia moralis actum in suo esse consequentes, atque adeo ei tamquam accidentes adveniunt, sic illae mutari possunt, quin actus intrinsece mutetur.

Inst. 1. repugnat ut idem numero actus modo sit actus virtutis modo vitii;
atqui hoc contingeret, si vera esset conclusio ergo.
R. N. M. non repugnat eundem murum esse modo album modo nigrum
quia albedo et nigredo sunt accidentia eius, quae possunt abesse ~~adesse~~ et adesse
sine muri destructione: ergo a pari.
Inst. 2. repugnat habitum virtutis transire in habitum vitiosum; et
vicissim; ergo etiam repugnat actum virtutis transire in actum vitii.
R. N. C. disp. est; quia habitus virtutis est qualitas facultas inclinans
in actum certo modo consentaneum, adeoque manens idem non potest
et inclinare et non inclinare; at virtus et vitium habent se tantum accidentaliter
respectu actus, qui ad utrumque est indifferens, et utrumque
ab eo separabile.
Inst. 3. impossibile est ut actus malus successive transeat in actum bonum:
ergo etiam impossibile erit, ut actus bonus transeat in malum.
R. N. ant. non enim repugnat, quod voluntas prius mediante habitu vitioso actum disformem
regulis morum producat, eundemque continuando mutet, solummodo iudicium
practicum et post illud actus vicinus obiectum sub eadem omnino ratione in esse conservet, hic
ponitur ut conformis regulis morum, sicut et est actus amoris in via eli-
citus et continuatus in patria de libero transit in necessarium.
Inst. 4. actus bonus ratione sui formalis seu entitatis ut plurimum pendet ab auxilio speciali,
et quidem supernaturali, si fiat ex motivo supernaturali; sed impossibile est actum
malum pendere ab auxilio speciali: ergo si actus bonus in malum transeat,
necesse est mutari entitatem actus mutato sic et concursu et influxu conservativo
utriusque.
R. C. totum arg. illud de actu bono dependente ab auxilio supernaturali
~~si fiat ex motivo supernaturali~~ nam hoc non est contra nos, patentes ipsos, tales
actus sine sui intrinseca mutatione hoc ipso quia necessario concernit
eum moraliter habent, non posse transire de bono in malum; non enim talis respectus,
sed actum bonum posse de bono transire in malum, sed aliquos tantum quicunque
ibi sint.

Inst. 5. repugnat eundem nrō actum transire de pecto veniali in mortale: ergo etiam repugnat eundem nrō actum transire de bono in malum.

R. D. A. repugnat eundem nrō actum in esse moris transire de veniali in mortale C. in esse naē N. A. nam idem actus pt in uno instanti ob inadvertentiam esse peccatum veniale, in 2do tn instanti continuatus ob plenam advertentiam fieri mortale.

Inst. 6. ad hoc ut actus sit honestus non tantum debet prosequi obtum, quod consideratis omnibus sit honestum et conforme legi aeternae proxime vel remote consultanti sed etiam debet illud prosequi ex hoc motivo, quia est honestum et conforme legi aeternae: atqui actus attingens honestatem ex motivo honestatis semel talis honestus, nec pt honestatem exuere, cum non possit exuere illam tendentiam sibi intrinsecam: ergo actus honestus semel talis honestus consequenter non pt transire de bono in malum.

R. C. totum arg. quia actus honestus non pt non esse honestus, sed N. suppositum quod actus in esse naē proveniens ex charitate sit necessario honestus.

Inst. 7mo juxta dicta in Logica propositio semel vera non pt transire in falsam quin ipsius obtum mutetur: ergo neque actus semel bonus transire in malum, quia bonitas et malitia se habent respectu actus sicut veritas et falsitas respectu illius.

R. N. Cons. Disparitas est, quia veritas et falsitas sunt proprietates ab illa inseparabiles; bonitas vero et malitia moralis hoc ipso, quia sunt extra esse naē et fluunt ab eius actus huius constantia; unde neque est prob. consequentia quia illius est proa necessaria, nec indifferens ad verum vel falsum sed supponit conditionem quam necessario assumere debet; at voluntas est proa libera indifferens ad bonitatem et malitiam et unam pro lubitu eligere et successive habere pt.

Quaestio 4ta

An sit tamen omnis actus sit necessario bonus vel malus vel an detur actus indifferens?

Resp. 1o cum bonitas et malitia ex dictis habeantur ex eo, quod actus aliquis sit conformis vel difformis rationi naē; hinc manifeste liquet, actum non posse esse indifferentem, quod omnis habeat conformitatem aut difformitatem ad naē rationem

non importat: adeoque ille actus est indifferens, qui ex se nec conformis nec difformis est regulis morum. Porro actus humanus in scholis dupliciter consideratur, scilicet secundum speciem seu prout consideratur praecise, ut manet in ratione obiecti, in quod per se et ex natura sua tendit: et secundum individuum, prout consideratur non solum ratione obiecti, et quoad entitatem specificam; sed etiam ratione finis, et circumstantiarum, et quoad entitatem individualem. exemplum utriusque habes in ambulatione, quae de se et quoad suam entitatem specificam importat motionem corporis, quoad esse individuum vero gratia sanitatem corporis vel aliud finem intendent. de huiusmodi ergo actibus quaeritur, an possint esse indifferentes tam quoad speciem quam quoad individuum?

Notandum 2. quaestionem communiter procedere de actibus humanis quatenus talibus seu iis, qui deliberate et libere fiunt cum advertentia rationis et cognitione finis, non vero de actibus ut vocant hominis. hos esse indifferentes in individuo tam quoad bonitatem vel malitiam formalem moralem indubitatum est apud omnes. malitia vero ei formalem moralem, nam actiones sive brutorum sive hominum indeliberatas continere bonitatem solum naturalem, vel transcendentalem, eo quod a ratione seu autore naturae ad finem aliquem praeordinati, seu praeordinandi sint, certum denuo est.

Notandum 3tio. statum quaestionis esse de omnibus omnino actibus humanis, ipse enim quidam ex se determinati vel ad bonum ut amor Dei, etc. vel ad malum ut odium Dei, etc. unde de aliquibus dumtaxat controvertitur; sit

Notandum 4to. Theologi hanc in re valde divisi; prima sententia quae est Scoti et Gabrielis, concedit actus ex obiecto et secundum speciem non posse esse indifferentes sed esse vel bonos moraliter; si sint conformes rationi; vel malos, si difformes. contra vero consideratos in individuo spectatis omnibus circumstantiis posse esse indifferentes et pure permissos; unde iuxta hanc sententiam si quis reddat vero gratia quod debet, exercet actum ex obiecto suo conformem rationi, et bonum moraliter secundum speciem suam, at in individuo talis actus est moraliter indifferens; neque enim est actus malus, cum non sit contra legem aeternam, neque bonus seu honestus, cum non ponatur ex amore honestatis, licet ponatur iustus, si reddit quod debet, quia tamen praecise iuste.

2da sententia huic opposita, quae est S. Thom. 1. 2. q. 18. a. 9. et aliorum

docet, posse esse actus morales indifferentes ex obiecto et secundum
speciem, non tamen in individuo adinstar naturae animalis et hominis, quod est in-
differens ad hanc vel illam speciem, non tamen reponitur a parte rei. Quare unde
S. Thom. cum dolere festuca v.g. de actus secundum se indifferens ex obiecto
fine et secundum speciem, et si talis actus spectatur sub his vel illis circum-
stantiis hic et nunc non sit indifferens, sed vel bonus vel malus moraliter
iuxta finem aberrante intentione.
Tertia denique sententia, quae est RR. docet, dari posse actus morales
indifferentes tam quoad speciem quam quoad individuum; hoc tamen intelligendum de
indifferentia morali ordinis naturalis. Item si non sit loquamur de boni-
tate et malitia morali relate ad ordinem supernaturalem negari
non potest dari actus humanos qui neque sint boni neque mali, neque me-
ritorii neque demeritorii etiam in individuo. Et illud est in ordine clemen-
tissimo, quod exercet homo infidelis ex naturali fine misericordiae,
istud quamvis sit actus moralis bonus honestus honestate naturali;
sed quia non procedit ex gratia supernaturali in illo ordine nec bo-
num est nec malum, neque est ratio meriti aut supplicii. Item quod
mihi v.g. occurrit quod, possem modo elicere actum supernaturalem, vel eum
in quo versor, continuare, si habeam, ita inspiratione ad opus ali-
quod supererogatorium, vel aliquam mortificationem, eam tamen omitto,
inspirationem non sequor, actum bonum non exerceo, aut quod ago v.g.
lectionem, scriptionem cum ad finem supernaturalem non elevo ex fuga
molestiae aliunque difficultatis, vel gratia captando licitae recreationis
autem illud quia stat pro ratione veritas in tali casu non reus
contra leges supernaturales hoc ipso, quod illa mortificatio cum sit una
supererogatoria et indebita; et multo minus sint tales omissiones
supernaturaliter bonae, seu bonum per illas omissas: ergo indifferentes. Ergo
hinc iam ita ex aliis notatis, antequam ad 4tam progrediar
resolutionem, divisio quaedam videtur necessaria. Imaginari enim mihi
non possum, quomodo teneat divisio illa actus humani in illum quoad
speciem, et in illum quoad individuum, nisi per actum quoad speciem

67

nil aliud intelligatur, quam obiectum, ut sic abstractum; talis actus ... erit tanquam
ex hominis ... ad instar brutorum ... neque erit ... moralis
... malus, quia nec conformis nec difformis est regulis morum;
fit ... absque rationabili fine; ut constat ex Math. c. 15. ubi dicitur:
quae procedunt de ore, de corde exeunt, et ea coinquinant
hominem; de corde enim exeunt cogitationes malae, homicidia, adulteria,
furta, falsa testimonia, blasphemiae; haec sunt quae coinquinant hominem.
et ratio ulterior est, quia obiectum de se est indifferens ad bonitatem et
malitiam moralem; neque talem acquirit nisi per applicationem voluntatis bonam
vel malam; enimvero amor Dei est neque datur neque bonus aliquis ex obiecto,
nisi detur voluntas rationis, quo amat, quia amor ille in ... ...
... Dei consistit. neque eleemosyna est actus bonus, nisi ... ...
fine sublevandi pauperem; imo nec eleemosyna, quia revera
absque fine haud aliter datur, ac si dares pauperi pecunia ab
equo. finis enim non est in obiecto, sed in dante; unde si dicitur eleemosyna
ex fine suo intrinseco dicit sublevationem pauperis, non intelligendum est de obiecto
de se aut indeliberate applicato, sed applicato ex fine in quem
... tale ... ordinatur. nec

Dices: quando est eleemosyna detur absque tali fine, tamen pauper sub-
levatur; nam

R. transeat, illum sublevari, sed certe non ex eleemosyna, sed ex pecu-
nia data ..., quo tamen respectu ... ita se habet, ac si illa reperisset.
Si tamen quisquid invenit, non est eleemosyna, et tamen est sublevatio pau-
peris. nec talis ... est meritoria, quia non habet finem, unde
si de v. g. si finis intrinsecus eleemosynae sit sublevatio pauperis, intelligendum,
quod ... v. g. pecunia desideret, ut a ... pauperi ... in
finem datur, ut ille sublevetur. obiectum ... de se et ex se boni-
tatem, ... et transcendentalem excedere non, ... adeoque hoc in
... quaestionis vacat.
Quod si ... actum ... quoad ... intelligatur ille, qui deliberate

et libere fit cum advertentia rationis et cognitione finis; de talis actus erit proprie individuus, quod sic ostendo: actus in individuo est ille qui consideratur non solum in ratione objecti, sed etiam in ratione finis et circumstantiarum, seu qui habet entitatem totalem individuam, quae habetur ex materiali et formali sive objecto et voluntate applicativa ad certum finem; atqui hoc omnia habet actus quoad fieri deliberate aliis voratus: ergo minor probatur: actus qui deliberate et libere fit cum advertentia rationis et cognitione finis habet primo objectum quem materiale, deinde hoc ipso quod deliberate et libere fiat, habet voluntatem applicativam, et denique quia fit cum cognitione finis habet eo ipso in ratione cognoscere finem et illum cognoscendo non potest illum deliberate agere, et agere propter finem quoque sit consequenter formale: ergo habet entitatem totalem; et in entitate individua; neque

dicas talem actum habere quod est finem sed intendendum prudenter et sciendum, atque objecti non quantum: ergo adhuc non est individuus nec

Contra est; actus habens omnia requisita essentialia etiam ad existens non potens existere independenter ab alio est individuus, ut patet in lectio: sed actus habens objectum et voluntatem applicativam et finem intentum habet omnia requisita essentialia ut potest existere independenter ab alio; nam finis operantis et circumstantiae habentur per accidens respectu talis actus; eleemosyna quippe est talis, sive fiat ex hoc, sive ad sit, omittis, veniens, seu voluntate pauperem sublevandi; et aliquis finis sive in laude Dei sive in vana gloria est respectu ejusmodi accidens: dein individuatio ut ex Metaphysica constat non desumitur ab accidentibus sed ipsa rei essentia: atqui talis actus consistit et existere sive fine sive accidentibus et circumstantiis: denique finis actus a fine operantis et circumstantiis non nisi sicut accidentaliter desumit, ita ab his accidentibus moralitas non: ergo.

Sed denique si mavis illud considerare objectum quoad fieri esse mere abstractivam, ut videtur, at quid inde evinces? Theologi antiqui non disputare de entibus rationis, sicut quod talis in actu et solo existit

propter moralitatem obiectivam habere nullam, atque ideo nec nomen quidem
moralitatis Theologicae meretur; nec dici consideratione.
Reiecta igitur hac inutili divisione et servata illa solum in actione hominis et
humani in genere ad propositam quaestionem
Dico: nullum dari actum humanum indifferentem, qui neque sit bonus neque malus
moraliter, sed ad conservandam libertatem indifferentiae sed absolute necessariam
esse intrinsece. 1ma pars est RR. 2da contra omnes.
Prob. 1. p. 1o ex Conc. Constantien. sess. 8 ubi hanc Joannis Hussi
art. 16 damnavit, quod nulla sint opera indifferentia; sed hoc sit
divisio immediata humanorum operum, quod sint vel virtuosa vel vitiosa,
quia si homo est vitiosus et agat quidquam, tunc agit vitiose; et si est virtuo-
sus et agat quidquam, tunc agit virtuose, quia sicut vitium inquinat
universos actus hominis vitiosi; sic virtus vivificat omnes actus humanis
virtuosi. nec
Dicas in hoc articulo comprehendi actus hominis non humani. nam sic contra
de argumentor: Concilium damnat divisionem immediatam operum humanorum,
quod supponit media. 2do ait operum humanorum, non hominis: quod intelligit de gene-
ribus et actibus humanis non hominis. 3tio damnat, quod homo sive virtuosus
sive vitiosus quidquid agat, agit vel virtuose vel vitiose; utique
in genere loquitur: ergo tota de actibus humanis, qua hominis, imo quod de humanis
solum loquatur, probatur 4to ex hoc, quia Concilium per dictum articulum
damnavit ratione libertatis indifferentiae, ut patet ex art. 27 Wiclefi
paulo ante damnato, qui docebat: omnia de necessitate absoluta evenire
adeoque Hussi, cui eadem erat doctrina, inferebat art. 2 damnato
quod Paulus nunquam fuerit membrum Diaboli, licet fecerit actus
quosdam actibus Ecclesiae malignantium consimiles, et hoc ratione suae
praedestinationis, qua liberum tollere arbitrium dicebat. Jam sic: atqui
liberum arbitrium non consideratur in actibus hominis, ut pote qui sine
advertentia, adeoque et sine moralitate imo necessario fieri possunt,
sed in actibus humanis solum: ergo cum Concilium liberum servare intenderit
arbitrium, de actibus humanis solum fuisse locutum censendum est.

Confirm. ex prop. damnata 7. Sept. 1690 ab Alexandro 8vo quae sic sonat: omnis hum. actio deliberata est dei dilectio vel mundi; si dei, charitas patris est; si mundi, concupiscentia carnis, hoc est mala est: ergo pontifex supponit media: atqui illa aliq. esse non potest quod indifferens: ergo etc. neg.

Dices hoc utrumque intelligi debere de actibus quoad speciem, non de his actibus prout sunt ex objecto et quoad speciem moralis boni vel mali; nisi si et illae sint pro actibus individuis, ut ex supra dictis constat: ergo hoc contra de tali actu intelligi nequeunt.

Ais. in una Baji prop. 62. damnatum esse non dari moralitatem ex objecto: sic enim sonat: illa quoque distinctio quae est operis de bifaria bonitate, vel quia ex objecto, vel quia moraliter, est non sed denegari non potest. Sic nec verbulum ibi contra nos esse positum, prop. enim illa negat distinctionem in bonum ex objecto et omnibus circumstantiis /: etc. non quoad speciem sed quoad individuum:/ et bonum meritorium regni aeterni, cogi a vivo Xti membro per spiritum charitatis, quod distinguunt Ecclesia Catholica reprobo; imo contrarium potius omni ut ex illa prop. damnata ab Alexandro 8. 24. Aug. 1690. quod sic habet. Bonitas objectiva consistit in convenientia cum natura rationali, formalis vero ~~[illegible]~~ in conformitate actus cum regula morum. Item Urbanus 8. in Bulla In eminenti. Sexto prop. 37. contra Jansenium damnavit: cum Pelagio sentit, qui boni aliquid naturalis, hoc est quod ex naturae solius viribus ortum ducit, agnoscit.

Prob. 1. p. 2do ratione ex scriptura fundata. Xtus Matth. 15. ait ad scribas et Pharisaeos, non lotis manibus manducare non coinquinat hominem, ipsi sic dico: Lotio ista ut Xtus ipse fatetur non erat mala moraliter sed neque erat bona moraliter, quia alias Xtus suos non excusasset discipulos, imo ut lavarent eis praecepisset, cum non venerit solvere legem sed adimplere: ergo lotio ista fuit mere actus hum. in=

differens, et consequenter, sive fecerint sive non, propterea nec praemium nec poenam meruissent.

Prob. 3. iuxta dari de facto actus quoad speciem indifferens ex eo, quia dantur objecta extra omnem actus tendentia indifferentia, eo quod tendant in rem nec praeceptam nec prohibitam, nec consultam, sed mere permissam: quod datur talis in individuo. Antecedens constat. et consequentia videtur ex dictis. quia actus hujusmodi quoad speciem praetensi est idem ac ille in individuo, quoque sumi videtur.

Prob. 4. Potest dari aliquis actus vel tendentia, quae secundum objectum nulla ex dictis ~~iis~~ legibus dirigitur: hic enim potest fieri, ut voluntas sistat contenta fine illo intrinseco ejus objecti, nullo alio fine extrinseco vel nec specialis cuiusdam indifferente eidem superinducto, eaque exercere in talibus loci, temporis, et ceteris circumstantiis de quibus omnibus nulla lex aliquid disponit, sed mere permittit: atqui talis actus esset indifferens in individuo: ergo. Major patet ex definitione. Minor prob. nimirum est possibile ut dentur alii fines extrinseci et circumstantiae, de quibus nulla extat legis dispositio quae dent ejusmodi objecta quia voluntas nulla lege indiget ad finem sibi proponendum, et alias fines extrinsecos sibi prohibet, ut anidens restertu actus: ergo possunt dari objecta indifferentia: talium enim sunt fines extrinseci et circumstantiae tales. Ant. prob. tum quia in hoc nulla potest ostendi repugnantia tum quia tales casus plures omni possunt, v.g. fricare barbam ad sedandum pruritum eo tempore ac loco ac moderamine quo constituit modestia; quod est adeo satis facile tolerabilis, et in meliori loco et tempore non prohibitio restringere in gratiam non excessiva. Sed in ampliori, quia necessitas aut positiva utilitas peteret, et sic de talibus omissionibus etc. Ita sic ipso talis actus non est mali, quoniam non habent malitiam ex objecto ut patet, neque ex fine intrinseco, quia hic non tendit finis

actionis, sed etiam ipsius obiecti: quod si obiectum erit indifferens, talis erit.
2do neque mali sunt tales actus, quia quodque ex mero voluntatis arbitrio
procedunt: quod indifferens est potestatem habens suae voluntatis, et
quod vult faciat, non peccat. 1. Cor. 7.
3tio nec ex eo sunt mali quod fiant alicuius delectationis gratia,
quo iuxta S. Thom. 1. 2. q. 34. a. 1. est quies appetitivae virtutis
in aliquo bono amato, et consequens aliquam operationem, et hoc delectationes
instar obiectorum, in quibus quiescunt, non omnes bonae aut malae sunt, ut
docet ibidem S. Thomas a. 1. et 2. praesertim quod non sint aliqua
delectatio quaevis, sed sola carentia molestiae et doloris. nec
denique tales actus non esse malos ex obiecto, aut fine aut aliis circum-
stantiis, sed aliunde, quia carent relatione ad finem
honestum. etc.
Contra est tamdiu instandum esse pro libertate, quae hic est in possessione
quamdiu non constat de obligatione ea restringente: atqui non constat
de obligatione operandi semper ex motivo honesto, quoties ad honestum
sed et leges morum operans advertit: quod m. prob. si constaret de tali
obligatione, vel ea deberet esse per se nota, vel iure naturali aut divino vel
humano vel communi Patrum et DD. consensu aut alia efficaci ratione probata:
sed neutrum dici potest. etc. prima quod nulla absolute convincens ratio aut
S. Scripturae aut SS. Canonum textus, habebit ex solutionibus
obiectionum. 2do quod desit communis PP. et DD. per se loquentium, cum
hic Patres Patribus et doctores doctoribus sint contrarii, ut
videbimus. 3tio denique quod etiam non sit iuris naturalis, probatur:
si hoc obligatio esset iuris naturalis, utique fortius crederetur dari, vel
se haberet per modum alicuius principii primi synderesis et prudentiae: atqui hoc non est: quod m. prob. prima principia synderesis
quae sunt habitus principiorum in moralibus, non minus debent esse immediate
et per se nota, ac principia prima in speculativis: sed dictum

prid. qd hoc in oi actu deliberato, si advertit ad regulas moru, debeat agere positivè honestè, non est per se notu, imo neque ex cæteris principiis principiis facile deducibile: ergo. Min. probat. quia dictamen rationis practicum de regula moru: qd quis semper illud operet, debet esse per se notum, in. prob. principia pr. ac per se nota aut ex principiis facile deducibilia vel nullatenus vel saltem non tempore longo possunt invincibiliter ignorari, ut ex docent communiter Thomistæ: sed illud principium in longo tempore à plurimis gravissimis et S. Doctoribus invincibiliter ignoratur nec adhuc spes apparet in illius certitudinem perveniendi, imo tam remotum à persuasione hominum est, ut de se quilibet, ore fateri teneatur cum P. Arriaga in 1. 2. disp. 21. sect. 4. nihil de tali obligatione unquam cogitavi, nec putavi me aliquid mereri, vel demereri, sternuendo, barbam fricando, faciem lavando, de nullo alio honesto fine cogitante: ergo dictum principium non est principium aut ex uno illorum facile deducibile.

2do. talis actus est de principio boni principio quia actus positivè honestus et moraliter bonus ac virtuosus debet esse laudabilis et commendabilis, id est honestas positiva seu bonitas moralis à S. Thom. 2. 2. q. 145. a. 3. in C. sic: honestum dicitur quod aliquid habet quandam excellentiam honore dignam propter spirituale pulchritudinem, quam definitionem dat etiam S. Isidorus et S. Aug. l. 83. qq. q. 30. habetur etiam. to. 4. sed actus illi qui communiter indifferentes v. g. sumere tabacum, fricare barbam, ad vitandam incommoditatem in stando sedere, in lecto quandoque se vertere in lecto, ludere remittere mortificationes et inspirationes arbitrarias et supererogatorias non sunt commendabilia et laudabilia, sed potius laudabile et commendabile oppositum: ergo.

2do. actus bonus debet esse conformis alicui legi præceptivæ vel saltem consultivæ: sed actus relati et plures alii similes nec sunt præcepti nec est consulti, nisi aliud accedat, nec est talis lex ostendi potest: ergo nec

dicas principio Apostolum hanc obligationem satis declarasse 1. Cor. 10. dicendo: sive manducatis sive bibitis sive aliud quid facitis, omnia in gloriam Dei facite. Et Coloss. 3. omne quodcunque facitis in verbo aut in opere, omnia in Domino nostro Jesu Christo: ergo.

R. utrumque hunc textum omnino nil contra nos probare, nam utrumque in loco Apostolus

corporalibus, terrenis et superstitiosis exercitiis opponit Xtiana spiritualia et cœlestia, hortaturque ad mentis renovationem, charitatem, proximi aequitatem, spiritum Xtianum; et quia in actionibus suis idolis serviant, ideo serviant, ait c. ibi loco praecitato 28 praedicti: si quis autem dixerit, hoc immolatum est idolis, nolite manducare propter illum et propter conscientiam. hoc autem ut explicat S. Augustinus in ep. Rom. 7 et Eusebius l. 3 hist. c. 24 et 29. si quis a gentiliis seu in ep. Rom. 7 et Eusebius l. 3 hist. c. 24 et 29. si quis a gentiliis seu fidelium seu infidelium dixerit vobis valetudini, hoc immolatum est idolis, solebant enim ii gentiis sacerdotes idolorum et ad macellum solicitari, : solebant enim iis gentiis sacerdotes partes carnes dividendas, quas prius idolis sacrificaverant, ut terere carnes dividendas, quas prius idolis sacrificaverant, ut te ore ab illicitis, contrahat se ab illicita, eo casu nolite ex iis manducare; idque ne laedas conscientiam eius, qui tibi id indicavit, valiorum assidentium, qui non respirant, id tibi licere scandalizarentur, si viderent te comedentem; unde dicit S. Seq. conscientiam autem dico non tuam sed alterius: est, ronimi. in hoc ergo casu scandali seu aut superstitionis hortatur, Apostolus Corinthios, sive ergo manducatis sive bibitis, sive aliud quid facitis, omnia in gloriam Dei facite. eadem addit: mox seq. ut sine offensione sitis Judaeis et Gentibus et Ecclesiae Dei; sicut et ego per omnia omnibus placeo, non quaerens quod mihi utile est, sed quod multis. absente a tali scandalo aut superstitione licebat vesci idolothytis, unde ait ibi v. 25 quod in macello venit, manducate, nihil interrogantes propter conscientiam. adeoque quin ex hoc textu aliquid contra nos inferatur, probatur potius manducare, bibere, et alia de se, et praecisis finibus extrinsecis mere indifferentes: ait c. ibi Apostolus de illis v. 22. omnia mihi licent, sed non omnia expediunt. item: omnia mihi licent, sed non omnia aedificant. ex quibus sic argumentor: quod licitum est, praecise praecisis finibus ulterioribus de se neque bonum est neque malum moraliter: imo non bonum, quia ut Beda ex Aug. hunc locum explicat, quod licitum est, praecise nullo praecepto bono aut prohibetur aut praecipitur: quod bonitate vale dequit fundamentum moralitatis, sed bono non neque est malum, quia quod coram Deo licitum est, malum esse non potest. atqui multa absolute praecisis aliis circumstantiis multa licent, et licet tamen absentibus non expediunt, id propter propriam conscientiam sed alterius. et tamen neque prohibita sunt,

alias omitti n possent, qz multa sit industria at
Dices 2o. tales actus esse stricte conformes Dei permittentis, et inde ad=
huc bonos.
Contra, primo quia lex permissiva non est nisi abusive et largo modo lex
eo quod permissum citra hoc nihil est detractum a superiore, sed
res est relicta arbitrio subditi, et dum talia agit, agit ex ar=
bitrio proprio, quod non sistit ad bonitatem, sed abstrahit et esse bono
et malo, ac indifferens: et negatio suspensiva a superiore inter=
missa est tantum conditio removens prohibens, ne obiectum sit positive
bonum vel malum, nam si quis hac intentione uteretur: video obiectum
rosae v.g. non esse prohibitum, quia id ipsum video grato ipsi cuius
odore frui actu,dum et positive honestus, cum adhuc pos=
sit abstrahere ab eo, quid ad hoc et si esset prohibitus vel praeceptus,
ac proinde adhuc vetiti et directioni alterius se non conformaret.
Sed quia superior nil decernit, ipse se detrahit, et sine velle, ac
sentire sequitur quod nisi aliud accedat, nondum est positive
honestus: quia per hoc quod sint permissa, nec bona nec mala sunt.
3tio contra admittentes actum in specie non autem individuo probat quod neque
de actus in specie indifferens, nam si lex pure permissiva proprie esset lex,
actus in specie essent in iuxta contra illam legem, quia essent bonus vel malus
moraliter.
Prob. eadem pars 4to. ex absurdis absurdissimis quae ex contraria
sententia sequuntur. nam sequitur
primo contra asserentes tales actus esse bonos, quod si cubare v.g. in parte
comodiori, fricare barbam sint ingratia, sine ulla relatione ad
finem ulteriorem qua in comodum nec proficisse sint opera vitae aeternae
meritoria, cum ipsis nihil eorum deesset, quo ad opera vitae aeternae
meritoria Tridentinum sess. 6. c. 16. de iustific. requirit.
2o. contra eos qui tales actiones ~~vel~~ volunt esse malas, quod cuiusmodi ac=
tiones in fine altiore non relatae sint mala confessionis, si a hoc verum esse
crederetur, stricte peritiores ac de his se accusarent, quas tamen ego et
forte plerique alii ex proportionate non sine stricte mala absolvere auderem.

ptis si aliquis longo tempore multas tales actiones faceret, eum
graviter peccaturum; quippe qui totas dies, septimanas, aut plu-
res inutiliter traduceret, et Auctori naturae, licet caeteroquin
nullum aliud bonum graviter debitum omitteret, aut gravem prohibitionem
exerceret: esse multum fomentum habere ultimate damnare se ergo
ad 4 defectus, quod debet obligatio procurandi, ne plerasque actiones
nostras inadvertenter ad regulas honestatis transeant, sed vita in
vigilantia cordis traducatur; et proinde est debita obligatio ad media
huic cordis custodiae servandae necessaria sicut abstractio a plu-
ribus rebus, ~~[illegible]~~ recollectiones, reflexiones &c.; et qui in his no-
tabiliter est negligens graviter peccaret; quod perplexum et omnibus
nimis durum, et moraliter impracticabile.
Sed haec sententia, cum excepto S. Thoma vix aliquis de hac
materia specialiter tractaverit, adeoque textus pro et contra ex aliis
magistris excerpi nequeat, nil solidi ex eorum mentibus colligi potest.
nobis tamen ut probabilius favere videntur
primo S. Augustinus qui lib. 83 qq. q. 30 in fine sic de virtute loquitur:
virtus est animi habitus naturae modo et rationi consentaneus. habet
igitur 4 partes, prudentiam, iustitiam, fortitudinem, et temperantiam. prudentia
est rerum bonarum et malarum, et neutrarum scientia &c. ratio sic: pru-
dentia est etiam scientia rerum neutrarum, ergo dari debent res neutrae,
si res neutrae dantur, etiam dantur actus neutri, quia finis intrinsecus est
talis, et aliquis iuris extrinsecus non requiritur.
2do S. Hieronymus Ep. 89 ad S. Aug. c. 4 dicens: capite naribus pur-
gamenta proiicere, sputis rheumata iacere, hoc nec bo-
num nec malum est; sive feceris sive non feceris, nec iustitiam habe-
bis nec iniustitiam. item ibi: bonum est continentia, malum luxu-
ria; inter haec ambo medium ire ad agros, hoc nec bonum nec malum.
Nec bene explicant adversarii textus de indifferentia ad salutem,
et in ordine supernaturali, nam sunt etiam in ordine naturali essent

indifferentes tales actus: hoc ipso in ordine supernaturali videntur esse
illiciti, quia Deus supernaturalis petit, ut natura agant honeste.

3tio S. Greg. Naz. orat. 3. contra Jul. sic ait: quemadmodum e
quisquis supplicio haud dignus est, non idem statim laude et praemio
meretur: eodem modo nec quisquis laude dignus non est, idem confes=
tim poena quoque meretur; sed Ethica nostra utrinque spatium non sinit
continere, supponens id, quo recte et ex virtute geritur, exigere debent: adeoque
supponit inter laudem et poenam, intra virtutis finesque has actus
indifferentes, id moralis bonum aut malum illud dicens, quod recte et
ex virtute aut secus geritur.

4to S. Bonaventura in illud Rom. 7. velle mihi adjacet, ita
glossat: est velle gratiae, et velle naturae, et velle vitii: ergo velle
bonum, indifferens et malum. quod pariter clarius aperit 2. dist. 41. a. 1.
q. 3. ubi ait: est actus generis ex specie operis, qui non est neque bonus neque
malus tam respectu sui generis quam respectu operantis. Legant
et hanc sententiam S. Greg. Rom. 27. Theophilact. et alii, quos apud
Vasquez et Arriaga invenies. His ita nunc puto sufficienter probatis
probatur et altera conclusionis pars: licet dantur actus hinc indifferentes, tamen
interim sit necessario stante libertate indifferentiae. libertas potentiae voluntatis sufficienta
conscitit in indifferentia potentiae volitivae ad eligendum unum ex oppositis sive con=
trarie sive privative: atqui haec indifferentia salvari non potest, nisi detur actus indif=
ferens: ergo. Minor probatur, indifferentia voluntatis est facultas unum eligendi ex op=
positis: sed haec facultas non potest salvari absque actu alio indifferenti in actu
exercito, de quo supponitur cognoscere: ergo. Minor admissa iterum probatur: ut
advertenter et cum cognitione finis (quod sunt duo essentialiter requisita ad actum
perfectum sive malum sive bonum) unum ex oppositis eligam, debeo prius
cognoscere me esse indifferentem ad utrumque oppositum: atqui talis cognitio in=
differentia datur hinc indifferens: ergo. Minor in qua videtur esse difficultas probatur:
eligens debet cognoscere malum et bonum, advertendo ponendum et eius omis=
sionem liberam, et utrumque: ergo debet esse indifferens ad utrumque. Antecedens
certum, quia electio rationis propria cognoscit, a bruta reflexione obiti distincta
et caeca distinguitur. consequens probatur: impossibile est, ut aliquis cognoscat electionem

unum ex oppositis oppositum; quia non est cognoscat se indifferentem
ad utrumque, nec quod tantum eligere vult, nondum habet: atqui utrumque
vult, seu unum ex illis: ergo utrumque nondum habet, sed quod habet medium
inter utrumque; sed medium inter utrumque est indifferentia: ergo habet indifferentiam
inter utrumque. Jam probatur est minor primo quod ille actus sit indifferens, quia est medius
inter bonum et malum et aspectus ad utrumque indifferens. 2do quod sit actus
liber: quia talis cognitio est libera et vetera sunt status indifferentis et
liberi: quia talis cognitio est libera et ulterior quod statu hoc sue cognitionis ille habet primo ex hoc
libertatis ad utrumque; quo statu hoc sue cognitionis, ille habet primo ex hoc
intendo; imo sit et libere exsistendo et circumstantias, eundem videat in
libertate, quod de se nec bona nec mala est moraliter, unum ex oppositis eli-
gendi: ergo est revera actus liber. nec
Dicas primo talem indifferentiam salvari in prae-cognitione absque tali actu, non
Contra, praecognitio talis est ipsa voluntas realiter, ideoque ergo indifferens ad eo
actus in com! ergo ut possit dici indifferens ad hunc vel illum actum eligere
actum necessario debebit; non voluntas libera praecognitio est in talis actu, prout
ulterior sit libera debet transire in actum sequentem. 2do sive sed actus 2dus non
potest esse sine actu, cum hoc ipso in actu constat: ergo sed
Ais: vesta dicta in priori tractatu de aspectu absque omni actu: ergo est liber
exercitium libertatis absque omni actu.
R. N. Cons. disp. 2. quia cum pertinet sit, prima conditio; et illa destitutus in
omni priorique positione actus; hinc pertinet debile est in quantum sine actu ac
exercitium libertatis; cum ut omnium sine cognitione sit nullatenus fieri possit;
semper necessario, illud sine actu nunquam exerceri potest; unde etiam incitato quo
status et quaestione ad eiusmodi quod fieri requiritur aliquis actus pro eius cognoscendi
datu et quaestione ad eiusmodi quod fieri requiritur aliquis actus pro eius cognoscendi
distinctio consensus de differentia: ergo est liberum exercitium libertatis
absque omni actu respectu obiecti eligendi C. respectu exercitii libertatis N.
neque Dicas 2do talem actum libertatis non esse actum per se, sed quidam prae-
requisitum ad alium.
Contra. ille actus est in individuo; qui consideratur non solum ratione obiecti, sed
est in ratione finis et circumstantiarum: atqui ut paulo superius ostendimus,
hoc omnia adsunt. ergo. nec
Dicas 3tio talem actum adhuc non libere esse detractum cum primum versus circa
unum eligendum.

Contra: quia talis actus pro obiecto habet ipsam indifferentiam et libertatem
quae obiectum ipsa destruitur. nam quod primum versetur circa aliud obiectum eligendum,
aliud obiectum non est obiectum actus exercitii libertatis, sed alterius actus quo omis-
sionis, qua mediante libertate eligit. at
Actus, quo talis actus habet se ipsum pro obiecto.
R. nil interesse, nam anima potest se ipsam cognoscere: ergo sui ipsius esse obiectum.
item actus luxuriosus habet pro obiecto ipsam luxuriam.

Dices 4to: beati in coelo vere sunt liberi, et tamen iuxta superius dicta non possunt
actum indifferentem ad amorem Dei elicere: ergo idem dicendum de libertate in via.
R. D. A. liberi sunt quoad amorem Dei N. quoad alios actus circa quos est actus
indifferentes elicere possunt, neque quidem in genere moralitatis, quae ibi sublata est ut-
pote in statu praemii; sed tantum indifferentes quoad speciem vel in individuo. C. A. et N. C.
jam videamus adversariorum argumenta.

Ob. 1mo quod omnis actus hic a nobis dictus indifferens debeat esse malus.
Omnis actus otiosus est malus; quia omne verbum otiosum, quod locuti fuerint homines
reddent rationem de eo in die judicii. Math. 12. Sed actus hic, qui dicitur indif-
ferens est otiosus: ergo. maior probatur. Ille actus vere sumitur otiosus dicitur, qui caret
fine recto vel moraliter utili, sic definiunt communiter S. Patres verbum otiosum
S. Hieron. in l. c. S. Mathei ait: quod sine utilitate et loquentis dicitur et audientis,
si omissis seriis et rebus frivolis loquamur, et fabulas narremus antiquas.
Origines in ps. 38 sermo otiosus est, qui neque boni neque mali aliquid
agit. S. Basilius in reg. brev. reg. 23. quod ad propositum in Domino usum non facit.
S. Greg. hom. 6. in Evang. quod aut utilitate rectitudinis, aut ratione iustae necessitatis
aut intentione piae utilitatis caret. S. Bernard. de Tripl. Cust.
quod nullam causam rationabilem habet, qua rationem de eo poterimus reddere, quod de ra-
ta ratione. denique est defectus, quod habet S. Thom. in 1. dist. 1. a. 3. Deinde
Theologi nullus actus procedens a voluntate deliberata est indifferens, quia
si refertur in Deum supposita gratia meritorius est, si autem non est referibilis rectitudine
si non est referibilis et non refertur vanus est, et otiosus. otiosum apud Theologos inter
peccata computatur: atqui actus qui indifferens vocatur, caret fine
recto et utili morali. ergo.

R. ad prim maiorem Concl. quod omis actus otiosus sit malus, et de cuius
in judicio ratio reddere debeat. ad minorem N. quod actus indifferens sit
otiosus. ad illius probam N. M. quod ille actus est otiosus, qui caret fine
recto et morali utili; non autem actus qui tale fine non habent, et tamen non sunt
mali, vel qui habent aliquam causam quae sit de agere rationabilis est, hoc est
talis, quae non possit vituperari ut inepta vana et frivola, sed tamen est non
digna, ut vitupera censeatur, ut vg. fricare barbam ad sedandum pru=
ritum. hinc infra M. pro dicta sic distinguitur. omis actus qui caret
fine recto id est positive vel agere honesto et approbabili C. M. qui caret
fine honesto positive quod habet tamen utilitatem et honestatem agendi N. C.
et in hoc sensu citatis S. Scripturae textus sunt intelligendi et facile sic possunt ex=
plicari. Vide S. Thomam quem nobis contrarium fateor; etsi ibi tamen de actu
supernaturali indifferente, quem Doctor negat, loquatur; unde quin adversarii ex D.
Thoma nobis aliquid obiiciant, prius ostendant illum ut de eius contrario ex=
plicare cant.

Inst. primo atqui omis actus humanus deliberatus debet in se continere honestatem
et utilitatem moralem et tolis in Deum referri debet, quis est referibilis: go.
ant. prob. ex illo Matth. 12 qui non est mecum, contra me est; et qui non colligit
mecum dispergit: go qui non est cum Christo per bona opera, peccando dispergit.
item Eccles. ult. cuncta quae fiunt adducet Deus in iudicium. in quae verba
D. Hieronymus: quidquid a nobis gestum est, stabit sub iudice, et
=anceps iste libraturus sententia, sed iudicium Dei est de bonis et malis,
praemio vel poena dignis: go. item Deut. 6. Dominum Deum tuum timebis et
illi soli servies, et Matth. 22 diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo.
unde S. Ambrosius super verba Malachiae: qui est Christianus debet patri suo
=pio laudes dicere, et in eius gloria omnia procurare, quia aut vita pie nan=
=ducatis; cuius verba exponens S. Thomas ait: quidam dicunt quod hoc
est consilium, sed hoc non est verum: go.

R. hos textus, si aliquid probarent, probare quod non dari actus humanus indifferens
in ordine supernaturali, quia tamen pro illo ac isto ordinis naturalis applicari
possunt. quod tamen nec ipsi adversarii admittunt. unde infra N. 1 ant. et
illius prob. D. de textu S. Matth. qui non colligit mecum, quod de respectu
et obligatione C. quod non urget N. vel qui non colligit mecum contrarie al. quod
agit quod non est referibile ad me C. qui non colligit tamen agere, id est hic et nunc

actu indifferenti qui neque sit licita, nec contra legem, erret N. R. Cornelius
à Lapide dictum textum de diabolo explicat, qui adeo non colligit cum Xto,
ut eum dispergit. contra eos qui aperte stant ab eo pro Xto, volunt esse neu-
trales, quod est: dicti conformiter videtur. Ad textum Eccli: C. N. et D.
adducet Deus ad judicium discussionis vel approbationis vel reprobationis C. fer.
adverto ex his ultimis N. N. Q. videtur quod ea quae fuerint Deus discutiet,
sed non omnia reprobabit aut approbabit, ut positive et moralis bona aut mala,
quia multi sunt actus et res, quos non nisi bonitatem sui in se continent,
ideoque eas discutiens, et nulla alia bonitate in iis inveniens, eas tantum
ut tales approbabit. nec
dicas: quod si eas approbat, pertinent ad actus bonos. non
R. D. pertinent ad actus bonos physice C. morales N. nam alias sequeretur, quod
et actus brutorum, utpote physice boni pertinerent ad actus morales bonos.
et actus brutorum. ut positive boni pertinerent ad actus morales bonos.
nec obesset, quod ibi agant sine ratione, hoc a cum ratione, non parum interesset an-
nos fiat cum vel sine cognitione, si deficit licita et permissa, non actio talis
sive facta a brutis, sive ab homine, hoc ipso si utrique agens sit indifferens,
vera est indifferens erit hac sola distinctione, quod quia in hoc fit cum cognitione
et ratione dicas actus hominis, et quia sic fit in brutis, dicas actus bruti, et
sic tota diversitas se teneat ex parte operantis, non operis quod tali pro-
prie spectatur. Ad textum Daeken et Math. scribit una ex
sententiis Cornelius à Lapide explicationibus. ibi: scilicet quod Deus ibi praecipiat ut
diligatur super omnia appretiative ita ut nulla pars detur ipso. 2do finalis
ita ut generatim Deus sit finis totius vitae nostrae. 3. appretiative, ut nec
vita nec alia bona ei praeferantur C. et si ibi de actu in omni rigore sumerentur
non tamen probant in ordine naturali sed nec in supernaturali dari actum indifferentem
quod utique dirimimus. probant igitur tantum generatim, quod Deus semper diligatur,
non quod hic et nunc semper positive ametur, cum sufficiat omnes actus saltem negative
in ipsum dirigi cum authorem nostrum, licita usus instituendo creata
libera sua libertate utitur. unde ad textus S. Ambros. et Thom. dist.
Xtianus semper debet Deo suo laudes dicere quod positive vel negative C. semper positive N.
nam et qui indifferenter agit, negative Deo servit, quia non contra agit,
nullum praeceptum transgreditur. tum solummodo non est verum, quod ibi dicitur,
sunt similes, prout casus, nam pro hic et nunc non sit praecepti absoluti: ...

humanæ gloriæ, quia non est contra consilium sed præceptum: omnia ita agere, ut non sint positive inepta, ut referantur in Deum, ita continent præceptum in casibus in quibus aliqua lex præcipit aliquid pro Deo fieri, et prohibet ne fiat; in reliquis a casibus omnino verum est quod contra non sint consilium, et debiti honestatis, sicut est illud verbum Apostoli: omnia vestra in charitate fiant; nam alias esset obligatio omnia agendi ex motivo gratitudinis, quod docet, nam alias esset obligatio omnia agendi ex motivo gratitudinis, videas quod regimen ... addat, gratias agentes Deo Patri per Christum. videas Cornelium a Lapide in c. l. ubi est ait: ibi contra prohiberi scandalum, præcipi etiam in probationibus quod diximus, et patet ex contextu Capitis.

Cornelius absolute docet, quod in eundem textum 1. Cor. 10. v. 31. in primo

nulla sit obligatio in Deum referendi actum omnino vitalem.

Supra 2. auth. S. ... 10. S. Aug. l. 4. contra Jul. c. 13. sic habet: cum facit homo aliquid, in quo peccare non videtur, si non propter hoc facit, propter quod facere debet, peccare convincitur. et l. 2. de pecc. merit. et rem. c. 18. quasi quaedam voluntas media, sed ut in medio quodam consistere, ut nec bona nec mala sit; aut enim justitiam diligimus et bona est, aut si omnino non diligimus, non bona est. quis non dubitat dicere, verum nullo modo justitiam diligere non modo esse malam, sed esse pessimam. et l. de util. credendi c. 12. esse factum si recte factum non est, peccatum est; nec recte factum ullo modo esse peccatum, quod non a recta ratione proficiscitur. item ep. 19. cavendum esse, ne quidam facta homini media dicamus inter recte facta et peccata.

2do. S. Bernard. serm. 53. in Cant. ibi qui volunt scire, ut sciant, incidunt in turpem curiositatem; sic homo de suo quid de aliis.

3tio. S. Greg. Nyssen. quod neque in bono neque in malo invenitur, in nulla re prorsus est; sine medio est enim hujusmodi oppositionis contrarietas boni et mali inquit.

4to. S. Hieron. dialog. 1. contra Pel. in principio. omne quod dicitur aut bonum est, aut malum est, et aut inter bona et mala debet numerari: ergo.

Resp. hinc authoritatibus contra nos nil conveniri nam ad primum textum S. Aug. dico: illum prohibere plus dicere, cum facit homo aliquid, in quo bene facere non videtur, ut patet in eo qui orat ex vana gloria, utique talis peccat. Deinde hi textus non probant, sed supponunt, quod actiones debeant ad certos fines bonos dirigi, est pro bono habeat ex aliis fundamentis deduci debeat. ad 2. dico,

ex ipsis terminis probatur, quis non debebit esse pessimum colligi, ipsum non loquatur de actu indifferente, eo dato quod malus esset; esset ad summum ex utroque, quod non est esse pessimum. Loquitur ergo S. Pater ut satis ex textu patet de iustitia generali circa quam amanda est vel non amandam fuit circa seu diligendum veritatem, et manere in medio; ita ut ea aliquo actu nec velit nec nolit pro illo suo tempore, quo actus iustitiae sub praecepto obligant, non autem de actu quocunque pro hic et nunc qui abstrahit ab hac iustitia, et nec contra nec inimica illa versatur. ad 3tium dist. si recte factum non sit nec recte positiva nec negativa [illegible] positiva [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible]. distinguatur etiam illa pro recta ratione.

Porro per recte factum intelligitur tam positive quam negative tale adeo ut divisio immediata sit factum iniquum et rectum, rectum autem subdividatur in rectum honestum seu virtuosum et positivum et negativum pro eo accepto quod non est iniquum seu quod abstrahit ab utroque.

ad 4tum eadem distinctio quoque sit valde conformis menti S. Doctoris clarius adducto intelligentia in probationibus, ubi dicit providentia esse cognoscere rerum malarum, bonarum et neutrarum, seu illarum quae abstrahunt ab utroque. ad textum S. Bernardi non ipsum respondetur et quidem in ordine supernaturali habet maiorem difficultatem, quia simile sit ad illud elevari cum maximo emolumento; ergo hic non faciat, habet aliquid difficultatem, sunt aliquis non sequitur bonum inspirationem: in ordine naturali est probabilior, in quo positio [illegible] negativa [illegible] nulla [illegible] esse [illegible] mereatur. ad caetera textus distinguatur sicut supra.

Propositiones 3. probatur damnatis, quarum prima damnata ab Innoc. XI. 2. Mart. 1679. n. 8. comedere et bibere usque ad satietatem ob solam ~~[illegible]~~ non peccatum modo non obsit valetudini quia licite potest appetitus naturalis suis actibus frui. Altera n. 9. opus coniugii ob solam voluptatem exercitum omni penitus caret culpa ac defectu veniali. *(margin: ex voluptate)*

Sed hoc propositiones condemnatae, quia eiusmodi actus sistunt in termino delectabili et non ordinantur ad finem honestum: ergo quia idem contingit in actibus indifferentibus ut dicti erunt illiciti.

R. n. m. nam ut vere ostendit considerantibus textum patet, longe aliis ob rationes hae propositiones condemnatae, quia quod non ordinentur ad finem honestum: ~~ergo quia idem contingit in actibus indifferentibus et dicti erunt~~ nam tum ob solam voluptatem supponit inversionem ordinis naturae, homo enim non vivit ut edat, sed edit ut vivat, contra comedere et bibere ob solam voluptatem immoderate avide, extra [illegible].

dlita, siue studiose, nimie, etsi adhibeas cautela, ne noceat
sanitati est contra ordinem rationis, quo tu omnia in huius operis licerent, ut nil
dicam de ratione addita, quo pessimarum sequelarum est origo. Sic est in altera,
uti generi coniugali obsculum voluptate est invertere ordinem rationis, quia institutus
huius operis finis est liberorum procreatio, in dirigis libidos, quod pectora abstrahunt
nihil a tale contingit in actu indifferente, ut ex dictis constat.

Prop. 4. argumentis ex ratione desumptis. rationis est ordinare actiones a ratione procedentes
in finem, ergo nullus actus est in individuo indifferens. Conf. rob. ex S. Th. 1. 2. q. 18.
a. 9. ad 3. dicendum, quod omnis finis a ratione deliberativa intentus pertinet ad
bonum alicuius virtutis, vel ad malum alicuius vitii, nam hoc ipsum, quod aliquis agit
ordinate ad sustentationem vel quietem sui corporis ad bonum virtutis ordinatur
in eo, qui corpus suum ordinat ad bonum virtutis: ergo si omnis actio deliberata
rationis ordinatur ad finem, hic illum vel bonum vel malum: ergo non erit indifferens.
Conf. per
S. Th. 2. 2. A. omnis finis pertinet ad rationem virtutis vel vitii in actu vel in aptitudine
actu N. A. nam verum est, quod omnis finis rationis pertineat ad rationem virtutis
vel vitii, et unum utrique assequi possit, at tamdiu nec malus nec bonus
quamdiu in indifferentia ad utrumque sistit. De illa relatione corporis ad bonum
virtutis dico, si ea solum est interpretativa, quae semper est hominis in gratia constituti,
qui Deo est subditus et in eum habitualiter conversus, ea non sufficere ad bonitatem
actus quos indifferentes voramus, nisi actiori intentione in Deum referantur
sicut relatio habitualis ex parte operis ad ultimum finem non est sufficiens ad hoc, ut
dicatur bonum, nisi ad summum, hic: si enim fiat aliqua intentio specialis referens
illud ad finem nobiliorem, de qua sermo est extra casum.

Prop. 5. voluntas ex natura rei habet dominium quoad speciem et individuum
super motiva potentiis inferioris ad se delata, quae specificationem ac finalizationem
finis, et actum suum moralis sortiuntur, sed est intrinsece indignum actione
rationis, ut ei eiusmodi sola pro se sufficiat, et illis motivis altioribus motivis rationis
non inclinatis attrahatur, moveatur et sufficiat quoad specificationem actus, ergo
inferior finis naturae qua rationis est, ut hoc ex altiori fine agat, per quod motiva et finis naturae inferioris elevantur: ergo si hunc in suo actu respiciat
hoc bene, si autem minus, male agit.

R. C. M. quod voluntati et rationi hoc competat dominium et directio supra fines
hic obtinere. D. m. est saltem per intrinsecam itemque ut se moveri sinat per
illa motiva sibi tradita privative et contra legis C. m. si sint finis a legis
permissi solum. et eorum tum positiva et prohibitiva seu negativa C. et D. c.
N. consequentia. illa elevatio per altius motivum est necessaria si hoc velit

aut debeat agere secundum totam perfectionem suae conditionis, nondum a se probatum, quod homo debeat in omni actione facere, alias esset in ordine supernaturali de dabilis actus indifferens.

Inst. 6to. Sicut intellectus habet quoddam prima unalma principia, quae necessario assentit et proeta Aristoteles in vero et alii exercite et virtualiter in omni discursu affirmat, ita et ex parte voluntatis per modum primi principii moralis voluntas habet appetitum summi boni, quod necessario esse exercite et virtute in bono, et tigo. retum amat in omni re quam appetit, in quo per actum practicum firmiter tamquam motivum ad quod ex natura rei est detracta ut hac ratione operetur ex motivis dignitatis suae proportionatis et supra bona et motiva omni elevato, nec sine directione huius boni summi; reliqua bona alteria contableatrca et finalizativa voluntatis, quo illud summum bonum ejus infinitam capacitatem pure et minime adaequate satians ex natura sua respicit; sed ut ipsa voluntatis appretiative et inclinatione ad amplexum summi realissimi boni in omni re non stat indifferentia actus: ergo m. prob. vero ea illa voluntatis appretiatio summi boni est in bono physico non solum consequenter in esse physico, sed et morali ordinans ad summum bonum in se subsistens et sic est actus bonus et amor fundatus in honesta re cuiusque voluntatis, vero illud summum bonum tandem appretiat in bono creato, consequenter in genere physico quod impretiat habitudinem ad illud in genere moris, quod ad ipsum est irreferibile, et consequenter in illud creatum bonum ratione ultimi finis transfert, ac in eo summum bonum per directionem mendacem appretiat, et sic peccat, et a suo fine deficit; habetur ipso quod voluntas professus uat bonum, quod formaliter a voluntate appretiata fundat negationem rectitudinis moralis, et ordinabilitatis in summum bonum. ergo.

R. ad N. gratis dicitur: quia alias absolute negaretur, quod voluntas ita est condita in statu priori non ideo agat quia a bono alliciatur, sed quia agere vult et pro libitu semel ipsi fine proponere, et. n. ipsa fitum m. ad eius probationem pono, quod voluntas appretiat summum bonum voluntatem non acceptum ut alias in intentione voluntatis; sed in eo sensu consequenter omnes actus physici ex sua natura ultimato tendunt; sed non sufficit quod homo sufficiat ad actum honestum alias infideles multa haberent bona opera, etsi de Deo et bonis finibus nil cogitarent, dum edenti, luderent, biberent, eo quia summum bonum saltem interpretative apprehenderent et amarent exercite; quod verum non est; quia praeter illam generalem relationem requiritur, ut honestum obiectum sit in obiecto est positive et formaliter acceptatum, sicut si nullus habet ad

finē bonū extrinsecū respectu, quia sunt ultimus finis, saepe in aliqua actione non est actu formaliter et explicite propositus; sic nec actu nec propriè virtualiter sed interpretativè tantū sit intentus; quia hoc intentio virtualis continet praecisè praesupponit formaliter praeexercita; unde interpretativè tantū et ex parte operis appetit ultimū finē, consequenter obiectū est ulterius ordinabile, aut voluntas ibi non ita adhaeret, quasi est perfectū bonū, quo habito nil ultra velit, consequenter in bono proprie non bonū in genere est inclusa, per quod tamen praecisè et formaliter non amatur bonum divinum sed aliquid creatum tantū; dein si iste amor boni proprii est necessarius ut obiectū praetendit, non potest esse actus bonus aut malus moralis, cum hi requirant libertatem à necessitate. Et denique ipsa praecepta supernatalia fidei non requirunt necessario in actu, sed voluntas sit honestus in ultimi; quod erat: quaeritur. Idem dicendum est de actibus ... in ordine naturali, maximè cum voluntas ad actionem potentiae moveri possit à bono creato et fine immediato, quod habitè sit propositus ultimo, seu ulterius non relato, quamvis tamen ut fine non nisi ultimum et supremum constituere licitè possit.

Quaeritur 4. an dentur actus qui nec formaliter nec virtualiter diriguntur ad finē honestum vel malum: sed actus indifferens nec formaliter nec virtualiter in talem diriguntur ut consequenter induitus ... malus. R. prob. hoc ex lege naturae in operando datur sequi ordinē à natura institutum inter res creatas: sed ordo inter res est ut unum sit summum, et ultimus finis; reliqua a bono sint media et per ordinē ad illud: ergo ista bona actu vel virtualiter debent ad illud immediate vel mediate per aliud ad ipsum conducens dirigi. R. n. M. illud de fine positivè honesto: ad illius prob. D. M. debet sequi ordinē naturae id est obligatur non invertere et positivè perturbare C. M. sive per actum explicitum, positivè intendere eum ordinē et totam seriē quam natura ex parte obiecti posuit N. M. natura enim non tantū permittit sed et requirit; ut homo non teneatur agere pro tota dignitate suae naturae, sed possit esse contentus motivo naturae suae indignitate positivè non dedecente abstrahendo à formali relatione in finē ulteriorē, radecepto m. et D. c. n. cons.

Quaeritur 5. an impossibilis est actus humanus abstrahens à formali ordinatione in finē ulteriorē: ergo. ant. prob. actus quaecumque talis qua talis debet finis honestus et consequenter ... rationi, et in finē ultimū referibilis.

sed aliquis qui n̄ vehet in fine honestū ab illo fine desistit. go.
R. D. M. debet finis honestq̄ v̄ positive v̄ negtive talis C. M. frr
positive talis sed si velit agere aut in casibq̄ q̄bq̄ obligatq̄ e
agere sbm tota perfectiōe hrē raē C. M. si qd velit agere sltem
hone, n̄ sortiq̄ erabilis operans, nec sbm tota raē suo dignitte
e in casibq̄ ubi n̄ offendit ejusmodi obligāo N. M. etc.

Inst. 9. tria dant sed bonorū genera honestū delectabile et utile
sed recta rāo dictat, bonū honestū bono delectabili ee proferendum
nec in ipo sistendum. go aliqui vera ratio qua tali debet finis
frr positive honestus.

R. D. M. tria dant sed bonorū genera quo tn sibi sbstraiant plures frr
v.g. ut honestū aliud sit positive aliud negtive tale. C. Subq̄ N. M.
nam in iste hinc sbbq̄ posse esse actq̄ indifferens, in sua q̄ darq̄
qd ē negtive honestq̄, et absolute haud quendabilis; n̄ tn ēē vitu=
perabilis vituperabilitte vitiosa, quidquid sit an nec eāt dehor=
taoe tqm imperfectio positiva v̄ negtiva, si longiq̄ duret. in 2da quia
multa obta st utilia que positive nec honesta nec inhonesta st,
sicut ē frr positive ho=v̄ inhonestū quaerere aliqua delectaōē
negtiva seu fugā incomoditatū ee et sic de caetia. hinc Distm. recta
rāo dictat bonū honestū ee proferendū, hoc ē hrē q̄ dignitte meritū
et perfectibilitte in actu ſro C. dictat ee frr proferendum in
actu 2do. sed si ita agere velit aut teneat C. Subq̄ N. M. et Cons.

Inst. 10mo. Deus actq̄ iuxta S. Thoma 1. p. q. 4. a. 2. ad 3. quiescere
sititutor raē delectaōē assignit pter operaōes. ita 2. 2. q. 141. a. 6. mo
oia q̄ delectabilia, quo in usū hoū veniunt ordinant ad aliqua
huiq̄ vite necessitte sicut ad finē. go referibilē in eū.

R. D. A. assignit ee ex pte obti C. ex pte intentio sed. in casibq̄
in quqq̄ sua legis petit honestas aliqua positiva C. ubiq̄ N. C.
verūq̄ dem ē raē instituisse delectaōē pter operaōē sed falsū ē
n̄ instituisse sque operaōē pter delectaōē ut patet in merito, qd ē
pter premiū, et in oi operaoe, quo ē pter quietē in suo centro
adaequatr n̄ frr sicut ad illud dat obligaō positiva; si licet
talis actq̄ sit referibilis in actu 1o ad finē ultimū, nulla tn adest
obligaō eū frr referre in actu 2do.

Inst. 11. qui operatur ex motivo delectabili absque fine intentive habitualiter finis honesti, ille liberè animum suum dimittit ad sensibilia, et transgrediendos honestatis limites, quia sensibilia ut plurimum habent annexum periculum inhonestatis: sed licitum non est liberè se exponere ad inhonestatis pericula: ergo.

R. n. M. et aliqui supp. quod nemo sit actus indifferens per motivo habeat delectationem, cum ei ad hoc sufficiat libertas, hic actus illud habeat delectationem, cum ei ad hoc sufficiat libertas [illegible] actu exercendi, deinde etsi habeat ideo non omnis delectatio est immoderata, sunt enim aut inclinans ad peccatum ex natura sua, v.g. delectatio in studiis aliquo, in inventione alicuius veritatis, in olfactione rosae etc. quod si quandoque adsint talia pericula tunc est per accidens et solum probat delectationem in illis casibus in quo ex propositis aliquis non esse indifferentem, quod et totum habet, quod et [illegible] est.

Inst. 12mo ergo homo poterit saltem multo tempore in eodem statu permanere, et totus habituari in actu indifferenti: sed hoc est contra Scripturam et Sanctos Patres, qui docent in via dei semper esse progrediendum: ergo.

R. n. M. quia licet possit indifferenter agere, donec transeat in abitum et alias circumstantiae utrique occurrerent, deinde et ab hoc abstrahendo, homo non diu in eodem statu manet, nec diu potest mere indifferenter agere in continuo, semper concurrent aliqua precepta servanda, tentationes vincendae, nec in semper periculorum precautiones, et si aliud non esset, hanc status permanentiam tolleret irreparabilis iactura temporis, quod melioribus potuisset insumi; quidquid ad hoc totum objectum spectat, clarum sit, similiter debet argumentum solvere in actu indifferenter praecedente: quamvis ego puto, homines tunc deteriori ad ardua et difficilia et non sit laboris omittere relatum in finem meliorem, credo rem nullo conqueri esse.

Inst. 13. inter malum et bonum physicum non datur medium: ergo nec inter bonum et malum morale.

R. 1. n. Ant. quia et ibi potest dari status de utroque participans, v.g. status sanitatis in cuiusquis nec perfecte sanis nec perfecte aegrotis potest aiscernes adinstar actus indifferentis, qui aliquid quasi participat de bono et malo, qui nec laudem nec vituperium meretur.

R. 2. d. Ant. et N. C. cum retorsione in actum indifferentem supernaturalem aut naturalem per accidens, c quoad hoc talem. dist. ad honi quia

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch
Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

mala et bona sicia seguuntur eam, quae est debita ad unum, unde in philis sit contraria et privativa, stante imperio soli est immediatae delerens vel inferentis et utraque ab eo est dati non potest aliud est in moralibus bonitas quae speciat malitia moralis non est de necessitate sibi; eadem ratione in agis est necessario detractio vel ad bonum vel ad malum, neque de necessitate actus qui actui suo conducit malus moralis fit; si recta ratio extra legem est debitum pomit; sequitur ex hoc liberte agis ad cuius normam et imitationem tenetur regulas; unde si sola indifferentia agit actus est ... indifferens. Hinc tres partes legis ut ait Isidorus Etym. c. 19. imperare bonum, prohibere malum, permittere indifferens. extra regula boni naturalis est sola una, recta nempe symmetria stricta, et consistit in indivisibili, adeo ut malum sit ex qualibet defectu et recessu ab eadem positive.

Inst. 14. atqui si hoc ipso sequitur malum naturale quia recedit ab hac regula, nec est agens rationale liberum patitur aliquod malum morale, si indifferenter dictamen rationis proponens ob oculos regulam morum ad meliorandum propositum: ergo.

R. n. seq. disp. est quia enti naturali debita est eadem ratio, libero non item, salvo casu quo necessitatem [illegible] requiritur.

Inst. 15. artifex peccat contra regulas artis, dum agit facit ad finem artis inutile: ergo est hoc exercens actum indifferentem utpote ad finem inutilem.

R. D. A. si faciat agit ad finem artis inutile positive et repugnanter C. negative N. A. nec omnia quae artifices faciunt, artificiata sunt, sicut nec omnia sancta, quae sancti faciunt. et retorsio respectu artis naturalis, ex rarius excedens, ... indifferentem. item in ordine supernaturali ars non habeat fines permissivos, et C. A. et N. C. etiam habet disparitas, quia de arte constabit, quod tale medium non habeat, quod non constat de genere moris. denique talis actus indifferens non est inde ... sed ut ... necessarius.

Inst. 16. hoc viator si quandoque quiescat, quietem debet ordinare ad restaurandas vires, et iter expeditius absolvendum: ergo est hoc viator suas remissiones et consolationes eo debet referre.

R. 1. n. ant. sit e contingere ut tn facile ad tmd venire possit. et ideo vel ex alia cau[sa] pausset, aut ex pigritia, et licet opus [illegible] accelerare, potest tn postea iter accelerare, etsi n ideo acquieverit. sic qui ed. qui [illegible] homo std. ad finem sicut ultimum ordinas per totam vitam, et [illegible] aut nisi aptitudr, et tn finem illud assequi sit, licet n [illegible] operis illa accelerare, nisi ad finem ex parte operis. unde

R. 2. viator debet quiete ordinare ad reparandas vires ex parte operis [illegible] ex parte operantis N. C.

Ob. 2. qd actus indifferens sint boni ois hoc modo indiffer operans advertit ad hanc circumstantiam, qd occurrit hic et nunc n sit prohibitum: atqui sic n operatur indiffer. ergo m. prob. quia si illa circumstantia advertit, [illegible] obtinat illa independenter eligit et sic tendit, quia hoc mihi n e prohibitum; sumam vg tabacum, ambulabo, me [illegible] et tn actus e positive bonus; quia implicite e ita resolutus, qd illud n eligeret si legislatori displiceret, hoc a ex tnis e laudabilis observa et [illegible] ga superiore, v n ancupatur [illegible] ab hac circumstantia illo modo, et si sic tendit: sumam tabacum, quod sumptione video n ee prohibitam, de quo tn n curo. et hic actus e malus et continet contemptum voluntatis legislatoris, cuius permissio habetur pro motivo neglectove et fundat resolutionem implicitam, qd sumeret tabacum etsi ee prohibitum.

R. n. m. ad illius prob. dico actus deter ex illis ee verum, sed permissionem per modum pure conditionis removentis prohibens praesupponit et n actu n influere; consequens e ex hoc n fieri bonum, bonitas e vel ex eo supremo debet positive et formaliter amari, vel bonitate in actu ut fundat. sed nec e malum; quia sit abstrahere ab eo qd ageret, casu quo tabacum sumere n liceret, et cum ad hoc se modo resolvere n teneatur, n potest reputari contemnere legislatorem secundum iure suo. unde prout sic tendit: hoc [illegible] permissio/: qui tale [illegible] e providentia et alienando cognitio/: ex hoc [illegible] motivo/: qd ponis indifferens/: putar, potest nihil.

Inst. 1. qui adhibet eam cautelam ut deum n offendat et recedat a modo operandi bellino, et excedat modum agendi peccantium, agit bene: sed hoc facit qui ois dicitur agere indiffer. ergo.

R. d. M. si ea cautela et timor deum n offendendi sit motivum actionis, C. M. si solum sit praecognita et n intenta sed pure removens prohibens N. M. C.

Inst. 2. non esse inhonestum est formaliter idem ac esse honestum, quia duae negationes faciunt unam affirmationem seu unum positivum: ergo quia actus indifferens iuxta nos non est inhonestus, erit honestus, et qui operatur quia non est inhonestum, agit quia honestum, et consequenter bene.

R. 1. retorqu. in actu indifferente in specie, ut audiens: et in ordine [illegible] naturali: non esse fictum non esse iniustum est idem ac esse iustum, sed pro[illegible] non [illegible] [illegible]: ergo [illegible].

R. 2. D. ant. non esse inhonestum in negative quam positive est formaliter idem ac esse honestum tr. A. quia eodem modo idem est re, ex quo dein inde [illegible] [illegible] pro statu formali, sed aliqua positiva ex duplici negatione inseparabile consi[illegible] et sic D. cons. N. cons. ad prob. ad[illegible] [illegible] [illegible] negatio prima altera modo postea affirmative ex prima negatione inferi [illegible] addita negat adequate, velut hoc, non est non hoc: ergo hoc est. [illegible] [illegible] neget et tollat inadequate. N. hoc casu datur adhuc medium [illegible] [illegible] negat, et hoc totius consistit nomen generativum, ideo [illegible] non esse inhonestum [illegible] [illegible] plures species non est si neges quodvis esse inhonestum positive, [illegible] ea [illegible] positive bonum et honestum non est, sed [illegible] esse negative inhonestus vel honestus.

Inst. 3. inter verum et falsum non datur medium: ergo nec inter bonum et malum [illegible] in actu exercito, quidquid sit de statu praecisivo.

R. N. ant. non inter verum et falsum abstracto [illegible] utroque datur indifferentia; [illegible] in sententia Thomistica ante decretum futura contingentia [illegible] [illegible] vera nec falsa sunt, et hoc [illegible] nec [illegible], et sic de aliis [illegible] [illegible] [illegible] de [illegible] non [illegible] seu incapaci [illegible] [illegible] alterius.

R. 2. D. ant. N. cons. disp. est: quia mensura veri vel falsi est, esse vel non esse [illegible], [illegible] [illegible] capax, veluti futurum post decretum Dei amittit suam indifferentiam, quam [illegible] ut ante decretum Dei [illegible] pro eo statu valet [illegible], per decretum Dei est factum [illegible] capax [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in actu [illegible] indifferens eo [illegible] [illegible] pro sua mensura regulas moralitatis, quarum una est [illegible], [illegible] retinere suam indifferentiam ad bonum et malum morale.

Inst. 4. actus comedendi indifferens, si est immoderatus hoc ipso est
malus: ergo si moderatus est dicendus bonus. Conf. prob. actus qui movetur
fine vitiis, est dicendus bonus; sed actus ex moderato examine rationis est
ob moderatam delectationem dicitur moveri ex fine vitii. ergo m. prob. quia
moveri ex fine operationis, cuius est praescribere modum et medium inter
excessum et defectum in examine rationis, vel ex fine charitatis prin-
R. Dist. ant. n. Cons. ad prob. C. M. et m. cum sua prob. quia contingere
potest ut vires aut facultates et alias circumstantias, ipsum sine ulla deli-
beratione contineant intra limites moderaminis; ubi si hoc faciat ex
moderamine rationis; eam tunc voluptas non amplectatur pro motivo agendi, sed
solum sibi habeat pro removente prohibens, ut supra dictum.
Inst. 5. qui vult comedendum alias permissum ob moderatum examen
rationis bene operatur; sed honesta recreatio vel moderata deambulatio etc.
est quomodum permissum: ergo qui illud intendit ob moderatum exa-
men rationis operatur bene. M. patet ex S. Thom. 1. 2. q. 18. a. 9. ad 3.
omnis finis a ratione deliberativa intentus pertinet ad bonum alicuius virtutis
vel ad malum alicuius vitii; nam hoc ipso quod aliquis ordinate agit ad
sustentationem vel quietem sui corporis ad bonum virtutis ordinatur. et 2. 2.
q. 168. a. 2. ad 3. delectatio quae in talibus actibus habetur, ordinatur ad aliquam
ad recreationem et quietem; et secundum hoc si fiat moderate, licet uti ludo.
et ibid. in C. quies animi est delectatio etc. et ideo oportet remedium
contra fatigationem animalem adhiberi per aliquam delectationem.
R. D. M. si illud examen sit positive utile aut necessarium et sit ratio
eius C. M. secus N. M. et Conf. ex dictis cit. S. Thom. eruitur contra
adversarios ne quidem dari actum bonum in specie, ut patet gratis tunc distinguen-
dis finis a ratione intentus pertinet ad bonum virtutis in actu signato
in ratione C. secus in actu exercito N. responsio patet ex dictis. ceteri textus
distinguuntur ut argumentum.
Inst. 6. qui vult actum rationi conformem ~~male~~ bene operatur: sed moderatum
examen rationis est bonum rationi conforme. ergo etc. m. prob. quia recta ratio
dictat ipsos sitiva sit relaxanda moderato cibo et potu etc.
R. D. M. conformitate positive laudabili C. conformitate solum permissiva
et tolerabili N. M. et C.

Prob. 7. qui offert ægroto ob moderatum lucrum, pecuniam, mercedem, bene operatur, idem est de eo, qui dat pauperi eleemosynam ob moderatum ejus lucrum: ergo est bene operatur, qui vult utilitatem, quietem, quod etiam videtur constare ex S. Bernardo serm. 14. de Cœna Dni: corpus nostrum a nobis est diligendum ut saluti ejus aut fragilitati subveniat.

R. D. ut supra. Sed tale lucrum finis operis ... c. ant. seq. N. et cons.

Prob. 8vo velle moderatam laudem, honorem et æstimationem ob moderatum lucrum non est bonum: ergo idem erit dicendum de reliquis ejusmodi officiis, non commodis, si moderate adhibeantur. cons. dicta prori: ant. prob. primo ex S. Paulo 2. Cor. 11. ut et ego modicum quid glorier, et c. 12. si gloriari voluero non ero insipiens. et Christus Joan. 17. petiit clarifica me Pater, cui Pater respondit, et clarificavi et clarificabo iterum quia velle id quod per se sequitur ex actu bono dignum est ejus præmium est bonum, sed laus, honor quies animi, et gloria apud Deum et Angelos per se sequitur ex actu bono tamquam ejus præmium: ergo etc.

R. D. A. est bonum negative et in actu pro C. positive et in actu N. A. vel sed D. si alii fines aut circumstantiæ positive laudabiles concedant, velut contigit in Christo et divo Paulo C. seq. N. ad alterum prob. D. Mi. velle talia ad ulteriores progressus et positivas utilitates C. pure propter ipsum commodum et delectationem N. M. quod sit positive honestum. insuper advertunt Autores, hic facile posse se insinuare gulam, pigritiam et vanam gloriam et Aquila fortis est N. C. Cetera, si hoc toto quod dicto adhuc nil sequitur contra nos, quia reliqua commoda et utilitates ac delectationes atque fuga laborum et difficultatis comitantur se se de actibus bonis positive talibus, nec ex illis sequuntur, sicut illa in objectionibus allata.

Prob. 9no actus qui est amor honesti et prosequitur tamquam finem amore honesti, est bonus: sed electio quæ exercite recedit ab inhonestate velut contingit in actu indifferenti est amor honesti, et amore honesti prosequitur progressio: ergo. m. prob. amor qui est recessus ab inhonesto, est amor alicujus boni honesti: ergo electio quæ recedit ab inhonestate est amor honesti et hunc amorem prosequitur. ant. prob. bonum indifferens est per se contrarium recedendi ab inhonesto: ergo electio exercite recedens ab inhonesto, est amor boni honesti, et eundem prosequitur.

R. C. S. n. m. ad prob. N. 4. 5. D. S. est rectus positivus etiam, sed positive opposita inhonestati per electionem obtinendi positive laudabilis [illegible] rectus, sed [illegible] electio obtinendi [illegible] N. ad ult. prob. N. 4. hoc ipso quod velit agere [illegible] positive [illegible] inhonestatis positive et [illegible] ab eo, aliquid aliud, [illegible] quia cognoscit [illegible] inhonestum. et hoc de actibus hum.

Caput. 5.tum

De Gratia.

Jam alterum restat attingere medium, gratia puto divina, cuius virtute actus hum. elevatur ad meritum beatitudinis aeternae. Sed summe necessaria, at non minus obscura, utpote in abysso divinitatis ipsius abscondita, humanae menti penitus incomprehensibilis et inaccessa via illius; atque investigare illam prohibet quia fidei est fundamentum. Sed iuxta Apostoli monitum Rom. 12. sapere usque ad sobrietatem, porro si non sapias, quomodo amabis, si ignores? et si non ad sobrietatem quomodo tibi proderit et non potius onerabit, si non capis? optimus ergo cognoscendi quaerendi modus erit, si et nec nimis indulgere nec timidum esse; hoc praesupponentes statuimus. omnis gratia [illegible] primordium et [illegible] debitorum divinorum postea [illegible], ut perfecta ad unguem hominis sive indigentia sive Dei necessarii auxilio pro viribus valeat declarari. antequam vero totum ipsum in suas dividamus partes, illius brevis [illegible] exponemus. [illegible] sit

Articulus praeambulus
de quidditate gratiae.

Gratia vox ipsa varias habet significationes. [illegible] venustatem [illegible] sermonis ut ps. 44. speciosus forma prae filiis hominum; diffusa est gratia in labiis tuis. item prov. ult. fallax gratia et vana est pulchritudo. et Luc. 4. de Christo dicitur: omnes testimonium illi dabant et mirabantur in verbis gratiae, hoc est mirabantur suavitatem ac vim verborum eius. 2. significat amorem, favorem seu benevolentiam, qua quis alteri gratus et acceptus est. ita Gen. 39. Joseph invenit gratiam coram domino suo. de qua gratia ait quidam: gratia gratiam parit.

3. suppl. gratiam, et praeordinatione per auxiliis beneficiis, sic ait Apl. 1. Cor. 15. Sed ego cum gratia plus his omnibus laboravi; quod blasphemor pro eo quod gratias ago. 4.to et ad propositum nostrum suppl. donum quod nunquam suppl. beneficium gratis confertur: iuxta illud Rom. 11. iam non ex operibus, alioquin gratia iam non est gratia. et sic generali acceptione.

Gratia alia est naturalis alia supernaturalis: gratia naturalis est donum divinum naturale creaturae intellectuali gratuito datum. qualis est ipsa natura creata, et id omne quod non excedit naturae facultatem. v.g. corpus et anima cum suis potentiis, et operationibus habitibusque inditis et acquisitis; et in hac stricta acceptione gratia loquitur Synodus 6.ta act. 11. dicens: Angeli et anima Dei gratia sunt immortales. vel natura sit sua gratis a Deo producta.

iuxta S. Hieron. Ep. 139. gratia Dei est quod homo creatus est. et S. Aug. Ep. 95. nec in proclamanda natura dicitur gratia Dei, qua creati sumus, ut non nihil essemus. atque hoc eodem in genere sensu accipiebat ~~gratiam~~ gratiam Pelagius, qui eo illam agnoscebat sed pro libero arbitrio a Deo dato homini gratuito ut constat ex Aug. c. Ep. 95. ~~grata~~

Gratia supernaturalis est donum divinum supernaturale creaturae intellectuali gratuito datum ad salutem aeternam ordinatum. dicitur supernaturalis hoc gratia quia gratia praedicta excedit omnem naturae creatae facultatem, et est donum supernaturale. Porro inde tamen gratia dicitur esse naturalis, quia Angelis et primo homini cum natura data fuit, quia eidem naturae intellectuali creatae valde conveniens est, illiusque perfectiva. additur ad salutem ordinatum, ideo scilicet quia ad hoc ut iuvet creaturam intellectualem ad consecutionem salutis, cuiusque sui supernaturalis.

Hinc gratia supernaturalis est duplex externa et interna.

Gratia supernaturalis externa est donum divinum externum creaturae intellectuali gratuito datum ad salutem aeternam ordinatum, dicitur externum id est extra creaturam constitutum; huiusmodi est incarnatio Verbi, praedicatio Evangelii, praedicatio, sacramentorum institutio.

Gratia supernaturalis interna est donum divinum internum creaturae intellectuali gratuito datum ad salutem aeternam ordinatum. dicitur interna id est ipsi creaturae inhaerens vel per modum qualitatis permanentis

et tamen quid habituale, uti fides, spes, charitas et aliae virtutes
infusae, dona spiritus sancti: gratia gratum faciens. et quaedam
gratia gratis data. vel per modum qualitatis transeuntis et tamen
quid actuale, uti auxilia supernaturalia, quibus Deus praevenit et
iuvat creaturam intellectualem ad finis sui supernaturalis consecutionem.
dicitur 2. gratuito datum, id est mere liberaliter ei, cui confertur, quia
[illegible] non est meritum nec demeritum, cui illud non est dignus, nec indignus,
quo modo data est gratia primis hominibus et Angelis in sui creatione.
vel cui est positive indignus, [illegible] donum est demeritum, quo-
modo hominibus lapsis data est gratia per merita Christi. dicitur 3. ad salutem
id est vel propriam vel proximi; unde
Gratia supernaturalis intra dividi potest in gratiam gratis datam tantum et
in gratiam gratis datam gratum facientem; nam gratia gratum faciens
est etiam gratis data, et non ex debito rigoroso orto ex meritis tamen
nostris, nam ut ait Apostolus Rom. 4. ei qui operatur, merces non im-
putatur secundum gratiam, sed secundum meritum etc. 11. si gratia, iam non ex
operibus, alioquin gratia iam non est gratia.
Gratia gratis data est supernaturale donum divinum homini gratuito do-
natum ad proximi salutem directe ordinatum. dicitur ad proximi salutem,
nam ut habetur 1. Cor. 12. unicuique datur manifestatio spiritus ad
utilitatem proximi. et 1. Pet. 4. unusquisque sicut accepit
gratiam in alterutrum illam administrantes.
Has gratias gratis datas dividit Apostolus 1. Cor. 12. in sermonem sapi-
entiae, fidem, gratiam sanitatum, operationem virtutum, prophetiam, discre-
tionem spirituum, genera linguarum, interpretationem sermonum, mi-
nistrationem, opitulationes et gubernationes.
Sermo sapientiae est divinitus data facultas explicandi altiora fidei mys-
teria, eorumque ordinem modum ac rationem per causas supre-
mas apto sermone ad persuadendum.
Sermo scientiae est divinitus data facultas explicandi res fidei et morum
apto sermone ad captum audientium per explanationes [illegible].

Ari sermo sic ab Aplo Heb. 5. gravis perfectorum lacti; sermo a spiritu ~~sed~~ adultorum solido cibo. Facti, inquit, estis quibus lacte opus sit, non solido cibo, perfectorum autem est solidus cibus.
Fides est donum gratis datum excellens illa species fidei certa que fiducia impetrandi miracula omnia que a Deo petita. Dicitur fiducia, vi veritatis et promissionis divinae, de qua Apostolus 1. Cor. 13. si habuero omnem fidem, ita ut montes transferam.
Gratia sanitatum est donum gratis datum facultas curandi morbos absque medicina fidei excellentia magna.
Operatio virtutum est donum gratis data potestas patrandi miracula maiora a potentia naturali remotiora, quam morborum sanitate dicta.
Prophetia est divinum donum praedicandi futura, cognoscendi occulta, et explicandi S. Scripturam.
Discretio spirituum est divinum donum penetrandi interiora cordis alieni eorumque originem, quo scilicet illa procedant ab instinctu divino, daemonis aut naturae.
Genera linguarum est divinum donum loquendi diversis linguis.
Interpretatio sermonum est divinum donum facile exponendi ea, quae ab aliis prolata sunt lingua peregrina, aut vernacula obscura.
Ministerium sive ministratio est divinum donum rite ministrandi sacramenta munera que Ecclesiastica, quin et corporalia fidelibus necessaria pro ratione episcopatus, presbyteratus, diaconatus, aliorumque graduum Ecclesiasticorum.
Opitulatio est divinum donum iuvandi hilariter aegros, pauperes, peregrinos et hospites.
Gubernatio est divinum donum bene regendi fideles ex officio suo.
Atque de hisce gratiae divisionibus satis sit dictum, cum de iis nulla sit difficultas eos inter haereticos et nos, idem de gratia gratum faciente, sit

Quaestio I.

Quid sit gratia sanctificans?

Absque omni quidem litigio et scrupulo apud Theologos circumfertur ista gratiae sanctificantis definitio, quod sit donum divinum supernaturale intrinsecum

creao intellectui gratuito datum ad reddendum illam sancta
Deo grata; verum ut verum fatear mihi quaestio non
solvitur [illegible] quod est gratia sanctificans producat,
Hebr. 3. sed illa quid sit et in quo consistat; hinc cum nomine gratiae scriptura
Eph. 2. et SS. Patres non [illegible] per gratiam productum, sed aliquod bonum
Ezech. 36. [illegible] quod creaturis rationalibus a Deo gratis conceditur, [illegible] gratia operante, quo
S. Fulg. l. 1 ad [illegible] idem bonum directe et per se in nobis operatur; ac plerumque
Monimum. absolute gratia refertur ad unum praestantius bonum, ad quod cetera tendunt,
[illegible] iustitia, virtus, salus et [illegible] Dei amor seu fidem
per charitatem operantem, quae aliorum finis est,
Hyp. 1. [illegible] nonnulla bona aliis [illegible] eminenter [illegible] contineri
quo non [illegible] neque [illegible] in ceteris [illegible] sunt [illegible] inferiora
[illegible] peculiaria respectu superiorum et generaliorum, ut virtutum omnium
affectus qui charitate quae per fidem operatur continentur itaque superio-
ribus bonis datis cetera et data esse merito dicuntur, superiora a bona
[illegible] inferioribus continentur, nec his [illegible] illa data eo dici possunt.
Hyp. 2. multa bona eo minora esse [illegible] ad alia gratiae [illegible] additiones
et informata [illegible] sive necessaria sive utilia, ut [illegible] legis ad eius
observationem, praedicatione ad fidem, fidem ad orationem et dilectionem, quibus ali-
quod [illegible] tribuitur sed [illegible] quo [illegible] fideles a se in [illegible] geniti
dicit, cum eis Evangelium praedicasset. verum etsi bona illa in-
feriora sive extra sive intra sive naturalia sive spiritualia et super-
naturalia gratia dicantur esse ad ista alia bona [illegible] continenda,
non [illegible] gratia [illegible] donum [illegible] itaque praedicatio, fides, oratio
singulique bonorum horum gradus cum totidem bona dicta sint, totidem
et dona gratiae [illegible] dicta esse liquet [illegible] gratiis Dei [illegible] operationibus ea
bona tribui cum seorsim dantur. quapropter [illegible] praedicationis gratia
gratia fidei dicetur, aut gratia fidei gratia dilectionis, aut gratia exiguae
dilectionis, gratia magnae dilectionis, ac praedicationis nomine fidem designaret, aut
fidei nomine charitatem aut exiguae dilectionis magna et consummata
dilectionis [illegible] quare

Prop. 3. cum in Scriptura et Patribus occurrat ejusmodi vocabula
gratia vel donum humilitatis, gratia conversionis, gratia dilectionis & non sit aliquid nisi
vel operatio Dei, qua dilectionem operatur, efficitque in nobis, vel ipsa dilectio
quae nobis inest, quatenus a Deo data atque effecta est; atque ita in fide
caeterisque virtutibus singulis earumque gradibus et motionibus, uno verbo in
singulis bonis ita res se habet, ut sit gratia ejus vel donum a Deo datum, cum
Deo ea ipsa operante, aut ea Deo operante adsit. itaque

Prop. 4. ut alteris quae fuerit de gratia ~~[illegible]~~ prioribus variis cavillis
excludantur, cautio vel consideratio adhibenda est adversus Pelagianos
praecipue utilis ac necessaria, ut animadvertatur scilicet quod sit illa gratia,
quae facit bonum singulis ipsa sit eadem gratia pro bono dato accipitur, vel per
eam adsit deinde an praedicatio an cognitio an vires illis ipsis aliquin
cum de gratia agitur, porro omnes vago incerto implicato innumerisque
cavillis obnoxia sunt. Sic Patres Pelagianorum artes eluserunt, eos
cogendo ut definirent de qua gratia loquerentur, id est, quod ad bonum a Deo
accipiendum esse dicerent, ut haberes, vel quid esset efficeretur bonum
aliquod adesset velle: an hoc an alia ad illud necessaria ab ipso sint dis-
tincta, et quibus constituerentur singulis vel cognitione perfectum bonae dilectionis.
qui est tota gratia ad aliquod bonum opus, puta ad Deum amandum necessaria
in minoris boni gradu infusione et operatione collocat; eaque data bonum
illud amplius haberi posse putat nempe istum amorem dilectionemque Dei,
accepta tamen a Deo ejus velleitate, ut magnum illud bonum Deo non ipsum
dante haberi posse censent, quo ipsa manet Pelagianorum impietas est. hoc
quippe in Scriptura et SS. Patribus evidens est, quod omnia et singula bona et
dona et gratia sint vel per gratiam habeantur. itemque non solum initia et media
gratias esse, sed totum opus bonum, et quae ad illud desunt, a Deo
speranda et petenda esse definiunt, ut perdemus quod videbimus
ulterius ad ipsa definitione progrediendum

Prop. 4. quod Ecclesia Catholica nos doceat, corruptione in homine genere
ex peccato originali proveniente in duobus praecipuis consistere,
primus est, quod homo privatus sit bene operandi primo peccato non fuerat

cadebat in cognitione Dei ejusque legis, tum amore eidem cogni-
tioni conformi, tum jure recipiendi inspirationem illorum spiritualium bonorum,
quae Deus primo homini contulit, ejusque posteritati destinaverat. 2dus effectus
consistit in rebellione carnis contra rationem, et in eo quod ipsa innata sen-
tias inclinatione ad peccata, quae adeo ad delinquendum incitat, ut nemo
fere unquam in gravibus tentationibus ei resistat sine ea gratia, quae fide
impetratur, qua vere et absolute accipiunt adeo integre evitari omnia
prorsus peccata, quin in aliqua peccata venialia cadat, nec bonum ipsum
sine defectu aliqua exerceat.
Ex 1o itaque effectu provenit indigentia recipiendi per Jesum Christum in-
staurationem cognitionis et amoris Dei, quae in Adam perdidimus. Ex 2do
oritur indigentia extraordinarii auxilii seu efficientis gratiae, qua
ex favorabilibus circumstantiis oritur, quae eo magis necessaria est quo ipsa
gratia debilior ac tenuior.
Itaque Ecclesia constanter docet gratiam internam veram, quam Christus nobis meruit, ut
bona quae in Adamo perdidimus recuperemus, et quam eadem Ecclesia contra
Pelagianos definivit, necessariam esse ad omnia opera bona, consistere in inspiratione
earundem virtutum, quas Adam peccando amiserat, fidei, spei et amo-
ris Dei, quibus divina lex observatur, aut in jure recipiendi eandem inspi-
rationem cum aliquis gratiosus existit. Item docet remissionem peccatorum et gratiam sancti-
ficantem, quam in baptismo recipimus, tribuere nobis jus ad hanc gratiam, Deo nos
reconcilians et nobis obtinens Christi spiritum, qui eas virtutes nobis
inspirat.
Ad hanc Ecclesiae Catholicae doctrinam referuntur sequentes gratiae descriptiones
quas Patres ex scriptura desumpserunt, nec non testimonia quae ad eam
comprobandam contra Pelagianos utuntur, videlicet primo esse reparationem ima-
ginis Dei, quam ipse in primo homine sculpserat. 2. esse gratiam novi testamenti, quae
in eo consistit, quemadmodum ex textu Apostolus probat, ut scribatur
lex in cordibus nostris et spiritui nostro imprimatur. 3tio esse donum fidei,
quae per dilectionem operatur. 4to esse delectationem, quae suavitatem Dei in nobis ex-
citat et superiores nos faciat desideriis carnis. 5. esse spiritum Dei
qui clamare nos facit: Abba Pater, inspirando affectum gemendi
et orandi. 6. esse principium gratiae quod Christus influit in sua
ut caput Ecclesiae, et in ipsos ut viventia capitis illius

membra. 7. est spiritus scientiae et intellectus et pietatis et consilii et for=
titudinis et timoris Dei, quem Christus accepit in tota sua plenitudine
et nos accipimus iuxta portionem uniuscuiusque quam habemus ad ipsum. 8. est
donum coelestis Dei scientiae, de qua S. Jacobus loquitur c. 1. continetque
os [illegible], et omnia vitia delebat. 9. est fides donum virtutis [illegible] salu=
tarium quae Deus nobis porrigit, et omnia donorum nostrorum vestigia
formamus. 10. est amor Dei et proximi, qui est plenitudo legis, qui
in tota aeternitate perdurat, cum caetera in fine vitae cessant. 11. est illu=
minatio et inspiratio spiritus S. dantis suavitatem, sive dilectio
~~[illegible]~~ et delectatio quaedam virtutis qua agere delectat quod agimus.
ita Aug. l. 2 de pec. mer. c. 19. Conc. Araus. 2 c. 7. Trid. sess. 6 c. 5
12. est adiutorium quo operis cognita mandatorum, ut sciamus quid
appetere quid vitare debeamus, et quo possimus, ut quod faciendum cogno=
verimus, et diligamus atque valeamus. ita Aug. l. 4 contra duas ep. Pelag.
ad Bonif. c. 5. Concil. Carth. a. 418. et Milevit. can. 4. ex quibus [illegible]
[illegible] definitionibus

Dubium 9. in infusione gratiae sanctificantis deus [illegible] [illegible]
[illegible] personis [illegible] in hoc iusto, et operatio [illegible] huius
personae, seu sanctificatio hominis iusti, [illegible] [illegible] tertiis [illegible]
probat, [illegible] de gratia loquitur ut Joan. 14. ego rogabo Patrem et
alium paracletum dabit vobis. Rom. 5. charitas Dei diffusa est in
cordibus nostris per spiritum S. qui datus est nobis. et 1. Cor. 6. membra
vestra templum sunt spiritus S. qui in nobis est, quem habetis a Deo. item
Joan. 14. ad eum veniemus et mansionem apud eum faciemus. et alibi.
unde D. Aug. l. 12 de Trin. ait: nobis non solum dari dona increata, sed
et ipsam personam spiritus S. qui donum Dei dicitur per excellentiam. et serm. 61.
de verbis Dni ait: gratia Dei donum Dei est, donum autem ipse spiritus S.
est, et ideo gratia dicitur; [illegible] S. Thom. l. 7. Etym. c. 3. ubi loquitur
de spiritu S. ait: ipse est gratia quia gratia non meritis nostris sed [illegible] dona
gratis datur et inde gratia nuncupatur. [illegible] est inter theologos quo=
modo personae divinae sint in iustis?
Plures dicunt [illegible] [illegible] [illegible] cognitum in cognoscente et amatum

inamante: at personae divinae ex vi missionis dicuntur venire ad hoc iustum iuxta illud Joan. 14. ad eum veniemus; ergo ab aeterna co-
gnita et amata, tum praecise non sit incognita et amante sed desi-
abilis. Deinde ex obiecto Deus est in creaturis rationalibus per cognitionem et
amorem naturalem, ergo ut divinae personae dicantur ex vi missionis esse in
nobis, debet ratio esse alia distincta a donis gratiae et charitatis, non sufficit si
sint in iustis tamquam obiectum cognitum et amatum tantum.
Suarez l. 12. de Trin. c. 5. n. 13. et alii volunt per missionem tantum
invisibilem non solum nobis conferri dona creata sed etiam dari ipsas personas
divinas ut distinctas ab ipsis donis creatis, adeo ut ex vi donorum gratiae
fiant divinae personae nobis realiter praesentes praesentia speciali distincta
a reali illa praesentia, qua Deus omnibus rebus praesens per essentiam, prae-
sentia [illegible] et hoc ideo quia divinae fiunt etiam unio hyposta-
tica [illegible] Verbi cum Verbo incarnato, ita ut per gratiam quae
ita illis dat necessario accidentaliter in gratiae praesentia divina,
ibi etiam est Deus. Verum hanc sententiam sustineri potest, primo quia ad
hoc ut Deus sit et dicatur causa efficiens non est necessaria alia, sive actus
[illegible] requiritur alia praesentia quam illa qua rebus omnibus praesens est, et
illas efficit, creat et conservat. 2° gratia neque dans [illegible]
morale, neque respectu Dei, quia Deus nullis [illegible] sed neque
est respectu creaturae, quia licet illi accidentaliter adveniat, est tamen illis
sola sanctificans, et adest ipsa essentia divina realiter ut videbimus. Denique
gratia sanctificante esse accidens [illegible], nullo [illegible] aut [illegible]
[illegible] probari potest.
Alii ergo docent, specialem hunc modum, quo persona divina ratione gratiae
sanctificantis incipit de novo esse in creatura, in eo consistere, quod Deus
per gratiam sanctificantem existat in anima veluti in sponsa et filia adop-
tiva, sicut amicus dicitur esse in amico, eo quod [illegible] in personis amet, et eo
quo pater dicitur esse in suo filio, quem tenerrime diligit, adeo ut semper
cogitet de ipso, ac de eius promotione ad meliorem statum et fortunam.
Sed neque haec sententia probari videtur, quia de fide est gratiam esse [illegible],
et consequenter gratia realiter distinguitur ab ipsa essentia divina, [illegible] tali modo consi-
[illegible] requiritur talis missio, eum sic [illegible] tantum [illegible],

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch
Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

et suadendo aut dirigendo ad instar patris aut amici; De q. agere[?] ad intra in ipsa a.a., hinc

Dubitatur[?] dicendum, specialem hunc modum quo persona divina ratione gratiae sanctificantis incipit de novo esse in creatura, consistere in hoc; quod Deus reali præsentia inhabitans in anima velut in sponsa et filio adoptivo, eam specialiter amanter, et peculiari ratione amoris gubernans et dirigens; etenim sic ita dicimus; videlicet Deum, quomodo Deus sit in justis modo ab illo alijs, qui sunt in alijs rebus: quia tametsi gubernet res omnes, ubique sit, peculiari tamen amore sponsam suam diligit, regit et gubernat. Et hoc sic explicari possunt verba scripturae dicentis: Deus est in charitate, et manens in charitate, in Deo manere, et Deus in eo. item; adhærens Domino unus spiritus est cum Deo. 1. Cor. 6. his itaque propositis

Dico gratia est virtus motus que dona ab impressa, qua ea quo facienda sunt nosset, et bona cognita sancto amore faciat, v. facere sit. ita Conc. Afric. univers. Carthagine habitum a.º 416. in can. 3. definiens quoniam gratia sit contra adversus Pelagianos hoc habet. quisquis dixerit gratiam Dei, per Jesum Xtum Dominum nostrum propterea tantum nos adiuvare ad non peccandum, quia per ipsam nobis revelatur et aperitur intelligentia mandatorum, ut sciamus quid appetere et quid vitare debeamus, non autem per illam nobis præstari, ut quod faciendum cognoverimus, etiam facere diligamus atque valeamus, anathema sit.

Cum enim dicat Apostolus, sicut ratiocinatur S. Aug. de gratia et lib. arb. c. 19. de gratia Xti c. 26. c. i. operis imperf. c. 92. / 1. Cor. 8. scientia inflat charitas ædificat, valde impium est ut credamus ad eam quæ inflat nos habere gratiam Xti, et ad eam quæ ædificat non habere, cum sit utrumque donum Dei, et scire quod facere debeamus, et diligere ut faciamus; ut ædificante charitate scientia non possit inflare. Sicut autem de Deo scriptum est: qui docet hominem scientiam, ita scriptum est: charitas ex Deo est.

A reliquis quoque Patribus eodem modo vera gratia exponitur, ut videre est potissimum in responsione ad S. Innoc. I. S. Pont. ad Africanos Patres data videri desuper praeter Epistolas Aug.

Item constat ex Concilio Araus. 2. dum potestate et vim suavi diligendi conferre dicit, in charitate collocat, nam e can. 17. fortitudinem gentilium mundana cupiditas, fortitudinem autem Xtianorum Dei charitas facit, quæ diffusa est in cordibus nostris non per voluntatis arbitrium, quod est in nobis, sed per Spiritum S. qui datus est nobis. et c. loco[?] in can. 25. hoc etiam salubriter profitemur et credimus

qd ille s. Deus nobis nullis praecedentibus meritis bonis et fidem et
amorem sui per Spiritum Sanctum inspirat et Baptismi Sacramento fideles requiri-
mus et post baptismum fidem cum ejus adjutorio ea quae sibi sunt placita im-
plere possimus.
Concilium quoque Trid. ea gratiae notione [struck] contra Protestantes ad refellendam
impiam assertionem Novatorum De impossibilitate adimplendi praecepta divina
quae adversos. en verba S. Concilii Sess. 6. c. 11. Deus impossibilia non jubet,
sed jubendo monet et facere quod possis, et petere quod non possis, et adjuvat ut
possis; cujus mandata gravia non sunt, cujus jugum suave et onus leve; qui
enim sunt filii Dei, Christum diligunt; qui autem diligunt eum, ut ipsemet testatur, servant
sermones ejus. ecce quod potestatem, quam isti acceperunt servandi man-
data, reducit Concilium ad amorem Dei, qui reperitur in filiis ejus, et ipsi
in ipsis.
Cum quid Patres et Patriarchae in scripturis sacris a Deo petierunt, nisi illumi-
nationem mandatorum amorem, et Dei dilectionem?
Denique si juxta Apostolum Rom. 6. et Conc. Trid. Sess. 6. perinde mors ac gratia
a Deo vita aeterna, certe haec aliud esse non potest nisi cognitio Dei, illiusque amor,
quia ut ab initio hujus tractatus probavimus, in his vita aeterna consistit.
Ad clariorem notitiam datae definitionis explicabimus singula. itaque
Dr. i. vitalis motio per divina idoneis et efficacia Dei moventis, quia illustra-
tio et inclinatio voluntatis in bonum salutare ducens pro finali actione illu-
minante et inspirante pro naturali vel libera sive liberi arbitrii [illegible]
[illegible].

Quaestio 2.

Per quid gratia differat a promotione physica?

Probatur ex inferius dicendis promotionem physicam nihil aliud esse, quam prae-
cellens quidam influxus Dei, quo causae omnes tam ad unam potius quam alteram
sint natae, vel ad utramque sunt liberae ad rem illam perficiendum
propellunt.
Dico primo si gratia sumatur late, praeveniens bono Dei, quae promotione physica non
distinguitur, quia sive moventes sive vivens gratia Dei est illiusque donum
et inferius pluribus ostendetur. attamen
Dico 2. si gratia stricte sumitur, quatenus per ea homo sanctificatur, licet
eadem utraque [illegible] vita actio quoad esse physicum, distinguuntur, quia
hoc: quod promotio physica ut dans actum praecise, sit quid de se bruta et

maximis; grã v. sit donis actualib. seu virtuosis v. sit donis virt.
et vitis, effectivè ad Deum rãone utriusq. ex ~~[illegible]~~ obstantib. compat., et
compatil. magis ex dicendis.

Ar. 2. ab impossibili; hoc est dona notio ad inducendam animi facta
ptè consistit in signanti probantiore, qua nec per rare ad arbitrio posset,
quin iudicij atq. et effect. utpote in hanc certa ptè sancitur. ~~[illegible]~~ velut
virtutis et obfirma; unde est.

Quaestio 3.tia

An grã Dei ponat aliquid in aa.e

Ex dictis habemus grã dona ptm inimicitiae cognois et dilectionis
Dei constituere opere.

Resp. dilectio Dei ad creaa est duplex, una cois, ptm quod diligit
omnia quae sunt, ut dr Sap. 11. et per hanc esse natale ribus creatis largitur.
alia est specialis, ptm quam trahit creaa ratle supra condicionem naturae
ad participationem divini boni, et ptm hanc dilectionem dr aliquis diligere
simplt., quia ptm hanc Deus creaae vult simplt. bonum aeternum, quod est ipse. hinc
divinum id diligere sit velle alteri bonum, Dei quis vltas sit causa creaa et bonitatis,
grã seu dilectio Dei ponit aliquid, nempe id quod ei vult, in aa eius
quem diligit efficiere. ita S. Thom. 1. 2. q. 110. a. 1. in c.

Prob. ptm eõd modum loquendi triplicis grãa accipi consuevit uno modo
pro dilectione alicuius, sicut dr hic habet eius gratiam. 2do pro aliquo
dono gratis dato: sicut dr hanc facio tibi grãm. et 3tio pro recom-
pensatione beneficii: sicut dr: grãs tibi ago pro beneficiis: atqui omni
modo ponit aliquid in aa: nam pmo modo quia omne bonum creatum provenit
ex bonitate divina ideo ex dilectione Dei, qua vult creaa bonum sequitur
aliquid bonum in creaa, quod est, opposito Dei, et grãa predestinationis. 2do
modo ponit esse bonum gratis datum et 3tio: huius doni gratis cognoscendo.

Confirm. lux ponit aliquid in illuminato: sed grãa est quaedam lux
aa, unde dicit S. Aug. l. de nat. et grat. c. 21. praevaricatorem legis
divinae lux deserit veritatis, qua desertus utique fit caecus: ergo grãa ponit
aliquid in aa.

Objicies. per hoc quod hõo dr habere grãm hõis, nil ponit in aa, sed solum
sed aequiparatio quaedam illius: ergo a pari.

Rx. dr. ant. quia et in hoc amato illustr. aliquid est quod alteri sit gratum,

neq. om. Cons. disp. ē quia illud qd ē hni gratus in alic. hoc po=
supponit eig dilectioni, qd a Deo ē gratus in hoc cū Dei volū. sit
caa oīs boni, id primus caa ser. dat hoc gona.
Inst. i. Sicut aa vivificat corp. ita Deg vivificat aāam iuxta illud
Deut. 30. ipse ē vita tua. Sed aa vivificat corp. immediate, quin
ponat aliqd medium: gō et Deg.
R. n. M. nā Deg ē vita aa per modum caa efficientis, aa corp vero
corporis per modum caa formalis, quod diversus, inter qua a. et maa nec a=
dit aliqd medium, quia fōa per se ipsa informat maa, alagens inform[illegible]
effectus n. per suā substā sed per qd producat in maa.
Inst. 2. grāa Dei ē remissio peccatorum: sed remissio peccatorum nil ponit in aa,
sed in Deo nil imputante. Psm. Psalm. 31. beatus vir cui non imputavit Dus
peccatum: gō neq. grāa aliquod
R. et. S. Aug. l. 2. retract. c. 25. ubi dixi grāa ēē in remissione peccatorum
pace vel in reconciliaō Dei n. sic accipiendum ē, ac si pax et recon=
ciliaō n. pertineant ad grāa generalē, sed qd specialis grāa in hac re=
missione significet peccatorum; n. gō sola peccatorum remissio ad grāa pertinet
ut ex insinuat Trid. sess. 6. de justif. sed et multa alia Dei dona.
Deinde neq. remissio peccatorum fit sine aliquo effectu Divinis in nobis cāato per
hanc exsistit candor et nitor aa. Ex his
Colliges, po quod id qd ponitur in aa ēē ipsum Deum moventem et inhabitantem
Spūm maris; motus ab aa productus ex dilectio Dei aut cogni, quia tam=
fiunt, qd ab eo producta charitas grāa dī: hinc grāa n. creas ex
nihilo, et ad summus iuxta S. Thom. i. 2. q. 110. a. 2. ad 3. Jam hoc
grāa dr creari ex eo quod hoc stm ipsa creant, idē, in novo ēē
constituuntur ex nihilo, idē n. ex meritis; adeoque n. debet dici creari,
sed fit, vel potius conformis infundi. An, poter hunc modus infundas
ea adhuc quāsquodam seu accidens supernatē fmg suavitr
et prompte ab ipso movetur ad bonum aeternumq. adeoque dē, atque adeo tali
motus do gratl. effi gratis et facilis de iudicis vig, ad agendi de
grāa Xpti, quod pm quaestio hoc spectat.

Colliges 2. qd sicut hn vari aliquid prêter virtes acquisitas, ita supernale gra hn sive donu aliquid prêter virtes infusas, qbs hos prom̃ptus ad ambulandum, sicut qd gtuit dono gra hni; na virtes dispo quodam conferunt, et qstr proseqnit nea, præexistente sbt gra a qua virtes derivatz, et ad qua ordinat.

Colliges 3. gra dic poa ao, sed certio ipsa ao ee sbnd gra quia ois perfctio poa ao hbet eam virtuosa grea q n ē virtus, sed alig sivo virtute prig, ut mox dictu.

Dr 3tio qua ea quæ facienda st nosit et bona cognita sancto amore facit ū facere st. hoc sidem gra mungē, ut sperat qd per pectu ordinis aut ante pectu qd hoc beatu redebat ghvet, cogno sbt et dilectio dei, qd diutiss facit ū facere st.

Colliges. quod illud ee gra efficace una quo arbitriu liberu generati ad omnemlibet movet ex efficaci ~~[illegible]~~ in bona, sttei et ineffica cidqua hoo n operas, operari tn potest, idameth bona motio desit ipso peccanti; quia is nihilominus in potere hbet, qntu infusi. hnis efficax, ex ptie Dei requisit, ut n peccet; sicut in justibus plurib hoebius. ne adre — q infallibiliter.

Systema Gra.

1o Deus sua sua bonitate, ab æterno possibilis communicabili statuit attributorum suorum manifestatio. 2. quod in fine ut ab initio huius 2. probavimus ex aliis possibilibus creavit hunc mundum, in quo creaa ratle ceu præstantiore portione extulit. 3. qua ad beatitudine æterna, et sui fruitione prædestinavit, si perseveraverit in iustitia, qra ei varia dona et gras una cu libero arbitrio gessit, ut si voluerit hunc illa promereri, si noluerit se perdere pre; adeoq 4. decrevit permittere pectu et gedere gra ad perseverandum in iustitia nicta illud Eccli. 15. Deus ab initio constituit hoe, et reliquit illu in manu consilii sui, adiecit mandata et præcepta sua. si volueris mandata conservare, et conservabunt te, et in perpetuu

fidem placita facere ... ante hoē vita et mors, bonū et
malū, q̄d placuerit ei, dabit' illi. et hi 5.to ab initio Deus hoē
creavit propter se, et voluit oēs posteros Adam beatitudinem aeternam
consequi, permanente illo in iustitia originali. 6. perdita autem illa per
peccato, et generis totius humani misertus Deus decrevit incarnationem filii sui,
ut per merita illius ad eandem gloriam iisdem mediis libero sc. et ar-
bitrio et gratia sc. iustificante pervenire valeant. 7.mo et quia Deus
omnia ab aeterno providit in signo posteriori ad decretum inten-
tionis, cui adhuc hoēs oēs salvos volebat, quosdam ex mero
beneplacito decreto executivo ab aeterno praedestinavit ad gloriam
eosque adeoque gratias efficaces et perseverantiam finalem abundantissime largi-
tus, quosdam vero in massa perditionis relictos ac impoenitentes
ex hac vita decedentes decreto executivo ab aeterno reprobavit,
quamvis et hos decreto intentivo in signo priori voluerit salvos
fieri.

Ex quibus habes multiplicem gratiam scilicet gratiam creationis, iustitiae origi-
nalis, iustificationis, praedestinationis, gratiam habitualem et finalem, item mul-
tiplicem hominis statum iuxta diversitatem gratiarum, de quibus modo per ordinem.

Sectio 1ma
De diversitate gratiae
Articulus 1mus
De gratia Creationis

Nec mentis nec laboris est de gratia creationis seu creatione pro-
cise tali pluribus agere, cum nulla hic sit residua difficultas supe-
randa, utpote inter oēs constans et certum. Creatio vero et
gratuitum donum Dei est; enim vero ait S. August. ep. 93 ad
Innoc. bapt. quadam non improbanda ratione gratia Dei qua

creati sumus, ut non nihil essemus, nec ita tamen aliquid ut cadaver quod non vivit, et arbor quae non sentit, aut pecus quod non intelligit, sed hoc qui et tamen et viveremus et sentiremus et intelligeremus, et de hoc tanto beneficio Creatoris non ingrati esse queamus. unde merito etiam ista gratia dici potest, quia non praecedentium aliquorum operum meritis, sed gratuita Dei bonitate donata est. Igitur posito nunc potissimum hic inquirendi, quidnam res vi huius gratiae fuerint creatae producere possit, tum non possit, seu quatenus ratione Dei specimen causae efficientis motibus [illegible] res ipsas etiam certa atque explorata. Deus utpote principium rerum omnium causa non solum naturae universalis, sed singulis motibus quorumque naturae quolibet operum, summo et supremo imperio praeest. Etenim si attendere velimus quid potentia Dei naturae quid [illegible] rerum servitus postulet, ea ita inter se convenire reperiemus, necesse est, ut vivere ipsa ac moveri ne illi quidem possint, quin illius potentia vivant et moveantur.

Porro quatenus ratione veteres omnia sibi subjugat universa, tanta de creando dein servando nulla in dubitate videtur positum, at nexus ille naturae causamque efficientium famulatus quo invicem inter se quaquam efficiunt, et pro suo quoque ingenio moventur, [illegible] sed quo nil [illegible] sensibilibus, sed Dei est potentia intime movente suos exercere motus divinae per difficile et perobscura sibi quaestio cadit.

Etenim ad supremum potentiae hunc dominatum rite explicandum satis videtur neque [illegible] Deus [illegible] praecesserit, ipsamque efficiendi vim impertiverit, qua deinde plene cumulateque perfecta ex se ipsis sine ullo [illegible] pro sua cuique natura ac indole causae similes effectus parturiant, quippe hic cum fuit [illegible] ingenio, quod iam diu in scholis obtinet et in rebus [illegible].

Neque est omnia vim cuncta moderante causae creatis se immiscere interpretandum est, quemadmodum interdum duo coefficientes causae coeunt, collectasque vires augent ad actum, in his e utriusque causa ex parte rei effecta attribuitur, quia utraque pro sua quaque facultate ad effectum producendum concurrit, nec contra in

re est nra, ubi totus quatus est, quoad causas motos pertinet creatas; et idem quatus totus ad principales causas utpote creatricem omnis sibi sufficientem; hinc causarum concurrentium una movet movente eam altera, sed non ipsa sed ea est universalis causa omnis quo alteri causae sufficit, nisi mota movet nihilque est universale quod non ultimo principio moveat primus motor.

Praeterea nec recte quis existimet necesse hunc causarum famulatum pro utrinque Rectori serviente adhibita instrumentorum quorumque, quasi sua perficiant artificia quibus declarari potest, nam nulla in restrictione operis elaborandi efficacia consistit, neque illa a brutis instrumentis distinguere, si eos motus partibus sufficit tolleret. Extra rem causa sua potest in, et esse munera gignendorum semina in se complecti, qui proinde propria causarum res et decorem per se ipsos referent.

Postremo etiam errare sentire videns qui aiunt, nam de se spiritum motuum ipsa prima ad motum recta perficiendum tum maxime illa illi; eo suo Dei nutu moveri probibet, atque omnis Dni velis imperio toto re perficit. etenim datur dicunt hujus mentis Authoris causas adaptandi Dna providentia, et generata sunt eandem ea Dna velle pro sua cujusque indole moveri ipsas: nihil erit reliquum quo magis serviant, et ad singulis causis naturam moveantur. verum forsan hoc licet satis clarum faciat quod Deus motibus imperet universis hujus Rectoris Leges nam omnis auspicat, tamen non satis explicat quanam ratione non solum de causarum motibus deliberet Deus sed providentia quoque ut sit motorum decet, vim adhibeat, quo revera moveat et impellat. non utique sapientissimi gubernatoris [crossed out] quia attributum ... est eam potentatui principiorum causarum alterum: atque utrumque sibi Dei optimi maximi dignitas postulat et causa: alterum postremus stabilire nunquam poterit, si semoto impetu quo causis ipsa ipse se moventibus Deus inspiret.

Hinc quod quadrantibus gradu est, motio Dei proximissima, cujus praemetas et facultas fit, ut causa quo quidem agere posset, ageret nunquam, nisi praestantiori quodam intrinseco atque ineluctabili motu ad agendum induceret; hac ipsidem motione semel admissa facilis plenaque

q gignendorum

q qua

q semitque

rōo sit effecti; modusque explicari dum quo causa ad motum praeparatos libero integroque sapientissime providentiae consilio moderatur, dum quo quidquid unaquaeque natura facultate divinitus accepta sit perficere, et quidem id ipsa Deo eo volente perficit. Deg

Porro ut hujusmodi motionis natura plane comprehendatur, triplex de ea quaestio instituenda est: primo quid et qualis sit? quo spectet? et unde procedat? sit ergo

Quaestio prima

Quid sit promotio physica?

Omissis variis definitionibus quae alias communiter in scholis inspiciuntur

Dico promotio divina nil aliud est quam praevalens quidam impetus divinus, quo causae omnes tam divina providentia praeparato sibi sint naturales, tam adultrique sint liberae eadem ipsa efficiendum propellantur. ita Thom.

Explicatur et dico 1. praevalens vocatur sit prior est, ipse quo nil est impossibiligat tali ratione qua causa efficientes alias priores sit, sed certo motu et actione longe alia nimirum tum dignitate ac praestantia tum vi Dei omnia movendi propria, tum eodem ordine priore, quo supremus omnium motor liberorum actorumque motum gubernari possit, adeo ut nostra hoc certo determinatione volumus quia Deus trine providit nos ita velle.

Dico 2. quidem impetus divinus seu motio Dei pro supremo Dei arbitratu infusa quidem ipsa per hos animos sed in animis nullo modo in suo influens neque ea detrahens sed faciens sic ut ex alterutris adquo ultro libera separata: hoc continet praevalis possibili. Trahit hinc nec re ipsa contingere; nec mente fingi potest, ut impertita hoc motio et effectus re ipsa consistens discrepans; ita quod ~~necesse~~ utrumque procedat; hinc infallibilis sequatur.

Dico 3. quod causa omnes ubi noster promotio divina non pertinere ad suo creaturae neque ulla ei tribuere virtutem quia et divina causa omnis non est instrumentum sed vera causa habens in se virtutem et vim effectivam

BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

producendi, igitur motio Dei spectat actum 2dum [illegible] adeo ut
sicut per creationem [illegible] perfecta sine promotione in ratione potentiae
ita cum primum illa [illegible] et necesse est liber re ipsa esse;
3° veluti [illegible] actionis libero effectu impellens comes.
Dr. 4. vel ad unam partem vel ad utramque contradictoriam hinc diligenter animad-
vertendum motionem divinam proprie [illegible] esse ut moveant
[illegible] ad liberorum motionum ingenium ac proprietates; sicut
alia motio igne ad calorem, alia glacie ad frigus, alio aliascaus
ad suos progignendos effectus movent ipso tamen id ipso postulanti quod
singulae ingenio suo causae postulant suo effectu ita similiter motio quae
animum ad deliberandum paratum reddit, proprio in dote integra
solutaque deliberationis [illegible] eamque adeo non offendit, ut verius
stabiliat ac confirmet.
Dr. 5. ad re ipsa efficiendum; nam si huius motionis et impulsus
motio [illegible], hoc facit et efficit potentiam fiet ut ex alterutris ad
quae voluntas libera est parata, hoc certo et proprie fiat.
Dr. 6. praecellunt ideo 3° a morali suadendo et alliciendo sed
phisice vero ancipite tangendo et certo inclinando nunquam
sensu deliberatura, unde haec motio physica praedeterminatione divina
promotio, ne auxilium deterrens [illegible]. atque haec ipsa
est Dei impetus promoventis natura [illegible]. [illegible] respondenda
[illegible] altera

Quaestio 2.

Quo spectet haec promotio?

Plane nodus ille insolubilis inter Theologos personis cognoscitur
quaestio haec rite si solvatur, caetera sponte cadent. ~~Primi~~
timari Enim vero nam illis quod [illegible] vires, potestatique necessarie
huius in [illegible] famulatus et illius in hanc [illegible] pro [illegible] im-
perius dominatus. hoc ut ad oculum pateat ponamus utram
nam animo et ex anima cum omnibus suis facultatibus et potentiis ad
agendum sine actu tamen. et quaeris [illegible] ut agat, indigeat

adjumentis. quam actiones motus non veniunt, et sit, hic duplex sit, localis quibus materia partis et immanens qui est spiritus statuendum prius quid sit motus corporis quidam; deinde an spiritus ea sit per se potens se movere et denique hic ex partibus quaestio quaestionis proposita dabitur solutio.

§ 1.

Quid sit motus materiae?

Ex his [illegible] et dictis in physica supponimus certum ~~modum~~ modum materiae corporeae motu locali; quolibet siquidem res per varia sui dispositione combinare et trahere [illegible] alterari experimur; nec [illegible] vertitur an eo dicto motu locali modum corporis dixerimus, ubi talis motus corpori entitatem quandam superaddat vel non? et

Dico quod non; quia ut materia de novo modificetur non est opus novum gradum alicuius entitatis addere, sed sufficit illam diversimode disponere. ut

Probatur hoc exemplo. Sumo plures calculos, ex iisdem facio super mensam modo quadrangulum, modo triangulum, modo hexangulum. jam calculi semper manent iidem, nec requiritur nisi varia positio eorundem, ut prodito prodeant figurae, ut patet. non credibile est, quod figura quadrata aut triangularis sit entitas quaedam distincta a calculis in quadr- aut triangulum positis; an in [illegible] dispiere licet, credere quod quando primum destruo quadrangulum, entitas quadranguli pereat, et quando primum facio triangulum nova entitas trianguli ex nihilo superveniat, et calculis in triangulum dispositis adhaereat? nec

Dicas Deum illam entitatem creare, non est hoc necesse, est figmentum et triangulum sine tali entitate quippe videmus quando primum calculos talis dispositionem. Deinde si quadratura est entitas quadrato adiecta, quare configuratio huius quadraturae non est entitas adiecta huic quadraturae; item configurationis talis eidem configurationi, et sic in infinitum? idem est de materia et materiae partibus quae hoc idem diversimode combinantur, disponuntur absque ulla alia re superaddita aliud videlicet corpus. declaratur et magis

Confirmatur hoc quibusdam similibus externis quo partes ad entitatem aliquam habere videntur, ut sunt similitudo, proportio, quo quidem entia realia sunt,

Sed illa ipsa, quoties in sp. nascerentur 20 etiam annos, quibus mei simile habui neminem. interea nascitur homo in India ejusdem ac ego physiognomiae: dices, per illam entitatulam quam vocas similitudinem mare trajecisse, meque in medio Europae quaesiisse, ut sanei meo adhaereat? aio illam remansisse in India: et contra hominem meum Indianum hoc solum esse gaudere, nec ideo queri possum, quod ille eodem meo sine me sit ditior factus? protendere siquidem jure nec ideo possum, quod similitudo utrinque sit aequalis in uno sicut et altero, tam ille mihi similis, quam ego ipsi, sum similis, ac ipse mihi. Ideo igitur mea hujus nova entitas et ego requiro; et si mille nascantur homines mihi similes, vel similitudo hisce mille novis entitatulis imaginariis gliscet sequela?

Dices. motui plus requiri quam inanem similitudinem [illegible]

Contra eum motus nil aliud sit quam successiva translatio corporis de uno loco in aliud sicut quies nil aliud est quam positio continua in eodem loco, palam est quod corpus ex eo praecise quod modo hic modo alibi ponatur nec magis nec minus recipiat, atqui in motu corporis actiones distinctas atque per motum et quietem sicut diversimode figuratum, quod eo modo seu corpus quomodocumque moveatur et disponatur, novo entitate nunquam recipere.

Aliud est cum actionibus et modis internis animae nostrae ipsa enim simplex est et nullas partes habet: ergo non potest actiones illius et modos facere diversos diversa dispositio cum tota sit ubique sit.

§. 2.dus

Quid ergo est motus animae?

Certum et quotidiana est approbatum experientia animam nostram diversas habere modalitates, nam cognitiones, affectiones, et amores nostri continuo ferme mutantur, et in uno eodemque instanti diversi veniunt atque abeunt.

Porro has modalitates non reales esse, nemo quisque persuadebit, neque cognitio delectatio ave est nihil est; porro eas aliquid esse est satis probat, quia sit intelligibile duplici autem modo videntur esse modalitates in aliqua re, uno quidem quia habens plures partes varie disponitur, altero modo quia ipsa res habet in se diversos gradus, prior ut figura rigidiusque corporis, ego de ipsa anima. hinc dico. modalitates diversae animae nostrae nil aliud sunt quam diversi gradus sui proprii esse, hoc est eo quia ad omni momento per continuam conservationem producit, eam tamen modo cum hoc modo cum alio gradu producit, quin eam illo gradu habet alias,

ee privet. Sed dum nova Deg adnuit modalitate nova ad adnuit gradum essendi.

Prob. 1. ad transitionis de cognitione parva ad majorem de dolore ad voluptatem de in[illegible]tia ad amorem [illegible] manet eadem, neque de nihilo transit ad nihilum, sed mutatio illa non minus realis ac intra : atqui si est realis et intra de ratione [illegible] est; quia cum una et simplex sit nullas habens partes et utriusque tota [illegible] est, quod si in illa fiat mutatio in [illegible] centra fiat : atqui si mutatio fit in [illegible], illa novum acquirit essendi gradum, nam non numquam realiter mutabitur nisi aut nova realitate in se [illegible], seu novum essendi gradum acquirat, vel aliquem quem habet deperdat, quod enim nil acquirit, nil perdit, semper manet idem, siquidem ratione experientia teste non est immutabilis, sed [illegible] mutationem realem, sola est tale mutationem ~~[illegible]~~ aut novum gradum essendi ad adjicere, aut antiquum demere.

Distincta [illegible] inter et [illegible] [illegible]. quia cum [illegible] habeat diversas partes mutationes reales cadunt in partes, [illegible] [illegible] semper intacta relicta, nam sive illa sit rotunda sive cubica semper manet eadem in ratione [illegible] : at non sic de [illegible], quae quia simplex est, mutatio in illa immediate cadat, necesse est. ut

Prob. 2. clarius e contrario. sume massam ceram 20 librarum, illam semper aliqua figura [illegible] videbimus, sive rotundam sive cubicam : at si rotunda [illegible] non [illegible] esse cubica, quia non potest simul esse et non esse rotunda, neque rotunda fit nisi perdat figuram cubicam : [illegible] [illegible] [illegible] acquirit novam modalitatem nisi priorem perdat, sic numquam plures aut pauciores modalitates habebit, etsi omni momento mutetur.

Aliter [illegible] resultat in [illegible] nostra; [illegible] figuram quam habet, perdat, [illegible] acquirat, priorem modalitatem perdat, novam ut recipiat. quo enim est illa modalitas sua nova superveniens [illegible] cogitatio nova destrueret? [illegible] cognitio [illegible] cognitio [illegible] quia nihil est, sed [illegible] quia ut [illegible] destruat, una cognitio priorem aliam destruat, sed potius et fortificat, imo [illegible] seu [illegible] per plures cognitiones magis illustratur et auctior fit. [illegible] cum in uno plures habeat cognitiones amores plures et voluptates quam in alio tempore, realitatibus augetur, et gradibus [illegible] essendi.

Prob. 3. ex absurdo, nam sequeretur, infimo hoc amore Dei privatum
esse eo quod deberet perfectionem quovis justo in corde per sufficientem t.
charitas sunt opposita. 2° justum minoris meriti et dilectionis esse ejusdem
perfectionis et dilectionis, eo quod tantum habens plures fervores gra-
tio beatus in coelo debeat perfectione quovis hujus miseriae incola, quia
hic liberetur ejusdem valoris et perfectionis, et consequenter beatus et
justus ac beatus ipse 3. infans posset elicere eundem actum dilectionis
ac quivis ferventius in amore.
Confirmatur et probatur nostra sententia ex Conc. Trid. sess. 6. c. 7. ubi dicit: Per
per voluntariam susceptionem gratiae interius renovari, unde ex injusto fit
justus. Item ex textibus S. Script. et SS. PP. quos in quaestione de inaequalitate gloriae
adducimus et brevitatis gratia hic omittimus. His ita statutis quaeritur

§. 3.

An materia de se sit capax motus?

Dico primo: prob. experientia docemur esse materiam de se esse indifferentem tam quoad mo-
tum quam ad quietem: posse ipsam non moveri. Consequenter prob. si materia se ipsa moveretur vel
se moveret per propriam suam naturam: ergo necessario se moveret; et consequenter non est indifferens
vel successive susceptiva utriusque sive motus sive quietis: atqui consequenter est ea
esse susceptivam utriusque: ergo si movetur ab alio movetur, quod velatis cunctis
motum communicat, qui est solus author universi.
Sic olim ratiocinabantur antiqui Philosophi et hanc rationem probabant, Deum
naturae authorem omni materiae in initio creationis motum quendam generalem sive
entitatem quandam addidisse, quo motum in singulis partibus impressum pro-
sequatur, eundemque corporibus non motis communicet. At moderni Carte-
siani hanc rationem exenterantes insuper docent, Deum non solum in initio creationis
materiae impetum quendam indidisse, per quem communicatae et leges omnis
motus perpetuis causis, sed solum et deinceps omnis motus perpetuis causam esse, et corpus illa
quod aliud movet non nisi occasionem talis motus, entitatem quippe motus
esse mera chimaera visa est, nec intelligere valent, quomodo communicari
motus possit, vel illud esse posse quod de suo donat solo motu sive alio sibi [illegible]
per se subsistat solo suspenso aere, cujusdam corporis inter aliud [illegible]
[illegible] tremulo [illegible] faciatque [illegible]. [illegible]
ex hoc [illegible] firmati in sua opinione, quod hujus entitatis nulla natura [illegible]
proprietas nulla assignetur aut assignari possit: meminisse [illegible]

ratione est quid unum et indivisibile quia subsistit in omnibus corporis partibus
quae totidem sunt entitates divisibiles, neque est in infinitum divisibilis sunt
et partes ipsae materiae componentes, quia si quaelibet pars materiae suum haberet motum
distinctum sunt et ipso dicto, minimus impetus in mille eas frangeret partes,
et sic motus suo in toto in pulveres abiret ad instar globorum aeneorum
inter se collidentium et mutuo collisu confringentium et sic impossibilis
est sive soliditas, sive durities in corporibus compertam.
Pro ratione cuilibet sano mente sufficere potuerit. Deum ad solam generalem partibus
omnibus materiae individuo motum dedit illam pro quovis in statu producendo debere, ut
explicavimus
Sub hac ratione. Deus creavit materiam illam, quam adhuc conservat omni momento per pro-
ductionem continuam; hoc certum est. Iam suppono quod Deus conservet seu ut melius loquar
producat globum v.g. in eodem spatio pluribus momentis, ne in hoc supposito
globus hic est in quiete. Suppono porro Deum conservare seu producere eundem
globum in momento primo in spatio A, in 2do in spatio B, in 3tio in spatio C, et
sic ulterius in aliis et aliis spatiis; iam sic supponitur globus esse in motu, quia
motus localis nil aliud est quam translatio corporis de loco in locum: porro hoc
certum quidem, quod si productio continua diversis in locis sufficiat ad eam motus
sufficiat quoque ad constituendam illius rationem et certitudinem, et consequenter haec entitas mea adventitia
mera est chymera et nullo modo motus ratio. nam tolle hanc entitatem, hoc audiens
absolute hanc qualitatem omnino: et in quacunque regione longissima illam
transfer, quia potest Deus producere successive corpus diversis in spatiis,
et verum motum habebo; et consequenter certitudo et ratio motus non consistit in hoc
audiente quia certitudo cuiuslibet rei est id, sine quo res ipsa nec esse nec concipi potest. nec
dicas: Deum motibus corporum et rerum aliarum certas dedisse leges, quarum
vi semper eodem ordine moveantur, et consequenter non indigere speciali pro quovis
motu impetu producto. non
R. N. suppositum quod leges illae sint aliquid per se audiens aut quid simile. nam si lo-
quimur de legibus motus: nemo sibi magnum obiicit nam est quod illas imponat,
adeo ut Deus illas servet sequaturque: Deus siquidem universae rei author et
creator voluit suis in operibus certum statuere ordinem et non tradere
cursu bene ordinato, tale qui ei placuerit. voluit ipsius semper ut occasione
huius vel illius impetus corpora in hunc vel illum locum transferans.

Et hi 3o ordo quid in nãa experimur, et quae vi eius leges nãe, n
cõraa sui voluerit, sed ipse Deus sui ad creaa disponere pergat. ex hoc
a dõctissimo, Deum eē qui retinet motionem corporum, ipse quia nãa de se diver
ois motus. 2. quia cõservão in pluribus suis sive locis cõstituit motio,
cõservare a solis Dei ē, cuius ē creare. q.e.d.
Quod dixi de motu astrorum, idem volo dictũ de corpore hũo. nam sit
eadem rão. advertendum tn ad statum intimũ correspondẽa adriter et
corpus, Deum voluisse cõncurrere certarum voltu, ad quodam corporis pts
moveans; hinc maxima difficultas.

§. 4.

An aa de se sit prin motus?

Duo hic resolvenda sunt, scilicet an aa sit princ motus corporis, seu an aa mo-
tũ corpori impertias; et an illa sit sui princ motus, seu ultro movẽas a
se ipsa? de primo

Dico 1o cõndi: adeoque aa nõ ē caa phica realis et imediata, sed occasionalis
princ motus corporis. Contra Peripateticos.

Prob. si aa vi se imediate moveret corpus, tu vi illud moveret cõmunicando
ei aliquid quod sui sui in illa, vi ipso solo velle sine alio addito; nã tertius modus n dar:
atqui neutrũ cõdici: n 2dum quia si nil coicaret et corpus sola velle
moveret, tu quo primum tumodo vellet pari facilite moveret corpora grav̄ma
sicut levissima, longinqua sicut proximiora; nã si velas solo velleret caa
phica motus corporis, sicut eadem facilite velsas cuna corpora distantia
ac proximiora, gravīma ac levĩna; distãa siquidem et gravitudo n obstat
nec obstare pt nro velti; sic eadem quoque facilite utrumque moveret
corpus, quia utrumque ad movendum n indigeret, nisi solo velle, et ipso
corporibus sese tribueret motum rapidissimum, vel violentũ et impetuosiorem
pro suis voltibus et desiderys citissimis proportionatũ: qd ipso tandẽ
vetas hinc absurdis obstantibus imo et experia ipsa, vltas nõ ē caa
phica et imediata motus per suũ velle pnõ, quin aliquid de suo insu-
per addiciat. quomodo ergo corpus movet? an cõdoque in illud imprimit
suaque in rebus progreditur? an putas illã se ipsa modo redire duram,
modo flexibile, modo impenetrabile, vel apta fiat ad motũ? vel modo fluid-
dum ut a corporibus cõsi imbibas? aut modo penetrabile, vel ipse mollis
in interiora corporis recipiat, infinitaque? apage hinc chymeris.

si motus est entitas quaedam et realitas, ea nec poterit illa corpori communicare, nisi et illa adjiciat, et unde desumet illa nisi ex proprio suo fundo. neminis est, si Deum excipias, creare movereque rem certas, quin aliquid de suo deperdat ea. ille solus Deus producit quantum vult, et quomodo vult, quia de nihilo producit ea. Ad id quod spectat, illa nunquam immediate et sic producit motum, quin sibi aliquid ipso intercipiet, conjunctio atque corpus inter eam non est media quaedam qualitas corporis, quam de se in aliud transmittere possit; illa quippe sibi est, et sic impossibile quod de suo quidquam detrahat, et in corpus divisibile immittat: ergo nec primum physicam potest movere ipsum corpus praeter a Deo, occasionalis ab ea, quoniam fiet motum illa et ipso movet per intimam conjunctionem. Sed an ea se ipsa moveat?

Dico 2. quod non. ante probationem nostrae conclusionis ex dictis suppono ea, non in genere creata, quo suppositum id quod habet acquirit in se per modalitates gradum entitatis in genere suo, quo non habet nisi potentiam proximam Deum diligendi et quo format actum hujus amoris; in genere quo non habet nisi amorem valde debilem et postea ferventiorem elicit et sic novum gradum essendi acquirit, ita in instanti A. non habet nisi proximam potentiam Deum diligendi, in instanti B. format actum hujus amoris adhuc valde debilem in instanti denique C. elicit actum multo fortiorem et ferventiorem unde certum est quod magis sit actu diligere Deum quam proxime posse habere Deum diligendi; magis ferventius Deum diligere quam non tam ferventi, sed illud magis non est nihil, non chymera: ergo realitas quaedam et consequenter ea in 2.do instanti in se recepit aliquid quod in primo instanti non habuit, et sic uno gradu perfectior sit in essendo; hoc supposito

Prob. 1. nemo dat quod non habet, et consequenter nemo plus dat quam habet; atqui si ea se ipsa angeret, sibi ea plus daret quam habet. ergo M. est certa. minor autem patet ex dictis; quia ea habens potentiam diligendi non tam perfecta ac si actu diligit: ergo si se ipsam format ad gradum sui motus, sibi plus daret quam habet, sibi illum gradum perfectiorem essendi. Deinde si ea se ipsa moveret, illa actio non esset nihil, sed aliquid reale, at unde desumeret ea illud reale? an ex se ipsa? falsum est; quia in se non habet nisi potentiam proximam agendi. an ex nihilo? sed haec potestas solius Dei est, entia e nihilo producere. nec

gnius, qd qo ex nra sentia segress, Deum elicere operatos nras in aa, etiam ad ipsa i na suy inando

Multu aberras a nra sta, imaginari quasi ribi n[on] db[eat]; qd cu Deus prodetrat ad nra libertate agendi pot ad agendu spelt in ea provat actioē eo[de]m modo quo in ea provexit pot; adeo est pot et actio existunt duo res[pe]ctive solibera et ab invice independentes, na sic aa nra n[on] est activa nec liberet distia illa a rebg inanimatis, quā fides et rao exsdoret.

Quando igit Deg operat in aa, hoc fit per aa ista, per nra pot, qua operari facit. et in actio creaois nro posuit Deg certo gradus in aa nra, et si vult nos novas elicere actiones iidem superadd[i]t quos detrahit, viri[b]ust roborat et extendit, eis[que] gradus addit et si[ngu]l[is] qd vult; ita tn ut semp [pr]incipalit et in illis fiat qd operat in nobis. verba facit id qd aa nra libera pot agi [et] physice et realit agit.

Prob. 2. adeo qd mi[n]g e[st], nemo facit se solo qd plus e[st]; quovis sup[er] eā debet [s]u[per]d[a]t[a] mere [e]ffectu et si sup[er]sola producit, i[n]su[per] q[u]at[enu]s q[u]at[enu]s e[st] in toto sua perfectio et entia principia producat totalit continere debet: sed libere pot Deum diligendi proxime mi[n]g e[st] qua ipse actu amare. alias quilibet infans habens pot innatem Deum diligendi, est [con]tra p[er]fecti et gradg in eandem; na p[er]fectio et bonitas sunt realit nec ex nec q[u]iri possunt; ac ipse est hoc perfecti; nec partg amoris Dei superaddere et aliquid pot proxim[e] tali: ut libere amor Dei debile [e]st mi[n]g qd libere fortiori et ferventiore: ergo pot nuda et proxime tali nemo elicit unqua actu amoris Dei, ni Deg illa promoveat; aut moto illa ad actu amoris debilis [e]st n[on] elicit ferventiore ni Deg nova superaddat auxilio. sed

Dic. Deum quidem addere illa realit sed n[on] per promotiō sed concursu simultaneum, qui sufficit ad operare aa.

Contra. sicut aa ad eundem indiget concursu simultaneo, ut e creā detrahit Deum ad eundem, ut Deus creā: casu sig[n]o[de]m exigere

fides et rao prohibet dicere: atqui ex horum neutro est dicendum.
jo creaa non detrahat Deum nisi hoc sit, est in illa detrao, quae se
sola donaret sed illa quae auxilium divinum detraxeret: atqui sic plus
deretae ipsa habet: ergo nihil etc. deinde voltas creata non detraxe
adjiceret auxilio divino atqui haec detrao est quidem realiter: ergo
voltas creata veti divino seu auxilio divino adjiceret aliqua
realitate, et consequenter se sola augeret fund esse, illa nimirum detraoe
quae adjiceret auxilio divino: sed ista addita voltas creata non potest
se sola augere fund esse: ergo.
porro ut creaa detraheret Deum provenit, ut detrao creao procedat
auxilium divinum ipsum est: sed debet procedere caa, atqui sic Deus
etcao ipsa, sed 2do vino vix requireret debet a creaa, non sic ei
servilis inservire: ergo etc.
Sed si detrao creao provenit auxilium Dei non illa sit eadem auxilio divino
non nisi non Deum ut saepius jam probavimus: ergo si primum se talis detrao
debet fieri eo auxilio diverso a tali detraoe non priori, alias creaa
non detraxeret Deum: ergo posteriori, et sic priora sequens est procedere
quo in infinitum alias semitam evitanda indispensabilis
requisitis ut Deus detrahat creaa, ergo sic quaedam 2do habes intentum.
Atque igitur ut puto rao satis probatis et certis ad quaestionem
ab initio propositam

§ 6.tus

Dico promotio physica explicata eo potissimum spectat ut re ipsa
ibi essentiae motus, illius constituissent, quorum singula casum
genera sint primum. Concreat siquidem nao universa, mentem perfectius
seu interna nec vero prostitavit quisquis 2dam [illegible] caorum
esse originis antidem species ad quae omnium eam pertinet, ex im-
mensoque quodam pulchre exposita fuerit, adeo ut quemadmodum Deo vita
probente vivimus, ita est Deo movente movemur raoibus
propterea necessarium vivere nil aliud sit quam agere.
Prob. evidenter tam quoad mdm quam quoad ratum augmento ex consvaoe

petito. jo Deus conservat oes creas per productionem continuam: go
neino eas promovet. Cons. patet quia si creae continuo à Deo productione
de facili indigerent ut Deus dat esse non sint, ita et ut tales sint, sicut agant
aut pos. si Deus non prior instanti creas produceret, de easdem pret
oi momento annihilare: Contra hoc dupliciter fiat: go Deus pot. dupliciter quem-
modo res quovis pt annihilari v per actionem positivam v per substractionem
actionis seu claris reducendo in nihilum i.e. cessando dare esse: atqui
nihilum non pt dari nulla quia actio positiva tendat ad nihilum sed ad
aliquid: go substractionem actionis et cessando dare esse. Sol. atqui si Deus
substractio actionem et cessando dare esse annihilat, continuando actionem et
dare esse conservat, quia aliud medium non dat: go etc.

Dr. creae non minus dependent à Deo in conservari, quam in primo momento sui esse:
atqui indigent productione in jo momento seu productione sui esse: go
in conservari. M. pat. quia si forte illud esse quod habent à Deo habeant necessario
m. crederet. alias creae certate ipsius v independet a Deo: go et consilio
3tio existere duobus momentis e.g. spatio non magis quam existere uno
duntaxat momento: atqui Deus dat creis idem esse quod habent. et Deo nil
habent quod a Deo victa ipsius non accepe-rent: go in duplici illo momento
Deus dat eis existentiam sicut in illo uno. hoc meliqut illquo
Nota quod ut quid dicas plus habere necesse sicut plus accepe-rit, pt
a quodam 2plici modo plus accipere - uno modo quia plus revera
habet. v quia quidem habet ab altero Longius conservat. Si postea bestie
tribus gradibus ardentius diligere v similia i v utrumque eodem gradu bestii
tribus quam similia. et in hoc supposito recognosco utrique mensurae
equalis mei amoris gradus. istis duo: oes creae proveniat ab ente
supremo: go illud esse plus habet, cui Deus plus conservaverit: go qui
mille annis alio non tandiu existe plus habet à Deo quam alter, sed
si Deus creae semel tradaret esse et postea eas per se subsistere relinqueret,
quod quidem impossibile est, ut infra ostendemus, Deus tali creae non magis
daret, etsi mille annis existeret, quam alteri quod duobus subsisteret,
quia utrique non nisi unum et idem esse daret, quod falsum est.
Sicut hoc absurdum evitesdiendum est, Deum creas conservare

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

per productioē ɔtinuā: et sicut Deus ēe, qd eas de nihilo ducendo dederit
ɔtinuare dare.
3tio Supposita vita eod Algorn velle Dei, tam eas oīo reru, scil. ergo tot
rerū, quia Deus eas voluit: et persevera at ēe tamdiu quamdiu
vult: Deus ɔtinuat velle ut existant toto tpre quo existunt: ergo
ɔtinuat eas producere; nam sunt in Deo velle ut hoc et actio actu exi-
stant et eas producere; sive velle ut toto tpre existant ēe ɔtinuare
eas producere pro omni illo tpre.
Dices 1o. si hoc produceretur omni momento per ɔservationem, sunt in 1o sive ēē, et
non est idem hoc, sed omni momento aliud et aliud, sunt et 2da instantia
dista. At: atqui: ergo.
R. N. M. nam actio Dei qua produxit Adam vg. in 1o instanti, seu velle per
quod Deus vult ut Adam existat, perseverat adhuc in 2do instanti et ceteris
sequentibus sine intervallo: ergo est effectus semper idem, semper idem hoc quod Deus
produxit, quia semper eadem manet velle vel eadem actio.
Dices 2. an hoc in instanti A. productus in alio instanti B. annihilaretur, non
nunquam de eo dicendum: ergo. Et prob. quia sive esset sive non esset, esset equa
ɔservatio et non est ut supponis: ergo non annihilatur. sed si non annihilatur, ɔser-
vatur eandem ob illud semper producere: ergo.
R. hoc quod in instanti B. non annihilari, annihilaretur, sed non ɔservaretur,
et sic actio Dei ɔtinuans illud producere non est necessaria. Sed
post. actio quae illud produxit ɔservando non est similis illi qua ipsum ab initio
produxit: hoc quippe de nihilo produxit, illa jam productum ɔservat: ergo
non est eadem productio.
R. N. A. nam eadem semper omnino est actio sive creans sive ɔservans, nam licet
hoc in instanti B. non est productum ex nihilo, quia non existit, fuisset
annihilatum, nisi fuisset ɔservatum, neque a nihilo se ipsum ɔservare potest,
nisi Deus omni momento ēe daret ɔservet. responsio patet in the: quod nedum
sit eidem pro quovis instanti, ut vidimus.
Porro ut actiones unigdam causae an eadem an diversa sint, clarius
pateant, causae influentia in effectum potius, quam in genere effectus producti
ɔsiderari debent, ideo in productione ɔtinuata creandi Deus semper idem

ēē operas in oi instanti quia in oi instanti hoi dat ēē, et ejus actio 2do instanti ē ipsè similis illi, qui 1mo instanti, seu eadem per se actio continuata, et idem effectus in diversis temporis instantibus productus, ia ipsi. si Deus ēēntiās vero producit in oi et pro oi instanti, cum his vel illis modalitatibus, et Deus eo promovet, na promovere nil aliud ē quàm vero, sive nras determinaos, easque producere, et facere ut nos met ipso determinemus. Ex his

Colliges 1mò Deum producendo aam in 2do et cæteris instantibus futuris producere in ea quoque oes suas modalitates, na pa. Deus qui producit aam in oibus instantibus in ea producit oe ēē et oes realitates quaslibet: atqui vitalis actio producta ē quædam realitas et quid magis quam pura potentia, sicut determinao magis ē quam id, quod ē determinatum: ergo Deus qui tota producit aam, in ea quoque producit suas actiōs et determinaos. 2. cum Deus producit aam, illam producit in suo statu, sicut si creat corpus illud immediatè ponit in certo loco, eius statim cum est vel motum vel quiete. Necesse quidem non ē, ut corpus determinatè vel moveatur, vel quiescat, impossibile tn ē, ut creetur, et non ad unum eorum determinetur, ia status aae consistit in cognoe et amore, hoc est illius ēē vita et perfectio: ergo Deus cuius opera perfecta sunt, producendo aam quocunque in instanti, producit quoque cognoem et amorem illius at.

Inquis. Si Deus producendo aam in ea quoque producit et actiōs suas, aam non ēēt activa, quia sicut non ē activa ut producat ipsum eam, aut faciat agi, qua Deus dat, ita etiam activa non erit ut producat suas, si Deus illas producit. R. N. A. na etsi Deus in nobis producat actiōēm sicut et facit agere, ia nihilominus aa est activa respectu propriæ actionis etsi non faciat ipsum. ergo quia Deus non producit actiōēm nisi per faciendo agere, producit extra facit sive nobis et sine intermedia nra actione, ut supra iam explicatum.

Colliges 2. quod si oē ēē a Deo proveniat, Deum quoque concurrere cum creatura ad actiōēm qualem dicat, quod quidem nemo fidei Catholicus negabit, de his non parva, et inter has, an ille concursus sit concomitans tantum vel etiam promovens? hoc ultimum satis evidenter ē in dictis, quia eadem actio provenit à Deo et creatura, et quidem totaliter, ia dut

duo cau[sae] inv[ic]e subordinatae si eundem producant effectum, necesse est ut una ab alia determinetur, casu[m] et cas[us] convenire diversum non est, sed cau[sa] 2da p[ri]ma[m] determinare non potest, quia antequam p[ri]ma sit se ipsa sub 2dam determinat; 2da non potest esse in actu, quia talis determinatio p[ri]mae [illegible] reale primum, ut determinatio cau[sae] p[ri]mae acquirat necesse est. neque est facultas sola ~~[illegible]~~ ad agendum alicuius dei ad coagendum, quia facultas haec [illegible] dea p[re]cise est indeterminata ad hanc vel illam actionem, et consequenter dependentia esse hanc vel illam actionem eliceret atque finem quod demum implicat. unde et S. Thom. 1. p. q. 105. a. 5. ait: 2do considerandum est quod si sint multa agentia ordinata, semper secundum agens agit in virtute primi agentis, nam primum agens movet 2dum ad agendum et secundum hoc omnia agunt in virtute ipsius Dei, et ita ipse est causa omnium actionum agentium. Sit igitur

Quaestio 3tia

Unde petuntur necessitas p[rae]motionis physicae?

Dico. primo ac sufficienter petitur ex infinito Dei dominatu et subordinatione, ex qua necessitas petitur, subordinationis motionis illa adhibita gubernandi. Nulla res creata, ait D. Th. 1. p. q. 105. sit in qualicumque actione, prodire nisi virtute motionis divinae. apta quidem est atque entis creatis vim fuit digelargitus, qua sibi veluti adjuncta voluit, ad eos procurare efficientiam nostram effectus progignendi, quo suo solidamento creare posset, sed ipsa licet facultatem impertiverit, singulis cuique efficiendi modum, illa tamen fuit et motum ipsum in certa parte, simul impellendi [illegible] impertiit, quam finitae creaturae nostrae impertiri [illegible] requirit, quia haec infinita et virtus ejusdem p[rae]stantior est, planeque divina.

Prob. 1o quia Deus sua potestate p[rae]stantia et imperio se abdicare non potest, cum sua sint nostra attributa p[er]fectissima: ergo.

2o si insperabilis arenae atomus, si frons arboris mota fallet velut p[rae]stante illa atque vehente p[ro]videntia, si re vera quod Deus posset, vel illa arenae atomus, ~~[illegible]~~ frons at Deus nullo itaque commotare nostro non sive ac loco, nullaque in re sua absoluta universi necesse est, atque ut sola [illegible] omnia gubernare, [illegible] sint [illegible],

Sive pereant, sive vivant. quasi vera sit, et quidem esse vera
constituit quisquis, qui natura ac magistra novit, quae et quantum
sit Principis Rectoris Deique Numen: certe sane atque ex sorte
esse libero provenire omnes motus, in quibus virtus vel dignitas ponitur, sua
sed nihil decernere ac moderari, nisi certas atque constitutas non a
viris quae honestate ac decore carent, verum Deum moderator regat,
hominum consilia et voluntates quibus ad bonorum finem assequendum sine laude
mentibusque divinis, non regat? Solane res rationis expertes, brutaque
divino imperio coerceantur; liberaeque ac solutae hominum mentes sine ullo
Dei Numine sua ineant consilia, sibique ipso ex sese compleant? res
sane a Scriptura sanctorumque Patrum mente penitus aliena; ~~nihil~~ quod
apud Authores fusius invenies. Ex Philosophis est quaedam plurimi, quibus
hoc ipsa non placent, extra hoc universum de physica promotione dicta
sic obijciunt: per incompossibilia videntur haec, nimirum ut sua quisque voluntate
libere agat, et ineluctabilis necessitas, donetque in ea voluntate impressa sta-
tuat, quod certo agat? dei imperio ac summo Dei dominatu, qui ut supre-
mus ita est suavissimus est. et non verum maxime consentaneum, dubitandum
non esse, ultro annuunt, affirmantque. Sed hinc id ipsum fieri videmus,
ut possit facile Deus pro suo arbitratu omnia efficere, ut nihil
id inveniat obstare iubenti, et actiones quibus suae indole et ingenio
induant, eveniantque prorsus infallibiliter, et quidem adeo ut si ipse velit
hos libera utentes potestate voluntas non hoc postulet, sique velit
istis quaedam necessitate ductis agere, mox necesse ut fore prorsus praecedo
amet et sequatur. at in quonam vero seu suavitas dominatus erat ut quod Deus
iubet, ~~[illegible]~~ eadem nolit, sibique sua dissentiat voluntas? porro si liberos
nos condidit, libertatemque nos ~~[illegible]~~ sui insculpsit: ad quam adhaerentes certo illo ea
pluribus, inter quas versatur libertas, necesse omnem motum inclinat ipse
necessario aut deserendo promovere, aut promovendo libertatem tollere, et
in ipsam voluntatem quod inferat, sibi nolle nos liberos esse quos tales
condiderit, certe esse voluit hominem. Cui difficultati quo porta est
sic forte quidem ut pura libertatis creatae veritas, si voluntas detrahens
quo ad alia et ineluctabilis eadem docet divina. Seq si hoc eius-
modi sit, ut Hotius 4. D. 49. q. 6. ait: contra non voluntas est, dictum est cta

inferiori, quia hoc ipso non est superior: at non contra natura ejus detrahi
a causa superiori. Bona igitur voluntas eo fit Princeps et suprema, quia
indolem legis, pulchritudinem, ingenium moresque in rebus inventis, sed
facit; propterea quod altior causa Deus optime ac pulcherrime rerum
oeconomiam ... Deus ita eas digesserit volens, quia quod ita digesta sint,
ut eorum natura ratio postulabat. Quodsi voluntas ... optimus fit ipse
administrandae naturae universae modus et censorio in promptu ... quia hic
voluntati primae ut paret, naturae universae motus ... praestat. Inventasque ipse
naturae leges sequatur necesse est voluntas inferior ac ... ne perturbes rerum ordinem,
aptasque moderari ... . Sic Princeps et Creatrix causa secundas
antecellit et paret.

Negans quoque ... veritati monitu per vulgatam Augustini sententiam,
quae ... ex ... quodam animi ... Deum ... pronuntiata
... quis putat, nimirum non ita nos nec tam intime nobis ipsis inesse,
quam vere ipsisque nobis inest quodammodo Deus. Est quidem inter omnia
intima et ... ratio ac vis, quae Dei numen per rerum naturam est
... infusum, fit ... cujusque naturae virtus, splendorque ... et
ornamentum; quod sane nescio quo Platonis errore ... illa Poeta carmina:

Spiritus intus alit, totamque infusa per artus
mens agitat molem, et magno se corpore miscet.

Quam ob rem eo eandem rerum quas Deus ~~produxit~~ [q. procreavit] decorem aliquem
contemplamur, quo maxime capimur, et sane si antiquitatis opinionibus ...
... vellet, rerum verius creatorem ... Augustinus quam res ipsas ...
... .

Atque ut ... clarius ... adhibebo. In ... doctrina ...
... placet ... Peripateticis Renati opinio, qua
varios rerum colores non ... luce, ut vetus censuit ... sed ... jam
... quo ... modis refracta oculos ... et ...
... alias ... color, ita ut fere ...
... Poeta:

Et rebus nox abstulit atra colorem,

quod si vera sit, nulla in pomis floribusque inest gratia, nullus arboribus decor, nulla auro, gemmis, ostro vivida colorum vis; sed

Objectio

per errorem ~~[illegible]~~ corporibus attribuimus, quod est lucis proprissima, atque omnia lucis ornamenta sunt verius quam corporis ipsa, tum fugiunt imperitorum hominum oculos cum splendidum sit luce, et sola in luce sit omni-

sinitio ferme parte quidquid decorum neque laudabile, quidquid admiratione dignum, quidquid pulchrum suave, aptum, jucundum et quavis ratione bonum sine ipsis [illegible] rebus humanis benigne impertiendo

proprissime pertinet. Deo fruimur cum rebus gratis fruimur, alia omnia inconsiderati cogitantes. et si possibile esset, ut hujus rerum Autor a suis sese operibus separaret, nihil in ipsis esset reliquum, quod placeat utrumque et juvet. neque verior alia obvia factu esse putandum est, ut ignis non luceat in gehenna, flamma glacies ~~glacie~~ non re-stringuat, et nec tenebrae occultant, quidquid visu horrendum, nec mors ipsa interimat miserrimos, eisque dolorum vis tota tamen inter saeva tormentorum ferventibus poenis nunquam remittat, nisi quod Deus ita voluit: quippe adsit Dei potens velle benigna, beneficent omnia; desit vero ille favor ac Numen omnia perhorrescant: neque sola bonorum, malorumve ratio in dumentum sola Dei benevolentis seu vindicis velle; enimvero nonne cum Deus velit inbeatque, sit suavissima corporis ipsius voluptas? nonne cum de iugenti quo versamur salutis discrimine, anxiis sollicitudinibus, firma ac constans animi tranquillitas oriatur moderatione omnis? et ne diutius quam par est in his immoremur, inter immanissimos cruciatus acerbissimosque cruciatum dolorum sensus, quo sanctos viros fuisse affectos scimus quoque demum grauiter ferre facilior negotio possumus, si tandem statuamus mundi hujus moderatorem nulli rationi obedientem ac sibi soli et sedenti in dolorem, leges, neque illius ipsius contra niti sequi: quamobrem cum Deus aequilibrio suo mente propria uteretur velle inclinat, sed sane non libera cum velle solia [illegible] et divinitatis necessitate, sed meliorem quandam ambitus facile impertit, multoque substantiorem, quod si ita sit: quod evenire nullo modo potest, plerique physici sua Dna pro libitu deliberarent et agerent. Sed tamen omnium quae de rerum natura a ratione humana instituto, ei eidem rei destinata profuisse, definiendumque quippe videtur esse qui libera

hom̃ rãoe utentiũ facti sit aptitudo: sed ille optime ẽ illi, quo resita
sit, utrũ fieret vin eadem facientis potestate positũ fuerit. Ignorantia
libero facultati huiusque pr̃a notioq; ob hãc defectiõe defluxu debet. Sed
sed hoc si attendans, eũ libere dicimus aliquid effecisse, qui id hoc aut huic
contrariũ simul fuerat positũ sit, iderco dicimus illud libere effecisse,
sed quod hoc pro illo vel plane potueramus, electum nobis sit atque effectum, ea
certe dubitaões, deliberaões, animadversiões, laudesq; reprehensiões
quo eũ libertate fuerint, proxime pertinent, eũ a consultamus, quid omnis
dubitamus, in has illasve sententias distrahimur, quid faciendum, quid
vitandum statuimus, pluribus propositis seu honestis seu utilibus
quomodo eũ placeat definimus; et sane in deliberaõe non nisi delectus
cadit neq; quod hoc vel illa ab unoquoq; perfecta sint, laudi vel crimini di-
cendum ducimus; sed quod vel vitium vitet, vel virtute vitii posthabuerit de-
lectusq; adhibito, quo videbans bona sit, proferentes, reiiciendo con-
traria. Quis itaq; usus facultatis liberae et verae deliberandi potestas ver-
saretur in aliis prae aliis deligendis. Quod cum ita sint, atque id ipsum
sibi proxime vendicet illa determinandi virtus a nobis humanisque Deo attribu-
ta, facile omnis porro huius arbitrii reiecta quantum ad prima et principia
motiõe delectus attinet, manifeste pseudo, quod nihil esse mortalibus reliquum,
de quo deliberent, atque ut eorum, ita humanum consilium ineluctabile
imperium penes Deum est, qui liberas horum actiões a recto illo quasi motore
principe famulatu esse vendicandas. hoc inflexibile putant aeterni, sed
sibi facile quod liceat ista virtus quae fatto libera agit Deo tantum attribuens, nihi-
lominus ad huiusmodi omnem modum honestatis positum in delectu poni, nec nisi in
vete ad utrumque paratum illud liberum esse, et hoc ipso minor quanto
delectus ipsius authorem ac principem Deum probant. Si enim vete creata
totaque illius perfectione cum ad efficiendum promptam, nihil ibi quod debet esse, ut,
quod ad alterum potius aeque inclinet; proinde a causa ita generata certum quae
haec effectum nullum liberum; quia ex se non nisi anceps in prima, debita
et nullo modo liberans, quosque vertat, adeoque sibi ipsa insufficiens. verum
itaque praedominante, ex his consimus, vetus potens omnia posita in

medio videt. ex electis parte in ão positus ex hoc ta proijsi
in altera pte deliberaté statt nunquam nisi impellat, et tertio ex
caa ad certu aliquod effectu mne facta, glis est 2da. ; nullo iure
deliberaõ certa expectat, delectusq unius consily inter contraria pro-
fusis; requit ex ão, perque ad oia gravato: qoque per haec aos
vaie infundit deus indiffia eius detrect necesse est. verú
dispo. 2. iuxta coe. Thomistaru de per est indiffica vero passiva una,
activa altera. passiva quo ut ipsa certi vis indicat, sat quidem ad-
ctiva altera. passiva quo ut ipsa certi vis indicat, sat quidem acti-
da, efficere nihil potest et si forte sibi relinquatur, vitiis expers et effi-
cacia nunquam sua apte nãa quidquam profiterit, et necessario est,
motu aliunde expectet quo has partes inmeat et informas pro causa
efficientium nãa. et proqua se libere rãoe inter contraria consilia;
atque aliud negligere aliud respuere, aliud sequi pro arbitratu suo, vo-
luntas est in activa quadam et perfecta vetis libera facultate posita, neque
alius spectat qua ut id quod vult, deliberare possit et efficere; quo si velta,
velit ut fare et egredi si vi ipsa sese detraxerit necesse est, et quasi
ex aperta ma utriusque aequilibrio discrimine efficit; v libera facultis
adveniente coe. perfectionem de ita v sigaqdo determinare, ostendi deque
id ipso definiat; in activa quidem spectante arbitry vim, sed pro-
pria quamdam ampliorem deliberationis capacitate loribg gesta ee.
ad porta afferenti ex sui dono velis; quo mxe omni soluta sit,
integra et suorum contrarium domina, certa in sese rãoe deliberat:
nisi forte v dominatus ipse libertatis obvius foret, et quod plura efficere
hoc nihil agat, v alio potera certi, de extrinseco motus authore in-
digeat, sed se ipsa moveat, nullaque constare neq sit deorum finis.
S. C. A. sumpta ut iacet, neque in illius fuit et adiecta confirmais suppositu,
quod set idem sit modus; eademque indoles velis hoc et divini; addit ait
S. Thom. 1. p. q. 19. a. 3. caa quo ex se contingens, oportet quod determinat ab aliquo
exteriori ad effectu; sed voluntas divina quae ex se necessitati habet, determinat se ipsa
ad volitum, ad quod habet habitum non necessaria. ergis deus O. M. ille est qui ut
Moysi ipse de se testatur, unice est, seu divina unice voluntas ex se se
ipsa liberavit gerationis ita servitutis expers, oia sentiens, oia

movens, ipsaque movendi vi primū prædita. quod si idem ulti creato tribuendum est, ut movere sed excitata, et se stringere quidem circa deliberandi vi pateret, divina potestate, nihil videretur esse causa, cur et non et propriisona præstantiorque naturæ attributis donanda est. quippe nec Deo impertienti deliberandi augusta referret, nec solita natura dignitate est dono hanstam fonte exhiberet, sed ipsa proinet virtutis et honestatis caput veluti et origo existeret. at quisquis Deo inadit minor, ut sui ita et sua virtutis authorem se primum habere neget: atque omnino fiat necesse est derivata dona, seu natura illa sint, seu virtutis, neque aliunde quam a Deo ipso omni origo est repetenda. hinc ad Corollarium duo, nullatenus sequi, quod si voluntas velit, se ipsa illa detrahet aut sese activa non sit; sane in eadem quæstio, unde non effectus et proficiunt? et quomodo hic effectus sit re ipsa? primum si quæras, causa sibi et omnia effectus propria: si alterum? motione propria Dona. proinde quippe ille Dei moventis impetus neque causa est neque causa efficientis virtus, quia hoc se ipsa potens est agere, etsi non nisi mota agat, sed est causa huius quod propriis efficientibus perfecta motrix efficacia; ideo causa 2da si agat, agit virtute propria quidem, sed ad agendum non nisi impetu impulsa divino.

Doctrina quæ subobscurior videri poterit, non nihil forasse lucis exemplum afferet. Navigantes in littore eidem certo alicui littus appellere contendunt, sane duo illa facile discernas: nempe navigationis instituto causas esse efficientes et navigatione ipsa, qua re ipsa navigant. illas inter principe locum Nauclerus tenet, qui navigationis ratione præscribit, navimque eo, quem versus dirigit gubernaculo adhibito, quo præscriptum littus tenere valeat. sequuntur Nautæ qui Nauclerii imperantis iussa efficiunt, et velis remisque navim propellunt. ab his vero navigatio ipsa secernitur, quæ effectus omnis a causis et principiis quibus proficiscitur. porro duo alia et paulo subobscuriora in ipso effectu navigationis spectanda, nempe propulsus navis motus, et hoc vero illa qua navis propellitur, linea ac via. hæc licet re ipsa sejungi nequeant, sub alias tamen longeque diversas considerationes cadunt. certe nulla earum est efficientium, quas diximus, quæ pro sua cuique indole navis motum non præstet: quod autem per hanc non linea navis dicatur, non nisi ad

Nauclero tribuet: eiusque ei, tamquam parte ex parte hac, atque unica
causa est, posito id ipsum Nauclerus non efficit, nautarum usu, viribusque sive
et caeteris praebentibus motum. Sed gubernaculi efficit normam, quo cum
reliquis ad navigandum necessitate concurrerit, per certam ac destinatam viam navi-
gationis instituit. attende: nisi in nave vita gubernanda negotium deu-
cum Nauclero, sed gubernaculi lege motionem consuebis, quam loquimur, mul-
ta perdifficilia problemata ob oculos posita videre poteris. Sane ut unque
navem Nauclerus non propellit, sed omnia in recte factis praestat solus Deus, quod
hoc sit causa dirigens navis. Nauclerus est, Deus ipse inherenti quasi ille impetus
et Dei motio quo recte potius quam prave agamus: quo sit motus ipsa et causa est
venis, ventorum denique flatusque viribus corpus sit pro ratione aucto-
rato: et accommodata proinde sit in utraque parte est semina et origines,
quibus bene agendi viribus constat: gubernaculi certa lex pro certa est linea
seiungi nequit, et ab hoc certoque recedere nequit quoque seiungi: hac certa
seiungi nequit, et ab hoc certoque recedere nequit quoque seiungi, hac certa
motio: nulla quidem propellendi vis est in gubernaculi norma, quo in
velis, remis, quaesiti: nec illa pariter in motione, sed est effectrix illius vir-
tutis, quae viribus et auxiliis inest: porro ita sibi omnia ad motum quaerit,
ante quam gubernaculum Magister adhibeat, ipsius motus Deus virtute agit
non nisi expedita movere sit. in hoc norma gubernaculi motum
proverbit, quod motui legem praescribit: hoc quoque efficit et motio procellens,
quod hunc certum effectum innuit. Si quid in Nauclero arte, consilio, Nau-
clerusque viribus et certo ac destinato diversis sed unum navis cursum
tenendum viribus et certo ac destinato diversis sed unum navis cursum
tenere posset, et si movens ille impetus ad fructum agendi pertineret, hoc li-
bera aequilibrio et soluta ad multa sufficienda non est, postremo
si ad certas navigationis gratiandas gubernaculum est adhibendum alioqui gu-
bernaculo accedere est aptus, quo ut certo iter navis dirigeres: porroque se
accedere motioni oportebat, qua ultra se ipsa hoc certum ageret, sive
motionis sui sibi legem inter agendi propria vindicaret. Neque vero ab hoc
exemplo abhorrere videtur S. Thomas, ubi motionem de qua disputatur non
in instantis sed in rebus eius consequenter quibus tulit, quibus artifex instrumenta adhibens
opus elaborat. ex his

Nota 1o Sedulo cavendum ne qua efficiendi viribus gratia ea motione donis
inficiat, statuat, sicut et extra ne qua promovendi viribus attribuas, prius
denique efficientibus usus liberae potestatis; quemadmodum e

sive illa controversa vis libera efficiendi sine una ~~in~~ deliberato propter indifferentia respicit; ita inter ea omnia quae utpote talia ad efficiendum requiruntur, reperiri nequit divina motio.

Not. 2. quod sicuti potestas libera quamquam omni ex parte esse perfecta, et motione ista nondum illata, quo ad suam effectum ut modo dixi numquam, et agere sine mutatione potuerit; ita cum primum illa esse incipit, ita quamquam necesse est effectus liber re ipsa esse; dico velutei ~~dei~~ complexus actionis liberae effectu impellens comes, cuique attributi cuius brevi hoc syllogismo continere putem: nec re ipsa fieri nec mente unquam fingi potuit, ut Fernans Cordus: ergo effectum liberum revera esse, et nunc certo ~~ponderis~~ possibiliter effectum esse; sed si ejusmodi impulsus actio in- q alio finita, hoc illud sequitur, fiet ut ex alterutris, ad quod voluntas libera determinata, hoc certo et proxime fiat, quod nec re ipsa contingeri nec cogitatione fingi unquam poterit, ut hoc quoque dico, nimirum impetus, impetus et effectus re ipsa sequi possit determinans, alterumque utrumque provocat, alterum consequatur.

Quamobrem cum motione hactenus explicata Thomistae plerique olim modo promovente, modo praedeterminante modo actione et certo motu provenire faciunt, non aliter ratione quo nil esse impossibiliter quam illa ratione prior esse volunt, quae causa efficientes hoc in primis gaudent attributo; sed hoc longe alia nimirum dicendum dignitate ac potestate, dum vi prior esse, utpote Dei omnia moventis propria, seu quod in idem redit, ex solo ordine provenire; quo semper certum omnium motor liberorum, et alterumque motum gubernari possit: verbo hoc veritas alternaque fieri debet, tum nos determinate hoc certo volumus, cum Rex Princeps vult nos ita velle.

Duriora hocque de mea opinione videntur, sed quia quod inter actum certumque actum quod inter complexum fine sequitur primaque complexum sine determinatione intersit non evidenti; tum quia antiquiores Thomistae ante institutas de auxiliis disputationes non satis distincte explicare illa consueverunt.

Instant igitur contra sic. nonne quod ex dictis divina voluntas determinat suam effectum omnium liberorum? nonne motio divina in nostros animos infusa modo liberorum certa ratione inducit? nonne Deus hac motione veluti instrumento utitur, quo liberas nostras voluntates constituit sua providentia

Eg ibg moderatur? nonne eadem creato veltis infirmitanque
aliud ex se se deliberare requiro; iactum motum expectat? cur igitur
in ipetg ille promovens non sit vera et efficiens causa veltis sum-
ptio causa? cur non similiter non sit perfecto opere prior? cur vir-
perficiendi operis non probeat? si hoc veltas hunc mere passiva erit
et nullatenus activa: [illegible] ad hanc instantiam quo licet a pluribus
ut verisimilior habeas
Si predicta cuncta a Thomistarum doctrina longe alia. aut
hoc ad [illegible] pateat, si [illegible] detractio a [illegible] detrato-
detractionis quod non sit [illegible] quoniam? motio [illegible] supremo
Dei arbitratu infusa [illegible] animi-
que [illegible] actio et motus [illegible] animi
liber ac solutus qui vitio [illegible] tribuendus. [illegible]
quoniam [illegible] animus ipse [illegible] qui mere passive
se habeat ex hac parte quo alterius? idem sane animus qui vero fi-
cultatis ita quoque agit inter [illegible] motus et actiones, eidem ex se
ipsa sit facultas agendi libera, etsi non nisi mota agat. postremo quo-
[illegible] inquias efficiens illius causa? Princeps illa ac dominatrix
Domini potentissima in [illegible] unde [illegible] motus pendent universi-
que [illegible] actus? causa [illegible] veris [illegible] et
hunc virtus quo in perficiendo deliberato actu [illegible] profecto
Non igitur motio hoc [illegible] est, ut [illegible] natura [illegible]
[illegible] non ut [illegible] indoles et [illegible] explicarent,
9. Numinis non est [illegible] summi presentia ostendas, quo necessaria est, ut
cuncta vivant et moveantur, nihil [illegible] in his, [illegible]
[illegible] sed eo [illegible] ut [illegible]
Deo attribuas, quo [illegible] naturales, [illegible] ad
utraque sint libera ad ipsa efficienda propellerent, hinc
patet falsitas instantiae.
Obj. 2. aliud Achille, quo [illegible] destruere nituntur. dicunt [illegible]
si motio [illegible] necessaria [illegible] profecto fieret [illegible]
quo [illegible] vitio [illegible] authorem [illegible]
illa dicta detractionis [illegible] causa [illegible] veltas ad

plura et ctraria gravata nihil deliberate se ipso unquam aggre=
deretur, quoque deliberatio omnis, quod ad mores et virtutem pertinet, ia Deo in=
structos deliberatorque non dominatu possit liquid possideat: quo si
quod omne deliberandi voluntatem Deus cohiberet, nullamque eiusmodi determinationem
per actus infunderet, ab omni eo velle, consiliumque capessendo necessariis, hos
abstinerent: quo evidentius quoniam nihil potest. Jam vero illa volendi,
nolendive intermissio, in hominibus quidem ipsius necessaria de ratione otiosis
sed Deo est tribuenda, nullo actus motu, ut sane posset efficere
volenti, ut liquet per se: quo concludunt, si nulla Dei determinatio volendi,
nolendive in homini cuiquam animo imitat, nihilominus quod deliberet
quorundam, eoque tribuis, quod nihil omnino deliberet, et consequenter si nulla
Dei determinatio perheat, qua eiusmodi velle deliberet in bonam partem,
ut sacro vero interfuit diebus constitutis, sacro quorundam, non interfuit, Deoque
tribuendum erit, quod sacro ille non interfuit, atque adeo Deus, si de=
terminatione, qua bene ille hoc deliberet, retentu, determinatio contrarea
ctraria eidem impertiat, qua feratur in malum, id est, ut sacro interesse
nollet, multo magis tribuendum inquiunt, Deo erit, quod idem sacro
non interfuit. An, cur ille mandatum non perficiat, Deus sit causa, eo quod
nullam sui perficiendi, seu ctemnendi mandati determinationem largitus;
cur non eum perficiendi quod nullam ctemnendi determinationem probet, sed man=
dati mane perfecti non sit causa?
ante responsionem Nota. velle deliberate quicquid peractum sit duplicem
considerationem cadere, quarum altera ad naturam, altera ad moralitatem pertinet, id est.
R. ad 1. si spectatur rei natura sectando motus est animi ratione atque arbitrio
utentis, quicquid naturae est, similitudinem, sicuti nunc plane possit, perstat, in=
structus si vero mores, in quibus unice vitium ac virtus ponitur, vitiosus animi
motus a certa honestatis norma aberrans: id vero in illa priori ratione
ad Deum referatur necesse est, ut principium motus authorem et causam, cum motus
omnes quia a causis pendent creatis et secundis prima movens vis ante=
cellat: at ipsum alteram non nisi in ipsum hominis vitium —

in sui forte et caput sedit; cuius nexe defuere, atque melioribus perfectis probatisque sequi deteriora.

Ad 2. dico: quod quidem creatura agat, nec actura sit unquam, si Deus eam non promoveat; fuit erit nunquam si Deus eam non conservet, et homini sidem non quod perficiendi, sed potius dat contemnendi mandatum, nullaque creatura tali contemptu potest; quia talis actio ex animis pravitate, et dat posse; ut actus pravus sit, non talis sit. Sed

Instant: actus physicus et moralis in actu ultimo sunt inter se tam necessario invicem nexi, ut nulla vi ne quidem divina seiungi possint, cum quemadmodum hic animi liberae naturalis, ibi idem sit a recta discedens ratione et honestate: ergo si alterum Deo authori tribui quaesitum est, utrumque Deo authori necesse est tribuat.

R. 1. N. A. quod uterque actus physicus et moralis sit inseparabilis, non in omnis, ut supra probatum, cum actus indifferens nullam habens moralitatem. 2do actus qui in sciente et ratione quo potest quoque est factum in ignorante et amente potius est nullum: quod docet actum physicum saepe posse esse sine morali, licet hic nunquam sine illo. imo cum actus moralis sit mere defectus, nihilque reale, bene a creatura sola procedere potest, cuius in facultate libera est agere, vel non agere contra debitum; et si physicus ut potentia realis sine motione divina subsistere non valeat.

R. 2. quod sicut datur idem actus sitque physicus et moralis, in illo respectu Deo possit tribui, et in alio ut patet hinc in exemplo: cum in magno vitae discrimine mercator proiecit in iratum mare, quod deinde pauperiem patitur, illam non ipsimet culpae vertit, sed calamitati exortae tempestatis, tametsi suis ipse manibus iacturam fecerit, quam fuit pauperies necessaria consecuta. Ac in hoc eodem genere et statu seiunctim nequeunt ipsa dari.

sunt: facta a Deo immortali quae ut atque ita facta labe infici primae originis: at cum Deus neque sit contractu labis causa, neque esse possit, et nihilominus causa creatae inspiratae in facta ac immortalis. similiter quoque ratione divino ultimo decreto sit, ut poenas luant in aeternum sempiternas, utque ex atrocissimo poenarum sensu odia in Deum exerceant sempiterna, nullo divino ultimo decreto fieri intelligitur. Tandem Cai[?]sto sentia

qua Xtum Dnum morte multandum decrevit; sicut Caiphae consilium impia, sed a Deo Spiritus directione ejusdem eadem oraculum fuit; in eam enim illabens Spiritus oraculum fecit, Caiphae maledictum fecit. quam ob rem contingere facile est, ut una aliqua res a duobus effectibus adiunctis, et duos effectus praestare valeat inter se contrarios, quorum unum alterum qui amet, alterum oderit. quisquis a re mala decrevit, quam parte amat, deliberationis author est, quam parte odit, author non est, ut mercium iactura inter alia exempla probat, quam deliberatam suo mercator pro pericolo quod horret, sed suae incolumitatis causa esse dicit, cuius satagit. atque hoc tandem clarum facimus, quae possit ratio cogi a motu animi vitiosi vitio moderandum, vitium odisse: de illo deliberatum decernere, hoc a hominis in cuius potestate peccare est, vitio permittere, proindeque primi nec alterius esse principium causa. Sic a.

Quaeras cur Deus qui nos ita in sua potestate habet, ut nihil nisi ab eo moti agamus, nos moveat ad actiones malas, et non semper ad bonas, praesertim cum ipse adeo bonus sit, et bonorum amicus?

Resp. hanc quaestionem ipsi acrius esse solvendam, nam eodem redit, cur omnia cum possit, impediat mala. ut in aliqua ratione desit, dici potest, quod sicut Deum non decuit creaturas condere tales quae peccare non possent, ita provisoris universalis esse, ut permittat quorundam defectus, ne impediat bonum universi; non esset vita leonis, nisi esset occisio animalium, nec patientia martyrum nisi esset persecutio tyrannorum. ita D. Thom. 1. p. q. 22. a. 2. ad 2. et D. Aug. Enchir. c. 11.

Pro faciliore dictorum captu ad aliquas quaestiones difficiliores, aliorum brevius sic responde. Sect. 8.

Quaerunt. 1. quid sit promotio physica? Resp. est praecellens quidam impetus Dei, quo causae a ad unam partem generato sic natae sunt, ut a ad utramque sit ~~[illegible]~~ libere ad rem ipsam efficiendum praeclarens. Sic.

Quaer. 2. quo ferret talis impetus? Resp. ad actum 2dum proxime et nullo modo ad facultatem liberam. Sic.

Quaer. 3. unde oriatur? Resp. ex supremo, praestantissimo infinitoque

nrō dvnō dominatu, quæ ratio tās, ponis potestas nrās motivæ illa adhibita gubernandi. S.

Quær. 4. an ergo mēa semel in motu acta, se ipsa juxta leges motus motū continuare non posit? R. ngtivè quia istæ leges nil aliud sunt, quā constans et perpetua voluntas divina hoc v. illud corpus in hoc v. illo loco conservandi, v. sic aut aliter disponendi; mēa ā de se iners et ineptam se ipsā de loco in locū transferendi; aut se ipsā aliis disponendi; Ergo sicut necessario conservatur oī momento sui indiget conservatione ita et promotione. S.

Quær. 5. cur aa indigeat dicta promotione, cum tn sit princip. actionū? R. quia licet aa habeat facultatem se aliaque movendi, nunquā tn moveat nisi mota ā Deo, quia actio illius ē aliquid reale, ē aliquid plus, qd in sua ēentia ā parte sufficienter non habet: quemadmodum se ipsā destruere non pt, multo minus propriæ ēentiæ novū gradum ēendi addere, cū illius non misgac Deus est, quia ex nihilo produceret ens reale. S.

Q. 6. quomodo ergo aa dicatur actiōa si habet potentiam agendi, tamen cum non mota se ipsā nunquam moveat? R. sic, quia promotio divina non datur ad facultatem agendi nisi perfectione, unde aa sic agit, et vera cā suæ actionis. S.

Q. 7. quomodo facultas perficiatur promotione divina? R. cū aā de se habeat facultatem agendi tm, et cū hæc nunquā agat; quia illud ēē reale sibi ipsi dare non pt, hinc promotio divina illud ēē reale ad adjicit, seu animæ perfectiorē gradum ēendi, seu ipsa actionē actū communicat; ex quo fit, ut aa nisi habens agendi potentiam tm, perfectior ita facta, eandem potentiam, nisi potestas reducat in actum, hinc impossibile est, ut āa agat promota, et actio illius non existat. S.

Q. 8. an illud ēē reale sit perfectio ipsius potentiæ intrinseca et ēentialis v. extrinseca tm? R. ēē potentiæ intrinseca et ēentialis seu ipsa potentia perfectior facta, quia ipsa ē agens et vera cāa actionis. et hanc perfectionē non habet nec habere potest vi primæ creationis; sed momentaneo conservationis instanti debet superaddi excitatio. nec propterea aæ ēentia mutatur, quia ā Deo ab initio creata fuit, non ut agat, dum ut facultatem agendi tantum habeat. S.

Q. 9. quomodo ergo servet libertas in agendo si aa non nisi mota agat? R. cū gnī dicto hoc syllogismo: actio procedens ā potentia, et cāa libera

ē libera; sed cum actio a cā procedens libere, provenit a pōa libera, nec
promotio divina non aufert libertatem sed magis perficit, quia facultati quod prius
libera tantum erat ad se agere, non novum gradum adiicit, ut id quod prius libere
agere potuit tantum, nunc etiam libere agat, i.e. quasi in sua actione libero effectu
impediens comes. fi.

Q. 10. per quid ergo differat productio facultatis proximè, et productio actionis talis
facultatis? R. in hoc differre, quia productio facultatis provenit dependenter
a Deo tantum; actio autem huius facultatis provenit dependenter a Deo et creatura simul, a Deo
quidem, quia Deus sua motione facit, ut pōa libera ad utrumque hunc vel aliud
effectus eliciat, a creatura autem, quia hoc verè et physicè actu elicit, unde eadem actio
totaliter creaturae et totaliter Deo adscribitur, quia Deus illa mediante illa fa-
cultate libera producit, seu potius cum illa producit, non autem utitur illa ut instrumento
inerti et otioso sed vera facultate potente per se efficere. fi.

Q. 11. quomodo Deus absolvatur a peccato, si idem actus utrique sit Dei et creaturae? R.
sic quia Deus sua facultate physica promotione proximè tantum promovet et quaerit
ad actum ut causa realis ad eos creaturae dans virtutem proximè ut agat, sive dein
illud vertat in bonum sive in malum. quod autem creatura possit facere malum et
non bonum, ratio est quia omne bonum participat de Deo, et est aliquid quod creatura nulla
ex se producere potest, malum ergo est defectus boni et nihil, unde creatura recedens
à bonitate et reali ▬ nectio cadit in nihilum et inane, unde proprie non
dicitur malum facere, seu agere, sed deficere in malum. et hoc quoque est ratio, cur
Deus causare non possit, quia omnes suae actiones reales sunt, et ipsae bonae. fi.

Q. denique 12. quomodo conciones, exhortationes etc. movere possint ad ad
bonum; si illa non agat nisi mota à Deo? R. sic, quia voluntas est vera
causa libera ad agendum sive bene sive male, ergo recte ad illam fiunt, quia in
potestate illius est, eis vel con- vel dissentire, nec ab hoc per promotionem
physicam impeditur, nisi in casu quo Deus non amplius vellet ad illa leges sua-
vitatis cum suis prius longius observare, quia, ut diximus, libertas
promotione divina non tollitur sed magis perficitur, et facit tantum ut causa
hunc vel illum actum proximè pro aliis libere eliciat. unde

Nota. voluntatem in systemate Thomistico tam liberam esse etiam stante promotione
physica, ac liberam illam dicunt in suo systemate. et in hoc cardo litis consistere videtur
item, an voluntas illud esse id habeat vi primae creationis, an vero pro quolibet
actu de novo à Deo produci debeat. quod ultimum cum clarime ex

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch
Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

conservatione supra ostenderimus, maneat sententia nostra in sua veritate. Atque hoc quo tradita modo atque explicato est ad creatorem finiloque naturae conservatione, sub gratia promissa creationis tacto spectant universe. nihil cum haec natura morbo: nihil cum propere infinita eidem dignitate, ad quam clementi dei providentia erecta est, quin etiam habent, et licet Adamus non peccasset, cum tamen homo non nisi prius natura sua bonis gauderet, eadem ratio est de bona motione quoad actus tum liberos tum necessarios, quo non est dubitandum, eadem omnia caderent in quaestionem, eademque ratione a facto causa definiretur.

Articulus 2dus.

De gratia iustitiae originalis.

Spectatis in suo esse physico hominis rationis ad morale transeamus ex postulato ordine, in limine tamen est ad quaestiones morales ponendas

Suppono iustitiam originalem nihil aliud esse, quam perfectam rectitudinem totius hominis, unde dicitur 1o iustitia originalis, donum quod homini in sua fuit infusa origine. dicitur 2o rectitudo, id est omnimoda conformitas ad rectam rationem legemque aeternam, nam per iustitiam originalem hominis mens erat perfecte subdita Deo, et menti appetitus sensitivus corpusque immortale et incorruptibile; unde iustitia originalis non erat unicus habitus supernaturalis, nec unicum donum, sed complexio plurium, ut in centro aeo gratiae habitualis: in actu fidei et gratiae: in voluntate spei charitatis, religionis; in appetitu sensitivo diversorum habituum subdentium eum rationi: in corpore qualitatis eum praeservantis a morbo et morte: et consequenter eiusdem iustitiae originalis erant tres effectus, 1o animae subiectio rationis ad deum. 2o appetitus sensitivi ad rationem, et 3o corporis incorruptibilitas eadem. ita quoad rem omnes. id est

Quaestio 1ma
An homo in ortu suo iustitiam originalem sanctitatem et immortalitatem a Deo acceperit?

Sociniani qui olim pere veteres haereses iam diu extinctas rursus excitavere, fatentur quidem, Adamum absque corruptione peccati, quod non est creatum fuisse, atque sapiente iustitia et

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch
Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

sanctum fuisse pernegant: ita ut innocentia quae est carentia
peccati tribui illi possit non iustitia. quo semel iacto fundamento
faciliorem sibi parant viam ad impugnandum fidei dogma peccati
originalis, quod illi cum Pelagianis pariter negant. ita Soling prolect.
c. 3.
Theologi Catholici quod spectat, in hoc conveniunt omnes, Adamum a Deo
primum fuisse conditum ~~fac~~ sapientem, sanctum et immortalem, verum ulti-
mum in aliquibus sibi concitant, eum non ita fuisse immortalem, quin mori
absolute non potuisset, si ferro, igne vel alio quocunque modo vis
ejus corpori ab aliquo, qui innocentiam primam destruisset, illata
esset, etsi nihilominus nil tale ex speciali providentia divina ei
fuisset eventurum. addit Soto, primum hominem ejusque posteros
naturae necessitate tandem morituros fuisse, idque propter elementorum
pugnam atque contrarietatem, ex quibus compositum est corpus humanum, nisi Deus
ante quam occideret, eos transferret ad statum immortalitatis,
atque mortem huiusmodi si evasisset, non magis homini quam bestiis
poenalem futuram fuisse, sed utrisque naturalem. quae opinio sane stat
nullo firmo fundamento, cum omnis inobedientia seu rerum contrarietas ex
peccato, teste scriptura, ortum duxerit, et aliis Deus mortem inflixe-
rit, sed peccatum. hinc sine aperta sacrarum litterarumque tra-
ditione defendi vix valeat. igitur
Dico hominem statim in ortu suo gratiam sanctitatem et immortalitatem Dei
accepit.
Prob. 1. p. sed Adamum ea omnium rerum naturalium cognitione instructum fuisse,
quae suae conditioni et statui conveniebat, ex script. Eccli. 17. disciplina
intellectus replevit illos, creavit illis scientiam spiritus, sensu implevit cor illorum
et mala et bona ostendit illis, posuit oculum suum super corda illorum
ostendere illis magnalia operum suorum. et aliis script.
Prob. 2. p. quod fuerit creatus in sanctitate et habuerit gratiam sanctificantem
tem actualem ex script. Eccles. 7. fecit Deus hominem rectum. atqui

rectitudo vero mera carentia peccati et iniustitiae est; non carentia peccati praecise non est rectitudo, sed indispositio ad rectitudinem et iniustitiam: ergo positiva rectitudo seu iustitia et innocentia interior, per quam singulis homo Deo gratus erat, ac supremae legi conformis; unde Apostolus Eph. 4. hortatur, ut eam, primo reparemus gratiam, qua primus homo conditus fuerat, et quam peccando amisit dicens: renovamini spiritu mentis vestrae, et induite novum hominem qui secundum Deum creatus est in iustitia et sanctitate veritatis.

Confirm. ex Conc. quae utrumque hoc gratiae genus homini nec primitus in ortu suo collatum fuisse agnoscunt. Ipsum Conc. Araus. 2. can. 19. ait: natura humana, etsi in illa integritate, in qua condita est, permaneret, nullo modo se ipsam creatore suo non adiuvante servaret; unde cum sine gratia Dei salutem suam non possit ~~custodire~~ quam accepit, quomodo sine Dei gratia poterit reparare, quod perdidit. 2. Trid. Sess. 5. in decret. de pecc. orig. can. 1. sic ait: si quis non confitetur primum hominem Adam, cum mandatum Dei in paradyso fuisset transgressus, statim sanctitatem et iustitiam in qua constitutus fuerat, amisisse, anathema sit. eadem repetit can. 12.

custodire

Constans quoque haec fuit omnium SS. PP. sententia, ut ex cit. CC. claret; ex quibus unum adducere placet Aug. lib. de corr. et grat. c. 11. ubi ait: quod primus homo non habuit gratiam minorem, habuit magnam. et alibi: hinc

Colligitur quod appetitus Adami inferior ita perfecte subditus fuit eius rationi, ut nunquam in hoc felici statu contra vel praeter eius praescriptum moveretur: hoc enim postulabat primi status rectitudo, ut homo, dum ad Deo mancipata et subdita remaneret, ipsi pariter ad appetitus et aliae facultates ipsi obtemperarent. hinc ergo: obedientia: quamdiu vidissent, ait S. Aug. lib. 1. 2. de pecc. merit. et remiss. c. 22. placebant Deo, et placebat eis lex, et quamvis corpus animale gestarent, nihil inobediens in illo adversus se moveri sentiebant. faciebat quippe hoc ordo iustitiae, ut quia eorum anima famulatum corporis a Domino acceperat, sicut ipsa eidem Domino suo, ita illi corpus obediret, atque exhiberet vitae illi congruum sine ulla resistentia famulatum. hinc et nudi erant, et non confundebantur.

Prob. denique 3. p. Adamum immortalem à Deo conditum fuisse liberum ab omni miseria. Imo. quia moriendi necessitas est pœna peccati, quam Deus ipse primis parentibus interminatus fuerat Gen. 2. in quacunque die comederis morte morieris. hinc Apostolus Rom. 5. per unum hominem, ait, peccatum intravit in mundum, et per peccatum mors. et alibi. nec

Dicas cum Pelagianis, hos dictos textus intelligendos esse de morte animæ non corporis. Contra recte S. Augustinus: arguit l. 1. de pecc. merit. et remiss. c. 2. dicta verba intelligi debere de eo, de quo Deus loquitur, loquitur autem de corpore, ut patet ex sequentibus verbis Gen. 3. quia audisti vocem uxoris tuæ, et comedisti de ligno, ex quo præceperam tibi ne comederes.. in sudore vultus tui vesceris pane, donec revertaris in terram, de qua sumptus es, quia pulvis es, et in pulverem reverteris.

Confirmatur ex Conc. Milevit. 2. can. 1. ubi ait: placuit, ut quicunque dicit, Adam primum hominem mortalem factum, ita ut sive peccaret, sive non peccaret, moreretur in corpore, hoc est de corpore exiret non peccati merito, sed necessitate naturæ, anathema sit. Arausic. 2. can. 2. si quis soli Adæ prævaricationem suam non et ejus propagini asserit nocuisse, aut certe mortem tantum corporis, quæ pœna peccati est, non autem et peccatum, quod mors est animæ, ... quo eadem definit Trid. sess. 5. q anathema sit.

S. denique Augustinus: ut alios omittam l. 14. de Civit. c. 26. eximie describit primævam hominis dignitatem his verbis: vivebat sine ulla egestate, ita semper vivere habens in potestate. cibus aderat, ne esuriret, potus, ne sitiret, lignum vitæ, ne illum senecta dissolveret. nihil corruptionis in corpore, vel ex corpore ullas molestias ullis ejus sensibus ingerebat. Sed

dices. vix intelligi potest, quo pacto hos primus peccaverit, si statim ab ortu suo tantis, tam justus et innocens conditus fuit? verum

Responsio facilis est; quia cum haberet liberum arbitrium, non obstante hac felicitate, sicut potuit non peccare, ita et potuit peccare, æquilibris quippe erat ad utrumque. hinc S. Augustinus: l. 14. de Civit. c. 27. ait. cur non permitteret /: Deus/ ut ab illo /: angelo malo:/ primus homo, qui rectus homo est bono vultu creatus fuerat, tentaretur? quandoquidem sic erat institutus, ut si de adjutorio Dei fideret bonus homo, malum angelum vinceret, ipso creatore, atque adjutorem Deum superbe sibi placendo deseruit, vinceretur. ex his

Nota. ē de fide, primis parentibus ante lapsū iustitiā originalē fuisse collatā, an v. in ipso statim creaois momento, an paulò postea aliqui erunt de fide, qđ Nec Veniùs et Doctores. at primū clamè ex cit. Scriptura Sentibus evinci videtur, cū Dē aliās hoē ñ creasset rectū, sed creatum postea primū rectū fecisset. ite Conc. c. Araus: expressè habet. naā humana isti in illa integritate, in qua cōdita ē, Cō gō et hoc de fide teneo. sed sequit

Quaestio 2.

An iustitia originalis, sanctitas et imortalitas fuerit primo hoī natalis v supernatalis?

Notā. multifariè aliquid natale dici pōt, primò qđ ā nativitate ipsa obtines singulis. 2. qđ ē naē cōsentaneū, illāque ornat et perficit. 3. qđ tametsi donū gratuitū sit, naā tn ñ sat perficit, neque ipsa vires natalibus, neque ea elevat ad illa opera supernaturalia, quo sensu iustitia originalis, si dicta foret ā graā sanctificante, donū natale dici pōt. sed de his modis hic nullus venit in quaestione, verū in postremo potenti natale illud dicimus, qđ v ē pars naē v fluit ex principiis naē, atque debitū ei ē naē exigentia, adeo ut sine illo manca hō foret et imperfecta. v qđ ē raē aut cōsentaneū, qđ neque Dēs ex iustitia, bonitate, sapientia et providentia naē denegare ñ pt. et in hoc ultimo sensu

Dico. iustitia originalis, sanctitas fuit mera graā ñ naē debitum. contra Luth. et Calv. qui ut errores suos cōtra liberū arbitrium firmius stabiliant, docent iustitiā originalē nil aliud fuisse quā liberū primi hoīs arbitriū, qđ postea per peccatū deletū fuit, adeoque supponunt cum liber Adam fuerit creatus, et libertas hoīs sit ipsa iustitia originalis hoīs, ipsi gnatalis fuerit et necessaria. sic ait Lutherus in comment. in c. 3 gen. diligere Deū, credere Deo, agnoscere Deū, haec tm natalia fuere in Adamo, quā natale ē cōtrouit Cōr requirunt, hinc etiā Calvino propter extinctū et sublatū hoī natale donū seu liberū arbitriū in nōa ipsa Deū peccati authorē cōstituit. contra quos

Prob. primo qđ sanctitas, sanctitas quā imortalitas fuerint mera graā si creaō Adae fuit mera graā: ergo etiā illius iustitia originalis. A. patet

Conf. prob. quia esse subiectum est mera gratia: ergo illud esse perfectio; nam per utrumque est independentia ab auctore naturae, adeo ut fuerit homo potens non esse subiectum, ita neque esse perfectio, ut constat ex dictis: sed creatio dat esse subiectum, iustitia originalis autem perfectio: ergo fuit illa mera gratia, et hoc talis erit. Ergo hoc gratia naturae Adae non fuerit connaturalis.

Prob. 2. sic: quia si iustitia originalis fuisset naturae debita, Adam fuisset necessario ita sciens, sanctus et immortalis: atqui hoc falsum est, non in pluralitate, primo quoad scientiam, quia solus Deus est necessario sciens, et ut Scriptura clare indicat Eccli. 17. Deus gratuito illis hanc adiecit dicens: disciplina intellectus replevit illos, creavit illis scientiam spiritus, sensu implevit cor illorum, et mala et bona ostendit illis, posuit oculum suum super corda illorum ostendere illis magnalia operum suorum. denique potuisset eis Deus maiorem vel minorem illam scientiam conferre, atque mutasset naturam: ergo dicta scientia eis non fuit connaturalis.

2do quoad sanctitatem, quia iuxta Scripturam nemo bonus nisi solus Deus, quoniam bonum extra illum est, sua bonitate ab ipso participat, necesse est, deinde sanctitas gratia Dei est; si ergo est talis sit, gratia Dei sit oportet. denique potuisset Deus primum hominem creare atque sanctitate et gratia illum in statu quodam ponere, ubi illam promereri potuisset, aut alio modo nobis penitus incognito: ergo neque illa sanctitas fuit naturae debita. hic

Nota. neque nos propterea admittere debere statum naturae purae, in quo fuisset homo sine perfectione et gratia, eo ipso nobis inferendum, quia Deus utpote infinite sapiens infinitis aliis modis hominem creare potuisset, immo si eum ... in actu primo sanctitatis seu eo facultate agendi recte et sancte creasset tamen propterea non sanctus ille fuisset, nec talis conditio facultatis bene agendi procurata sanctitas ei connaturalis fuisset, ut patet. non disputo quidem hic an talis purae status naturae sit possibilis necne; mihi tamen valde absurdus et sapientiae Dei infinitae derogatorius videtur, quia si ex hoc ipso quod duas sanctitates per hominem non fuisse connaturales sustinere debeat: ergo si Deus in sanctitate non creasset hominem, tunc in statu naturae purae eum ponere debuisset, eo medio non deesset; quod virgo nil aliud est quam sapientia Dei infinita eum suis opera perducere cuiuslibet iustitia. porro status ille praedictus

aliquo modo et ipsi conditioni divinae conveniat, nam Deus pronior cum
sit ad praemiandum quam puniendum; hominem absque peccato ulla statim in initio
creationis puniret illis poenis et infirmitatibus, quae poenae peccati deberet. nec
Obstant duae illae propositiones ab Urbano VIII. in Bulla In eminenti damnatae.
prima 55. Deus non potuisset ab initio talem creare hominem, qualis nunc nascitur. 2da
79. falsa est sententia Doctorum, primum hominem potuisse a Deo creari et institui
sine iustitia originali. nam prima sic explicari petit, quod nimirum Deus
non potuisset ab initio creare hominem sine iustitia originali; quod est ipsa 2da
propositio, quam ultro damnamus, nec refert quod dicatur, qualis nunc nascitur, adeoque cum
hisce miseriis et infirmitatibus; nam mente Baianis talem expli-
catione non fuisse, patet ex supra cit. definitionibus Conciliorum, quae anathema-
tizant eos qui dicunt, mortem aliasque huius vitae infirmitates non peccati me-
rito, sed necessitate naturae homini fuisse impositas. ad 3um. Deus non potuit ab ini-
tio creare peccatorem, alias ipse esset author peccati; quod neque hominem qui obnoxius
esset poenis et stipendiis peccati; tum quia Deus non infligit poenam, ubi nullam
invenit culpam; tum quia etiam hae infirmitates, v.g. concupiscentia, malitia, passio,
dolor, tristitia et mala sunt, atque naturae; ergo esset Deus esset causa malorum tum mo-
ralium tum naturae, quod repugnat cum Scriptura, quae dicit Gen. 1. vidit Deus cuncta
quae fecerat, et erant valde bona. et Sap. 1. Deus mortem non fecit; nec laetatur
in perditione vivorum. creavit enim ut essent omnia et sanabiles (: id est salubres;)
fecit nationes orbis terrarum, et non est in illis medicamentum exterminii,
nec inferorum regnum in terra, iustitia enim perpetua est et immortalis. denique
posito hoc decreto divino de creatione hominis talis omnino status non pure im-
plicat, quia Deus creavit hominem propter se, et ut se fruatur; quod cum homo propriis
viribus illud consequi non possit, necessario Deus gratiam seu media ad finem ei lar-
giri debuit.
Concedimus quod Deus potuisse ab initio hominem creare absque iustitia originali
positive, seu sanctitate positiva, credere de ista potentia omnes, Deum potuisse hominem
sine infirmitatibus punire, antequam peccaverit, quia alias esset iniustus,
et hinc patet ipsa sanctitate originali mera esse gratia, quod solum
intendunt propositiones allatae damnatae.
3tio quoad immortalitatem, quia si immortalitas fuisset appendix naturalis
huius conditionis, ea per peccatum non fuisset privatus, sicut sua immortalitate

privati n fuere p̄p̄ter sua peccata, nā mali Angeli et aa, atque hoi
quia nā sua imortlitas naturalia v naturae respectu integra ad resurg.
permanserunt. et hoc nāe pugnat cū provvidentia et sua. go patet
oes naas fuisse gratis Dei, quia hoc potuisset infinitis alijs modis
imperfectioribus nobis ignotis creare.

Confirm. hoc Concil. q̄ p̄tis damnatis in Bulla Innocenti. p̄ta nec
Angeli nec p̄mi hois adhuc integri merita, recte vocans grā. p̄ma
p̄mi hois integri merita fuerat p̄ma creatis munera, sed iuxta modū
loqu. Scripturae n recte vocans grā, quo fit, ut ista merita n ite grā
[illegible] nunc voci dbeant. 26. integritas p̄mo creatis n fuit inde-
bita hrae naae exaltao, sed natlis eius gditio. 78. imortlitas p̄mi
hois n erat grā beneficium sed natlis gditio. ubi vides oes p̄poes
eo tantū tendere, qd illa munera status originalis fuit grā, qua statuto
alia n Covis ~~[illegible]~~ oriter

Quaestio 3.tia

An grā iustitiae originalis sit diversa
a grā naae lapsae?

Lis ē de grā sanctificante, qualis fuit sanctitas Adami, n de grā gratis
data, qualis erat scientia infusa et imortlitas. quae potius ad effectus grā sancti-
ficantis dici dbet. q̄re

Dico p̄mo grā sanctificans iustitiae originalis cū grā sanctificante
in naa lapsa in multis gvenit, in multis itoru disc̄repat.
Convenit p̄o in caā finali, quae ē gloria Dei et vita aeterna.
2. in caā effice, quae ē misericors Deus, qui gratuito integrū et hoc lapsū
sanctificat.
3. in caā formali, quae ē iustitia Dei, n qua ipse iustus ē, sed qua ad intrinsecus
hoē iustū facit.
Disc̄repat p̄mo in caā meritoria quia ois grā naae lapsae provenit ex me-
ritis Xti, secus illa.
2. in effectibus. p̄mo quia grā naae innocentis erat grā sanitatis, illa
naae lapsae grā medicinalis. 2.do quia grā medicinalis amplior ē et
abundantior, quā grā sanitatis iuxta illud Xti Dni. ego veni ut vitā
hbeant et abundantius hbeant; unde et Apus ad Rom. 5. dicit, ubi

abundavit delictum, superabundavit gratia. ubi est gravior miseria ibi amplior misericordia. ubi maior inopia, ibi abundantior copia requiritur. 4.to gratia sanctitatis ad id conducebat, ut homo sanctitatem et innocentiam acceptam conservaret: gratia vero medicinalis ad hoc, ut dum a variis et gravibus peccati originalis et actualis vulneribus sanet, dum ut sanatus a variis periculis, quae sive interius sive exterius occurrere possunt, protegatur. dum eidem ut in recuperata sanitate et sanctitate proficiat, et usque in finem perseveret. hancque ultimam utriusque gratiae differentiam fuse explicat S. Aug. l. de corrept. et grat.

Cum igitur hoc in confesso sint apud nos, superest adhuc una difficultas hic solvenda: an sicut gratia sanctitatis in eo potissimum differat a gratia medicinali, quod gratia sanctitatis homo si vellet, dissentire posset; gratia vero medicinali nemo aspirantias nec ab illa dissentire possit et

Dico 2. utrique gratiae homo sive integer sive lapsus potest dissentire si velit. est communis Cath. contra Calvin. in antidoto Conc. Trid. ad sess. 6. c. 9. ubi in PP. eiusdem Concilii invehitur, quod dicentes, hominem in statu naturae lapsae per gratiam oblatam abjurare, et can. 4. posse illi dissentire si velit, gratiae medicinali retribuerent, quod erat proprium gratiae sanctitatis, ipsisque hac de causa Pelagianismi notam inurit.

Conclusio probatur patet ex dictis de libero arbitrio, quod in causa proposita contra dictum hereticum in statu tam innocentiae quam naturae lapsae posuimus, hinc probabimus eandem uno aut altero testimonio S. Aug. tantum, cuius authoritate Calvinus hoc suum dogma propugnare machinatur, ex quibus patebit, gratiam illam quae in statu naturae lapsae homini tribuitur, nullatenus ipsi adagium inferre necessitatem, eiusque voluntatem liberam et indifferentem ad consentiendum Deo vel Daemoni relinquere. sic igitur loquitur l. 30. hom. hom. 12. cum per Dei adiutorium in potestate tua sit, ut non consentias diabolo: quare non magis Deo quam ipsi obtemperare deliberas? ... quare ad peccandum secundum Sathanas: cum Deus posuerit in hominis potestate non consentire Sathanae? ... dat quidem illecebras diabolus consilium, sed Deo auxiliante nostrum est vel agere vel repudiare quod suggerit. et hom. 16. in tuo arbitrio Deus posuit, cui pares, Domino Deo, an diabolo? et aliis innumeris in locis. cui veritati quoque subscribere S. Hieron. in c. 29. Is. S. Fulg. l. de praed. et grat. c. 9. S. Bern. serm. 3. in quad. et aliis omnes.

Cum igitur in his S. Aug. aliorumque SS. Patrum testimoniis agatur de homine in statu naturae lapsae, de illoque dicatur, quod a Deo adjutus et auxilio gratiae praeventus liber remaneat ad obtemperandum Deo vel diabolo, ad assensum tentationi dandum, vel negandum, ad bonum eligendum vel relinquendum. Unde infertur, donum illorum mente gratiae medicinalis aeque ac gratiae sanctificantis nullam inferre homini ad agendum necessitatem, illumque si velit, posse gratiam illam sequi vel abjicere, et illi consentire vel dissentire, ac proinde fictitiam esse illam distinctionem, quam Calvinus inter utramque gratiam in odium Conc. Trid. invehere conatus est.

Articulus 3tius

De gratia Legis Veteris.

De gratia hac in natura statu plura disserere opus non videtur, tum quia cum utraque superius producta gratia conveniat in causa finali, efficiente, et formali; tum quia per hoc a gratia novae Legis et justificationis distinguitur, quod hujus causa meritoria sint actualia Christi merita, illius futura tantum, adeoque non tam abundans. Maximum non discrimen inter gratiam utriusque status, et in gratia sanctificante, quoad gratiam per se sumptam; quae potiores difficultates ad proprium locum de Sacramentis in genere remittentes, ad alia properamus.

Articulus 4tus.

De gratia justificationis, seu legis novae.

Primum ad justificationis doctrinam probe et sincere intelligendam ait Trid. Sess. 6 oportet ut quisque agnoscat et fateatur, omnes homines perdita in praevaricatione Adae innocentia, factos immundos et natura filios irae usque adeo servos fuisse peccati et sub potestate diaboli ac mortis, ut non modo gentes per vim naturae, sed ne Judaei quidem per ipsam etiam literam Legis Moysi inde liberari aut surgere possent, tametsi in eis liberum arbitrium minime extinctum esset, viribus licet attenuatum et inclinatum, quo factum est, ut coelestis Pater, Pater misericordiarum et Deus totius consolationis Christum Jesum filium suum et ante legem et legis tempore multis SS. Patribus declaratum ac promissum, cum venit beata illa plenitudo temporis, ad homines miserit, ut et Judaeos qui sub lege erant redimeret, et gentes, quae non sectabantur justitiam, justitiam apprehenderent, atque omnes adoptionem filiorum reciperent.

hunc proposuit Deus propitiatorem per fidem in sanguine ipsius pro peccatis, non solum nostris sed etiam totius mundi.

Verum etsi ille pro omnibus mortuus sit, non omnes tamen mortis ejus beneficium recipiunt, sed ii duntaxat quibus meritum passionis ejus communicatur. nam sicut revera homines nisi ex semine Adae propagati nascerentur, non nascerentur injusti, cum ea propagatione per ipsum, dum concipiuntur, propriam injustitiam contrahant: ita nisi in Christo renascerentur, nunquam justificarentur, cum ea renascentia per meritum passionis ejus, gratia, qua justi fiunt, illis tribuatur. pro hoc beneficio gratias semper agere nos hortatur Apostolus patri, qui dignos nos fecit in partem sortis sanctorum in lumine, et eripuit de potestate tenebrarum, transtulitque in regnum filii dilectionis suae, in quo habemus redemptionem et remissionem peccatorum. his itaque praesuppositis, cum hoc tempore non sine multarum animarum jactura, et gravi Ecclesiae unitatis detrimento falsa quaedam disseminata sit de justificatione opiniones, Sacro-Sancta Synodus exponere intendit veram de ea doctrinam quam Christus docuit, Apostoli tradiderunt, et Catholica Ecclesia Spiritu S. suggerente perpetuo retinuit; et et seqq.

Quaestio prima

Quid sit Justificatio?

Resp. 1. nomen Justificationis praeterquam in scriptoribus nunquam fuisse in usu; sicut neque verba justificare aut justificari; sed vocem usurpatam a fidelibus Christianis, eosque justos solum justificari a Deo per gratiam sanctificantem ipsis inhaerentem.

Resp. 2. justificare nomenclaturam suam desumere a justitia, non quidem hoc loco sumpta pro virtute morali, quae jus suum unicuique tribuit, sed prout in scriptura proponitur in epistolis D. Pauli a nobis sumitur pro recta illa intra quam homo bene ac recte ordinatur ad Deum, et homines supplici ex causa. pro quo per illam reddit homo unicuique quod suum est, Deo reverentiam, cultum, obedientiam et plenam sui subjectionem, proximo amorem, benevolentiam, et condonationem injuriarum, sibi denique vitiorum exclusionem et virtutum incrementum, etenim proprium est hominis justi, nullum sibi permittere officium, nihilo cuiquam subtrahere, neque

suum tribuere, Dei mandata servare, et cum omnibus absque querela et pa-
cifice conversari; hinc quod Deus nobis suam sanctificantem gratiam impertitur, plu-
raque nobis alia dona confert, adeo ut gratia pluribus sit instructa virtutibus, quas
Spiritus Sanctus distribuit prout vult, ut homo iustus per Spiritum Sanctum recte operetur, et quod quisque
Deo peragat. 2do de sanctificante gratia iustitia, quia per eam restituitur ad
Dei similitudinem, efficitque ut anima sua respondeat creatori: quia sicut mensura
dicitur iusta, cum perfecte utique respondet mensurae, adeo ut nihil minus in legitimo conti-
neat, nihil quod exorbitet; ita iniusta est anima, quae Dei in se similitudinem non
exprimit; nec talis coram Deo gloriam habet, et e converso est iusta
si hanc similitudinem perfecte possideat. vocatur et iustitia Dei, eo quod sit
ex Deo, et non propriis viribus eam homo sibi pararet, sed sola Dei misericordia
eam in se recipit; hinc Deus dicitur nobis iustitiam donare, et infundere sine
meritis nostris, et omnino gratis, ut aperte Apostolus Rom. 3 dicitur iustitia nostra ~~quia~~
quia nobis intrinsece inhaeret. dici etiam solet iustitia fidei, eo quod ad
eam educamur non per opera aliqua nostra cognoscenda naturalia vel legis
~~nostrae~~ mosaicae sed per fidem Christi, quo nobis Christus promisit, qui hanc
iustitiam nobis sua passione sit promeritus, et modum ostendit, quo ad illam
mediante gratia divina perveniamus.

Prop. 3. iustificatio duplex est prima et 2dam. prima a Trid. sess. 6. c. 4 descri-
bitur, quod sit translatio ab eo statu, in quo homo nascitur filius primi Adae in statum
gratiae et adoptionis filiorum Dei per 2um Adam Jesum Christum salvatorem nostrum.
quae quidem translatio post evangelium promulgatum sine lavacro regenerationis
vel eius voto fieri non potest. sicut scriptum est: nisi quis renatus fuerit ex aqua
et Spiritu Sancto non potest introire in regnum Dei. 2da sic describi potest: quod sit mutatio
qua quis ex iniusto fit iustus. de utraque quaeritur Catholicis inter et
novatores haereticos: an sit sola condonatio et remissio extra, ut vult Calvinus et
Lutherus, vel sola tectio peccatorum: an vero sit mutatio hominis intrinseca. et
dico primo iustificatio non est sola peccatorum remissio, sed et sanctificatio et renovatio
interioris hominis per voluntariam susceptionem gratiae et donorum, unde homo ex iniusto fit
iustus, et ex inimico amicus, ut sit haeres secundum spem vitae aeternae. Ita Trid.
Sess. 6. c. 7.

Prob. 1. in scriptura saepe dicimur iusti et iustificati, ut Rom. 3. iustificati gratis per gratiam ipsius, et 1. Cor. 6. sed iustificati estis in nomine Jesu Xti: ergo iustificatio debet nos renovare interius, nam si peccata [illegible] tegerentur, per merita et iustitiam Xti, maneremus tamen peccatores, quamdiu peccata in nobis manerent, et consequenter iusti nunquam essemus.

2. Rom. 5. gratia iustificationis dicitur donum gratuitum per Xtum; sed si est donum debet esse aliquid quod nos recipimus a Deo donante, alioquin si nihil reciperemus, nihil diceretur nobis donari: sed si aliquid recipimus per hoc donum, debet nobis inesse: consequenter gratia iustificans cum sit hoc donum, debet nobis inhaerere, et non consistere in solo externo Dei favore.

3tio. Joan. 2. charitas dei diffusa in cordibus nostris: sed cor habens charitatem mutatur intrinsece et aliud est a corde non habente charitatem: ergo.

4to Rom. 8. haec gratia dicitur spiritus adoptionis; sed spiritus non vivificat nisi intrinsece afficiat corpus, cui vitam impertit: ergo.

5to Rom. 6. nos vivere per gratiam sanctificantem dicimur: corpus mortuum est propter peccatum: spiritus vivit propter iustificationem, sed non recte dicimur vivere per externum Dei favorem quia nihil est nobis magis intimum quam vita: ergo

6to loco mox cit. ait Apostolus sicut portavimus imaginem terreni, ita et portemus imaginem coelestis: sed Xtus non est iustus per imputationem iustitiae creatae, sed vere iustus est ut homo per creatam et sibi inhaerentem iustitiam ex qua iustitia fluebant opera. Ita et nos si similes sumus fratres sive imagines eius sumus, necesse est, nobis intrinsece inhaereat iustitia sicut et Xto inhaesit.

Confirmatur auctoritate SS. PP. S. Aug. serm. 15. de verb. Ap. ait: qui crediderit in eum, non habebit suam iustitiam quae a lege est, quamvis sit bona lex, sed implebit ipsam legem non sua iustitia sed data a Deo. charitas est enim plenitudo legis, et unde ista charitas diffusa est in cordibus nostris? non utique a nobis sed per spiritum sanctum qui datus est nobis.

S. Hieron. l. 3. advers. Pelag. ne mundus sanctus est in lavacro, et de veste dicitur quae est ista, quae ascendit dealbata, lota quidem sit, sed custodire non valeat puritatem suam nisi a Deo sit [illegible].

S. Greg. l. 18. mor. c. 33. [illegible] [illegible] electi sanctitate et iusti sunt, sed perfectione semper [illegible] orare.

S. Amb. l. 6. Hexam. c. 8. [illegible] iustificatio [illegible] [illegible] sibi [illegible] videatur, quid ipso respondeat, sed dubitare non potes, cum iustitia in [illegible] infusa ~~derivata~~ sit mentis sive utique non corporis sit.
= derivata

S. Prosper. in respons. ad c. 6. Gallorum: iustificatusque ex impio pius
factus nullo praecedente bono merito accipit donum, quo mediante acquirit
et merita, ut quod in illo inchoatum est per gratiam Christi, etiam per industriam liberi
augeatur arbitrii, nunquam remoto adjutorio Dei, sine quo nec proficere,
nec permanere in bono quisquam potest.

Objiciunt Lutherani illud Apostoli Rom. 7. Sentio in membris meis legem
repugnantem legi mentis meae, et captivantem me in lege peccati: ergo in-
ferunt in homine iusto manet peccatum legi Dei contrarium, et consequenter [illegible]
non expellit.

R. C. textum [illegible] quod ibi Apostolus concupiscentiam de qua loquitur, vocat peccatum
non ut in tractatu contra Julianum [illegible] ex Aug.: more in Scriptura dicitur aliquid peccatum
quia tale est, more quia ex peccato est, aut ad illud inclinat, proinde concupiscentia
non facit quod repugnat legi esse peccatum, sicut daemon qui legi Dei se repugnat,
esset ipse peccatum et idem modus proprie [illegible].

Obj. 1. illud 1. Joan. 1. Si dixerimus quoniam peccatum non habemus, veritas in nobis non est.
et Justi quoque debent dicere non solum ex humilitate, sed etiam ex veritate: dimitte nobis
debita nostra: ergo non omnia nostra peccata sunt deleta, et sic homo quamdiu vivit
est in statu peccati.

R. textum adductum S. Joan. intelligendum esse de peccatis venialibus quae charitatem
et iustitiam non destruunt, in quae etiam prov. 24. dicitur: Septies iustus in die cadit.
seu ut interpretatur S. P. N. Gregor. et quia etiam venialia indigent pur-
gatione et deprecatione remittendi, dicimus in oratione dominica: dimitte nobis
debita nostra. ex hoc autem non probatur peccata tegi tantum et non destrui.

Obj. 2. illud David. ps. 31. Beati quorum remissae sunt iniquitates, et quorum tecta
sunt peccata: ergo evidenter declaratur peccata in homine non tolli sed tegi, et
non infundi iustitiam seu gratiam sanctificantem.

R. quod licet verba Davidis, si verba proprie accipiamus, peccata tegi tantum innuant,
tegi tamen coram Deo idem est ac deleri. nam ut scribit Apostolus Hebr. 4. omnia nuda
et aperta sunt oculis ejus quomodocunque tegantur; unde et Scriptura saepius delere
et tegere pro eodem sumit, ut Nehem. 4. ne operias iniquitatem eorum,
et peccatum eorum coram facie tua non deleatur. et ps. 84. remisisti iniquitatem plebis
tuae, operuisti omnia peccata eorum.

Jnst. 3. blasphemia ē dicere hoē ee dignū Deo per iustitiā priā, ut indicat Job. c. 25. quis ꝑ dicere pt: mundum ē cor meū? purg[us] sum à pcto. et David. ps. 142. non intres in iudiciū cum servo tuo, quia non iustificabitur in cōspectu tuo oīs vivens.

Rn. his non obstantibus bene dici, hoē dignū ee Deo per priā iustitiam,[9] neqꝫ blasphemiā ullā, nobilit Aplꝯ Colossi dicitur. qui dignos nos in consortio sanctorum, hinc Dei nobis quaerendas gloriā, qd per mi- sericordiā suā et filij sui merita nos in filios suos adoptavit, cuiꝫ cōgloriae suae voluerit; neqꝫ proptereā nobis superbiendi occasio, quia Dr: quid hbes qd non accepisti, quid gloriaris qsi non acceperis.[2]

9 feit

Jnst. 4. 1 Cor. 1. Aplꝯ scribit. Xtus factus ē à nobis à Deo iustitia et redemp- tioē. qo nos per ipsā Xti imputatā iustitiā et redemptioē iustificari debe[mus].

Rn. n. C. quia Xtus dr de nra sapia, spes et sanctificaō quo tn̄ oīa st dona supernalia, quae nobis à Deo dantur. dein Xtus dr iustitiā nrā ideo, quia sua passioē eā nobis promeruit.

Si ergo priā iustitiā iusti sumus, et hoc nobis sit intrinseca, renovans hoē interiorē, difficultas ē, an sit qualitas superaddita, vel quid? et Dico 2do Justificaō non ē qualitas intrinsece superaddita, vel Adhuc Theologorum sen- tentia, accidens supernale, sed nova ac perfectior gradus actionis, quo cognoscit et diligit Deum.

Conclusio pbat primo ex dictis, primo ex hisce scripturae textibus probari pt: Rom. 8. corpus mortuum ē pter pctū, spiritus vero vivit pter iustificaō. et alibi: sicut portavimus imagine terreni, ita et portemus imagine coelestis. et alibi plures, qui oēs non nisi mutaō actualē in aa indicant, quā mutaōe Tridentinum renovaō hoīs interioris nomine appellat. Quod non sit accidens supernale, raō ulterior ē, quia accidens non pt mutare augendo, vel minuendo, sed alternando varie disponendo essentia rei; sed constat ex dictis aam Deum cognoscendo diligendoqꝫ novum essendi gradum acquirere, adeoqꝫ augeri: ergo. Mr. cōstat, quia accidens sive naturale sive supernale nullū ē, sed hinc inhaerentia priā hbet, et cōsequenter nec ubi alteri quidquā dare pt. hinc tn̄ Nota: gratia quoqꝫ sumi pro dono supernali, vg. dilectioē, quoqꝫ &c.

pro eo, quod gratis detur tale donum, ut Rom. 3. iustificati gratis per gratiam ipsius. sed quotiescumque occurrit quaestio de gratia, illa intelligitur gratia illa, quae est donum Dei, in quo consistit gratuita donatio Dei.

Quaestio 2da.

Quae sint Causae justificationis?

Ex his est in compendio doctrina Catholica in Synodo Trid. a Patribus proposita: huius iustificationis causae, aiunt c. 7. sess. 6. sunt finalis quidem gloria Dei et Xti ac vita aeterna, efficiens vero misericors Deus, qui gratuito abluit et sanctificat signans et ungens Spiritu promissionis Sancto qui est pignus hereditatis nostrae, meritoria autem dilectissimus unigenitus suus Dominus N. J. Xtus, qui cum essemus inimici, propter nimiam charitatem qua dilexit nos sua sanctissima passione in ligno crucis nobis iustificationem meruit, et pro nobis Deo Patri satisfecit.

Instrumentalis item sacramentum baptismi, quod est sacramentum fidei, sine qua nulli unquam iustificatio contigit. demum

Formalis unica causa est iustitia Dei, non qua ipse iustus est, sed qua nos iustos facit, qua videlicet ab eo donati renovamur spiritu mentis nostrae, et non modo reputamur, sed vere iusti nominamur et sumus, iustitiam in nobis recipientes unusquisque suam secundum mensuram quam Spiritus S. partitur singulis prout vult, et secundum propriam cuiusque dispositionem et cooperationem. quamquam enim nemo possit esse iustus, nisi cui merita passionis D. N. J. Xti communicantur, id tamen in hac impii iustificatione fit, dum eiusdem sanctissimae passionis merito per Spiritum S. charitas Dei diffunditur in cordibus eorum, qui iustificantur, atque ipsis inhaeret; unde in ipsa iustificatione cum remissione peccatorum haec omnia simul infusa accipit homo per J. Xtum, cui inseritur, per fidem, spem et charitatem. Haec Tridentinum.

Quaestio 3tia

Quomodo gratia iustificationis augeatur?

Breviter habetur doctrina

Dicitur laud. Conc. l. c. c. 10. Sic ergo iustificati et amici Dei ac domestici facti euntes de virtute in virtutem renovantur, ut Apostolus inquit, de die in diem, hoc est, mortificando membra carnis suae, et exhibendo ea arma iustitiae in sanctificationem per observationem mandatorum Dei et Ecclesiae in ipsa iustitia per Xti gratiam accepta cooperante fide bonis operibus crescunt, atque magis iustificantur, sicut scriptum est: qui iustus est, iustificetur adhuc. et iterum: ne verearis

usque ad mortem iustificari. et verbis videtis quod ex operibus iustificatur homo et non ex fide tantum. hoc est iustitiae incrementum petit Ecclesia, in orat: da nobis Domine fidei, spei, et charitatis augmentum. 13. ex quibus

Colligitur denuo incrementum iustificationis non fieri per multiplicationem gratiae iustificantis per renationem sed per multiplicationem eius donorum actuum per habitum ex charitate in cordibus diffusa ortum. ut adornatum definit laudata synodus. nec

obstat quod in priori c. 7 dicat: charitatem iustificatis inhaerere, nam charitas non est gratiis dicta ab actu amante nisi obiective: sed realis quaedam amans actualis dilectionis rectitudo in habitu crescit, quam plures elicuendo actus perfectior redditur. et inhaerere, quia ad modum accidentis ad esse ejus est juxta sententiam idem est ac in esse.

Articulus 5us

De gratia Praedestinationis.

Praedestinatio communis inter omnes Catholicos imo et haereticos obtinuit, quod sit decretum quo Deus ab aeterno certis quibusdam creaturis aeternam gloriam dare praedestinavit. hinc licet et ipsa gratia, et quidem summa sit, hoc tamen inter eam et gratiam sanctificantem intercedere discrimen vult Augustinus l. de Praed. Sanct. c. 10. quod praedestinatio sit gratiae praeparatio, gratia vero est ipsa donatio. unde et illam l. de don. persev. c. 14. definit, quod nil aliud sit, quam praescientia et praeparatio beneficiorum Dei, quibus certissime liberantur, quicunque liberantur. et hoc praedestinatio est nodus ille inque magnorum adhuc solvere potuit, praeteritis unquam nihil que ille inquam impingere omnes, quotquot suis argutiolis Dei consilia scrutari sunt ausi, et tenentes suis in cordibus ratione humanam exulare ab ubi fidei latet mysterium.

Omnes haeresis omnes, quotquot fuere unquam ad hoc capita reducuntur, vel quod stabilito infallibili praedestinationis decreto negent liberum arbitrium vel hoc firmato gratiae abnuant vim et efficaciam: vel denique quod Deus non omnes velit salvos, sed hos liberet quia vult, illos reprobet, quia non vult.

Fautores earum primi sunt:

Primo Jacobus Sirmondus, qui post Pontificatum Caelestini in Monasterio Adrumetino Bizazena Provincia circa A^o 430. docuit, quod gratia Christi piè viventibus non profit, neque bona illorum opera si a Deo reprobati fuerint, sed ad aeternam mortem destinati: nec impiis obesse quaecunque flagitia, si Deus eos praedestinavit ad gloriam. eius haeresis fuit et Gottschalcus Monachus

& alij plures: qui enim Praedestinatianorum sortiti nomenclaturam. Ad in quam haeresim et Lucidus Presbyter lapsus fuisse dicitur, qui in suo opere, quod ad Episcopos Galliae direxit, errores à Fausto Liriensi primo Abbate postea Rhegiensi Episcopo, ac demum Con. [?] hoc Semipelagianorum sibi attributos ipse damnavit inquiens: damno vobiscum 1. qui dicit primum laborem hominis obedientiae dono gratiae non esse jungendum. 2. qui dicit, post primi hominis lapsum ex toto voluntatis arbitrium extinctum. 3. qui dicit quod Xtus Dominus salvator noster mortem non pro omnium salute susceperit. 4. qui dicit quod praescientia Dei hominem violenter compellat ad mortem, vel quod Dei pereant voluntate, qui pereunt. 5.to qui dicit, quod post acceptum legitime baptismum in Adam moriatur quicunque deliquerit. 6. qui dicit alios, positione ad mortem deputatos, et alios ad vitam praedestinatos.

Quos errores refert Gennadius Presbyter Massiliensis et [illegible]. Et licet haec haeresis suis in cunabulis Sale Augustiniana fuerit amputata, coepit tamen repullulare, ac revivescere à Calvino aliisque sectariis, nam 2do docet Calvinus quosdam hominis aeterno Dei decreto ad vitam et alios ad mortem praedestinatos esse citra ullum ipsorum meritum. Audiamus illum l. 3. instit. c. 21. §. 5. ait: praedestinationem vocamus aeternum Dei decretum, quo apud se constitutum habuit, quid de unoquoque homine fieri vellet. non enim pari conditione creantur omnes, sed aliis vita aeterna, aliis damnatio aeterna praeordinatur. itaque prout in alterutrum finem quisque conditus est, ita vel ad vitam, vel ad mortem praedestinatum dicimus. et §. 7. circa finem. quod ergo scriptura clare ostendit, dicimus aeterno et immutabili consilio Deum semel constituisse, quos olim assumere vellet in salutem, et quos rursus exitio devovere. hoc consilium quoad electos in gratuita ejus misericordia fundatum esse asserimus nullo habito dignitatis respectu, quos vero damnationi addicit iis justo quidem et irreprehensibili sed incomprehensibili ipsius judicio vitae aditum praecludit. et rursus c. 22. §. 2. ubicunque vero regnat hoc Dei placitum, nulla in consideratione veniunt opera. et §. 11. Si non possumus rationem assignare cur suos misericordia dignetur, nisi quoniam illi ita placet, neque etiam in aliis reprobandis aliud habebimus, quam ejus voluntatem.

3tio Pelagius et post illum Pelagiani initio rejecta omni penitus gratia distincta à libero arbitrio, praedestinationem ad gloriam ex praevisis bonis naturae operibus fieri affirmarunt, postquam autem à S. Aug. inter disputandum eo adducti fuissent, ut aliquam admitterent gratiam, eam ad facilius [illegible] ad salutem [?]

necriã dixerunt, ita tn ut eius praeparaõ seu destinaõ à Deo fieret ex prae-
visis liberi arbitrij meritis. Denique cum et bona opera supernae graa esse
fateri compulsi; Julianus Pelagianus ad meritum cuiusdam bonae voltis confugit,
voluitque, graam praeparari et dari non quidem propter meritum bonorum operum liberi ar-
bitrij, sed propter meritum bonae voltis. Parvulos vero quos innocentes nasci
contenderunt, Deum absoluta provisione mortis eorum ante adultam aetatem
futurae, excludit quidem à regno coelorum, sed illis medium quemdam inter regnum
coelorum, et aeternam damnaõem beatitatis locum praeparavit.

4to. Semi-Pelagiani Pelagianorum doctrinam utcunque mitigantes
docuerunt, praedestinaõem ad primam graam fieri non quidem ob praevisa merita liberi
arbitrij, ut volebat Pelagius; neque ob bonam volte praevisa, ut placebat
Juliano, sed ob pium quemdam ac natlem ad credendum affectum seu quoddam
initium fidei. quod quidem illi inter opera bona non computabant, illo tn tamquam causa
et motivo Deum excitari affirmabant, ut graam fidei illis conferret, quos
noverat ad illam recipiendam bene affectos fore. cum vero premerentur exemplo in-
fantium, qui absque ullis meritis in hac vita vel cum baptismo vel sine illo
rapiuntur, an ibi damnandi vel salvandi, recurrebant ad merita, non quae
futura erant, sed quae futura fuissent si diutius vixissent. Horesis
utraque, posterior eo detestabilior quo callidior, qui versipellis, cuius
more positum erat dona graae cum natlibus donis modo confundere, modo
distinguere, quod ut magis capias

Nota 1mo Semi-pelagianos distinxisse in hoc ad vitam aeternam anhelante ini-
tium fidei et primum salutis ~~fundamentum~~ desiderium, quo quis ad orandum, pulsandum,
quaerendumque movetur, atque initium cuiuscunque boni operis et ipsius actioes seu
executioes. ad hoc ultimum seu incipiendum seu perficiendum graam abso-
lute esse necriã fatebantur, sed quoad initium fidei, et primum salutis desiderium
et hoc ideo, ne fateri cogerentur, Deum esse personarum acceptatorem, aut in-
iustum graae dispensatorem, si hic credat, ille non credat.

Nota 2. tam Pelagianos quam Semi-Pelagianos tum natli facltati libero arbi-
trio, tum legi ac doctrinae graae nomen dedisse, ut hoc sub involucro er-
rores suos magis occultarent.

Jam utriusque haeresis, potissimum 3, quod utraque dicat, graam primam à Deo tribui vel prae-
visis meritis liberi arbitrij vel bonae voltis, vel pio cuidam ac natlis ad cre-
dendum affectui quae negant cum Script. et PP. ut Sct. seq. videbimus.
Huic haeresi contraria

5to docet Bajus Doctor Lovaniensis et post ipsum Jansenius

vel potius Janseniani, qui gratiae efficaci totum tribuunt, libero arbitrio
nihil, adeo ut Deus illae qui necessario operatur, modo vehementer agat, peccet et
peccare possit. quae doctrina non multum absimilis est doctrinae Calvini et
Lutheri.

Et haec sunt primo haereses contra sanam Ecclesiae Catholicae doctrinam in materia prae-
destinationis, quas fusius apud Tournely in Tr. de Grat. vel Synopsi historica
videre poteris, nobis hic exactius ipsas refutat, vel infra plurimis de iis tracta-
bitur. Ut et vides errores omnes haereticorum praedictorum ad hos S. Gotteschalci
reduci possunt. et revera reducuntur. quorum
primus quia ante omnia saecula et antequam quidquam faceret a principio quos voluit
praedestinavit ad regnum, et quos voluit, praedestinavit ad interitum.
2dus Et qui praedestinati sunt ad interitum, salvari non possunt. qui vero praedestinati
sunt ad regnum, perire non possunt.
3tius Et Deus non vult omnes homines salvos fieri, sed eos tantum qui salvantur. et quod dicit
Apostolus: qui vult omnes homines salvos fieri, illos dici omnes, qui tantummodo salvantur.
4tus Christus non venit, ut omnes salvaret, nec passus est pro omnibus, nisi solummodo pro his
qui passionis ejus salvantur mysterio.
5tus Et postquam primus homo libero arbitrio cecidit, nemo nostrum ad bene
agendum, sed tantummodo ad male agendum libero potest uti arbitrio. quibus addi potest
6tus Pelagianorum, qui liberum arbitrium sine gratia Dei auxilio ad bonum
ferri. contra quos errores S. Remigius Archiepiscopus et Ecclesia Lugdunensis
in libro de tribus Epistolis has 7. sequentes fidei regulas ex divinarum Scripturarum
authoritate evenientes, et a SS. et Orthodoxis PP. diligentissime commendatas
de Dei gratia et praedestinatione bona collegit, quas Catholicus quisque fi-
delissime tenere debeat, et quicunque his contraria sapit, non catholicus esse pro-
batur, quarum est

Regula prima

Quod omnipotens Deus nihil ex tempore praefinierit vel praedestinaverit,
sed fuit ipse atque ab initio aeternus et incommutabilis est, ita et ejus prae-
scientia ac praedestinatio sempiterna atque incommutabilis sit. Notis scripturis;
Dan. 13. Deus aeterne qui absconditorum es cognitor, qui nosti omnia, antequam
fiant. Malach. 3. Ego enim Dominus, et non mutor. Ezech. 17. Ego Dominus locutus
sum et feci. Jac. 1. Eccli. 23. et 39.

Regula 2da

Nihil omnino esse aut fuisse aut futurum esse posse in operibus Dei, quae sive
in condendis, sive in regendis, sive in consummandis, vel finiendis creatis

egit quod non ipse in suo aeterno consilio atque iudicio et veraciter praesciverit
et immobiliter praeordinaverit. atque ita omne quod temporale est, in temporalitate sua propria
et praedestinatione procedit: et omne quod in eius aeterna praescientia et praedestinatione
dispositum est, hoc in rebus esse potest. Quod vero ibi dispositum non est, nunquam et nusquam
esse potest: nihil enim temere vel fortuito, sed omnia aeterno suo sapientiae consilio et
ratione facit. nihil hoc expressius Joan. 1. quod factum est, in ipso vita erat. et Psal. 103.
omnia in sapientia fecisti.

Regula 3tia

Quod in operibus omnipotentis Dei non talia praescita et alia praedesti-
nata, sed quidquid ibi est praescitum, quia totum est bonum et iustum, sine
dubio est et praedestinatum. et quidquid praedestinatum, utique et praesci-
tum, quia praedestinatio sine praescientia esse non potest. Nihil inde quod Apostolus
loquens praescientia Dei eius praedestinationem intelligi velit. ut Rom. 11. non repulit Deus
plebem suam quam praescivit. Si enim praescivisset tantummodo et non praedestinasset,
nequaquam eam plebem suam fecisset; sed quia ita praescivit, ut eam vere
ipsa praescientia praedestinaret, quod est aliud, quod eam praescivit, nisi quia vere
et immutabiliter praedestinavit?

Regula 4ta

Quod haec duo in operibus rationalis creaturae et distincte quinimo intelligi sint,
quae sunt eiusdem creaturae opera, alia sunt bona alia mala; et quia bona opera
ita sunt ipsius creaturae, ut sint omnino specialiter et veraciter opera Creatoris, qui
operatur in ea velle et perficere pro bona voluntate. Philip. 2. proinde tamen
vere bona idest divinitus inspirata et gesta et praescita et praedestinata
intelligi debent. mala vero opera eiusdem creaturae, quia ipsius tantummodo sunt, et
ex eius vitio non ex Dei voluntate, vel creatione procedunt, praescita a Deo dici
possunt, praedestinata non possunt. Nihil hac ratione, quia ita
Deus praescius omnium futurorum sive bonorum sive malorum, ut nunquam esse
possit praedestinator aut auctor malorum. praescivit itaque Deus
et praedestinavit rationalis creaturae suae omnia bona, sicut Apostolus dicit: nam
quos praescivit et praedestinavit conformes fieri imaginis filii sui. Rom. 8.
et 1. Cor. 2. sed loquimur Dei sapientiam in mysterio absconditam, quam praedesti-
navit Deus ante saecula in gloriam nostram. mala vero opera et mala meri-
ta eiusdem creaturae praescivit tantummodo non praedestinavit, ut David te-
statur Ps. 138. intellexisti cogitationes meas de longe. et Dan. 13. qui nosti
omnia, antequam fiant. utique bona et mala.

Regula 5ta

Quod omnipotens Deus eadem praescientia et praedestinatione sua ita quosdam malos in sua iniquitate et impietate et praescierit perseveraturos, et ob hoc iuste praedestinaverit perituros, ut ex ipsa certa praescientia et iusta praedestinatione sua nulli necessitatem imposuerit, ut malus esset, et aliud esse non posset.

Nititur in eo, quod hoc si fecisset, quod absit de eius bonitate sentire, ipse esset utique auctor malorum, quae sua potestatis violentia fieri coegisset; quod quam horrendum sit blasphemium dicere vel cogitare omnis pius fidelis intelligit. Sua quoque vitio impii et iniqui in malis suis pertinaciter perseverant, non aliquo Dei providentia, qui quotidie omnes ad poenitentiam vocat, et ad salutem invitat, et conversis ad se misericordiae suae sinum pandit, et nihilominus declinare a malis et fieri bona hortatur, et admonet dicens, ps. 36. declina a malo, et fac bonum. Amos 5. quaerite bonum et non malum ut vivatis, et erit Dominus exercituum vobiscum, sicut dixistis. Zach. 1. convertimini ad me, et convertar ad vos. unde et in eius laudem digne canitur ps. 9. sperent in te omnes, qui noverunt nomen tuum, quoniam non dereliquisti quaerentes te Domine. hoc eadem asserta sunt in Trid. sess. 6. can. 17. si quis iustificationis gratiam non nisi praedestinatis ad vitam contingere dixerit, reliquos vero omnes qui vocantur, vocari quidem, sed gratiam non accipere, ut pote divina potestate praedestinatos ad malum, anathema sit.

Regula 6ta

Ut in divinis scripturis nequaquam hoc prorsus quoties requiratur, ut ibi solummodo intelligatur divina praescientia vel praedestinatio, ubi haec ipsa nomina praescientiae et praedestinationis expresse et specie posita invenimus; sicut illo loco, ubi Apostolus dicit: nam quos praescivit et praedestinavit conformes fieri imaginis filii sui. Sed ubicunque res ipsa eiusdem praescientiae et praedestinationis certissime posita legitur, ut Rom. 9. Malach. 1. Exod. 33. praescientiam et praedestinationem ipsam intelligendam esse nemo dubitemus.

Nititur in hoc, non si scripta ipsorum nominum requiramus, nunquam in illis testimoniis propheticis, quae pro ipsius praescientiae et praedestinationis commendatione in epistola ad Rom. assumpsit et proposuit Apostolus. Ergo vel praescientia vel praedestinatio nominatur, et tamen res ipsa in eis tam clare, et expresse demonstratur, ut de ea nemini fidelium liceat dubitare, quod et confirmat S. Augustinus l. de praed. Sanct. c. 10.

dicens: quod ipsum ait Ap(ostolu)s Eph. 2. Ipsius enim sumus factura creati in Xto Jesu
in operibus bonis: gratia est: quae Deus [illegible] quae praeparavit Deus, ut
ambulemus in illis, praedestinatio. certe est nemo in hoc testimonio Apo-
stolico nomen gratiae et praedestinationis sonat. Atqui res ipsa gratiae et prae-
destinationis ibi manifestissime probatur. quo manifestior res gratiae, quam
si ex nobis nulla bona opera habemus? sed ipsius sumus Dei factura,
specialiter sumus creati in Xto Jesu in operibus bonis. Atque evidentior
res praedestinationis quam quod haec ipsa bona opera non solum in praesenti per
gratiam suam nobis donavit, sed etiam in aeterna praedestinatione sua praeparavit
Deus ut in illis ambulemus.

Regula 7ma

Ut neque de electis Dei ullum perire, nec credamus neque de reprobis aliquem
salvari ullatenus contendamus.
Nihil [illegible] pro hac re Scriptura testimoniis. Joan. 10. oves meae vocem meam
audiunt, et ego cognosco eas, et sequuntur me, et ego vitam aeternam do
eis, et non peribunt in aeternum et non rapiet eas quisquam de manu mea.
Pater meus, quod dedit mihi maius omnibus est et nemo potest rapere de manu
Patris mei. Math. 18. Sic non est voluntas ante Patrem vestrum, ut pereat
unus de pusillis istis.
2. potest quod reprobi non propter praescientiam et praedestinationem Dei veraciter praescientis
et juste damnantis, sed propter obstinatam et indomabilem malitiam suam
nullatenus poterint salvari. Idem Deus ostendit loquens ad Judaeos talibus
Joan. 10. Sed vos non creditis, quia non estis ex ovibus meis. et Ezech. 13.
in consilio populi mei non erunt, et in scriptura domus Israel non scribentur,
nec in terram Israel ingredientur. et 2. Cor. 4. quod si etiam opertum est Evan-
gelium nostrum in his qui pereunt est opertum, in quibus Deus saeculi ex-
Evangelii: caecavit mentes infidelium, ut non fulgeat illuminatio gloriae Xti. et Rom. 10
Sed non omnium est fides, et non omnes obediunt Evangelio. quia igitur tales pro-
prio vitio sunt, et usque in fine perdurant, merito utique et praescientia Dei mali
praesciti sunt, et praedestinatione Dei juste reprobati atque damnati: vocet
qui se ipsos hos, ut ex quotidiano [illegible] sive deserto vitae suae utrum
magis ad societatem electorum an quod absit ad societatem reproborum pertinere
se sentiat, [illegible] et inquirat [illegible] fideliter et

perseverans usque in finem, ut eum omnipotens Dei misericordia et ab aeterna damnatione eripiat, et in electorum suorum iubeat grege numerari; quia sicut vel D. Gregorius dial. lib. 1. c. 8. ait: obtineri nequaquam possunt, quae praedestinata non fuerint, ipsa tamen perennis regni praedestinatio ita est ab omnipotente Deo disposita, ut ad hoc electi ex labore perveniant, quatenus postulando mereantur accipere, quod eis omnipotens Deus ante saecula disposuit donare.

Quod vero non possint salvari, eorum est vitium, quia nolunt; non Dei, ut absit, aliqua iniquitas, qui erga illos et verax semper extitit in promissis, et iustus in iudicio suo.

Licet sit et aliud quoque reperire in innumerabilibus videlicet millibus parvulorum, qui nec aetate nec spatio ad aliquid boni agendum unquam augerentur, sed in sola originalis peccati, quo per unum hominem in mundum intravit, damnatione vivunt. De quibus quid aliud dicendum, quam quod et in eorum reprobatione atque interitu omnipotens Deus iustus est, in quibus non suam potentiam se ostendit, sed culpam male admissam et in eos originaliter transfusam iusta ultione damnavit. Ita S. Episcopus.

Brevius doctrinam eandem 12. articulis enarrat S. Aug. in ep. 107 ad Vitalem, quorum sex hic habet.

1. Quoniam propitio Christo Christiani Catholici sumus, scimus nondum natos nihil egisse in vita propria boni seu mali, nec secundum merita prioris alicuius vitae quae nulla propria singuli habere potuerunt, in huius vitae venire miserias, sed tamen secundum Adam carnaliter natos contagium mortis antiquae prima nativitate contrahere, nec liberari a supplicio mortis aeternae, quod trahit ex uno in omnes transiens iusta damnatio, nisi per gratiam renascantur in Christo.

2. Scimus gratiam Dei nec parvulis nec maioribus secundum merita nostra dari.

3. Scimus maioribus ad singulos actus dari.

4. Scimus non omnibus hominibus dari, et quibus datur non solum secundum merita operum non dari, sed nec secundum merita voluntatis eorum quibus datur, quod maxime apparet in parvulis.

5. Scimus eis quibus datur misericordia Dei gratuita dari.

6. Scimus eis quibus non datur iusto iudicio Dei non dari.

7. Sentimus quod omnes astabimus ante tribunal Christi, ut ferat unusquisque secundum ea, quae per corpus gessit, non secundum ea, quae si diutius viveret, gesturus fuisset sive bonum sive malum.

8. Sentimus et parvulos secundum ea quae per corpus gesserunt, recepturos vel bonum vel malum. gesserunt autem non per se ipsos, sed per eos quibus pro illis respondentibus et renuntiare diabolo dicuntur et credere in Deum; unde et in numero fidelium computantur pertinentes ad sententiam Domini dicentis: qui crediderit et baptizatus fuerit salvus erit. propterea quod et illis, qui hoc sacramentum non acceperint, contingit, quod legitur: qui autem non crediderit condemnabitur. unde et ipsi, sicut dixi, si in illa parva aetate moriuntur, utique secundum ea per per corpus gesserunt, id est tempore quo in corpore erant, utique secundum ea quae per corpus gesserunt, id est tempore quo in corpore erant, quod per corda et ora gestantium crediderunt, vel non crediderunt; quod baptizati vel non baptizati sunt, quod carnem Christi manducaverunt, vel non manducaverunt; quod et sanguinem biberunt, vel non biberunt; secundum haec ergo, quae per corpus gesserunt, non secundum ea, quae si diu viverent, gesturi fuerant, iudicantur.

9. Sentimus felices esse mortuos, qui in Domino moriuntur, nec ad eos pertinere, quidquid acturi fuerant, si tempore diuturniore vixissent.

10. Sentimus eos qui corde proprio credunt in Deum, sua id facere voluntate, ac libero arbitrio.

11. Sentimus pro eis qui nolunt credere, nos qui jam credimus, recta fide agere, cum Deum oramus, ut velint.

12. Sentimus pro eis qui ex illis crediderunt, tamquam de beneficiis eius vere atque veraciter et debere nos Deo agere gratias, et solere.

Ad 12. hoc fundamentalia Capita Ecclesiae suique Doctrina de gratia Augustini: [illegible], ex quibus fide Catholica

Certum est primo non omnes homines esse praedestinatos. Matth. c. 20. Christus ait: multi sunt vocati, pauci vero electi; et ratio est, quia eorum Deus sit [illegible]; et multi in peccato mortali teste scriptura moriantur, eos necesse punire debet.

Certum est 2. Deum omnes praedestinasse ad gloriam, quotquot sua servabunt praecepta: ait enim Matth. 7. qui facit voluntatem Patris mei, possidebit regnum caelorum. et Rom. 8. praedestinavit quos praescivit conformes fieri imaginis filii sui. et Luc. 11. beati qui audiunt verbum Dei, et custodiunt illud. quia sic Deus dat gloriam, qui sua servabunt

praescita, dabit eadem ab aeterno; quia in tempore nihil fit, quod ab aeterno non praedestinavit.

Certum 3tio neminem absque revelatione scire posse se esse praedestinatum: Scriptura Ecclesiast. 9. nescit homo an odio an amore dignus sit. et Philip. 2. cum tremore et timore salutem vestram operamini. 1. Cor. 4. nihil mihi conscius sum sed in hoc justificatus non sum. 1. Cor. 9. castigo meum corpus et in servitutem redigo ne cum aliis praedicaverim ipse reprobus efficiar. Et definitum est Trid. Sess. 6. can. 15. Si quis dixerit hominem renatum et justificatum teneri ex fide ad credendum, se certo esse ex numero praedestinatorum, anathema sit. id omnis.

Quaestio 1ma

Si non omnes sint praedestinati, quomodo Deus omnes salvos velit?

Certum firmissime ergo credendum, quod Apostolus Christo in se loquente testatur et praedicat dicens de Deo: 1. Thim. 2. qui vult omnes homines salvos fieri, et ad agnitionem veritatis venire, et si, ut videmus, non omnes salventur. quae in quaestionibus fidei Catholicae difficillimas merito et hoc temporibus nec praecipitanter definienda, sed cautissime et fidelissime perscrutanda, et ex aliis videlicet Scripturae manifestioribus locis, quibus ejus obscuritas illustretur, et ex Patrum expositionibus et ex fidei ratione. Quatuor autem modis in scriptis Catholicorum invenies explanata, et

Dico 1mo Textus ille Apostoli qui vult omnes homines salvos fieri: ita exponi potest 1mo sic: ut omnes homines omnia hominum genera accipiamus, id est Judaeorum et gentium, liberorum et servorum, virorum et mulierum, divitum et pauperum, nobilium et ignobilium, quia ex genere in omni genere hominum salvat, et ad agnitionem veritatis perducit per Deum Jesum Christum, uti habetur Matth. 13. simile est regnum caelorum sagenae missae in mare, et ex omni genere piscium congreganti; simile etiam habetur eodem textu ad Rom. 11. conclusit enim Deus omnia in incredulitatem ut omnium misereatur. non quomodo omnium miseretur aeterna illa miseratione, qua electos suos coronat misericordia et miserationibus Ps. 102. qui omnia dispone judicii sui; cujus vult miseretur et quem vult indurat. Rom. 9. nisi quia omni hominum generi miseretur, quod in duobus populis, scilicet Judaeorum et gentium constringit, de quibus ut hoc diceret supra loquebatur. Aug.

2. aut ita accipi potest dictum: qui vult omnes homines salvos fieri. illos solos salvari intelligamus, quos ipse salvare voluerit; id est, non quod omnes salventur, sed quod nemo nisi misericordia ejus velle salvetur. de quo David Ps. 17. ait:

salvum me fecit quoniam voluit me. Ps. 29. et vita in voluntate ejus. iste
e contrario magis in verbis Apli et alijs locis invenies: sicut enim
Rom. 5. sicut per unius hominis delictum in omnes homines in condemnationem; ita et
per unius hominis iustitiam in omnes homines in iustificationem vitae. quod ipse idem manif-
festissime idem in Ps. 144 dictum est: allevat Dominus omnes qui corruunt, et
erigit omnes elisos. neque enim omnes, qui in diversis vitijs corruunt, et
elidentes; Dominus miserendo et indulgendo à lapsu ruinae suae allevat
et erigit. quia enim ex omni genere peccantium, sive criminosorum, quos voluit
salvat: et quia nemo nisi per ipsum prostratus erigi aut allevari, dum
non suis viribus sed Dei miseratione consurgit.
3.º ita illa gratia qui vult omnes homines salvos fieri; quia hos sanctos suos per
spiritum suum velle facit. id est, velle eis inspirat, ut omnes homines sicut se
ipsos salvos fieri optent. sicut et de spiritu s. aliquando dicit idem Apls
ait Rom. 8. sed ipse spiritus postulat pro nobis gemitibus inenarrabilibus,
qui scrutatur corda scit, quid desideret spiritus; quia secundum Deum postulat
pro sanctis. postulat namque spiritus, ut B. Gregorius exponit, quia
ad postulandum eos, quos repleverit, inflamat. et gemitibus desiderat
similiter quia sanctos in orationibus gementes et desiderantes facit, ita ut dictum est:
hunc itaque sensum Deus vult omnes homines salvos fieri; quia ut dictum est
ipse sanctis suis inspirat, ut hoc velint, ipse eos ita voluntates facit:
sicut inspiraverat beato Apostolo, qui dicebat: 1. Cor. 7. volo omnes vos esse
sicut meipsum. et Act. 26. coram Rege Agrippa et Principibus testimonium
Christi mira libertate et constantia proferret dicente sibi eodem Rege: in
modico suades me christianum fieri. contra plenus desiderio salutis omnium
respondit: opto apud Deum et in modico et in magno non solum te sed et
omnes qui me audiunt hodie tales fieri qualis ego sum exceptis vinculis istis.
4.º sic explicat: quod Deus voluntate quadam antecedente omnes velit salvos, sed non voluntate
consequente. et est communis Scholasticorum. voluntate antecedente dicunt illam,
quae de se est absoluta, efficax, independensque ab omni hominum merito; qua Deus
naturali merosque bonitatis suae instinctu, absque ulla causa, motu proprio vult
omnium hominum salutem, aeternamque felicitatem; et ideo eos creat, eos redemit, et acco-
modatissimis adhuc sive medijs auxilijs; aliter tamen aliterque iuxta
infinitam ac ordinatam sapientiae suae modum. et hanc vocant voluntatem antecedentem
seu voluntatem amoris, quia nullam aliam causam habet, quam ipsius naturalem bonitatem;

sed instinctu, motuque proprio. quam et alii noe vocant vlte intentionem
aut aeterno cum aliisque legis eorundem salvare velit bonitate creatoris. sed
quia liberi arbitrii eos condidit, consequenter vera conditione, decreti, et hypothetica
expectet ut hoc etiam ipsi veliat; et si voluerint recte salventur, si nolue-
rint recte puniantur, utrumque hoc illustrant exemplo: sicut si Princeps juve-
nem mendicum solum misereatur et propter amores haeredem velit mis tabulis
scribat, quam in haereditate ipso facto consequendum erit, nisi ex natura ipsius destrati
adeat, aut acceptetque: in hoc dicent hypothesi voluntas mendicum instituendi
pura absoluta mereque gratuita est, nihil ad ipsam conferente mendico,
quippe omni quae a Principe fiunt, ignaro: voluntas tamen ejusdem Principis
ut actu ipso haereditatem consequatur, conditionata est; quia non vult aliter obtineri
quam haerede adeunte et acceptante. ita in Deo, quod te voluerit condere, voluerit
in filium gratiae de peccatore, voluerit regni coelestis haeredem esse, in eumque
finem multis ac pretiosissimis te dotibus et beneficiis exornaverit, mera
charitatis et misericordiae fuit, nihil de tuisque meritis adjuvantibus. voluntas
vero qua decreverit, ne tamen ipsum regnum obtineres nisi velles et mereris; quodque
hoc item de illo voluerit, quia providit te operari et mereri nolle, hoc percipient,
voluntas conditionata et consequenti debet quippe ex propria vlte arbitrioque suo
pendens, quod et alii noe vltem executivam appellant.
Sic itaque laudato Apostoli dicto quoad utrumque statum naturae innocentis
et lapsae ita exponunt primo ante omne peccatum Deus vere vlte antecedente et hypothetica
vult omnes salvos facere, et per eadem vlte providentia necessaria imo amplissima
quae opus sit ad salutem, eaque divina legis bonitatis, seu voluntatis ejusmodi instio
est, ut nisi mentis creatae perversitas et tenebrae obstacent, omnes sui cognoe
et amore imbueret. 2do post statum peccatis contaminatum ad divinam lucem
vocem seu motionem ac impressionem non obstruxit non cavit, non obtenebratus
non obduratus est. Deus eadem vult ut omnes salvi fiant, quatenus nemo nisi culpa
et peccato salute careat, et quatenus omnibus recte poenitentibus, perseverantibusque
usque in finem justitiam, cui salus annexa est, et gloriam promittit et vult.
Ex his
Volunt primo hi ubi de vlte Dei circa salutem omnium hominum agitur notandum
est, scripturae loca eaque frequentia, quibus Dei bona et beneficia in omnes pro-
dicantur, intelligenda esse tum de vlte antecedente, quia Deus omnes omnino hos illuminat,
et ad salutem invitat, et qua salvi fierent, nisi cordium malitia et du-
ritia cordis vel propria culpa vel proprio hominis peccato contracta obsisteret:

dum de illa gratia; qua eos oes illuminat qui illuminantur, et salvos
facit qui salvi fiunt &c.
Volunt 2º Deum non velle oes salvos facere vulgari loquendi modo, quo hos ea
duntaxat velle dicimur, quos ut veniant, efficiunt, quantum in ipsis est,
maxime si id summa facilitate et absque ullo incommodo valeant. itaque Deus ex
convenientia eos tantum salvos fieri vult, qui salvi fiunt, si velitis nomen eo
modo interpretari, quo illud omnes homines interpretantur, cum de sua aliorumque hominum
voluntate agitur.
Volunt 3tio ex illa sola Dei volte eos duntaxat hoc modo salvandi qui
salvi fiunt, nullatenus colligi posse, nec Deum vere et sincere alios salvos
fieri non velle tamquam volte legis quam decreti, seu antecedenti et hypothetica, nisi
sed peccatum intercederet: nec ex antecedente volte eos salvandi non omnia prorsus
ad salutem necessaria dona et auxilia conferri, et maiora eo saepe quam necesse sit,
et quam illis concedunt qui revera salvi fiunt. Nam constat, cuiusmodi
auxilia sola Angelis et primis parentibus adfuisse ac perierunt. quos
Deus Regem certo revocare non voluit ea volte, qua homines dicuntur quaecunque volunt,
aut libenter exoptant, quo et quanta dona et auxilia ad salutem Reg. [illegible]
hominibus posset, aliunde colligitur. et tamen ex scriptura et traditione quam ista
exigerunt facile habetur.
Volunt 4to negata in homine generali Dei volte circa salutem omnium hominum non negari
eius bonitati derogari; quia eadem denegata circa salutem Angelorum rebellium.
Volunt 5to repugnare et bono Legi, proe et rerum creatarum conditioni ut ad divina
bonitate pertinaciter eo modo oes mentes creatas salvas esse velle, quo homines
volunt ea quae volunt, alioquin tam necessario salvae erunt, etiam peccato immu-
nes; quam Reg. boni &c.
En habetis doctrinam S. Patrum et Doctorum, circa quam
Nota in tribus illis prioribus modis intelligendi eorum verborum, quibus de Deo dicitur:
qui vult oes homines salvos fieri, nullam absurditatem, nullam repugnantiam fidei
invenies, quia sive omnes homines quos Deus vult salvos fieri omnia genera hominum
accipiantur: sive oes homines salvos fieri Dei velle ita intelligas, quia omnes qui
salvantur non nisi eius volte salvantur. sive eo modo dictum credas, oes homines Deum
velle salvos fieri: quia in sanctis suis ipse hoc vult, quibus talem volte inspirat,
ut oes homines velint salvos fieri sicut et ipsos: in his inquam oibus et vera
oia et salubris intelligentia est. In 4to autem modo illud sine dubio concedimus,

quia et occasione Pelagiano praevidit probet, quod Deus ut salvet homines
expectare afferat voluntates, nam hi quidquid in contrarium dicant R.R. praeordi-
nationem potissimum ei, facile inferri potest: quia propter merita propter bona voluntate
propter initium fidei Deus hos praedestinavit. Quod contra suppositum, quo
dicit etiam ipsum velle dari a Deo, et hoc per redemptionem Christi act. 4. Non est in
alio aliquo salus: nec enim aliud nomen est sub caelo datum hominibus in quo oportet
nos salvos fieri. et Philipp. 2. Deus est qui operatur in vobis velle et per-
ficere pro bona voluntate. Contra quem errorem est ita in antiquis Patrum
Conciliis legitur definitum Conc. Araus. c. 4. Si quis ut a peccato purgemur voluntatem
nostram Deum ~~expectare~~ contendit: non autem ut etiam purgari velimus, per Sancti Spiritus
infusionem et operationem in nobis fieri confitetur, resistit ipsi Spiritui Sancto
per Salomonem dicenti: praeparatur voluntas a Domino. et Apostolo salubriter praedicanti: + prov. 8
Deus est qui operatur in nobis et velle et perficere pro bona voluntate.

Ut ergo hoc principium fidelis defendi possit, sic explicari debet, quod Deus
simpliciter omnes homines fieri salvos velit ~~ut~~ conditor creatoris, quos tamen salute indignos
iudicaverit iusta iudicis severitate non salvet, ita quod credas hanc obsis-
tente voluntate impleri nunquam posse, sed obsistente humana iniquitate impleri
nolle. unde Ecclesia hypothetica hanc et eandem de omnium salute voluntatem
supponens et praedicans ut hoc effectum sortiatur, a Deo precibus expetit
ut ipse ea bona praestet et efficaciter compleat, scilicet fidem infideli, poe-
nitentiam peccatori, perseverantiam iusto, caetera denique quaecunque ipse
exigit aut iubet bona et merita ut salutem deinde tribuat. unde et
docet Deo precibus annuente, haec ipsa quae petit liberi arbitrii bona
~~opera certe~~ absoluta et efficaci Dei voluntate a Deo et efficaci gratia eo
deficiente nec effici nec libere posse.

Quod si quaeras an remota voluntate Dei efficace et absoluta posita tam an-
tecedenti et hypothetica (: Thomistae dictam hypothesin ad antecedentem voluntatem
reducunt dicentes eam velle quae posse a Deo esse, et sui praedestinatione
mere gratuita id ex praevisis meritis esse) et quo ex hac consequentia
bonis homines ea consequi possint, quo Deus polliceri iustitiam fieret
et salutem? plana est ex certis fidei capitibus superrime
citati Concilii responsio, quod eiusmodi hypothesis ex qua

iustitia, saltem quoad ea quae ad illorum pertinent arbitrium, quibus
ea bona gratis donantur. Sed ex novi adhuc quod confert Dei beneficium, ut Evan-
gelium infidelibus praedicari, ut credant. Ut tamen aliqui ministerio suo
parvulis adeo ut baptizentur, constat eos ea Dei voluntate, qua illa praeter-
itur remota, salutis beneficio frui non posse. Quo sub conditionis bono ad iu-
stitiam requirenti bona, et ad liberum arbitrium pertinent, cum non desint, iu-
stitia a Deo illi collata sint, ut fides infideli, poenitentia peccatori: constat eius-
modi bona illis adesse non posse, nisi Deus hoc absoluta voluntate praestare velit,
qua remota nemo illa sibi, nemo alii tribuit.

Quoad iustitiam quae credentibus et poenitentibus a Deo promittitur, cum de
hominibus mortali corpore indutis et post originale peccatum cupiditatis pondere,
sub certamine concupiscentiae agatur, promittit absolute qui iustificationis gratia pro-
diti sunt perseverare et non peccare, ita salvi esse: Sed neminem ea potes-
tate salvandum esse constat, nisi speciale perseverantiae finalis donum adsit, atque
adeo sub ea quae de rebus moraliter et more humano disputat, remoto speciali
perseverantiae dono neminem usque in finem perseverare praedocet in Conc.
Trid. sess. 6 c. 13. hoc clarius facit Segno

Quaestio 2.

An Deus praedestinatos praedestinaverit ob illorum merita praevisa aut bona opera, aut ex sola gratia?

Recentiores Theologi, ut liberum hominis defendant arbitrium ab omni necessitate immune,
7dari gratiam omnem quidem gratis ~~data~~ fatentur, eandem in actu primo ad hominis opera admit-
tunt, hoc est, quae habeat ex se vim movendi et excitandi, sed non vim physice pro-
movendi, adeoque dicunt Deum circa liberas hominum actiones nihil omnino absolute
statuere, nisi prius cognoverit quid in his vel illis circumstantiis homo sit facturus,
quae de iure gratia data sit efficacem dicunt, ratione doni et consensus, quod nempe
ex multis congruis auxiliis quae Deus habet in sua potestate, et quibus si
det, praevidet hominem consensurum, ista potius quam alia seligit et largitur, et
consequenter inferunt ipsam praedestinationem in se esse solum gratuitam, quatenus Deus has potius
quam alias gratias ad salutem proveniendi largiatur, non autem sit gratuita ex parte se-
quuta, sed ex meritis hominum, eo quod Deus illum non praedestinasset, nisi Deus per scien-
tiam mediam praevidisset hominem hoc sub illis bona opera habiturum sub illis auxiliis

facturum. in fide sanè suspecta sententia, ut ut innumeris distinctionibus
et haeresi apparentiis obnoxia, quas illius fautores nunquam nisi obiter
et satis frigide vel solverunt, vel celebrarunt; nam ex illa sola [illegible]
Pelagianis &c.

Sequitur primo si ergo Deus non nisi ob praevisa merita praedestinat, ergo in suis
decretis expectat liberum hominis arbitrium, quod supra refutatum.

2. quod non esset <u>misericordis Dei</u> sed <u>hominis currentis</u>, quod est contra Apostolum.

3. quod homo esset causa propria salutis et consequenter ejus gratiae, nam si Deus hominem prae-
destinat ob praevisa merita, et Deus dat gratiam ob praevisa merita, quia
praedestinatio est praeparatio gratiae ut ait Augustinus; ergo si homo est causa praedestinationis
ceu finis, erit et causa gratiae ceu medii, quod est contra fidem.

Huic sententiae e diametro contraria docent Thomistae cum quibus

dico: praedestinatio tam gratiae quam gloriae non est ex praevisis meritis sed merè
gratuita.

Cum lis tota in diversa scriptorum [illegible] sit posita, in re
tanti momenti sententias famosissimorum SS. PP. et DD. Ecclesiae ad probandam
veritatem nostrae conclusionis in medium proferemus, quas ipsimet [illegible]
contra haereticos fundarunt.

Prob. igitur primo auth. S. Augustini qui l. 15. de Civit. c. 1. De Cain et Abel sic
scilicet ait: natus est igitur prior Cain ex illis duobus generis humani parentibus
pertinens ad hominum civitatem, posterior Abel ad civitatem Dei. Sicut enim in uno
homine, quod dixit Apostolus, experimur, quia non primum quod spirituale est, sed quod animale, postea
spirituale, unde unusquisque quoniam ex damnata propagine exoritur, primo sit necesse
est ex Adam malus atque carnalis; quod si in Christo renascendo profecerit, postea
erit bonus et spiritualis: sic in universo genere humano. cum primum duae istae coeperunt
nascendo atque moriendo procurrere civitates, prior est natus civis hujus
saeculi, posterior autem isto peregrinus in saeculo pertinens ad civitatem Dei, gratia
praedestinatus, gratia electus, gratia peregrinus deorsum, gratia civis sursum;
nam quantum ad ipsum attinet, ex eadem massa oritur, quae originaliter est
tota damnata, sed tamquam figulus Deus hanc enim similitudinem prudenter introducit
Apostolus: <u>ex eadem massa fecit aliud vas in honorem, aliud in contumeliam.</u>

L. 1. ad Simplic. q. 2. c. 4. cur ergo improbatus Esau nondum natus qui
nec credere poterat vocanti, nec contemnere vocationem, nec boni vel mali
aliquid operari? sine praescientia Dei futurae malae voluntatis ejus? cur non et
Jacob praescientia Dei approbatus est futurae bonae voluntatis ejus? quod si semel
concesseris potuisse quemquam vel approbari vel improbari ex eo quod nondum
in illo erat, sed quia Deus futurum praesciebat, consequens erit potuisse eum ex ope-
ribus approbari, quae in illo Deus futura esse praesciebat, quamvis nondum
aliquid esset operatus: et omnino te nihil adjuvabit, quod nondum nati erant,
cum dictum est, Et major serviet minori: ut hinc ostendas non ex operibus
dictum, sed quia non volentis neque currentis sed miserentis Dei &c.
3tio ibidem post plura. Et sicut praedixit Isaias c. 1. nisi Dominus Sabbaoth
nobis reliquisset semen, sicut Sodoma facti essemus, et sicut Gomorrha similes
fuissemus. quod hic ait: reliquisset nobis semen, hoc ibi Rom. 11. reliquiae
salvae fient. Caeteri autem tamquam perditionis massa debito supplicio perierunt. Et ut
non omnes perirent sicut Sodoma et Gomorrha, non meritum eorum fecit, sed gratia
Dei relinquentis semen, unde alia messis toto orbe consurgeret. hoc etiam paulo
post, sic ergo inquit (: Apostolus :) et in hoc tempore reliquiae per electionem
gratiae salvae factae sunt. si autem gratia, jam non ex operibus; alioquin gratia jam non est
gratia. quod pluribus adhuc confirmat usque ad finem.
4to de praed. Sanct. c. 7. de Jacob et Esau dicit; quod si futuros eorum
mores eorum Deum discrevisse judicium, profecto illud evacuabitur, quod promisit Apostolus
Rom. 9. non ex operibus sed ex vocante dictum est, quia major serviet minori: non est ait
ex praeteritis operibus, sed cum generaliter dixerit non ex operibus, et ibi et prae-
terita intelligi voluit, et futura; praeterita scilicet quae nulla erant, futura quae
nondum erant. praedestinatus est Jacob vas in honorem, quia non ex operibus
sed ex vocante dictum est, major serviet minori. Et ibidem paulo superius
de gratuita praedestinatione dicto illud Rom. 8. explicat. nam quos praescivit
et praedestinavit &c. cujus S. Patris mens tam aperta est pro nostra sententia, ut
sine injustitia in aliud sensum retorqueri nequeat, cum ubique pro nobis de hac materia
loquitur, et omnino contra sententiam nostram esse eos asserat, ut cuilibet legenti prima fronte
certior apparet.
5to S. Cyrillus Alexand. l. 7. in Evang. S. Joan. c. 10. oves, inquit, meae
vocem meam audiunt, fidem scilicet sinceram amplectentes, et mandatis

meis obtemperantes: Nego agnosce eas; electio gratuita ad vitam aeternam.
3tio S. Greg. Naz. serm. in verba Matth. 19 cum consummasset Jesus hos sermo-
nes post medium ait: quam non nullis, qui ob recte facta ita animis effe-
runtur, ut id totum sibi ipsis adscribant, nec quicquam Creatori Sapientiaeque
eorundem auctori ac bonorum omnium suppeditatori; his verbis eos docet Paulus,
quod ipsum etiam recte velle divino auxilio indiget, imo ut rectius loquar, ipsum
quoque ipsum atque electio eorum, quo recta et ut oportet quinetiam divinum
quoddam beneficium atque a Dei benignitate manans. Ideo vero ait: non volentis
neque currentis etc.

4to S. Fulgent. l. 1 ad Monimum: hoc a Deo fuit in praedestinatione
tribuit, quod per gratiam fuit praedestinatum. praedestinationis itaque ipsius
insinuatur agnitio, cum dicit Scriptura: Et praeparatur voluntas a Domino. Non enim aliud
praeparata dicuntur, nisi quae danda praedixit. a quo est praeparatio per bonitatem
sempiternam, ab ipso dantur per indebitam gratiam. et toto libro pluribus
Scripturae probat.

5to S. Remigius l. de tenenda veritate Scripturae contra illos Conventiculi
Carisiaci, qui dicebant, quod sicut gratia sit quod electi perveniant ad vitam, gratia
quod vita aeterna illis est praeparata, ut ea eligentes non sine gratia, sed tamen sua
propria. sic infert: c. 4. hoc manifestissime constat de Catholicae fidei, quia
omnipotens Deus in electione eorum, quos praedestinavit et vocavit ad vitam
aeternam, non eorum bona merita praevidit, et propterea eos elegisset, quia ex
semetipsis bonos futuros praescieret. Sed ipsa electio ut ex massa perditionis
vasa misericordiae fierent, atque ullo bono merito sola gratia fuit,
per quam discreti sunt a filiis perditionis, et adoptati in filios vitae et resur-
rectionis. Hanc namque electionem non meritorum, sed gratiae (: in qua non
alicuius bona praevisa opera, sed sola ipsius misericordia divina praeparata :)
commendat nobis diligenter Apostolus de duobus geminis Isaac et Rebecca ita
dicens Rom. 9. cum enim nondum nati essent, aut aliquid egissent boni aut
mali, ut secundum electionem Dei propositum maneret, non ex operibus sed ex vocante
dictum est: major serviet minori, sicut scriptum est: Jacob dilexi Esau

adversus Rom. manifeste est hoc odium Dei in Esau ex merito fuisse originalis peccati: illa vero dilectio Dei in Jacob, cum eodem damnationis merito teneretur obligatus, ex sola gratuita misericordia extitit; fuit idem Apostolus quam mox subiungit dicens ibi: Quid ergo dicemus? Numquid iniquitas apud Deum? absit. Moysi enim dicit: Miserebor cui misertus ero, et misericordiam praestabo, cuius miserebor. Hinc vere gratiae et nullius meriti electionem esse ad Thimotheum scribens ita inculcat. 2. Ep. 1. Sed ~~cum~~ collabora evangelio secundum virtutem Dei, qui nos liberavit et vocavit vocatione sancta, non secundum opera nostra, sed secundum propositum suum et gratiam, quae data est nobis in Christo Jesu ante tempora saecularia. Non itaque secundum praevisa meritorum elegit Deus ex massa perditionis quos faceret filios adoptionis: sed gratis elegit, quos ab illa damnatione ipsa aequalis omnibus debita misericorditer liberavit. Ita S. Doctor.

6. S. Hieron. Ep. 8 ad Demetriad. Virg. ubi Virgines monet, ne propter status sui perfectionem superbiant, sed magis se humilient sub potenti manu Dei, et scripturae semper meminerint: Superbis Deus resistit, humilibus autem dat gratiam. Ubi autem gratia est, non operum retributio, sed donantis est largitas; ut impleatur dictum Apostoli: Non est volentis neque currentis, sed Dei miserentis. Et tamen velle et nolle nostrum est; ipsumque quoque quod nostrum est sine Dei miseratione nostrum non est. Idem contra Pelag. docet Ep. 66. ubi multis scripturae testimoniis evincit, sine Christi gratia neminem posse liberari.

7mo S. Prudentius contra Scotum de praedest. c. 11. Si libet hoc et nos [illegible] hoc fatemur, nec ab ista definitione [illegible], quam si veritati tuae sensus intuitus, numquam ita scientiam et praedestinationem confunderes, ut unum atque idem ~~[illegible]~~ nec aliud esse firmares: Praescivit enim Deus omnia et quae fuerat ipse facturus, ut sunt quaecumque bona, et quae non fuerat ipse facturus, ut sunt quaecumque mala. Praedestinavit autem [illegible] nihil aliud, nisi quod fuerat ipse facturus, id est, misericordiam et iudicium, sive, ut psalmista cum veritate, quod tantundem valet: de quibus duobus Propheta et Propheta ps. 61. Semel locutus est Deus: duo haec audivi, quia potestas Dei est, et tibi Domine miseri=

cordia: quia tu reddes unicuique iuxta opera sua. Haec sunt magna opera
Domini exquisita in omnes voluntates ejus, nimirum haec sunt opera Domini et nulla alia,
quae se facturum praedestinavit, videlicet gratis misereri et iuste damnare.
Horum misereri non quia meruerunt, illos damnare sine dubio quia me-
ruerunt: istis gratis nullis praecedentibus meritis impendere misericordiam,
illis propter mala praecedentia iustissime rependere ultionem. De quo satis clare
proclamat Rom. 9. cujus vult miseretur, et quem vult indurat. Ipse mi-
seretur nullo debito, indurat nulla sua iniustitia. Et toto libro praedicto; ubi
et contra eundem totum ostendit, quid inter praescientiam et praedestinationem Dei intersit
ex Aug.: de praed. Sanct. c. 10 ait: ibi ad Prosperum et Hilarium: praedes-
tinatio est, quae sine praescientia non potest esse, potest autem sine praedestinatione praescientia:
praedestinatione quippe Deus ea praescivit, quae fuerat ipse facturus, unde dictum
est, fecit quae futura sunt. Praescire autem potens est, quae ipse non facit, sicut quaecunque
peccata.

Quod S. Prosper in l. Sent. colligit quod Dei praescientia destinavit et multitudo sanc-
torum, quibus diligentibus Deum, quod eis donavit per spiritum in cordibus eorum, S-
cimus omnia cooperantur in bonum, his qui secundum propositum vocati sunt sancti:
quoniam quos ante praescivit et praedestinavit conformes fieri imaginis filii
sui, ut ipse sit primogenitus in multis fratribus. Quos autem praedestinavit
illos et vocavit. Hic subaudire debemus secundum propositum, sunt enim et alii vo-
cati, sed non electi, ac per hoc non secundum propositum vocati. Quos ergo vocavit
hoc est secundum propositum, illos et iustificavit, quos autem iustificavit illos
et glorificavit. Hi sunt filii promissionis, hi sunt electi, qui per elec-
tionem gratiae salvi fiunt. Haec sunt vasa misericordiae in quibus ostendit per
vasa irae notas fecit divitias gloriae suae. Quae textu refert S. Beda
in ep. ad Rom. ad v. 29. Nam quos praescivit etc. ubi multitudinem talium ver-
borum Aug. et aliorum Patrum invenies. Ex quo hunc solum habes:
intelligamus quod vocatio qua fiunt electi; non qui eliguntur quia crediderunt,
sed qui eliguntur ut credant. Hanc et ipse Dominus satis aperit ubi dicit:
non vos me elegistis, sed ego elegi vos. Nam si propterea electi erant,
quia crediderant, ipsi eum prius elegerant credendo in eum ut eligi-

merent. aufert hoc omnis qui dicit: non vos me elegistis sed ego
Idem elegi vos. et ipsi procul dubio elegerunt eum, quando crediderunt
in eum; unde non aliud dicit: non vos me elegistis, nisi quia
non elegerunt ut eligeret eos, sed ut eligerent eum elegit eos, quia
misericordia eius praevenit eos secundum gratiam non secundum debitum. hoc est immobilis
veritas praedestinationis et gratiae. ita S. Doctor.
En unanimi consensu SS. Patrum Doctorum vel clarissimorum, super quibus
ceu fundamentis suis stabilit de praedestinatione dogmata Ecclesia Catholica;
quid aliud concludendum nisi verum fidei esse dogma, praedestinationem non me=
ritorum, sed ex gratiae thesauro repeti. nec
dicas, nova esse quae Societatis doctores in scholas invexere, sed ab
antiquo a Joanne Chrysost. fuisse edocta; eadem patet nec satis pru=
denter, respondeo, quis cum non longo ante tempore Pelagii fuisset natus, scri-
Rom. 4. et laud. Pauli: nec velis curiosior esse, sed quaere, magis
scito Dei providentia salutis consilia nobis suis temporibus opportunitatibus
gubernari. Dum affirmans non eo a divina providentia vocatos fuisse
tempore, quo videbat obstiturum hoc dicit: hom. 31. in Matth. neque
pulsis benevolentiorem se praebuisse dicit quam Petrum, Andream, Joannem
et Jacobum, quos initio vocaverat, cum ad illos accessit, vocantibus
quos obtemperaturos sciebat; quod talis sententia non sit contra Patrum
sit verum esse, hunc S. Patrem nimium indulsisse libero arbitrio, quan=
propter merito ab omnibus hoc in confessionibus habetur. praeterea quum
multa probent adducta loca, Joannes Oecolampadius interpres eius
de his ipse locis ortus, quae nobis contraria videntur, in sua Epistola
nuncupatoria sic disserit: porro quod nimius est in asserendo li=
bero arbitrio et in extollendis nostris viribus in caeteris sibi similis est;
et nos in adnotationibus signatim diximus. non tamen quod gratiae
quae totos extollit derogare voluerit, sed quia torpor, quo in necessitatibus
nos probet, et ignavia nostra arguat. ut denique liberi arbitrii
assertionem multis habeat contra eos, qui eam ex munda ecclesia
exhiberent, tota interim doceat, ut sic authori gratiae
salva maneret, laboresque viri nobis ingenerandi debeant. ut ex patet
ex cit. in eo loco, ubi post recitata verba more ita concludit: Sic
et eo ipse fatebatur dicens: cum autem placuit ei qui me segregavit

de utero matris meae vocavit per suam gratiam, ut revelaret filium suum
in me; nihil dicitur de praevisis operibus; quod hoc dicit et Paulus: ipsum
esse ex aliquo fieri non potuit, cum ipsa scandala ulterius crevissent, ab ipso
itaque damnandus, qui nullo gratiae lumine neque ipse Paulus esse tunc modo
cum inveniret, sed ipse se Christus ostendit, et eis dicebat; non vos me elegistis
sed ego elegi vos. quod clarius pro nobis. cum ipse hic S. Doctor tam
inconstanter hac in re loquatur, ut modo cum modo dissentire videatur,
et ceteri omnes absque exceptione ut de hac re certissimum, sint unanimes,
ratio contradictat illius authoritate nullius esse considerationis.

Concludamus ergo cum Lupo Servato Moguntinensi Presbytero de
praedest. Hanc ergo gratiam quam nos omnes qui salvamur, gratis accipimus,
plerisque relictis in damnatione, quam nos quoque meruimus, commendans vas
electionis Apostolus: sicut elegit nos inquit in ipso ante mundi constitutionem
ut essemus sancti et immaculati in conspectu ejus in charitate, qui praedestina-
vit nos in adoptionem filiorum per Jesum Christum in ipsum. ne adversus Deum
ejus munere inflaremur, antequam omnes superbiae morbus quo effi-
cax remedium procuratur, elegit nos Deus ante mundi constitutionem,
non quia eramus sancti et immaculati, aut quia futuri eramus tales,
alioquin non tam sub gratiae donum caderet, quam nostro merito vel praesenti vel
futuro praemium velut ex debito esset. Sed elegit nos ante mundi
constitutionem ut essemus sancti et immaculati, hoc est, eligendo praestitit ut
essemus sancti et immaculati: qui nisi vellet, ne eligendum esse crederemus.

Ceterum ubicunque de electione vel praescientia sive praedestinatione Apostolus loquitur, qui-
cunque Deum aliquos elegisse, praescivisse, aut praedestinasse quoslibet asserunt,
quod praescierit eos devotos sibi futuros, et in eadem devotione mansuros
tametsi sint in aliis magni authoritatis, in hac sententia non sunt
audiendi, ne evacuetur omnino gratiae donum, si Deus illud quamquam fu-
turorum meritorum dispensetur, praesertim cum nulla sana ratione neque sana
authoritate sive Patrum sive Scripturae illorum nitatur opinio, ut
videre possumus.

Ob. 1. dicitur quaedam Scriptura ut
1 Math. 25. venite benedicti Patris mei, possidete paratum vobis regnum
a constitutione mundi: esurivi et dedistis mihi manducare, sitivi et dedistis

mihi bibere. ad reprobos v. 41. dr: discedite a me maledicti in ignem aeternum
qui paratus est diabolo et Angelis eius. hoc in loco aiunt, non esse sermonem de actu
retributionis gloriae pro electis et supplicii pro reprobis propter bona et mala opera
eorum, sed esse de praeparatione seu destinatione aeterna in mente Dei: possidete
paratum vobis regnum. quid est paratum, nisi ab aeterno destinatum? quae prae-
destinatum? nisi quia causam addit: esurivi et dedistis mihi manducare. ergo
Hoc adhortatur S. Fulg. l. 1 ad Monim. c.: attendamus esse vitam aeternam regnum praecolo-
rum omnibus fide fidelibus praeparatum. ipse quippe Xtus dicturus est dextris omni-
dit: venite benedicti patris mei, percipite regnum quod vobis paratum est ab initio
mundi. sed hoc ipsum opus est gratiae. ex gratia enim solum datur vita bona iustificatis,
sed est glorificatis vita aeterna, quod beati ... praedicatione gratiae dicentis: sti-
pendium enim peccati mors, gratia autem Dei vita aeterna in Xto Jesu D. N. cum ergo mors
stipendium, vita vero aeterna gratia dicitur, nisi quia illa redditur, haec donatur. sed ubi illam
Deus reddit, opus malum victoris hominis punit, quod nullatenus fecisset, hoc nisi de ipso sup-
a Deo. cum vero Deus vita aeterna donat, opus suum quod inchoavit iustificans im-
pium, perficit glorificans iustum. hoc autem ergo gratia: non est vita bona et vi-
ta aeterna in Xto Jesu Dno nostro. Et idem S. Aug. ... nosotamus: [illegible]
est gratia pro gratia, sed gratia glorificationis aeternae pro gratia iustificationis in-
debitae, ut gratia iustificationis bene meritum malum deleat in dato beneficio,
et meritum bonum ... gratia glorificationis iuste reddat
in praemium. gratia quae est ipsa Deo non iniustum est, quia non solum donis suis
Deus dona sua reddit, sed quia ... gratiae ... retributionis ... ut
ingratiabilis et ineffabilis ac meritum quovis bono et a Deo dato ... ulti-
atque gratiae ... ergo igitur S. Paulus ... ex operibus ut nequis glorie-
tur. ipsius enim sumus factura creati in Xto Jesu in operibus bonis, quae praeparavit Deus
ut in illis ambulemus. sunt ergo praeparata per praedestinationem aeternam a Deo quae
bona velimus, sic est opera bona praeparavit Deus ut in illis ambulemus. ergo
infero, sicut ergo ... solus et ipse est gratia a Deo data, ita est ... orum
meres et praemium. igitur sic D. beatis venite, possidete mea gratia vobis
praeparatum regnum, non vestris meritis solum provisis praeparatum.

Rom. 9. sustinuit in multa patientia vasa irae apta in interitum
ut ostenderet divitias gloriae in vasa misericordiae, quae praeparavit in gloriam.
et 1. Cor. 2. oculus non vidit nec auris audivit quae praeparavit Deus iis qui di-
ligunt eum. in his certe locis verbum praeparo idem ... quod ... prae-
destino, id est quae Deus in mente sua illa bona praeparata seu destinat? iis

qui diligunt eum.
R. haec verba [illegible] pro nobis quam contra nos probare: non enim absolute dicit, Deum
vasa irae aptata ad interitum ut ostenderet divitias gloriae suae, vasa misericordiae
fecisse, et praeparasse ad gloriam propter merita praevisa. 2do Deus vero [illegible]
[illegible] in aeternum bona non praeparat nisi iis qui diligunt eum, sed cum
haec ipsa dilectio Dei sit donum [illegible] quippe [illegible] S. Fulg. l. c.
nos omnes [illegible] et gratia [illegible] sed gratia glorificationis aeternae pro gratia jus=
tificationis indebitae. hinc fit ut gratia justificationis omne meritum malum debeat
indebito beneficio, et meritum bonum [illegible] auxilio, unde in gratia
glorificationis justo reddatur in praemio. Deus igitur praemiando dilectionem electorum
[illegible] nisi propria sua dona [illegible] quae [illegible] ab ipso profluunt, sed
quae [illegible] dilectionem per [illegible] in vita aeterna [illegible] ut ait Trid. sess. 6.
Atque responsio ad haec verba [illegible] Jac. 2. Deus elegit pauperes in hoc mundo,
divites in fide et haeredes regni, quod promisit Deus diligentibus se. et 2. Tim. 2. in magna
domo non solum sunt vasa aurea et argentea sed et lignea et fictilia, et quaedam quidem
in honorem, quaedam autem in contumeliam. Si quis ergo emundaverit se ab istis erit
vas in honorem sanctificatum.
3tio 2. Pet. 1. Satagite ut per bona opera certam vestram vocationem et electionem faciatis.
quibus ~~[illegible]~~ verbis videtur Apostolus ante opera bona incertam et ipsi suspensam esse nostram
electionem [illegible] in sola generali, et antecedente voluntate Dei pro salute omnium
contineatur. unde et Paulus 1. Cor. 9. ait: castigo corpus meum... ne forte cum aliis
praedicaverim ipse reprobus efficiar. igitur merito idem Apostolus Rom. 8. si filii et
haeredes, haeredes quidem Dei, cohaeredes autem Christi, si tamen compatimur ut et ~~[illegible]~~ conglorificemur.
R. ad 1. nullatenus [illegible] dicendum esse, ut electio nostra et vocatio ante bona opera in=
certa sit, et ipsi in suspenso, nam Deus non est mutabilis in suis decretis, neque [illegible]
ut probavimus expectat consensum et consilium [illegible], sed [illegible] certa
[illegible]. Satagite ut per bona opera certam [illegible] firmam stabilem vocationem
et electionem faciatis, quod [illegible] non enim Deus gloriam aeternam non nisi per bona
opera, quae ille ipse in electis suis operatur, destinavit, praedestinatio firma non est
nisi [illegible] adimpleta. conditio [illegible] huiusmodi [illegible] ut
[illegible] ait S. Fulg. l. c. ut nequis glorietur, ipsius enim sumus
factura, creati in Christo Jesu, in operibus bonis quae praeparavit Deus, ut in illis ambu=
lemus; unde et [illegible] l. 1. ad [illegible] 9. 2. ait: [illegible] ut recte vivamus [illegible]
mercede proposita ut in aeterno beate vivere mereamur. Sed quis potest recte vivere et bene
operari, nisi justificatus ex fide!... cum [illegible] ea [illegible] ad Deum

inspiratione et probes gratia Dei, sed etiam nostro et industria aut opera nostri,
disgratias, quia ut fit multis veteris ut fit industria [illegible] ut fiat extra [illegible]
[illegible] ille tribuit ille largitur. hinc si vero dicit quod Aug. [illegible] [illegible] conducebat
quod multi vocati pauci electi, et illi electi qui congruenter vocati; illi autem qui non
congruebant, neque contemperabant vocationi, non electi, quia non secuti, quamvis vocati,
[illegible] conducebat. castigo corpus meum, ne forte [illegible] reprobus fiam. hoc [illegible]
electorum ut Christus [illegible] suis in [illegible], ut aliter [illegible] ostendit, [illegible]
[illegible] extra quod [illegible] [illegible] in Christo [illegible], sed et pro illo [illegible]
[illegible] a Deo nobis donari idem [illegible] Philipp. ostendit dicens: vobis donatum
est [illegible] pro illo patiamini, [illegible] utrumque
[illegible] ad gratiam [illegible] bono vitae.

4. Rom. 8. quos praescivit, et praedestinavit conformes fieri imagini filii sui,
[illegible] praedestinationis [illegible]: quos praescivit, praedestinavit,
[illegible] quos praescivit [illegible] gratiae filio suo conformes futuros, [illegible] hos et praedestinavit.

R. aperta esse contorsione in hoc textu, ut cuilibet patet, sola hoc genuina explicatio dicti textus esse [illegible] praecedit [illegible]: scimus quoniam diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum iis qui secundum propositum vocati sunt sancti.
Mox infert: nam quos praescivit, [illegible] futuri conformes [illegible] [illegible] secundum propositum vocati sunt sancti, illos praedestinavit, [illegible] ut fiant conformes imaginis filii sui [illegible] bona, ut sit ipse primogenitus in multis fratribus. [illegible]
et quos [illegible] praedestinavit, hos et vocavit etc. [illegible] [illegible]
[illegible] praedestinatione, ex hoc nullo casu inferre licet, [illegible] fieri ex praevisis meritis, quia [illegible] esse a Deo donata et [illegible].

5. Matth. 22. [illegible] parabola de invitatis ad nuptias, ad quas cum multi venire renuissent, concludit Dominus v. 14. multi sunt vocati, pauci vero electi. [illegible]
[illegible] pauci electi? nisi quia pauci venire voluerunt; si plures venissent
ut poterant, plures fuissent electi: ergo electio illa seu praedestinatio supponit
bona [illegible]. [illegible] tales textus adhuc plures [illegible]: quid ultra potui facere
vineae meae et non feci? [illegible] [illegible] in mala [illegible] pectori respondit:
[illegible].

R. [illegible] adhoc S. Aug. l. de praedest. et gratia. c. 11. [illegible]: si quem movet [illegible]
[illegible] de his qui jam vocati sunt ad [illegible] gratiam, [illegible] recte vivendi donum
pervenire merentur, sicut Dominus in Evangelio dicit: multi sunt vocati, pauci
vero electi, [illegible] contra Dei gratiam defensare molitur, qui
de libero sibi blandiatur arbitrio, [illegible] dono vocationis munere

derelicto ad inopia nec plurere presidium nisi Dei gratia descendentibus ad implendum quod voluerant, sufficit arbitrium; vidit enim quemadmodum psalmista misericordiam Dei ordine, quae ex Moysis sententia interpretatur Apostolus, prophetici spiritus veritate decantet: audi inquit populus meus et testificabor tibi. quid eos volebat audire, quod eis testificare loquens? quid utique nisi mandata vitae, sicut alius propheta dicit: audi Israel mandata vitae. Sed quae sunt ista mandata vitae? psalmista subjungit et sequitur: ego enim sum Dominus Deus tuus, qui eduxi te de terra Aegypti. Et haec est mandata vitae memorare, quae discipulis patri Christus commendabat ostendit dicens: haec est vita aeterna, ut cognoscant te solum Deum verum, et quem misisti Jesum Christum. post hanc vocationem idem sequitur, quod et vult ad gratiam bonum pertinere, et ostendit sine eum non compleri: unde quod dixit Apostolus: gratia ab ipso habemus velle et perficere pro bona voluntate; ab ipso sit bene nobis velim sequentia verba / habemus velle, quia vocati et illuminati ab ipso, perficere quam ad nos pertinet conari bona, quae et velle donavit. nec incaute ab Apostolo cum dixisset: quia ab illo habemus et velle et perficere, additum est: pro bona voluntate, ut et alii eo videant, ubi habeant a Deo ingenita libertatem quo glorians arbitrium. Sed eundem ordinem quo misericordias diversas Dominus bonorum dispensatione distribuit, sunt Moysis dicens sensit Apostolus, et ingeminata huius psalmi ordine videamus. quid enim ait, postquam vocatos docuerat dicens: ego enim sum Dominus Deus tuus, qui eduxi te de terra Aegypti? dilata inquit os tuum et ego adimplebo illud. hic aliquid necessarium homini fuisse servatum quod per liberum facere debeat arbitrium. dilatare enim iubetur os suum, sed Deus se implere promittit. sicut et discipulis suis in Evangelio dicebat: nolite cogitare quomodo aut quid loquamini; non enim vos estis qui loquimini, sed spiritus patris vestri, qui loquitur in vobis. hoc solum illis ad eos retulit, ut os tribulationis necessitate liberatis pro veritate surgerent, praesentia promisit esse suam. liberum ergo quamvis longe liberum arbitrio, ut sine Dei adjutorio ad implendum quod voluerit, ratio digniter sepulta sibi ipsi sufficiat [illegible] contrario psalmista ostendit: et non audivit populus meus vocem meam, et Israel non intendit mihi, quid dixerat eum vocaret: audi populus meus et loquar Israel, et testificabor tibi, quid testificans commendaverat mentibus audientium? Dominus Deus tuus ego sum. quid et ab ipsis fieri voluerat, quos de terra Aegypti et ignorantiae tenebris liberatos in lucem mandatorum suorum splendore vocatos eduxerat? dilata inquit os tuum: [illegible]

diceret, si dilatare te desperate me volueris: nihil proderit, ita addidit,
et impleto illud... exeat ne liberi gratia Dei gratiam defensor arbitrij, audiat
dicentem Apostolum: cum de bonis suis laboribus loqueretur: non ego autem sed gratia Dei
mecum. audiat Dei vocem in psalmo de his quos despiciat dicentem: Et di-
misi eos secundum desideria cordis eorum. ibunt in volutatibus suis. audiat eun-
dem quoque Apostolum de vita sua varijs versibus sibi tum mala quam eadem
deinde bona tribuentem. qui prius fui blasphemus, inquit, et per-
secutor. et alio loco: gratia Dei sum id quod sum. cum diceret qui prius fui
blasphemus et persecutor, nulla gratiae mentio in quo opera copulantur, quia
non suffecit sibi fuit dictum ad negotia nostra libertatis humanae. cum vero de praesentis
vitae beatae loqueretur, gratia, inquit, Dei sum id quod sum. et illum ordinem
quo misericors Deus vocando, misereris deinceps in ceteris gratijs adjuvando,
similiter psalmi narratum atque digestum est; beatus vero Apostolus Paulus gratiam
narratione servavit, sic enim ordine quo posuit excepta testimonia religans,
ita loquitur: gratia Dei, inquit, sum id quod sum. hoc est sua misericordia
quod libere velit opera consequuntur. Sed et Apostoli Pauli vocatione bona opera
sequens, quid dicit? et gratia eius in me vacua non fuit. quid ergo fecisti? plus
inquit omnibus laboravi. ne multum superbiaris liberi defensor arbitrij au-
diens Paulum de suis laboribus gloriantem: attende quid sequitur: non ego autem sed
gratia Dei mecum. hoc Augustinus: quae studio copiose adduxi, ut ex pluribus
mens ejus, de qua tum disceptatur, agnosci clarius valeat. unde ad textum
argumenti breviter sic distinguo. multi sunt vocati, pauci vero electi, ex hoc
provise quod Deus illorum expectet velle an velint vel non. Nota quia aliquis vult
misereri et quae vult indurat etc. et pro explicatione ceterorum textuum
Nota primo hominis quod velit imputari, si Deum vocantem non audiat, et vocet,
quia ut ait S. Augustinus: ad malum faciendum sibi sufficit liberum arbitrium, unde
cum potest et debet bonum facere, et non facit, ipsi soli adscribitur.
Nota 2. quod gratia quae in quolibet bono opere invenitur sit altioris ordinis,
ad quem nos solis nostris viribus pertingere non possumus. adde quod omnis gratia Dei opus
habet, quod evidenter in ep. ad Heb. c. 13 ostenditur, ubi de Deo dictum est,
aptet vos in omni bono, ut faciatis voluntatem eius, continuo sequitur: faciens in
vobis quod placeat coram se, hoc est, quidquid agitur a nobis in Deo fit, Deus in
nobis facit. ex ipso et per ipsum et in ipso omnia. gratia est igitur ait
S. Aug. l. c. retributio qua Deus in praesenti tempore malis bona

retribuit: Deus videlicet quos iustificat ingratis, ut degratis fides ad iu=
stitiam: gratia Dei et Deo iusta retribuit, qua bonis suis meliora
retribuens Deus glorificat eosque iustos.
Ob. 2. auth. SS. PP. sed potius ausu temerario quam vero ossu.
j. S. Prosper in ep. ad S. Aug. verbis sinc cogit ab eo edoceri, verum sen=
tentiam suorum praedecessorum circa praedestinationem ad gloriam ex praevisis
meritis gratiae tenuisse videas, illud inquit gloriae diluas, quod sunt
patientiae insipientia circa ferendo, demonstrasque retractaris
quondam de hac re quaesitoribus sine sui par inveniatur, et una sententia
qua propositum et praedestinatio Dei secundum praescientiam recipiuntur, ut alios
Deus alios vasa honoris alios contumeliae fecerit, quia fine uniuscuiusque
praeviderit, et sub ipso gratiae adjutorio in qua futurus esset voluntate et actione
praescierit: ergo.
Ex contra perfidia in citandis SS. PP. sententiis scribit S. Prosper in ead.
ep. ad S. Aug.: non eandem suam sententiam, sed subinde contra Pelagianos
eorumque reliquias, et maiorem explicationem petendo ab eo eandem quam Aug.: in
suis libris contra eosdem tradidit, ut hanc in re melius eorumque contra
eos pari marte pugnare valeat. audiamus ipsum: postquam recensuit
illorum doctrinam: sed Deum electos suos non ex mera gratia, sed ex praevisis
liberi arbitrii meritis adjuvante eos gratia praedestinasse, sic inquit:
quorum perversissimum esse revelante Dei misericordia, et instruente nos
tua beatitudine noverimus, profitemur nos ad non credendum esse constantes, sed
ad auctoritatem talia sentientium non sumus pares, quia multum nos et
vita meritis antecedunt, et aliqui eorum adepto nuper summo sacerdotii
honore supereminent: nec facile quisquam praeter paucos perfectae gratiae
intrepidos amatores iis superiorum disputationibus audet contraire.
ex quo non solum his qui eos audiunt, verum etiam ipsis qui audiuntur,
cum dignitatibus crevit periculum: dum et multos reverentia eorum
aut inutili cohibet silentio aut incuriosos ducit assensu, et
saluberrimum ipsis videtur, quod sine ullius contradictione reprehendit.
unde quia in ipsis pelagianae pravitatis reliquiis non mediocris viru=
lentiae fibra nutritur, si principium salutis male in hoc collocatur: si Domina
veri ipsa ultas hanc professus, ut video quis adspiciat, quia

voluit, non ideo quia adiuvare velit: si originalis mali receptione(m)
boni, (scilicet) non a summo bono, sed a semetipso vindicare male credidisti, si aliam
vide de Deo placens nisi ex eo quod ipse donaverit; Dibus nobis in hac
causa supra beatissime Pater optime, quem donante Domino potes diligenter
pietati tuae obsecro, ut quae in istis quaestionibus obscuriora, et ad
comprehendendum difficiliora sunt, quae clarissimis erroribus dignioris ape-
rire, et nonnullis interjectis denuo rogat: quod est quasi dilucido
quibus finitis sic concludit: quibus erroribus enodatis et multis insuper, quae
altiore intuitu ad causam hanc pertinentia magis jam videre potuisti,
credimus et speramus, non solum sanctitate tua disputatione ... nostra
roborandam, sed et ipsos qui meritis atque honoribus clari calidos istius
erroris obstinati defensatissimo ... gradu receptores.

Ex quibus clarius colligitur omnino non Patrum priorum et ipsius Augustinum
nunquam contrarium sensisse, quia et ipse S. Prosper in hac materia sentit jam
de fide esse certa, sed nondum satis adhuc clara ab eo cupit erudiri;
quod et fecit S. Hilarius in ep. ad eund. de hac mat. in qua recensitis
praedictis erroribus sic Aug.: affatur: Libri cum editi fuerint, quos de
hoc universo opere moliris, quos forte habere mereamur, maxime ut, ex eorum
authoritate si qua tibi in tuis displicent, a dignitate tui nominis id non tre-
pidi sequestremus. Librum est de gratia et libero arbitrio non habemus, si quos
ut eo quia ista quaestioni ... mereamur aucupare. nolo a sanctitate
tua ne arbitreris hoc scribere, quasi de ipsa qua re edidisti ego dubitem, sufficia(t)
mihi, porta mea, quod a praesentia tua deliciis exulatus, ubi salubribus tuis
uberibus nutriebar, non solum absentia tua crucior, verum est provincia
quorundam qui non tam manifesta respuunt, sed eorum illa reprehendunt.
Nolo igitur verbis verbis S. Aug.: quae apponere solent explicare, quia
contrarium patet ex Patribus, et ipsi ex se satis sunt clari, ut qui in aliquid
contra non probent, illos allegando priorum suum errorem detegant.
2do S. Ambrosius l. 3. de fid. c. 6. ad ista Apli verba: quos praescivit
et praedestinavit, sic ait: non enim ante praedestinavit quam praesciret
sed quorum merita praescivit eorum praemia praedestinavit ergo.
R. quidquid sit de contextu cujus ne vestigium quidem in cit. loco reperi,
si tamen hujus S. Doctoris verba sint, ut sane valde dubito, de illa dicta sunt de
executione praedestinationis in tempore non a de praedestinatione ab

aeterno in mente Dei aliàs sibi ipsi contradiceret dicendo absolute contrarium in ep. 105. ad Rom. c. 8. et [illegible] multo l. 1. c. 5. de voc. gent. ubi sic scribit: cuius res ad finem suum venerit, nemini liberum est de ex-
de operis quia certum est nihil aliud Deum facere debuisse quam fecit: qui multimoda vocationis varietate ad unam gratiam pertinente et eam regula Evangelica operarios adstruxit, qua ostendit patrem familias diverso tempore conducentem operarios vineae suae pactione denarii quo vi-
tae aeternae justa aequalitas, ubi sine dubio hora 11. intromissi in vineam totius diei operarijs exaequati sunt eorum de quibus conquirimus referent sorte, quos ad commendandam gratiae excellentiam in defectu diei et gilusione vitae dona indulgentia muneravit non labori pretium solvens, sed divitias bonitatis suae in eos quos sine operibus elegit effun-
dens: ut et hi qui in multo labore sudarunt, nec amplius quam no-
vissimi acceperunt, intelligant donum se gratiae non operum accepisse mercedem.
Id et pluribus toto libro pulcherrime scriptura testibus probat.
Obj. S. Hieron. Ep. 150. ad Hedib. q. 10. non salvat inquit irrationabiliter, et absque iudicij veritate sed causis praecedentibus, quia alij non susceperunt filium Dei, alij autem recipere sua sponte voluerunt... ex quo ostendit non gentes eligi sed hominum voluntates: ergo.
R. nil minus S. Doctorem ibi cogitasse quam praedestinationem ex praevisis meritis repetere. nam quod dicat, eos Deum praedestinasse, qui filium Dei receperunt, bene dicit, quia hoc est gloriae vitae aeternae, sed quod et haec gratia Dei electis sed data sit, ultro fatetur q. 12. seq. ibi et aliter: quod autem dicat non gentes eligi sed hominum voluntates non agit de meritis voluntatis, nec pertinent haec verba ad priora, sed idem voluit dicere, Deum non ex augustiore populorum sedes velle salvare sive gentiles sive Judaeos, ut totus textus evidenter os-
tendit. ibi: haec ergo misericordia non solum populus gentium est, sed et ij qui ex Judaeis credere voluerunt, et unus credentium effectus est populus.
ex quo ostendit, infert, non gentes eligi, sed hominum voluntates. nihilominus quomodocunque haec verba vera sunt quia revera voluntas hominis eligitur: eam Deus suavis eum disponit, ut bonum velit. quod autem hoc non ex praevisis meritis sed gratuito decretum. Ideo S. Doctor in fine mox ubi dicit: homo tu quis es qui re-
spondeas Deo? fatetur, similiter ipsa praedestinatione, ut patet ex initio

dicto quaestionis ubi ait: quidam volentes Dei servare iustitiam
ex praecedentibus causis dicunt, electum in utero Rebeccae Jacob, et abiectum
Esau… nobis autem nihil placet, nisi quod Ecclesiasticum est, et publice
in Ecclesia dicere non timemus, ne iuxta Pythagoram et Platonem et di-
scipulos eorum, qui sub nomine Christiano introducunt dogma gentilium, di-
camus animas de caelo esse lapsas, et pro diversitate meritorum in his vel illis
corporibus poenas antiquorum luere peccatorum. quam sententiam pluribus
probat. coment. in c. 1. ad Eph. ad verba Apostoli: sicut elegit nos in
ipso ante constitutionem mundi ut essemus sancti.

Ob. 3. rationes quasdam theologicas:
1ma ratio petitur ex conditione praemii, coronae atque mercedis. Si qua
gloria caelestis non sit retributio in ordine ad debitam operationem seu
praedestinatio; sic argumentor: quod titulo iustitiae debetur, non potest nisi motivo
iustitiae, et ideo in bonis operibus fundatae, destinari: sed gloria nobis datur
merces et praemium promissum 2 Tim. 4. bonum certamen certavi, cursum consummavi,
in reliquo reposita est mihi corona iustitiae. et Math. 5. gaudete et exul-
tate quia merces vestra copiosa est in caelis.
Rdet. ad hoc breviter Caelestinus Papa in ep. ad Galliae Epos c. 8. dicens: non est
dubium ab ipsius gratia omnia hominis merita praeveniri, per quem fit ut aliquid
boni et velle incipiamus et facere. quo utique auxilio et munere Dei
non aufertur liberum arbitrium, sed liberatur, ut de tenebroso lucidum,
de pravo rectum, de languido sanum, de imprudente providum; tanta siquidem est erga
omnes homines bonitas Dei, ut nostra velit esse merita quae sunt ipsius dona. et pro
his quae largitus est aeterna praemia sit daturus. agit quippe in nobis,
ut quod vult et velimus et agamus: nec otiosa in nobis esse patitur quae exer-
cenda non neglegenda donavit, ut et nos cooperatores simus gratiae Dei: hinc
in forma sic respondeo, n. suppositum. N. quod titulo iustitiae salus aeterna nobis
debeatur, ut mox inferius ostendemus. m. sic D. gloria nobis datur merces et
praemium promissum in sensu rigoroso supponente iustitiam propriam N. m. in sensu
latiori, quatenus Deus nostra vult esse merita, quae sunt ipsius dona, et pro
his quae largitus est aeterna praemia sit donaturus C. m. et N. C.
2. inutile plane et contradictionem quandam involvere videtur
decretum Dei efficax et absolutum gratis praedestinandi ad gloriam, quod non
per merita bonorum operum praeparanda est: quia bona opera debent esse libera
et vetita, quod stante decreto non sunt: quo…

R. n. ant. quia ut mox citatus Scriptura dicit: agit Deus in nobis ut quod velit et velimus et agamus, nec otiosa est in nobis potentia, quae merenda et negligenda docuerit. et sic stante absoluto decreto non tollitur libertas arbitrii, quia nos id volumus quod Deus vult, nec tollit merita, quia gerendo in nobis et velle et perficere cooperatores sumus gratiae illius.

3tio 1. Thim. 2. Deus vult omnes homines salvos fieri et ad agnitionem veritatis venire: sed supposita efficaci et absoluta praedestinatione ad gloriam ante merita, qui non sunt ita praedestinati neque [?] sunt relicti et reprobati. Sequitur. atqui sincera haec voluntas salvandi non potest conciliari cum tali decreto, nam ejusmodi derelictis et reprobatis vel Deus auxilia proficua ad salutem largitur vel non? Si porrigit: ad quid quaeso illa auxilia quae pro assequenda salute a qua jam exclusi sunt, et ad quam pervenire nunquam poterunt! Si non porrigit, cujus commodi et utilitatis ipsis erit haec Dei sterilis et otiosa voluntas.

R. C. M. n. m. nam talis voluntas Dei optime stare potest cum decreto efficaci quomodocunque uno ex supra dictis modis verba Apostoli explicentur ad Subs. D. atqui sincera voluntas salvandi non potest conciliari cum tali decreto. Si itaque voluntas ... C. ans. N. Subs. Deinde cur tales sint neque reprobati Deo in eorum reprobatione non imputatur, nam ut ait Florus Magister Ecclesiae Lugdun. Diaconus Serm. de praed. Ecclesia catholica fides nobis firmiter tenendum insinuat, omnipotentem Deum malis ipsorum malitiam praescivisse, quia ex ipsis est, non praedestinasse quia ex illo non est: poenam vero eorum et praescivisse quia Deus est, et praedestinasse quia justus est, ut et in illis sit meritum suae damnationis et in illo potestas et judicium justae damnationis. Non praedestinat Deus nisi quod ipse facturus est, praescit vero multa quae ipse facturus non est, sicut omnia mala, quae mala utique mali faciunt, et ille ipso quoque malos non ideo perire, quia boni esse non potuerunt, sed quia boni esse noluerunt. et suo vitio vasa irae apta ad interitum perseveraverint in massa damnationis vel originali vel actuali merito permanserunt.

ad prob. dico. Deus omnibus sufficientia media ad salutem assequendam largiri etsi illam non assequantur neque propterea media illa frustranea sunt quia si pereant, pereunt proprio ex vitio, quia libera voluntate malo adhaeserunt C. et Deus facit quod suum est neque sterilis et otiosa propterea

voluntas Dei salvandi omnes, quia ex parte illius absoluta est, nisi pertinax obsisteret.

4° Promissiones Dei vitae aeternae simul et comminationes damnationis conditionatae sunt, tamen quaeque conditionem tacitam vel expressam in se includunt: si mandata observes vel non. Quapropter ait Concilium Trid. sess. 6 can. 20: Evangelium sit nuda et absoluta promissio vitae aeternae sine conditione observationis mandatorum. Quod ipsa voluntas qua Deus nobis vult vitam aeternam est conditionata: sicut promissio est signum voluntatis, ita promissio conditionata est signum voluntatis conditionatae, et promissio absoluta signum voluntatis absolutae, praesertim ubi conditio pendet ex arbitrio promittentis: absurdum enim videtur id sub conditione promittere, quod decreto absoluto fieri iam debet.

Si vero esse promissiones et comminationes Dei esse conditionatas, adeo ut homo debeat servare mandata Dei ut vivat, et puniatur, si illa transgrediatur; ita et voluntatem esse conditionatam, sed neque superfluum, quod ad utrumque vires sunt homini: habet quidem (: sunt verba Laud. Flori c. 4. l. advers. Scot. :) post illam damnationem originalem liberum arbitrium, quo propria voluntate inclinari potest, et inclinatur ad malum: habet liberum arbitrium, quo possit assurgere ad bonum, non ita ut assurgat ad bonum virtute propria viribus, sed gratia Dei miserentis. Habet liberum arbitrium ut possit bene velle, ut possit bene vivere, ut possit Deo adhaerere: sed ut bene velit, ut bene vivat, ut Deo adhaereat, non est suae virtutis, sed gratiae Dei miserentis, nam et qui graviter aegrotat, potest dici, posse recipere sanitatem, sed ut recipiat sanitatem habet necesse medicamentum, et qui mortuus est potest dici posse resurgere, posse vivere, non sua sed Dei virtute. Ita et liberum arbitrium hominis semel sauciatum, semel mortuum potest sanari, non sua virtute sed gratia miserentis Dei. Et ideo recte omnes admonentur, recte ubique verbo Dei praedicatur; quia habent posse credere, habent posse converti ad Deum, ut verbo exterius admonente et intus Deo suscitante, qui audiunt, reviviscant, ut recte de huiusmodi homine dicatur, quia mortuus fuerat et revixit, perierat et inventus est. De hac possibilitate humana, quae tamen nihil valet absque divina gratia loquitur ita S. Aug. docet dicens:+ posse habere fidem, sicut posse habere charitatem naturae est hominum, habere fidem sicut habere charitatem gratiae est fidelium. Sed cum voluntas redemtionis aliis propositas, aliis non propositas a Deo discernendum est quid veniat de misericordia eius, quid de iudicio; universa enim viae Domini mi-

+ l. de praedest. sanct. c. 5.

sericordia et veritas Ps. 24. investigabiles autem sunt viae ejus. Rom. 11. inves=
tigabilis igitur est et misericordia qua gratis liberat, et veritas qua juste
induat. neque absurdum est quod Deus eo stante homini decreto efficaci, electos
non nisi ex praevisione meritorum salvos velit, nam sic non auferes homini meritum,
et benignitas et misericordia Dei mere remanet, cum ipsa ex speciali fini
remuneret, et remunerare permittat, quod [illegible].

5to Denique tota scriptura duobus modis cum hominibus procedit, per misericordiam
scilicet et justitiam: quoniam gratis dat gratiam ad opera perficienda, juste re=
tribuit gloriam ut mercedem.

R. totum in sensu laxiori concedi potest, at falsum esse in sensu rigoroso, nam homo
venit nisi perditus, quem juste punit, et misericordia quem liberat,
in sanctis igitur, ait S. Fulg. l. c. si Deus juste procedit, coronat justitia, qua
eis gratis ipse tribuit, gratis servavit, gratisque perfecit.

6to denique ratione colligunt ex meritis Xti: quae, aiunt, debent prius provi=
deri ut applicata, quam fiat electorum praedestinatio: sic dicunt: merita Xti
sunt sufficientia et causa meritoria nostrae salutis, sed ut sint sufficientia nostrae praedes=
tinationis necesse est ea nobis applicari. Resp. sed quando nobis applicantur,
et fructum salutarem ex iis percipimus: bona in nobis producunt opera
meritoria vitae aeternae: quo intuitu illorum Xti meritorum, quo nobis
applicantur, et fructum salutarem percipimus, Deus nobis dat gloriam, sed et de=
crevit praedestinationem ab aeterno.

R. merita Xti juxta Trid. sess. 6. c. 7. non esse causam efficientem nostrae praedestinationis
sed misericordiam divinam, neque formalem justificationis nostrae, sed justitia Dei qua
nos justificat, seu quam gratiam ejus justi sumus, hinc Xtus sua passione nos
a servitute redemit, ut essemus digni et capaces hujus gratiae, et sic quos
prius praescivit, et praedestinavit conformes fieri imaginis filii sui. Denique
neque merita Xti omnibus aequaliter applicantur, aliis sufficienter, aliis efficaciter:
quo sicut talis applicationis diversitas est mera gratia, ita et illius effectus.

Non quod /: Sententia S. Aug. l. 1. ad Simpl. q. 2. :/ [illegible] electionem propositum Dei manet,
sed ex proposito electio: id est, non quia invenit Deus opera bona in hominibus,
quae eligat, ideo manet propositum justificationis ejus: sed quia illud ma=
net ut justificet credentes, ideo invenit opera, quae eligat ad regnum caelorum.

Concludo ergo cum S. Remigio l. de tenend. verit. Script. Unde nesciunt quo
rare imo infidelitate et ostentatione et cum B. Aug. et B. Fulgentio abiecit
et ab eis qui Catholici videri volunt tales ac tanti viri Dei in quaestione
iniquitati et sibi velut quisquilia et purgamenta vilissima conculcantur. Et o nimis
mirabile imo horribile quomodo ut suis adinventionibus et ineptiis re=
dant exigant, cum istos Sanctos Patres et illustrissimos Doctores Ecclesiae
abiecerint: at per hoc nisi se utique corrigere studeant, vere hostes
iudicari sunt, qui fidei et charitati et sincerissimae bbs. doctrinae non
concordant, sed insuper eam ipsis Scripturarum S. caelesti authoritate con=
temnunt. Nam si eam fidelissimam congruissimam et florentissimam librum
B. Fulgentii cum pietate et obedientia legere et agere studuissent, profecto
in hac obscurissima quaestione de gratia et praedestinatione Domino sc. Deo aspirante
et illuminante: nulla erroris caligo in eorum cordibus remansisset,
quam nos fideliter et sinceriter sequi debemus, quia et haec ad fidem nos
[illegible] integritate retrahet, et sicut in ceteris quae de Deo credimus ita et in
hac parte nihil indignum divina Maiestate, nihil falsum de divinis iudiciis
credamus. Habeta igitur haec Ecclesiae Catholicae veritate est

Quaestio 3tia

An reprobos damnatos fuerit mera voluntate Dei, an ex demeritis praevisis?

Dico: Deus non ex mero beneplacito iniquos damnat, sed ex iustitia corre=
dentibus illorum demeritis. Contra S. Th. ut ex huiusque citatis Patribus
videmus. majoris tamen claritatis gratia sufficiat unum adducere S. Fulgent.
qui l. 1 ad Mon. causas reprobationis sic explicat.
Neque vero fuit praedestinavit sanctos ad iustitiam accipiendam, sic praedes=
tinavit iniquos ad eandem iniustitiam amittendam: quia misericorditer et
iuste potuit gratis a peccato liberare quos voluit, peccatis autem auctor
nunquam fuit: quia peccator nunquam aliquis fuit, nisi ingratus a Deo dis=
cessit, nec destitutus Deus praedestinavit quos tamen destituendos dona
[illegible] Deus itaque licet author non sit malarum cogitationum ordinator
tamen malarum voluntatum: et de malo opere cuiuslibet mali non desinit ipse bonum
operari ... ista est praedestinatio Dei sempiterna retributio futuri operis

Dei. porro a iniquis puniturque, quod vero mali sint, non dedit, nec eos ad iniquitatem aliquam praedestinavit, quia ut inique vellent alterius eius datum non fuit, et quia malo velle per se ipsos iniquitatis multa remanere non debuit, tales ad interitum praedestinavit, quia talibus iusto punitionis supplicium praeparavit: quia malis dicturus est: ite maledicti in ignem aeternum qui paratus est diabolo et angelis eius. Ecce ad quid Deus iniquos et iniustos praedestinavit, id est ad supplicium iustum non ad aliquod opus iniustum, ad poenam non ad culpam, ad punitionem non ad transgressionem, ad interitum, quem ira iusti iudicis peccantibus reddidit, non ad interitum, quem in se ira Dei peccantium iniquitas provocavit... notum namque est iram Dei dici non posse nisi ubi quae ~~[illegible]~~ credita hominis iniquitas processisse. neque enim Deus aut ignarus esse potuit, aut iniustus, qui potestatem peccantis culpam non agnosceret, aut non peccanti iudicium punitionis inferre... et sic praeparavit in vasis misericordiae non ex ipsis sed ex Deo esse quod boni sunt et in vasis irae non ex Deo sed ex ipsis esse id quod mali sunt... vasis vero irae nunquam Deus redderet interitum, si non spontaneum homo haberet peccatum inveniret, quia nec Deus peccanti homini iustam inferret iram, si homo ex praedestinatione Dei cecidisset in culpam, sed quia eam iniquitatis suae ex propria homo habuit voluntate, patrem (?) S. Paulus sustinuisse asserit Deum in multa patientia vasa irae aptata in interitum et hoc inter catholicos certum est. Sed difficilius est

Quaestio 4ta

An solum peccatum originale sit causa reprobationis aeternae vel certa aliqua?

Omissis inutilibus imo in fide suspectis et haeresim parturientibus descriptionibus et definitionibus reprobationis, quod nomen loco praedestinationis in scholas invexerunt, timentes ne dicere debeant Deum et malos praedestinasse ad interitum, quod tamen si verbis examines, idem aut plus sonat ac praedestinasse, nam dicere scilicet Deum impios praedestinasse ad supplicium fide catholica verum est, at dicere Deum homines illos reprobasse, plures mihi solvendae sunt quaestiones, et prima fronte reprobare idem sonat ac praedestinare ad culpam et poenas, quod in praedestinatione non venit. unde apud nos nulla contentio

sive duas reprobationes sive praedestinationes ad poenam: modo aliud sit dicitur et sentit Deus eamque uno atque eodem decreto scientiae et praedestinationis iudicio atque consilio duo quaedam certe adimplenda, id est et iustos aeternae gloriae praeordinatos, et iniquos in malis suis usque ad mortem perseverantes aeternis suppliciis destinatos. utrumque est scriptura, quorum dicit de iustis Act. 13. et crediderunt, quotquot erant praeordinati ad vitam aeternam. de impiis iuste damnandis Rom. 9. sustinuit Deus in multa patientia vasa irae apta in interitum; ita est hoc utrumque in electis et reprobis uno eodemque Deus praedestinationis et iudicii effectu peragit; sicut uno eodemque solis radio et sani oculi vegetans et languidi exasperans; sicut et uno eodemque igne et limus [illegible] durescit et cera liquescit; ita de praedestinatione sicut de iustitia Dei sententiam, quae cum sit una et simplex uno eodemque modo se habens manifeste duplicem recipit distributionem, dum pro ea dignis praemia, et indignis supplicia irrogantur. atque si tamen necesse, nullo contentio esse debet de nomine, sive pluralis praedestinatio dici possit, sive aliqua ratione non possit, dummodo certe constet duplicem eius effectum, in electis scilicet misericorditer praeordinatis ad vitam: et in reprobis iuste praeordinatis ad poenam.

Sic corruit futilis illa divisio reprobationis in negativam et positivam, si per negativam nihil aliud intelligatur quam voluntas denegandi gloriam ut rem indebitam et ad quam, ut aiunt, homines nullum ius habent etsi ad illam ordinati per voluntatem Dei antecedentem et providentiam generalem ordinis supernaturalis, eo quod illud amiserint per peccatum primi parentis. altera vero explicetur voluntas puniendi et infligendi poenam aeternam ob merita sua. nam si hoc verum est, prout revera fides docet, scilicet non esse nisi duo loca, infernum et caelum: hoc ad gloriam primitus fuisse conditum, illud in suis bonis operibus promerendam et ob mala opera poenas inferni sustinendas: denique hominem absque gratia efficaci nihil boni agere et agere posse: sequitur evidenter, ut ille, cui Deus denegat gratias efficaces, sit et positive reprobatus, quia solis arbitrii viribus nihil boni agere valens gloriam regni nunquam consequetur, ergo poenas inferni luet [illegible] [illegible]. si ergo hoc, frustra instituitur quaestio an Deus possit aliquem sponte e regno excludere absque ullis propriis demeritis; nam si talis exclusio est [illegible] quomodo hoc ad gloriam suam creare poterit tribuens liberum quo illa mereatur arbitrium, et tamen sponte absque demerito condemnare ad poenas? contraria ipsa in verbis implicantia ostendit.

Supposito igit, qd Deg absqs demeritis nullu ad pœna prædestinet, dubiu n modicu e, an Dei prædestinaois ad pœna caa sit pctu originale, v actuale et psonale. Lis tm videt ee de adultis qui, pr lavacru regenerais à pœna et culpa pcti originalis fuere liberati; nã ob labe originis parvulos sine baptismo morientes à regno cœloru excludi, et pœnas sustinere æternas dixing in tract. præori et primu quæritur inter omnes igis

Dico pctu originale ē caa ~~destinatid pœnæ~~ [reprobaois] tã in parvulis quã in adultis. Prob. 1.mo ex script. 1mo Rom. 9. cũ e nec dum nati eent, aut aliqd egissent bonu aut malum, ut scdm electioe psitu Dei maneret, n ex opribq (: id e personalibq :) sed ex vocante dictu ē, quia major serviet minori, sicut scriptu: Jacob dilexi, Esau a odio habui. in quo verba S. Augg. in Enchirid. c. 98. sic ait: ambo itaqs gemini nãa filij irα nascebant, nullis qdem opribq pprijs, sed originalitr ex Adam vinculo damnãois obstricti: sed qui dixit miserebor, cui misertg ero, et misericordiam præstabo cui misertus fuero. Jacob dilexit per misericordiam gratuitã, Esau ã odio habuit pr iudiciu debitu.

2do Rom. 9. Qd si volens Deg ostendere irã et nota facere ptã sua, sustinuit in multa patientia vasa iræ aptata in interitu, ut ostenderet divitias gloriæ suæ in vasa misericordiæ, quæ præparavit in gloria. quæ verba sic explicat S. Thom. 1p. q. 23. a. 5. ad 3. voluit igitr Deg hoilg quantu ad aliquos quos prædestinavit, repræsentare sua bonitate, pr modum misericordiæ parcendo, et qntu ad alios quos reprobat per modum iustitiæ puniendo. et hoc ē rão, quare Deg quosdam eligit, et quosdam reprobat, et hanc caa assignat Aplg dicens: volens Deg ostendere irã, idē, vindictã iustitiæ, et nota facere ptã sua, sustinuit, id ē permisit in multa patientia vasa iræ apta in interitu.

3tio 1. Pet. 2. vos aute geng electu, regale sacerdotiu, ut virtutes annuntietis eig, qui de tenebris vos vocavit in ta admirabile lumen suu in quo verba S. Ambros. l. 1. de vocat. oiu gent. c. 8. sic habet: respice ã et ad uniale multitdem parvuloru, in qbg excepto illo, quo in damnaoe nascit gens hna delicto, nec præterita sunt merita nec futura casuri. os. e. de qbg nc loquimur ante ullũ ingtia conspecte libera volutis arbitriu, alij ad æterna beatitdem regenerati, alij ad perpetua mi seria transeunt n renati. sz originale culpa fateris, ois nõg in reatu ē, sz morali innocentia quouis, ois sine sine vitio ē.

In hac mãa sicut in priori concors ē ferme SS. PP. sententia, ut en cit. textibq videre potuis. sz tu plures desideras in Augg. vide l. de corrept. et grãa. de pcti meritis et remi. Bedam in c. 2. Eph. et alibi, pluris. et alios patres in supra cit. loc.

4to. ita Rom. 9. an non habet potestatem figulus luti ex eadem massa facere aliud
quidem vas in honorem, aliud vero in contumeliam? quod ipse Deus declaravit Jerem.
18. ubi ad prophetam dixit: surge et descende in domum figuli, et ibi audies verba mea.
cumque ingressus ille fuisset, ecce figulus faciebat opus e luto manibus suis,
et sorte dissipatum est vas quod faciebat; statimque conversus fecit illud alterum vas, sic
ut placuerat in oculis ejus. Tum propheta jussus est ire et clamare ad populum
ex persona Dei: numquid sicut figulus iste non potero facere vobis domus Israel?
ait Dominus: ecce sicut lutum in manu figuli, sic vos in manu mea. quae lectio
prophetica quam manifeste ~~exp~~ ostendit, et se esse figulum, et omne humanum genus in manu
ejus esse sicut lutum in manu figuli, ut ex eo faciat vasa diversa, sicut placuerit in
oculis ejus: ex una scilicet massa et tota in Adam originali damnata, efficiens vasa
suo judicio ipsa atque diversa, dum aliud ex eis fit in honorem, aliud vero in con=
tumeliam; et aliud est vas quod suo merito et divino judicio fingitur in interitum, sed
sorte per poenitentiam figuli inter manus dissipatum, ut jam non sit aptatum in interitum
contrario per gratiam et bonitatem figuli formatur et efficitur vas alterum, ut sit in honorem,
ut placeat oculis Conditoris: atque in omnibus his verbis non invenias prie ex=
pressa praedestinatio; in quibus tamen praedestinationis vis et veritas in utraque parte et
electorum scilicet et reproborum, et vasorum in honorem et vasorum in contumeliam
tam luce manifestius tanta discretione distinguitur, ut nihil certius vel ma=
nifestius inveniri possit. Ergo bene notandum, ex eadem massa, ait Apostolus
scilicet damnata Adami origine; ubi clare indicat ex peccato originali fieri
reprobationem ad poenam, nam antea si Adam atque ejus posteri non peccassent, omnes fuissent
praedestinati ad gloriam. quod ultimum.
Prob. 2do. ratione sic primo Decretum praedestinationis ad poenam fuit post praedestinationem
ad gloriam per merita Xti; quia ut probatum alibi, Xtus non venisset, si Adam non
peccasset: ratio sic: illa praedestinatio eorum qui generati sunt ad poenam, non potuit aliunde
derivari nisi a peccato originali, nam omnis poena supponit peccatum; et peccatum aliud non
fuit, nisi Adae. quod erat probandum

2. praedestinatio ad gloriam facta non est, nisi interveniente morte Xti;
et ipsa tamen facta est; quos ipse elegit, et nemo rapiet de manu illius. quod post
reproborum ad poenam praedestinatio fuit non ratione peccatorum actualium
ut patet in Jacob et Esau, sed ratione peccati originalis, cujus fuerint omnes
hoc parenti rei erant; ita omnis poenam illius luerent. quod erat probandum.
3tio. ira Dei juxta omnes SS. PP. nil aliud est quam justa poena peccati:
sed juxta Apostolum et Trident. Sess. 6. omnes sumus filii irae, id est morti

aeterno tamquam corrupti quidam ac obnoxii: quo ipso peccato naturae seu originis
destinati ad poena.

4to quos Deus salvat libere et gratuito salvat; quia nec ex operibus fidei etc.: quos
quos reprobat juste reprobat, non propter vitae acta; quia cum nondum nati essent dixit:
Jacob dilexi: Esau autem odio habui: etc.

5to juxta Aplum ex eadem damnabili massa Deus figulus facit unum vas
in honorem aliud in contumelia. Sed si haec discretio sit adultorum, quia parvu=
lorum non facit ratione peccati originalis, non facit ex eadem damnabili massa,
qui baptizati juxta eundem Aplum non amplius sunt in Adam sed in
Xto Jesu etc. Sed

ob. i. peccatum dimissum per gratiam baptismalem non ponitur causa reprobationis, quia ex
Aplo ad Rom. 8. nil damnationis est iis qui sunt in Xto Jesu. et ex Conc. Trid. Sess. 5.
de pecc. orig. ait: in renatis nil odit Deus, quia nil est damnationis iis qui vere
consepulti sunt cum Xto per baptisma in mortem: etc.

Resp. ad hanc objectionem difficillimam varie Thomistae uti apud Gonet, et alios videre
poteris. Sed tamen ut ego puto, non constat cum Scotistis aliqua esse in Scotistis quod sit
solvenda. est non objectio nova, sed est ipsi Augustino dudum objecta, ad
quam l. de Corrept. et grat. c. 7 sic respondet: Sunt ergo qui sicut ejus
bonorum fidemque per dilectionem operantem profecto aut omnino non defuit, aut
si quid forsitan defuit, reparatum ante quam vita ista finiatur, et delictaque
intercurrerat iniquitate usque in finem perseverantia deputatur. qui vero perseveraturi
non sunt, ac sic a fide Xtiana ac ~~[illegible]~~ gratia sic lapsuri sunt, ut tales eos
finis vitae hujus inveniat, procul dubio nec illo tempore quo bene pieque
vivunt, in isto numero computandi sunt. non enim sunt a massa illa perditionis, praescien=
tia et praedestinatione discreti, et ideo nec secundum propositum vocati, ac per hoc nec
electi: sed in eis vocati, de quibus dictum est: multi vocati: et non in eis
de quibus dictum est: pauci vero electi. Et tamen quis neget eos electos cum credunt
et baptizantur et secundum Deum vivunt? Plane dicuntur electi a nes=
cientibus quid futuri sint, non ab illo qui eos novit non habere perseverantiam
quae ad beatam vitam perducit electos, scitque illos ita stare, ut praesciverit
esse casuros. Hic si a me quaeras cur eis Deus perseverantiam non dederit, quibus
eam qua Xtiane viverent dilectionem dedit, me ignorare respondeo. non enim arro=

gratiæ sed agnoscas modulum meum audio dicentem Apostolum: o homo tu quis
es qui respondeas Deo? et o altitudo divitiarum sapientiæ et scientiæ Dei, quam
inscrutabilia sunt judicia ejus et investigabiles viæ ejus; quantum itaque
nobis sua judicia manifestare dignatur gratias agamus; quantum vero abscon=
dere, in adversum ejus consilium non murmuremus, sed hoc quoque nobis saluberri=
mum esse credamus. Tu quisquis inimicus ejus gratiæ hæc interrogas, ipse
quid dicis? bene, quod eum negas esse christianum et catholicum jactas. Si igitur
confiteris donum Dei esse perseverare in bono usque in finem, cur hoc donum
ille accipiat, ille non, pariter quod mecum nescis; et ambo hic inscrutabilia
judicia Dei penetrare non possumus. dicit sed ad liberum arbitrium hominis, quod non
Dom 5 [struck] Dei gratia sed contra eam defendis, retinere dicis, ut perseveret in bono
quisque vel non perseveret, non Deo donante, si perseveret, sed illa volente faciente:
quomodo tibi contra verba dicentis: rogavi pro te Petre ne deficiat fides
tua: an audebis dicere etiam rogante Christo ne deficeret fides Petri, de=
fecturam fuisse, si Petrus eam deficere voluisset, id est eam usque in finem per=
severare noluisset, quasi aliud Petrus ullomodo vellet, quam pro illo Christus
rogasset ut vellet? ex his S. Aug. verbis

Colliges primo duplicem esse prædestinationem, ad gratiam unam, ad gloriam æternam alteram,
adeo ut iis quibus gratia baptismi aliquando conceditur, gratia vero finalis de=
negatur, reputentur inter vocatos tantum, iis vero quibus Deus impertitur post
gratiam baptismi perseverantiam finalem sint electi.
2. quod licet nil damnationis sit illis, qui baptismi sacramentum receperunt, si tamen
non electi sunt, quia nihilominus a massa illa perditionis propria Dei et
prædestinatione non sunt exempti, et [illegible] nec sunt proprie vocati nec electi.
3. quod aliis gratia hæc concedatur, aliis non, non sit curiose inquirere, quia tam ab=
sconditum est, ac cur Deus eandem baptismi gratiam nonnullis parvulis et in=
fidelibus concedat, qui et [illegible] crederent sicut Tyri et Sidonii, si eis hæc
gratia daretur.
4. et quod non obstante hac baptismi gratia ex peccato originali reprobentur, probat S.
c. 10. in fine sic: quotquot enim ex hac stirpe gratia Dei liberantur, a dam=
natione utique liberantur, qua iam tenentur obstricti: unde etiamsi nullus liberaretur,
iustum Dei judicium nemo iuste reprehenderet; quod ergo pauci in comparatione pe=
reuntium, in suo vero numero multi liberantur, gratia fit, gratis fit, gratiæ sunt
agendæ quia fit, ne quis velut de suis meritis extollatur, sed ut omne os obstruatur,
et qui gloriatur in Domino [struck] glorietur. et sic

5. peccatum originale cum germano Philalethe distingui potest a culpa ori-
ginali, quae est infectio naturae seu ut est infectio personae. peccatum originale ut
est infectio naturae, est peccatum quo omnes in Adamo peccavimus, quod totam humanam naturam
infecit, et reddidit Deo exosam, ut est infectio personae, est peccatum quo nascimur
infirmiores, et quod contrahitur per seminationem carnalem, ac deletur per sacramentum
baptismi. Datur igitur in peccato originali, et infectio naturae et infectio personae,
atque remanere infectio naturae, sublata infectione personae ut patet in [illegible],
quae remanet in nobis, post baptismum: quia illa est effectus peccati originalis in infectione
naturae quae per baptismum non tollitur. dicit quod producitur Auctor, quod licet peccatum originale
ut est infectio personae, non tollat motiva reprobationis in illis solis in quibus
per baptismum tale peccatum remissum est, peccatum remissum non praebeat reprobationis
eadem posit causare, tamen illi effectus, ut est concupiscentia, quae videtur poena aeterna, ut [illegible]
[illegible]: illud tamen peccatum ut est infectio totius naturae humanae, per peccatum Adami
corrupto esse causa motiva reprobationis horum et effectum quia ab illo procedens,
etiam in reprobis baptizatis: quia licet tale peccatum sub ratione non tollatur per
baptismum, quo spiritualiter renovamur, non tamen semper, sublata est per tale
sacramentum infectione personae remanet tamen infectio naturae, ut patet in [illegible].
et sic est explicare videtur D. Aug.: c. l.

Ob. 2. Deus supposita incarnatione filii sui vult omnes homines salvos fieri sed
quomodo sincero affectu potest Deus velle salutem eorum, quos ex absoluto suo electorum
comprehendere? quomodo eis gratiam vere sufficientem potest destinare, qua possint ad salutem
pervenire, quia a salute iam exclusit: et ad quam supposito reprobationis decreto ab-
soluto et antecedente pervenire numquam possunt?

R. praemittendo ad hoc arg. N. M. non voluntas Dei salvandi omnes in Deo est antecedens ad peccatum
originale, aut firmavit Deus etiam supposita filii sui incarnatione velle omnes homines
salvos fieri, explicari solet uno scilicet ex his tribus sequentibus modis prout ve-
risimiliter: quod velit omnes homines salvos fieri, quos ipse salvaturus est: quod sunt aliqui omnes
homines [illegible] ex omni genere, vel ex quia homines fecit [illegible] fuerit
velle fecit: et sic facile solvere erat argumentum. nam ad primum minorem dico: Deus
numquam velle statuto reprobationis decreto, sincero affectu eos salvari,
quos ipse salvaturus non est admin: 2dam quod ipsos quos ipse salvaturus non est,
stante reprobationis decreto gratiam ~~[illegible]~~ largiri possit vere sufficientem: quia
cum tali gratia numquam salvantur. cur quae eis talis gratia largiatur, latet in
abysso [illegible] iustitiae reconditum: similiter illud, cur eandem gratiam

parvulis innumeris et infidelibus non largias. Sed

tis: ergo Xtus non pro omnibus mortuus est?

R. cum Trid. Xtum pro omnibus quidem mortuum esse, sed beneficium mortis ejus et

maxime perseverantia finalem non omnes aequaliter assequi, cum non omnes aequaliter asse=

quantur, injustitia nomine est, quia pro libitu sua dona et gratias cui voluerit

distribuit.

ob. 3. supposita reprobatione Deus videtur denegare omnes gratias efficaces, quae sunt

praedestinatis praeparatae; sed hoc est quod S. Aug. l. de bono persev. c. 22. vo=

citat abominabile, hanc nimirum propositionem: si qui obeditis, si praedestinati

estis rejiciendi, subtrahens obediendi vires, ut obedire cessetis: ergo &c.

R. ad M. statuta reprobatione Deum quidem denegare gratiam finalem et alias effi=

caces quas largitur non electis, unde ad min. nego. quia S. Aug. ibi non reprobat

dictam propositionem quoad substantiam sed tantum quoad modum enuntiationis in 2da persona,

si qui obeditis, qui durus et odiosus videtur, unde eandem propositionem probat, dum ver=

sum in 3tia persona enuntiens. ibi: si qui obediunt, et quid sequitur

sententia deservit, si addicat: si qui obediunt, sed in regnum ejus et gloriam prae=

destinati non sunt, temporales sunt, nec usque in finem in eadem obedientia permanebunt?

nonne clarius eadem res et convenienter dicitur? ergo eadem est quoad substantia utraque

propositio utraque vera, licet una sit altera magis conveniens ac congrua.

Ob. 4. vit quaedam scriptura. S. Jo. Ezech. 18. nunquid voluntatis meae est mors

impii, dicit Dominus Deus, et non ut convertatur a viis suis et vivat? 2do Sap. 1.

Deus mortem non fecit nec laetatur in perditione vivorum. etc. 11. diligis omnia quae

sunt et nihil odisti eorum quae fecisti. 2. Pet. 3. patienter agit propter vos,

nolens aliquem perire sed omnes ad poenitentiam reverti. 4to Math. 25. hic

discedite a me maledicti in ignem aeternum, qui paratus est diabolo et angelis ejus.

esurivi enim et non dedistis mihi manducare: ergo ad quos

R. ad primum verum esse, Deum qui omnes olim ante peccatum originale ad gloriam suam

creavit, non velle mortem peccatoris, eo, ut ille est non peccator quia donum

conversionis est mera sua gratia, quam quibusdam gratuito dat, aliis juste denegat;

quia Adam (: ut verba S. Aug. l. de correpti. et gratia c. 10.) per liberum ar=

bitrium Deum deseruit, justum judicium Dei expertus est, ut cum tota sua stirpe

quae in illo adhuc posita tota cum illo peccaverat damnaretur, sui impiis con=

vertes nunquam non mala velle Dei, sed proprio vitio. ad 2. manet eadem

responsio. ad 3. Concedo: quia diligit omnia praeter peccatum, peccatum quod ipse non fecit. ad

4. itemque verum est, Deum patienter agere tam cum electis quam non electis nolens

aliquos perire, etsi pereunt, proprio vitio pereunt, id quod est propter peccata actualia

fundamentaliter, etsi hoc adaugeant poenam, sed propter peccatum originale, ex quo liberum arbitrium perdiderunt, quo per se bene facerent, quod [illegible] suis auxiliis et gratiis efficacibus non tenetur adiuvare etc. Addendum S. Thom. aliosque similes dicere, quod sicut bona opera in praedestinatis sunt conditio sine qua regnum non consequerentur, ita et mala opera sunt conditio sine qua in reprobis non punirentur, non vero causa quorumque, quia alias electi non salvarentur, sed illud maximum quod est causa reprobationis, est labes originis, in qua homo [illegible] dedit facultatem ut possit per se bene agere, per Deo sufficientem iustitiam mandu= ducare dare; nam propter peccatum [illegible] tale illud magis tale: cum ergo praedestinatio sit electio [illegible] gratuita quorumdam ex communi damnabili massa et reprobatio vita [illegible], in illa massa [illegible] ille [illegible] iusta poena [illegible] et propter perdita iustitia originali [illegible]: ergo si [illegible] propter peccatum originale, ut [illegible], merito et illud causa et fundamentum reprobationis assignatur.

Ob. 5. Concilia. 1º Arausicanum 2. quod can. 25 sic statuit: aliquos ad malum divina potestate praedestinatos non solum non credimus, sed etiam si sunt qui tantum malum credere velint, cum omni detestatione illis anathema dicimus. 2do Valent. 3. can. 13. fatemur ingenuum [illegible] praedestinationem electorum ad vitam et praedestinationem impiorum ad mortem; in electione tamen salvandorum misericordiam praecedere meritum bonum, in damnatione autem perditorum meritum malum praecedere iustum Dei iudicium. 3tio Trid. Sess. 6. can. 17. Si quis iustificationis gratiam non nisi praedestinatis ad vitam contingere dixerit, reliquos vero omnes qui vocantur vocari quidem, sed gratiam non accipere, utpote divina potestate praedestinatos ad malum, anathema sit. [illegible] pro nobis [illegible] quia non pro nobis.

R. igitur ad primum nos [illegible] in dictis [illegible] nullam praedestinationem ad malum [illegible] non fecit, sed ad poenam quam iuste infligit. Ad 2. [illegible] verum est, perditorum meritum malum praecedere iustum Dei iudicium [illegible] infligit poenam; at quod hoc meritum malum non sint sola peccata actualia, quia et hoc [illegible] poena prioris demeriti, scilicet peccati originalis [illegible] patet. Respondeo Trident. a nobis est contrarium, quia [illegible] fatemur eos iustos qui talis [illegible], vere iustos et a gratia [illegible], fatemur tamen eos in dicto Trident. ex allata causa non nisi electos in iustitia perseveraturos.

ob b. authoritatis quandam [illegible] Tertull. l. de praescript. c. 8. Judaei, inquit, retro penes Deum fuerant, dehinc rejecti ob delicta extra Deum esse coeperunt. S. Basilius in const. monast. qui a Deo se optat juvari, suo non deest officio: qui a officio non deest, nunquam divino auxilio destituitur. S. Joan. Chrys. l. 1. ad Stag. alias l. 1. de provid. c. 6. si ex dilectione, inquit, cogitatio, ex odio vero derelictio dei, neque eiusdem adquem [illegible] est et amare et odisse, neque cogitare et derelinquere. quomodo ergo inquies multi corruerunt, se ipsos illi Deo privaverunt, non quia a Deo derelicti sunt. S. Aug. l. 3. cont. Jul. c. 18. bonus est Deus, justus est Deus, potest aliquos sine bonis meritis liberare, quia bonus est; non potest quemquam sine malis meritis damnare, quia justus est. ad hoc et [illegible]

R. Verum est: verum esse [illegible] Deo ob peccata actualia a Deo derelinqui et hoc peccata sunt poena, et posita esse poena aliorum peccatorum [illegible] eos propter ea damnari, sed non [illegible] ex causa [illegible] et fundamentalia, quia et hoc peccata sunt effectus prioris mali et illius poena: quod decretum reprobationis nullo modo [illegible] et sic explicandi [illegible]

Quaestio 5ta

Cur si certus est numerus electorum, et non ex praevisis meritis [illegible] rogetur Deus, ut nos inter electos reponat?

Paucis absolvit hanc quaestionem S. Aug. l. 2. de bono pers. c. 22. quia [illegible] forte quamvis praedestinati sint, ut nos orationibus sperans, et augeant eandem gratiam quae velint esse et efficiant electi. Deus qui orationem praedestinavit, implevit ideo et pro inimicis fidei orare nos voluit, ut hinc [illegible], quod etiam ipse infidelibus donet ut credant, et volentes ex nolentibus faciat.

Nec obstat quod illud decretum fiat aeternum, et talis electio facta sit in tempore, quia Deus ab aeterno orationem praedestinavit, prout in tempore futura est.

Q. 6ta

Ad quid sint exhortationes, si reprobati salvi esse nequeant?

Respondemus S. Aug. l. de Corrept. et grat. c. 15. corripiantur a praepositis suis subditi fratres correptionibus de charitate venientibus [illegible]

diversitate diversos a minoribus et angelorum; quia et ipsa quaedam
natio nostra est, quae fuit ipse initio qua posita in ecclesia nulla maior est,
n. 8. Deus voluit in conspectu salutaris videre atque posuere: neque
eius quid stringat legi dei, an ante finem huius vitae de aliquo de=
sperandum sit aut gradiri Deo per ea regnat et de poenitentia, et angusto
Lazarus tribus contribulat cordis contriti a reatu suo ad eius dam=
nationis absolvat damnatusque ipse se damnet, pastoralis necessitas
habet, ne per plures peccatrica contagia serpat ab ovibus sanis morbida,
ab illo cui nihil est impossibile, ipsa forte peste sananda; respondet
si quis pertineat ad praedestinatorum numerum, et quis non pertineat, si a fili
debemus charitatis affectu, ut omnes velimus salvos fieri, hoc quippe facimus
illos quosque ut occurrerint, cum quibus id agere valeamus, ad hoc graviter
admonere, ut justificati ex fide pacem habeant ad Deum; quod praedicabat
et Apostolus cum diceret: pro Christo ergo legatione fungimur tamquam Deo exhortante
per nos. obsecramus pro Christo reconciliari Deo... nobis quidem de
incipit a quibus filius pacis; cum obedivit et credidit huic Evangelio
et ex fide justificatus pacem ad Deum habere coepit. Formae praedestinatio
Dei iam filius pacis erat... Ad nos ergo qui nescimus quis sit filius
pacis aut non sit, pertinet neminem negligere facere, immo neque praeferre, sed velle
omnes salvos fieri, quibus praedicamus hanc pacem.

Quaestio 7ma

An ideo bona et mala quae futura sunt, quia a Deo
praescivit, et praedestinata sunt, aut contra?

Resp. S. Prudentius l. de praed. contra Pel. c. 11 non ideo quia praescita
et praedestinata res fuerint, sed quia futura inevitabiliter fuerant
praescita ac praedestinata, scientiae eligentis; ergo ideo fit aliquid
quia Deus praescivit, sed ille ideo praescivit, quia futurum fuerit, ac per hoc
non est culpa praescientis et praedestinantis Dei si aliquis perit, sed vae
ratio qui sibi merito pereundi male vivendo ejusque bonitatis lar=
gitatibus abutendo paravit. ex quo dat paulo post. quia non ideo peccant
quicunque peccant quia judicabuntur; sed quia peccaturi utique erant, ideo
inevitabiliter judicabuntur: ergo necessitas judicii peccantes cogit
perire, sed necessitas peccandi, quam sibi volendo insolubilis con=

fiveruntt. eid peccavit inevitabilis interiore. Sicut itaque necitas iudicij nullum peccare cogit, ita necitas praedestinaois nulli vim peccandi imponit. qd sic ulterius

Confirm. omisque est judicij Dei, eadem est rão praedestinaois: statuit deus futurum judicium in quo reddat unicuique secundum opera sua, electis praemia in piis supplicia sempiterna, et hoc est totum qd de praedestinaoe fidelibus ac salubriter confirmatur, ut scilicet judex omnia electis per misericordiam beatam et reliqtis per justitiam poenas et tormenta tribuat. Cum igitur quia qui non credit jam judicatus est, id est, damnatus: ex sequatur ne licet sancte qui credit jam judicatus est, necessario perire, Tum quia veri Secundi judicati considerantur et caeli, sed qui non credunt jam judicatus est, necessario perire, peccaturos patiens inevitabiles; qd si ita est, quomodo ipse iudicabit mundus, quo necitas judicaois idest damnaois cogit perire? hine est

Quaestio 8va

An praescientia Dei et praedestinaão non tollant libertatem agendi?

Dico qd non. et paucis pro memoria probatur sic

1mo ex dictis res non sunt futurae quia Deus eas providit, sed econtra: porro ab aeterno Deus providet ac praedestinat nullam necitatem rebus inferunt, quia sunt priores praevisione et praedestinaoe.

2. Deus providit ~~talis~~ nostras actiones taliter, qualiter ~~eunt~~ evenient, idem dicite de praedestinaoe: sed actiones nostrae sunt liberae: ergo. Minor est certa, alias deberet consilium, non pateret exhortatio, et quia alias non daretur meritum.

3. ex S. Hilario: Deo omnia in se qualiter sunt futura pro factis sunt, quia ~~illi~~ quod apud ipsum est perpetuum nunc, et ea quae nondum gesta sunt, dum ita adsunt, ipsi praesentia liberis, et gestis: sed futura sunt libera ut constat, ergo est libera praesentia liberis et gestis: sed futura sunt libera ut constat; ergo creant in praescientia et praedestinaoe Dei. nec obstat qd Deus infundendo gratiam operans intus et moveat sic quod gratia; non ut Coelestinus papa supra relatus ait: Deus agit ita in nobis, ut qd volet et velimus et agamus. plures probas colliges ex ijs quae dicimus de praedicatione, scientia, qd non obstat libertati, et hoc de praedestinaoe.

Art. 6.

De gratia actuali et habituali.

Quid ~~quid~~ per actualem habitualem scholastici nomine gratiae habitualis velint, non satis in

illorum scriptis legere valeo, et ut vides plures effectus eidem tribuunt,
quod gratiae actuali; et specialis S. Thomas 1. 2. q. 111. a. 2. duos assignat
unius in eo consistit, ut homo deo gratum et amicum faciat; alter ut eum in=
clinet ad bona opera. Sed utrumque effectum est praestat gratia actualis ut, pro-
hinc de gratia habituali et actuali eodem modo disserendum censeo quo
de actibus et habitibus aliis differunt; et sic cum utraque habeat eandem causam in-
ter se solo ab invicem distingui, cum gratia actualis dicatur ea, quae per mo-
dum actus seu motionis Dei transeuntis praedicitur; habitualis vero illa quae per modum
habitus seu qualitatis permanentis praedicitur; vi cuius voluntas hominis facultas
ad eliciendos actus amoris, fidei, spei etc. et cum de caetero nulla difficultas
supersit, ad alia properamus.

Articulus 7.

De gratia sufficiente.

Sicut in effectis gratiae efficacis theologi tum Catholici tum haeretici inter se sunt
diversi; ita etiam in assignanda gratiae sufficientis definitione non conveniunt.
Pelagiani ad nativam et obviam sufficientiam gratiae attendunt, quae sola sufficit
ad bonum operandum, absque ullo novo superaddito auxilio: ac consequenter voluntas
propria innata libertate illa gratia utitur vel non utitur, et operatur bonum vel
non operatur. unde fit ut ab efficaci gratia sufficiens non distinguatur nisi solo
eventu seu actione, non a propria et intrinseca natura; adeoque una et eadem gratia
entitas et natura in uno efficax est, in alio mere sufficiens. efficax in eo qui
cum illa gratia bonum operatur, mere sufficiens in eo qui non operatur; quod discrimen
ex sola hominis libertate nascitur. Sed falsa est haec sententia quia ut alibi osten=
demus, liberum arbitrium se solo non sufficit ad initium fidei, aut boni voluntatis.
Jansenistae gratiam sufficientem non etiam extare agnoscunt, et re, etiam ipsi
efficacem in praesenti naturae lapsae statu dari arbitrantur; ac sufficientem appellant
eam parvam ac debilem, quae ad infirmos quosdam ac debiles pietatis
motus excitandos a Deo destinatur, quos cum semper excitet et obtineat,
eo respectu semper est efficax; respectu vero operis boni, ~~maioris~~ perfecti
est vere insufficiens propter defectum virium; hoc est quia illa parva gratia
viribus seu gradibus inferior est opposita concupiscentia.

Sed falsa est haec sententia; quia supponit liberum arbitrium ad se agere destitutum, talesque vires gratiae totaliter adscribit.

Aliud alio gratia sufficiens sola sufficit ad actus duntaxat faciles, cum nempe nulla urget tentatio, non vero ad actus difficiliores, seu ex obiecto seu ex circumstantiis tentationis habitu; exemplo ... qui gratia sufficiente bene utantur in facilibus, efficacem in arduis ac difficilioribus a Deo impetrant. Differt ergo ac distinguitur gratia sufficiens ab efficaci iuxta defensores huius opinionis in eo, quod efficax certo et ~~[illegible]~~ infallibiliter effectum sortiatur, secus quam sufficiens a sequatur, non ita sufficiens. Et haec est Catholicorum quorundam sententia, quae tamen minus placet; quia si talis gratia in levibus sufficit, cur non erit sufficiens simpliciter, sed et efficax, quia et ibi sortitur suum effectum.

Alii denique Catholici gratiam sufficientem definiunt eam, quae vera sit et expedita relative ad oppositum cuiusvis sperandam, et bonum operandum potentia concessit, tamen nunquam eundem efficiat, nisi novo ex parte Dei accedente auxilio efficaci: gratia in hoc supposito sufficiens dat posse agere, efficax vero dat ipsum agere; quod an verum sit, mox videamus.

Quaestio prima

Quid sit Gratia sufficiens?

Resp. 1o gratiam nomine sufficientis bifariam sumi apud theologos: primo generice, prout convenit gratiae tam efficaci quam inefficaci; 2do specifice, prout est sufficiens quaedam gratia sufficientis generice sumpta, ac opposita gratiae efficaci, cuius degeneri imperfectiori sufficientiae nomen generis attribuitur. Gratia sufficiens generice sumpta est ea, qua vires homini suppetunt, vel habet ad bene operandum, quandoque si velit abiicere vel, sive defectu illa abiiciat, sive ... consensus et ... Unde homini in sensu gratiae sufficientis nomen tam efficaci quam inefficaci tribui potest; unde gratia illa qua S. Paulo conversus est, et per quam tentationes superabat, ac salutem operabatur, quamquam proinde efficax erat, sufficiens nominatur 2 Cor. 12. Sufficit tibi gratia mea; et S. Prosper l. de voc. gent. c. 10. gratiam qua salutem nostram operamur sufficientem vocat. Gratia sufficiens specifice sumpta est ea, qua homini quidem probet vires ad bene operandum, seu ea qua, et homo bene operari queat, reipsa non bene operetur, defectu liberae cooperationis. Et de hac quaeritur in quo consistat. quae

Assl. 2. fide Cathlica constare primo quoad nam innocentis statum ange-
lis Adamoque in ipso ortu fidei seu Dei cognitionis imo et contemplaois qua
Deum cognoscerent: amoris quo ipsum sincere, pure et perfecte diligerent:
omn virtutum quibus Dei legem perficerent, gratia et inspiraoe esse collatam,
eamque multo majore, quam nos nunc gemitibus implorare necesse
est. 2do constare ex ea gratia Angelo et homi in statu innocentiae plena et expe-
dita bene agendi facultate imo et summa facilitate adfuisse. 3tio eadem
bona spetiea Dei gratiae et viri inspiraoe servata et servanda fuer
fuisse, nisi proprio suo alias voluntatis à Deo desciverent. 4to nunc ad
ipsi necesse imo nec specialem ad perandum adfuisse cantegm pera-
rent, sed integra et cum nihil virtus decla à Deo collata potestatem
et in accepta dilectione stabiles permanerent, ita ut nihil eis qui cade-
runt quaeretà Deo tribui, ut stantibus similes essent. Et hoc quoad
statum innocentiae.

Quoad nam lapsae eadem fide constat primo nam humanam ut jam diximus per hoc
statum perditum cognitione et amore Dei deorbatam mundique amore caeterisque
inde sequentibus vitiis implicata esse, ut neque ex ipso emergere, neque ea quibus
ex spiritu misericordia Dei peccati remissione, ingratia Zelotipis venit, est,
prosequere possit, sed penitus credere et orare, nisi Deus nova gratia id est,
nova et spiritu sua gratiae iam mala emendet et hac bona prospet.
2. sequitur eadem nam hoc quod habere liberum arbitrium, quo propria voluntate in-
clinatione ad malum. et id habere est liberum arbitrium quo, sicut
assurgere ad bonum, ita assurgat ad bonum non est propria virtutis sed gratia
Dei miserentis. hinc

Assl. 3. magnum esse inter gratiam nam innocentis ac corruptae discrimen tum
quoad gratiam efficacem tum est sufficientem. primo quantum ad gratiam efficacem seu vic-
tricem quae nam nostro lapsae ac infirmae jam necessaria est dare, ista quidem
homo innocens in tota facilitate serviendi illa non indigebat. 2. quantum ad
gratiam sufficientem quae in statu nam innocentis homo sta includebat mentis
illustratione non corporalia ut modo opus est vehementi excitatione et motione: quia enim
sana innocens nam erat, et integra viribus, tali non indigebat excitatione,
quae jam sequenti ac languenti nostro valde omnino necessaria est.

l. de correpl. et grat. c. 12.

Prob. 4. cum in statu nae lapsa liberum arbitrium ad bonum operandum
viribus sit attenuatum; hinc indiget reparari et suppleri gratia adjutorio
sufficiente. hinc
Dico gratia sufficiens nil aliud est quam virtus motioque divina, qua ea quae fa-
q nosit, cienda sunt et cogitata bona sancto amore facere possit. adeoque hanc gratiam
unice esse praestare prouti revera praestat, ut omnes eam vitke agere.
Conclusio firma sequitur hoc, quia in statu nostro gratia sufficiens per hanc dat efficaci-
ter, quod homo det effectum velle, idea probatur: quod si fide certa est de fide in arti-
culo praemisso data, certa quoque haec erit ex his
Colliges 1o inter auxilia divina alia esse quae bona velle inspirant, alia quae
plenam gratiam dant bene volendi facultatem. hoc praestant ut possimus cum vitke agere,
illa ut eam vitke re ipsa agamus. priora eum inspirant velle, bonum sui
usum infallibiliter sibi rore vendicant, posteriora eum plane possidet, neque
dant; neutrum velle, bonum sui usum quem obtinere certe possent, re ipsa
non obtinebant nunquam.
Coll. 2. Auxilia sufficientia dari possunt ad facultatem operandum bene agendi et
reparandi eum quod liberum arbitrium peccando perdidit. auxilia contra efficacia
reparandi eum quod liberum arbitrium peccando perdidit, ipsum datum ad velle ipsum non eum nae hna per peccatum ipsum depravata
dans ad ipsum actum et ad velle ipsum, nam eum nae hna per peccatum ipsum depravata
sit, ut non ipsum facultatem sed et facilitatem ad bonum operandum perdiderit, ut saepe
ipse ergo ad Rom. deplorat, ut non hoc quod velit bonum sed quod nolit malum faceret,
hinc efficaci auxilio divino bonum neque incipere neque perficere homo
possit, ut pluribus in locis Conc. Tridentinum et SS. PP. passim docent.
Collig. 3. cum reditu gratia efficax det ipsum velle, impossibile est actu dari
hanc gratiam et effectum non sequi, contra vero gratia sufficiens det ipsum posse nec tamen
vitke agamus. etc.

Quaestio 2da
An pro statu nae lapsae detur gratia qua veleas
hoc sequi relabi jure possit?

Circa hanc quaestionem duae sunt sententiae erroneae et ab ecclesia proscriptae, quae
licet inter se valde opposite videantur, in eodem conveniunt, quod gratiam vere
sufficientem dari negent.
Prima est Pelag. qui cum existimarent velle hominis sibi esse sufficere ad
bonum quodlibet operandum, et ad salutem consequendam, ideo negabant
ulla ~~nem~~ dari gratiam internam sufficientem, quae vetis hna insufficientiam suppleret,

quae sententia in sent. seq. confutabis.
2do. Lutheri Calv. et Jansen. aliorumque haereticorum huius temporis
asserentium in statu naturae lapsae nullam nobis dari gratiam sufficientem, quae
talis sit ut voluntas ei dissentire eique abjicere possit, sed omnem gratiam suf-
ficientem sortiri effectum adeoque efficacem esse. Lutherus in l. de serv. arb. sic
ait: necessario operamur sive bonum sive malum, necessario inquam non coacte.
humana voluntas in medio posita est ut jumentum; si insederit Sathan vadit
et vult quo vult Sathan; si insederit Deus vult et vadit quo vult Deus.
Calv. l. 2. instit. c. 3 ait: voluntatem movet gratia non qualiter multis saeculis
traditum est et creditum, ut nostrae postea sit electionis motioni vel aut
obtemperare aut refragari, sed illam efficaciter afficiendo. et alibi.
Aug. Jansenius vero ut est dolosior primo intuitu gratiam sufficientem fateri videtur,
sed re ipsa cum Calvino et Luthero convenit; ait l. 3. de grat. Xti c. 17.
Deum aeternum paratum esse dare homini gratiam innocentiae naturae; si ei ipsi
sufficienti resistit homo voluntate. cuius mentem abbas de Bourzeis in scripto
dicto in Nomine Domini sic explicat: antistes Yprensis non docuit, Domine,
gratiae sufficienti et absolute nunquam resisti, sed respective solummodo cupiditati
prout homo gratiae cum qua dimicat, praegravet aut succumbit. ex quibus
quarta me resultat sententia illa a Luthero nequissime data, et elegit quod ad
liberum arbitrium relative tantum ad gratiam si sit efficax habeat vires ad
virtutem efficiendam, vel ad concupiscentiam si homini sit gratia fortior ad virtutem oper-
andum, per se nullas habere vires, quod est contra fidem Catholicam. nunquam
Dico: debet in statu naturae lapsae inveniri debet gratia talis, quae libero ar-
bitrio praebet vires sufficientes ad bene agendum, cui tamen resistere potest et
de facto aliquando resistat. est contra haereticos.
Prob. 1. ex Script. Is. 5. Deus de Judaeis conquerens sic ait: quid est quod ultra
facere debui vineae meae et non feci? an quod expectavi ut faceret uvas
et fecit labruscas? ubi referens multa gratiae auxilia Judaeis a Deo
collata ut bonorum operum fructus producerent, et tamen effectum nullum
habuere, quia Judaei eidem assentiri noluerunt. 2do. Prov. 1.
vocavi et renuistis; extendi manum meam, et non fuit qui aspiceret. despexis-
tis omne consilium meum et increpationes meas neglexistis. quibus verbis

manifestum quod Regi istas gratias vocantes et excitantes fuisse
neglectas et defectas: sunt ergo 3. Math. 11. Xtus sic ait: vae tibi
Corozaim vae tibi Bethsaida, quia si in Tyro et Sydone factae fuissent
virtutes, quae factae sunt in vobis, olim in cinere et cilicio poenitentiam egissent.
Dices: Xtum duntaxat hic solum loqui de miraculis et signis exterioribus; quia
Pelagianum est dicere quod Tyrij et Sydonij solis exterioribus signis et
miraculis sine interioris gratiae auxilio converti potuissent. Ita gratia
hoc est gratis data quidem nullo modo sanctificans, qua non obstante illa
nil fructificat. 4. Math. 23. Xtus item ait: quoties volui congregare
filios tuos et noluisti. ubi observandum est, eos qui noluerant, habuisse
gratiam ad volendum sufficientem qua poterant velle. 5. act. 7. ubi
S. Stephanus Judaeos alloquens: vos semper inquit spiritui sancto re=
sistitis. quid est aliud spiritui S. resistere, quam eius gratiae reluctari?
6to denique Rom. 2. ignoras quoniam benignitas Dei ad poenitentiam te adducit?
secundum duritiam tuam et impoenitens cor thesaurizas tibi iram. itaque
benignitas Dei ad poenitentiam nos adducit, nisi per gratiae interioris auxi=
lia? quomodo iniqui thesaurizant sibi iram secundum duritiem suam et im=
poenitens cor, nisi gratiae illius resistendo?
Prob. 2. ex CC. I. Valentino quod c. 2. sic habet: ~~malos~~ non ideo esse quia
boni esse non potuerunt, sed quia boni esse noluerunt. unde sequitur, gratiam
malis conferri qua boni esse possunt; cum ex se [illegible] et [illegible] data sit non
[illegible] et gratiam ab ipsis repudiari quod boni esse nolint. 2. Senon.
Ao 1528. ~~[illegible]~~ in cuius decreto 15. de fide habetur: talem esse Dei trahentis
auxilium cui resisti non possit. et sic probat: frustra ergo Stephanus
Judaeos dura cervicis et incircumcisos cordis argueret, qui semper spiritui
S. resisterent. frustra Paulus Thessalonicenses moneret, spiritum ne
extinguerent, si divinis inspirationibus hos invincibiliter raperet.
3. Arausic. Ao 529. quod can. 25. sic habet. Hoc secundum fidem Catholicam
credimus, quod accepta per baptismum gratia omnes baptizati Xto auxiliante
et cooperante quae ad salutem pertinent, possint et debeant si fideliter
laborare voluerint, adimplere. 4. Trid. sess. 6. c. 5. ubi dicit: ipsum
per excitantem atque adiuvantem gratiam ad convertendum se ad suam justi=

iustificaoe eiusdem grao libere assentiendo et cooperando disponi, ita
et tangere Deo cordis per Spiritus Sti. illuminaoe neque hoc ipsum nihil
agat ipse inspiraoe illa recipiens, quippe qui illa et abjicere pt. et can. 4.
anathema profert in eum qui dixerit, liberum arbitrium a Deo motum
et excitatum non posse dissentire si velit.

Prob. 3tio ex SS. PP. qui eandem veritatem Conciliorum docuerunt imprimis
S. Chrysostomus hom. 7. in Jo. S. Leo M. serm. 2. Epiph. S. Ambros. serm. 8.
in ps. 118. S. Fulg. l. 1. ad Monim. et l. de incarn. et grat. cap. S. Prosper
l. de vocat. gent. c. 26. grata Dei, inquit, in omnibus justificandis principaliter
praeminet, suadendo exhortationibus, movendo exemplis, terrendo
periculis, incitando miraculis, dando intellectum, inspirando consilium, corpus
ipsum illuminando, et fidei affectionibus imbuendo... quae supplicationes, et in-
numeros modos sive occultos sive manifestos omnibus adhibet: et quod a multis
refutatur, ipsorum est nequitiae, quod a multis recipitur, et gratiae est divinae,
et voluntatis humanae. denique ut alios omnes omittamus, quos aut in qq. de prae-
destinaoe jam retulimus, aut alios quos referre possemus, sufficiat unus Aug. qui
quem ubicumque inquisieris, clarissimum hanc in rem invenies, et speciali
l. de correpr. et grat. c. 7. hoc habet: ab hac damnaoe non se liberabant hae
expressae: si enim sicut veritas loquitur, nemo liberatur a damnaoe, quae facta
est per Adam, nisi per fidem Jesu Xti, et tamen ab hac damnaoe non se
liberabunt, qui poterunt dicere non se audivisse Evangelium Xti, cum
fides ex auditu sit, quanto minus se liberabunt, qui dicturi sunt, obduraverunt
inquirimus? justior est videre eos qui dicentium, quam ingratiam audientia
quam dicentium, non audiunt obduraverunt: quoniam Domini homini, nec ego audieras
et tenueras in eo perseverares si velles. et ep. 154. ad Macedon.
pertinet, inquit, ad nos ut bonis simus, augere et habere id, quod dat
visi quidem suo bono est, quo quisque neglecto de suo malo est. quo ex
itigmente id negligere et abjicere, ipsumque quod Deus dat, ut boni simus.

Prob. 4. raoe primo si non daretur grata vere sufficiens, se qui se sibi
os qui non converterentur, et salvarentur, revera converti non possent, aut
salvari: et ita non imputaretur eis ad culpam, quod non converterentur, atqui

hoc est directe contra allatos scripturae textus. ergo.

2. experientia et fide catholica constat, nostrum liberum arbitrium post peccatum fuerit viribus ad bonum attenuatum, nostrisque viribus seu propriis Dei mandata omnia implere non posse: constantibus mandatis divinis nec homini vires et auxilia sufficientia, ipsa pro debebant implere ea imponeret, aut transgressores iniuste puniret: ergo.
3. [illegible] qui excitatus a Deo ad credendum, tempore quo currit, contra [illegible] fidei cecidit, non credidit; gratia talis excitatio erat sufficiens ad credendum, quia si ille non habet sufficiens auxilium ad credendum, non peccaret contra fidem non credendo, sed esset dumtaxat infidelis negative: quotquot ergo gratia excitantur ad credendum est gratia sufficiens, qua vere possit homo credere si velit. hinc Trid. sess. [illegible] omnis praeveniens donis gratiaeque interioris obsistere hominum animum, ut possit potens etiam ad utramque [illegible] in malum velit.

Prob. 5. ex propositionibus damnatis [illegible] contra Jansen. prima aliqua Dei praecepta hominibus iustis volentibus et conantibus secundum praesentes quas habent vires, sunt impossibilia; deest quoque illis gratia, qua possibilia fiant. Jul. Urb. 8. 1641. et Alexand. 7. 1658. interiori gratiae in statu naturae lapsae nunquam resistitur. Contra [illegible] Semipelagiani admittebant praevenientis gratiae interioris necessitatem ad singulos actus, etiam ad initium fidei; et in hoc erant haeretici, quod vellent eam gratiam esse talem, cui posset humana voluntas resistere vel obtemperare. ab eodem.

Ob. 1mo [illegible] haeretici quidam scriptura [illegible], qui non aliam admittere gratiam quam efficacem. 1o [illegible] 55. sic erit verbum meum quod egredietur de ore meo, non revertetur ad me vacuum, sed faciet quaecunque volui et prosperabitur in his ad quae misi illud. Ezech. 36. spiritum meum ponam in medio vestri, et faciam ut in praeceptis meis ambuletis et iudicia mea custodiatis et operemini. Joan. 6. omnis qui audivit a Patre et didicit, venit ad me. Philipp. 2. Deus enim qui operatur in vobis velle et perficere pro bona voluntate. Rom. 9. voluntati eius quis resistit? ergo gratia quae a Deo quaeritur nemo resistit, adeoque semper est efficax.

R. his testimoniis astruitur de gratia efficaci, cui nulla reluctatio voluntatis, at [illegible] sufficientis non excluditur, quae tamen manifeste in scriptura allatis textibus probatur. sed instantia. [illegible] verbis: 1. Cor. 4. quis te discernit? quibus verbis manifeste declarat, non esse in hominis potestate se ab aliis discernere in iis quae ad salutem spectant, sed id solius Dei proprium esse: atqui si homo posset gratiam Dei consentire vel dissentire, posset ex proprii arbitrii sui viribus se ab aliis discernere: ergo.
R. D. M. manifeste declarat in hominis potestate non esse se discernere a Deo ut

bonum sed propriâ arbitrij viribus operes, l. ut gratia interiorem
reficiatur: cum e libero hominis arbitrio, per peccatum originale vires sint fractae et
longe proclivius ad malum quam ad bonum, hinc sibi relictum nunquam amplecteretur
bonum, nisi gratia primitus adjuvet, quae quamvis verum sit quod ne aliquod
quidem amplectitur cum fortiter suadet, licet possit suasioni reluctari
tum suadenti potius quam agenti cedit et libere adhaeret: et haec est doctrina S.
Aug. l. de praed. Sanct. c. 5 quisquis audet dicere habeo ex me ut habeam fi=
dem, non ergo accepi: profecto contradicit huic apertissimae veritati Apostoli dicenti:
quid te discernit? ... non quia credere vel non credere non sit in arbitrio vo=
luntatis, sed in electis praeparatur voluntas a Domino.

Ob. 2. gratia illa sufficiens cui dicimus, se ab homine resisti, eandem possibilitatem esse cum
gratiae possibilitatis quam admittebant Pelagiani: contra quam S. Aug. toto libro
de gratia Christi invehitur, ut veritati orthodoxae contrariam. ergo.

R. N. A. quia diversissima est. 1o quia Pelagius per gratiam possibilitatis intelligebat
gratiam extra legem et evangelium doctrinam, nos vero intra illam esse ponimus.
2. Pelagius asserebat gratiam illam possibilitatis esse solum necessariam ut quis ... ad
facilius operandum; nos vero dicimus illam absolute et simpliciter necessariam ad bene operandum.
3. Pelagius per gratiam possibilitatis existimabat omnimodam bene agendi virtutem ita homini conferri,
ut ad volitionem et operationem boni nulla postea gratia necessaria illi esset, sed bonum et suis
viribus propriis et sola arbitrij virtute vellet et operaretur. nos autem sic dicimus, voluntatem exci=
tari ad hoc, ut possit bonum facere et operari, ut necessario postea sit alia gratia illi cooperanti,
eaque adjuvante bonum velit et operetur. 4to denique, quod Pelagius existimabat, soli
arbitrio libero deserendum esse, totum illud bonum quod vellet et operaretur, nos vero omnis
soli voluntati adscribendum dicimus, quod illa possit gratiae resistere: et de facto aliquando resistat,
si tamen gratiae consentiat, id ipsum adscribendum esse cum Deo magis gratiae quam humanae voluntati, sed
magis adhuc ... gratiae quam humanae voluntati, ut ex dictis patet. et hoc est doctrina
Juliani contra Pelagium, quam S. Aug. l. de gratia Christi c. 27. sic explicat. Si ait, quae=
rit nobis Pelagius, non solam possibilitatem in homine, etiamsi nec velit nec agat bene,
sed etiam quoque voluntatem et actionem, id est, ut bene velimus et bene agamus, quae non sunt in homine,
nisi quando vult et bene agit. Si et dixerit ... ipsam voluntatem et actionem divinitus
adjuvari et sic adjuvari, ut sine illo adjutorio nihil bene velimus et agamus,
eamque esse gratiam Dei per Jesum Christum Dominum nostrum, in qua nos sua non nostra justitia justos fa=
cit, ut ea sit vera nostra justitia, quae nobis ab illo est, nihil de adjutorio gratiae

ter, inter nos controversia relinquuntur ex quibus clarissime patet, Sanctum
Doctorem non succidamisisse contra Pelagianos supugnasse gratiam efficacem sed
sufficientem, cui voluntas resistere et dissentire possit.
Inst. 1. gratia sufficiens est gratia communis. Sed juxta S. Aug. l. de grat. et liber. arb. c. 13.
et l. de praed. sanct. c. 8. non datur gratia communis: ergo.
R. D. M. gratia sufficiens actualis est communis id est, adultis hominibus urgente praecepto communis
datur C. gratia habitualis N. M. Sed juxta S. Aug. non datur gratia communis habitualis C. M.
actualis sub. adversus Pelagianorum qui per gratiam omnibus communem intelligebant naturam et liberum
arbitrium C. M. adversus Catholicorum qui nomine gratiae intelligunt celeste auxilium naturae
superadditum ac gratuito concessum, quo vera pietas cognoscenda et perficienda.
Inst. 2. gratia sufficiens talis est, ut voluntas consensu careat, non autem efficiat: atqui ex Conc. Araus.
can: 4. Deus non expectat nostram voluntatem, ut a vitio purgemur: ergo. minus
R. N. M. quia gratia sufficiens munus est consensu ad bene agendum dare, ~~minus~~ expectare.
Sed liberi voluntate et potestate ad gratiam pietatis cognoscenda et perficienda. D. m. m.
Deus non expectat voluntatem nostram priorem gratia adversus semipelagianorum C. posteriorem
gratiam N. et sic Concilium Araus. cum can. damnat Pelagianos et semi-Pelagianos qui
obedientia humana praevenire existimabant adjutorium gratiae, ut dicit can. 6. id est, qui tendebant hominis obedientiam
praecedere, deinde subsequi divinam misericordiam.
Inst. 3tio gratia sufficiens adversatur publicis Ecclesiae precibus, quia supplicatio per universam
Ecclesiam fit pro impetranda gratia quae det velle, et operari, non vero posse
velle et operari: ergo gratia sufficiens quae dat tantum posse velle et posse operari Ecclesiae
precibus omnino adversatur.
R. n. supp. quod gratia sufficiens in nuda et solum potentia bene agendi sistat, nam per ipsam
homo habens talem gratiam potest a malo recedere, et bono insistere abundantius,
remota Deo gratiam impetrare, per quam efficaciter velit et operetur. Deinde Ecclesia
cum omnem gratiam a Deo postulat, quae nobis ad salutem prodesse potest, multiplex
concurrit in oeconomia salutis nostrae gratiarum series, quas divina providentia
semper ad fines suos gradatim disponit et dirigit. Deus quippe suo plerumque more,
in inquirenda hominis cordis conversione gerit, non statim eum ad perfectionem adducendo,
sed paulatim et per gradus a facilioribus ad difficiliora progrediens, multis suis administrationibus duritiem cordis emollit, ac tandem
penitus frangit et domat. praevenit misericordia Dei, ait S. Aug. l. 1. ad Bonif.
impium ut fiat justus, subsequitur justum ne fiat impius. praevenit eum, ut det,
quod non invenit, donet. subsequitur videntem, ut bene quod sibi fuerit servet. provenit

elisum, ut surgat: sufficit elevatum ne cadat. praevenit donans homini bonum velle: sufficit benevolentem cooperando in illo boni operis facultatem. Habet congruenter salutis nostrae oeconomia suum usum ac utilitatem etiam gratia sufficiens, pro qua merito et supplicat Ecclesia. nec

Dicas. gratia sufficiens saltem injuriosa est dono virtutis et operae, cum ipsi illa resistit nos. Sed. an ergo injuriosa fuit dono virtutis gratia sufficiens statu innocentiae? nonne gratia homini tunc erat instituto dono potentiae, sicut est in praesenti statu? vel quid ergo magis jam dona laedit potentiae ac virtutis, quam in statu priori? nunquid diversa est pro utroque nostro statu ratio virtutis ac potentiae? quod non magis jam gratia sufficiens injuriosa dono virtutis et operae, quam fuit in statu nostro innocentiae.

Inst. 4. doctrina quae gratiam sufficientem admittit 1o innatam nutrit hominis superbiam quia usus vel non usus illius gratiae a libero hominis pendet arbitrio, qui inde occasionem superbiendi sumere potest. 2. socordiam ac negligentiam fovet hominis, falsa inducta homini confidentia, quod habere semper adsit talis gratia, qua poterit ad libitum uti, et se convertere. 3. spem christianam penitus labefactat, quia homo spem suam non collocat amplius in novo Dei auxilio, sed in semet ipso, hoc est in propriis viribus operis. Resp.

R. n. tot. ant. quod falsum est, non quoad 1mum, quomodo gratia haec hominis superbiam nutrire, cum contra suam infirmitatem homini demonstret, et omnem salutem a Deo totam manifeste ostendat, ita ut illi ipsi gratiae sufficienti seu excitanti neque actu consentire possit sine novo auxilio efficaci? quoad 2um an socordiam et negligentiam hominis fovet ea gratia, quae homini incessanter admonet, dum legem [illegible] stabile, salutem facere optat, ne quod sibi obrepat mali, quo gratia privari mereatur exemplo Angelorum et Adami, qui in statu non peccandi facilitate multis illecti concupiscentiae motibus a justitia utrique exciderunt? an denique spem christianam labefactat ea gratia, quae de se virtute agit bene praestet, cum opus bonum de facto sine efficaciori auxilio nunquam perficit? sane quin talis objectio responsionem etiam mereatur, haeretici sive Pelagianismo de libero arbitrio, sive Jansenistae sua de parva gratia quaeque viribus minore onus solutionis a fortiori incumbit.

Inst. 5. gratia sufficiens vel pertinet ad legem vel ad gratiam? non ad legem, erat enim hic error Pelagii quod valeret lex ad bonum sufficere. sed nec ad gratiam, quia ex S. Aug. l. de gratia Christi c. 12 gratia agit non solum ut facienda noverimus, verum et ut cognita faciamus. Resp.

R. hanc objectionem denuo ipsis Jansenistis solvendam esse potius quam nobis, quia licet parva gratia sit relativa tantum respectu scilicet concupiscentiae, juxta nos extra probet vires sufficientes dest ad salutem; unde fuit non solum utilis, sed etiam necessaria est ad bene agendum, merito ad gratiam ut sic pertinet. S. Aug. [illegible] in c. L. directe impugnat Pelagianos, qui gratiam dicebant gratiam legis ac doctrinae, qua cognoscimus quod faciendum sit, sufficere, aliam vero praeterea requirit S. Doctor, gratiam scilicet voluntatis praevenientem, qua facimus quod faciendum esse cognovimus.

Inst. 3. gratia quae nunquam effectum suum obtinuit nec obtinebit unquam, quoddam est monstrum theologicum, solummodo peccatis faciendis majoribusque damnationi aucupandis serviens. ita Jans. l. 3. de gratia c. 3. [illegible]

R. ad 1. Neg. supp. quod gratia sufficiens nunquam obtineat suum effectum; nam licet non habeat effectum, ad quem ex natura sua ordinatur, et ad quem voluntatem impellit, qui effectus ultimatus tantum est. Nam sine gratia efficaci nunquam in perfectionem venit, habet tamen duplicem aliud effectum, quo relevat scilicet ad statum supernaturalem, efficitque ut voluntas cui confertur potentiam habeat cum effectu supernaturali, ad quem movet et impellit. 2. gratia mere sufficiens seu pro ut distinguitur ab efficaci, habet semper inquocunque statu per modum dispositionis ad gratiam efficacem, qui potius effectus mediati sunt; unde et Trid. Sess. 11. c. 9. ait: Deus namque sua gratia semel justificatos non deserit, nisi ab eis prius deseratur, scilicet ultro peccando mortaliter, sed potius gratias efficaces adjicere, si in ea gratia perseverent, per quam aucupandum habuerunt ad illud. ergo

R. ad 2. Neg. absolute quod gratia sufficiens peccatis faciendis majoribusque damnationi serviat, nam in eo qui peccat adjutus gratia sufficiente, caeteris paribus minor est cupiditas quam in eo qui eadem sufficiente gratia destitutus peccat: ipse nimirum nullo justitiae desiderio tenetur, ille vero eam imperfecte saltem desiderat, ac proinde minus ab ea distat quam alius; unde si talis gratia sufficiente adjutus peccat, merito graviori poena dignus est, non quod habuerit gratiam quam respuit, sed quod ei conformiter non gesserit et efficacis gratiae, ad quam hac se disponebat, proprio vitio indignum reddiderit.

Inst. 4. illa gratia sufficiens dicenda tantum est praeter quam nulla alia requiritur ad bene agendum: atqui talis non est quae communiter in scholis sufficiens dicitur: quia ex [illegible] novum requiritur auxilium ut in actum erumpat. ergo.

R. D. M. illa gratia est praeter quam nulla alia requiritur ad posse bene agere C. M. ad actu bene agendum N. M. atqui talis non est quae de facto bene agere C. m. quae det posse bene agere N. m. et neg. conseq. adjecta ratione, quod nimirum ad facultatem liberam requiratur actus, et 1. quia ad potentiam bene agendi sufficit facultas parata et expedita: non vero actus 2. [illegible], potestate sed facultate, et [illegible]

cittg. sine sufficientia.

Inst. 8. Potentia qua gratia sufficiens tribuit, est remota tantum, non proxima: ergo, siquidem illa potentia sit tantum remota, liberum arbitrium gratia destitutum dicitur potens remote tantum ad agendum bonum supernaturale: sed non est. 2.dum quia constat potentia ad aliquid agendum dicitur proxima, cui nihil ex iis deest quae requiruntur ad actum ponendum: atqui hoc non habet: ergo.

R. potentiam illam esse proximam. ratio est, quia illa potentia habet omnia simpliciter et absolute praerequisita, praeter quae nulla alia requiruntur ut voluntas possit bonum operari: sic dicitur simpliciter et absolute, dum habere potentiam proximam ad pingendum, cum habet omnia quae necessaria sunt ut possit pingere; quamvis actu eodem facto non pingat ob defectum alicujus sibi actualis actionisque ex parte potentiae sed deneret: atqui praeter gratiam sufficientem alia non requiruntur ut voluntas possit operari, et sic actu eadem non operatur, quia potentia reddatur expedita et proxime operata ad agendum, et dicitur: ergo etc.

Quaestio 3.

An gratia sufficiens sine novo Dei auxilio proveniente suum aliquando effectum assequatur?

Quod hactenus de natura et existentia gratiae sufficientis dicta sunt. Ecclesiae dogma est, sicut et contra Jansenium probatum: est enim justis volentibus et conantibus secundum praesentes quas habent vires, possibilia esse Dei mandata observatu. dicit Trid. Sess. 6. c. 11. Deus impossibilia non jubet, sed jubendo monet et facere quod possis, et petere quod non possis. his duobus igitur in dicto positis, quae sine detrimento fidei in quaestionem vocari nequeunt, mera hic proponitur scholastica controversia, an scilicet gratia sufficiens prout ab efficaci distincta, aliquando suum effectum assequatur nullo ipsi accedente Dei auxilio efficaci proveniente?

Jansenius negat ut videmus ob defectum virium et potentiae relativae ad praesentis status circumstantias; quae sententia est haeretica, non ideo quod neget effectum nunquam sequi, sed quia admittit gratiam sufficientem absoluta duntaxat, cui non respondet, non relativa ad observandum Dei mandatum fundata in potentia ad utrumque proxime operata.

Molina docet gratiam sufficientem sufficere ad sibi relativos actus immediate exercendos. at haec sententia et a suis doctoribus est prohibita a Generali Praeposito Claudio Aquaviva, quia excludere videtur gratiam efficacem ad opera ex difficilia. hinc

RR. Thesi, ut p[ri]m[u]m cum Thomasino docent gratiam sufficientem ita mediate suffi-
cere, seu ad facilia implenda, seu ad impetrandum per orationem ulterius Dei
auxilium, quo difficiliora impleant, ut aliquando suum de facto producat effec[tum].
Sed sane non cum minore difficultate ac Molinistae sua tueri defendere poterunt
hanc sententiam, nam jam si gratia sufficiens aliquando [illegible] effectum suum sortitur, ...
poterit [illegible] consequi, quod sic probo: iste effectus est in facilibus bonis operibus
non est ex [illegible] vi gratiae sufficientis, sed vi solius liberi arbitrii; atqui talis effectus
est probari in difficilibus, quia contra fidem Catholicam est in levibus et non
difficilibus voluntas sine interiori gratia sive posse resistere et assentiri: ergo con-
stat ex hoc, quia consimiliter fatens, gratiam sufficientem per voluntatis consensum reddi efficacem
sed in actu 2do et consensus est bona. Sed
contra est voluntas boni consensus, dicat est fa-
tis: virtute et energia gratiae qua voluntas boni consentit
vult, sed a Deo gratiae authore. Nam contrarium ego hinc infero: ergo gratia
sufficiens sive in actu 1mo de aliquo consensu effectum, neque in actu 2do per voluntatis con-
sensum reddit efficacem, quia illa efficacia, illa determinatio voluntatis juxta doctores
jam dicta non a voluntate sed a Deo suppleri debet: sed si suppleri debet a Deo, est
invicta et efficax, quia non datur ad posse sed ad actum, qui inseparabilis
est a tali suppletione, ergo 2do tali gratia non est sufficiens, sed efficax, quia illa gratia
est efficax, quae suum consequitur effectum. at
Dices illa sufficiens [illegible] distingui, quod efficax sit invicta in
actu primo, sufficiens vero suum talis reddat in actu 2do. nam
Contra in primis utraque gratia non sit diversa atque sed datur ad utrumque
efficax ad 2dum sufficiens ad posse: ergo nulla disparitas. deinde etsi quaeres,
gratia sufficiens fieri in actu 2do efficacem, de juxta gressum quod est illa efficacia
sit a Deo gratiae authore, sic argumentor: vel illa prior gratia sufficiens in actu
primo, in actu 2do manet eadem, vel a Deo extenditur, vel illi aliquid adjici-
tur? non primum, quia gratia sufficiens facultatem tribuerat, ejus vires ad agendum sup-
peditat: ergo manens eadem, et vires suppeditans numquam actum
consequi dabit, quia aliud est dare vires ad actum, aliud actum ipsum. si 2dum
eadem est ratio, quia sive debilis sive fortiores aliquis vires ad ambulandum
habeat, non ambulo, sed requiritur insuper mea determinatio; hinc si 3tium si
tali gratiae aliquid adjicitur, nempe determinatio actionis, tunc tali gratia sufficiens
non est mera talis, quia sicut nec vires ambulandi, sed determinatio actionis abjicit
ista, quo invictabilis est gratia efficax, ergo porro quod voluntas sed

deliberare non possit, constat sufficienter ex dictis a. 1.

Congruitatem demum dicit, quod gratia sufficiens licet in actu primo completa vim habeat aliquam quae loquendo moraliter movere possit voluntatem, nunquam tamen quoad omnes circumstantias congruam dici sufficienter: ita ut duas gratia congrua et efficax, quo voluntas consentit, incongrua et inefficax quod non consentit. qui modus explicandi gratiam sufficientem prioribus duobus dissimilis. hinc pro nostra conclusione

Dico ex dictis hoc nostro [illegible] duplici indigere auxilio tum quoad agendum bene, tum quoad ipsa saltem operandam respectu cuiusque boni supernaturalis post lapsum Adami, faciunt alterius ordinis, adeo quod hoc solis corrupta et depravata naturae viribus pervenire non potest, altero ad rem ipsa bene agendum, nam etsi hoc primo adiutus gratia possit bene agere, aget tamen nunquam bene sine alio efficaciore auxilio ob depravatam fere naturam, cuius sensus ab adolescentia in malum proni sunt et obsequia et [illegible] quae sunt in memoria, vi cuius [illegible] nemo potest agit bonum quod vult, sed quod odit malum. unde hoc auxilium inter se distinctissima, non quoad entitatem sed efficaciam, et ordinabilitatem, quorum primum ordinatur ad posse praxis, ut ibi dictum est, alterum ad eandem quoad posse dabit, praeterea ei dat velle. hinc

Dico: gratia quae communiter dicitur sufficiens dat posse agere bonum, nunquam autem ipsum agere. est Thomistarum. et

Probatur 1. hinc Scripturae testimoniis Ezech. 36. faciam ut in praeceptis meis ambuletis. Joan. 15. sine me nihil potestis facere. Rom. 9. non est volentis neque currentis sed miserentis Dei. 1. Cor. 4. quis te discernit? quid habes quod non accepisti? si autem accepisti, quid gloriaris quasi non acceperis? Phil. 2. Deus est qui operatur in vobis velle et perficere pro bona voluntate. 1. Cor. 15. gratia Dei sum id quod sum, et gratia eius in me vacua non fuit, sed abundantius illis omnibus laboravi, non ego autem, sed gratia Dei mecum. vide testimonia aliorum [illegible] quando de praedestinatione adduximus, sufficiat hic Aug. qui in praedicta loca Scripturae ita clarissime loquitur: 1mo l. 11. de genes. ad litt. c. 8. generatim de omni creatura dicit: sic qui gloriatur, non nisi in Domino gloriatur, cum cognoscit non suum sed illius esse, non solum ut sit, verum etiam ut non nisi ab illo sit bene sibi sit, a quo habet ut sit. 2do l. de grat. et lib. arb. c. 6. quomodo merita sua sic praedicant Pelagiani, ut ea ex semet ipsis habere praedicant, proinde respondet Aug.: quis te discernit? 3. l. de spir. et litt. c. 34. attendat et videat non ideo tantum

Ista vero quae modo dicebam ... tribuendam, quia ex libero arbitrio est, quod nobis naturaliter concreatum est; verum etiam quod visorum suasionibus agit Deus ut velimus et ut credamus... His ergo modis quando Deus agit cum anima rationali, ut ei credat, neque enim credere potest quodlibet libero arbitrio, si nulla sit suasio vel vocatio cui credat, profecto et ipsum velle credere Deus operatur in homine, et in omnibus misericordia eius praevenit nos. Nec obstat quod sequitur: consentire autem vocationi Dei, vel ab ea dissentire, sicut dixi, propriae voluntatis est; quia verum est, sive consentire sive dissentire propriae est voluntatis, ratio mox adjicit: accipere quippe et habere anima non potest dona, nisi consentiendo; ac per hoc propriae [illegible] consentire, et si dissentire ... quia ... Doctor: ac per hoc quod habeat et quid accipiat Dei est... igitur ipsum liberum arbitrium ad Dei dona pertinere non ambigo, nec tantum ut sit, verum etiam ut bonum sit, id est, ad facienda mandata Domini convertatur. atque ita Dei gratia non solum ostendat, quid faciendum sit, sed adjuvet etiam ut fieri possit quod ostenderit. Item 1. ad Simpl. q. 2. fine alt. col. de Esau et Jacob ita loquitur: noluit ergo Esau et non cucurrit; sed etsi voluisset et cucurrisset, Dei adjutorio pervenisset, qui ei etiam velle et currere vocando praestaret, nisi vocatione contempta reprobus fieret. aliter enim Deus praestat, ut velimus, aliter praestat quod voluerimus. ut velimus enim, et suum esse voluit et nostrum, suum vocando, nostrum sequendo; quod autem voluerimus solus praestat; id est, posse bene agere, et semper beate vivere. quod toto libro de ... pluribus probat aliam gratiam esse qua possimus velle, non qua volumus, et aliam qua volumus. et quod per ea liberum tamen maneat arbitrium, ratio conficit, quia sunt quomodo ... et ubi Deus vult, nos etiam si volumus.

Prob. 2. ex Trid. sess. 6. c. 13. ubi ait: in Dei auxilio firmissimam spem collocare, et reponere omnes debent. Deus enim, nisi ipsi illius gratiae defuerint, sicut coepit opus bonum, ita perficiet, operans velle et perficere. ecce quomodo concedit aliis gratias ad bonum opus inceptum requisitas, ut perficiant, quae si defuerint, nunquam perficienda.

Prob. 3. hisce rationis momentis. 1o ex decretis Caelestini I. quinto: suffragatoria sanctorum merita dona sunt Dei: sed si liberum arbitrium cum gratia sufficienti ageret, tale bonum opus non esset donum Dei, sed hominis, ut patet. ergo.

2o Secundum sic habet: omnes sanctae cogitationes, et motus piae voluntatis ex Deo sunt. atqui talis consensus gratiae sufficientis non est ex Deo, sed libero arbitrio. ergo.

3tio Conc. Araus. 2. c. 23. sic habet: suam voluntatem homines faciunt, non Dei, quando id agunt quod Deo displicet. quando autem ita faciunt quod volunt, ut divinae serviant voluntati, quamvis volentes agant, quod agunt, illius tamen voluntas est, a quo praeparatur et obitur quod volunt: non per gratiam sufficientem quia haec dat vires tantum et posse, sed per efficacem.

4.to in eodem Conc. c. ult. hoc ss: Hoc etiam salubriter profitemur, et credimus, quod in omni opere bono non nos incipimus, et postea per Dei misericordiam adjuvamur, sed ipse nobis, nullis praecedentibus bonis meritis, et fidem et amorem sui prius inspirat: atqui si liberum arbitrium cum gratia sufficiente et facilia tantum operaretur, ipsum in bono opere inciperet, ipsique gratia sufficiens redderetur efficax, illa deficiente sterilis maneret: ergo.

5.to quia si gratia sufficiens sufficeret ad facilia cum libero arbitrio, sufficeret etiam ad difficiliora, quia est semper gratia sufficiens: sed hoc est contra ipsos adversarios: ergo.

6.to gratia sufficiens non est, ut claret ex ipso nomine, non alias est efficax: ergo si hoc cum illa operaretur bona facilia tantum, se produceret illa ex se, quia omnia ab illis sufficientibus dependent: atqui juxta decretum 3tium Coelestini primi, nemo bonus est suis viribus nisi participatione ejus qui solus bonus: ergo.

7.mo si gratia sufficiens per liberum voluntatis ~~arbitrium~~ consensum redderetur efficax, ita Deus deberet expectare consensum nostrum: sed hoc est contra definitionem Concilii Araus. 2 c. 4 ubi ait: si quis ut a peccato purgemur, voluntatem nostram Deum expectare contendit, non autem et purgari velimus, per Sancti Spiritus infusionem et operationem in nos fieri confitetur, resistit ipsi Spiritui Sancto per Salomonem dicenti: praeparatur voluntas a Domino et Apostolo salubriter praedicanti: Deus est qui operatur in nobis velle et perficere pro bona voluntate: ergo.

8.vo si gratia sufficiens sufficeret ad quaedam facilia bona operandi certe ad initium fidei, ad pium credulitatis affectum, ad orationem: atqui hoc fuit haeresis Semipelagianorum damnata in Conc. Araus. 2: quod non solum gratia sufficiente ad hoc requirit sed efficacem, nullamque virtutem et efficaciam tribuit libero arbitrio, sed gratiae Dei ut patet ex his verbis c. 5: si quis sicut augmentum ita etiam initium fidei, ipsumque credulitatis affectum quo in eum credimus non per gratiae donum, id est per inspirationem Spiritus Sancti corrigentem voluntatem nostram ab infidelitate ad fidem, ab impietate ad pietatem, sed naturaliter nobis inesse dicit, apostolicis dogmatibus adversarius probatur: ergo.

Plures rationes dabimus in solutionibus objectionum, ante quas breviter

Nota 1. gratia sufficiente ex parte potentiae seu principii habere, quidquid necessarium est ut homo possit agere, tametsi indigeat promovente gratia ut actu agat, promotio enim addit potentiae actum primum ut volenti, sed actum secundum ut patet in exemplo, potentia visiva et lumen, sunt enim potentia visiva sufficiens principium ad videndum et tamen actus visionis nunquam fiat, nisi accedat lumen vel causa aliqua eam movente. ita similiter auxilium sufficiens ad credendum vel operandum sufficiens

in suo genere: quamvis ultra illud sit facultas nec una aliud ad illud efficien
quo Deus efficit ut hoc credat.
Not. 2. quod sicut lumen et causa universalis movens facultatem ad videndum, adiutorium indis=
pensabilis sit necessaria, ad hoc videre quod propositum non nisi facultas bene gravata, ita
gratia efficax ad hoc adiutorium ponendum, supposita ad hoc ponere, et sic utraque necessaria,
etsi cum sufficiente nemo agat unquam, nec propterea est inutilis, quia ut speciebus divinis
nunquam frustratur suis effectibus immediatis licet ultimatis propter vitium hominis impe=
diatur quia superbos et quaedam, nisi obex ponatur, nam ut ait S. Thomas l. 3. cont.
gent. c. 159 licet aliquis per motum liberi arbitrij divinam gratiam nec promereri nec
acquirere possit, potest tamen se ipsum impedire, ne eam recipiat; dicitur de quibusdam Job 24.
ipsi fuerunt rebelles lumini. Et cum hoc sit in potestate liberi arbitrij impedire gratiae
divinae receptionem vel non impedire, non immerito in culpam imputatur ei, qui impedimentum
praestat gratiae receptioni; Deus enim quantum in se est, paratus est omnibus gratiam dare, vult
enim omnes salvos fieri; sed illi soli gratia privantur, qui in se ipsis impedimentum gratiae
praestant: sicut sole illuminante mundum in culpam imputatur ei, qui oculos claudit,
si ex hoc aliquod malum sequatur, licet videre non possit, nisi lumine solis praeveniatur.
Not. 3. ex nostra sententia mandata Dei esse observatu possibilia, et transgressores
iuste puniri. probatur ostendis: cui vires omnino desunt necessariae ad obtemperandum
praeceptis, illi res praecepta factu est impossibilis, nec crimini dandum erit,
quod mandata negligat: cui vero praesto adsunt vires, quae ad bene obtemperandum
requiruntur, ille, licet desint caetera, obtemperare revera potest, et si sponte
deficiat, in vitio est: sed omnino contemnentibus mandata tam ex nostra sententia
omnibus praesto sunt vires, tam lumen, tam piorum affectuum vires, sufficientes sunt omnes
quae ad obtemperandum bene requiruntur: et nihil virium desideratur, sed
sed munus tantummodo deest, ut potestatem ad rem ipsam obtemperandum in=
ducat: verbo: deest illa Dei omnia moventis vis inter obedientiae facultatem et
~~ipsa~~ obedientiam ipsam media: quo causa universalis potentias et gratias applicat
ad rem ipsam agendam: ergo omnes contemnentes mandata, obtemperare revera
possent, et si sponte deficiant in vitio sunt. nec
Dicas: confessio: quotquot male agunt, et quotquot sunt reprobi, deest iis gratia
necessaria qua bene agerent: sed per Deum non stetit ne illa deesset aut ne=
rent: ergo per Deum non stetit ne bene agerent, ne salutem obtinerent.
R. D. m. sed per Deum non stetit sine culpa Dei N. ex vitio deficientis creaturae
et gratiae efficaci obicem ponentis aut iusto Dei iudicio vindicantis C. m. et sic
D. cons. neg. consequentiam: nam si homo habens gratiam sufficientem qua possit Dei mandata servare,

non deficiat et propria sponte labatur, Deus nunquam ei denegabit gratiam efficacem: aut esto hoc non obstante, quod tamen scimus evenire, Deus gratiam finaliter deneget, iusto occulto iudicio talem in massa perditionis relinquendo, quem inde ex meritis sed sola misericordia liberare non debet.

Ob. 1. Deus quidam scripturae. Isa. 5. iudicate inter me et vineam meam, quid est, quod debui ultra facere vineae meae et non feci? id fuit: sub metaphora vineae Iudaeorum infidelitatem ac pervicaciam Deus hic redarguit, quod nempe eum fructum afferrent, quem cum auxilio gratiae facere potuissent. Sed si praeter gratiam sufficientem aliam praeveniens et efficax absolute necessaria fuisset, ad quodlibet bonum actu faciendum, non diceret Deus quid debui ultra facere? nec merito Iudaei reprehendi debuissent, quia gratiam illam efficacem non acceperant, sine qua fructum illum bonum facere non poterant. ergo.

R. C. dist. Ant. quoniam Deus iustissime redarguerit Iudaeos fuit et quemvis peccatorem cui dat gratiam sufficientem, si huius gratiae motum non sequatur, sed proprio vitio in malum ruat, ac ulteriori gratiae obicem ponat, sed nego min. quod Deus ideo non diceret, quid debui ultra facere? quia ad nullam gratiam peccatori dandam tenetur, unde si gratiam sufficientem dat, qua quis salutem potest consequi, abundanter dat, ergo huic et efficaciori obicem ponendo ipse sibi causa est cur illam non consequatur, propterea et merito dixit: quid ultra debui facere; et iuste reprehendit Iudaeos.

2do Math. 11. vae tibi Corozaim vae tibi Bethsaida, quia si in Tyro et Sydone facta essent virtutes, quae factae sunt in vobis, olim in cilicio et cinere poenitentiam egissent. iam constat ex illo textu Corozaitas et Bethsaiditas cum illa gratiae mensura poenitentiam non egisse, quae si Tyriis et Sydoniis data fuisset, eos ad veram adduxisset poenitentiam: sed gratiam illam efficacem non fuisse manifeste ostendit resistentia Corozaitarum: ergo gratia sufficiens eadem in Tyriis assecutura erat effectum, quem in Corozaitis non obtinuit.

R. D. textum: olim in cinere et cilicio poenitentiam egissent vi gratiae ex suo conceptu sufficientis praecise, quam ex praedicatione et signis accepissent N. A. vi gratiae efficacis, quam gratiae sufficienti non resistendo promeruissent. C. M. etc. m.

N. Cons. sic textum explicat S. Aug. l. de bono persev. c. 14. ubi ait: haec praedestinatio sanctorum nihil aliud est, quam praescientia et praeparatio beneficiorum Dei, quibus certissime liberantur quicunque li-

berans. caeteri quibus nisi massa perditionis justo Dei iudicio
relinquens, ubi Tyri et Sydonij relicti sunt, qui eo credere po=
terant, si ~~...~~ mira illa Xti signa vidissent, sed quod ut crederent negat
eis datum: eo unde crederent est negatum. ex quo apparet habere quosdam
in ipso ingenio divinum naturae munus ~~...~~ quo moveantur ad fidem, si congrua
suis mentibus vel audiant verba vel signa conspiciant: et tamen si Dei altiore
judicio a perditionis massa non sunt gratiae praedestinatione discreti, nec ipsa
eis adhibentur vel dicta divina vel facta, per quae possent credere, si audirent
utique talia vel viderent /: en definitionem gratiae sufficientis, iam attende quod attribuit
gratiae efficaci /: in eadem perditionis massa relicti sunt et Judaei, qui non po=
terant credere factis in conspectu suo tam magnis clarisque virtutibus cur=
non tacuit Evangelium dicens Joan. 12. cum tanta signa
non poterant credere, non tacuit Evangelium dicens: quamvis signa
fecisset coram eis non crediderunt in eum ut sermo Isaiae impleretur quem
dixit: Domine quis credidit auditui nostro et brachium Domini cui revelatum
est? et ideo non poterant credere quia iterum dixit Isaias: excaecavit
oculos eorum et induravit cor eorum, ne videant oculis nec intelligant
corde, et convertantur et sanem illos, indurant quod si excaecati oculi, nec sic
induratum cor Sydoniorum et Tyriorum quod crediderunt, si talia viderunt
ipsi signa vidissent, sed nec illis profuit quod poterant credere, quia prae=
destinati non erant ab eo cuius inscrutabilia sunt judicia, et investiga=
biles viae: nec istis obfuisset quod non poterant credere, si ita praedestinat
essent, ut eos caecos Deus illuminaret, et induratis cor lapideum vellet
auferre.
3. Matth. 7. petite et dabitur vobis: quaerite et invenietis, pulsate et
aperietur vobis. omnis enim qui petit accipit, et qui quaerit invenit, et pul=
santi aperietur. quae verba postquam repetit s. Lucas c. 11. addit. Pater
vester de caelo dabit spiritum bonum petentibus se. item Joan. 14. quodcumque
petieritis patrem in nomine meo hoc faciam. ex quibus evidenter sequitur, gratiam
sufficientem per liberi arbitrij consensum fieri efficacem in rebus saltem quae ad salutem habentur
oratio ergo.
R. ad hoc et similes textus n. 6. non dicitur Deus jubeat et promittat, ac pe=
tenti dare quod petit, hoc ipso etiam quod petat non sit gratia sufficiente, sed per
efficacem

liberi arbitrii conatu, sed per gratiam Dei efficiatur, ut clarissime demonstrat Laud. Conc. Araus. c. 6. ubi sic definit. Si quis sine gratia Dei credentibus, vocantibus, desiderantibus et pulsantibus dicit misericordiam conferri, non autem divinitus ut credamus, velimus, vel haec omnia sicut oportet agere valeamus, per infusionem et inspirationem S. Spiritus in nobis fieri confitetur, aut humilitati aut obedientiae humanae subjungit gratiae adjutorium /: prout in textu adjutorium fit :/ nec ut obedientes et humiles simus ipsius gratiae donum esse consentit, resistit Apostolo dicenti: quid habes quod non accepisti? et: gratia Dei sum id quod sum.

Ob. 2. authoritate ~~[illegible]~~ S. Aug.: qui sic ait: habet homo cum ~~[illegible]~~ gratia aliquid posse et aliquid non posse: posse quae facilia, non posse quae ardua et difficilia, ut pro l. de nat. et grat. c. 43. Deus igitur impossibilia non jubet, sed jubendo admonet et facere quod possis et petere quod non possis.

R. ex contextu patet, potest homo cum gratia sufficiente non operari quae operari potest; nam ibi S. Doctor non dicit quod homo habens legis mensuram possit vires adaequare, sed quod possit agere; nam mox addit: ideo ne videamus unde possit, unde non possit. Ipse dicit: volenti deest, quod nondum est. ego dico: ut velle quod non hoc justus sine [illegible], sed medicina potentia quod nondum est. et contra Pelagium toto illo libro probat, ad actus perficiendum requiri gratiam Christi, non tantum sufficientem qua possit agere, sed efficacem qua agit.

2. eod. l. c. 69. explicat quomodo sint quae facere possumus et quae petere debemus: eo ipso inquit quod firmissime credis, Deum justum et bonum impossibilia non potuisse praecipere, hinc admonemur et in facilibus quid agamus et in difficilibus quid petamus. ex ipsa non [illegible].

R. Confirmatur hoc sententia alias Aug. qui ibi nec cogitavit quidem docere, non esse facilia sine gratia ~~[illegible]~~ efficaci agere, nam loquitur de habente charitatem et non habente illam, adeo ut respectu primi omnia levia sint, secus respectu alterius, ita ut subjungit: nam quae sunt facilia charitati, cui uni Christi sarcina levis est, aut ea una est sarcina ~~[illegible]~~ qua levis est; secundum hoc dictum est: et praecepta ejus gravia non sunt, ut cui gravia sunt, consideret non potuisse divinitus dici gravia non esse, et petat quo destituitur /: ex cum gratia sufficiente non operatur :/

ut impleat qd jubet. et posse facere utrumque et proinde
ita libera sit, ut ei non sit qd adjuvat; non tamen diffunditur in cordibus nris
non nato vel vitiatis viribus, quae sunt in nobis, sed per Spiritum S. qui datus est nobis,
qui et infirmitati nrae opitulatur, et sanitati cooperatur. unde gratia ista [illegible]
in isto explicato, quia ois peccatis cooperatur, quae gratia Dei [illegible] non [illegible]
Sed efficax, ut idem S. Doctor alibi saepius demonstrat. ut L. de grat. et lib.
arb. c. 16. certum est nos mandata servare si volumus, sed quia praeparatur voluntas
a Dno, ab illo petendum est, ut tantum velimus, quantum sufficit, ut volendo faciamus
et c. 17. [illegible] in hoc distinguit ex gratia bona velle, unam parvam et
invalidam habentem gratiam sufficientem, alteram magnam et robustam habentem
efficacem. sic enim ait: qui vult facere Dei mandatum, et non potest, jam quidem
habet voluntatem bonam, sed adhuc parvam et invalidam: poterit autem cum
habuerit magnam et robustam. nec
Dicas. Sanctum Doctorem saepe et praecipue L. de corrept. et grat. docere,
qd [illegible] non agunt sive omnino non faciendo, sive non ex charitate faciendo,
orent ut qd nondum habent accipiant: qd supponit manifeste illos
Sed ac fidelibus gratiam orandi [illegible] cum [illegible], qua possint ad aliquod bonum
faciendum ulterius auxilium a Deo impetrare.
R. C. [illegible]. Sed neg. supp. qd ea gratia orationis, aut initium fidei non sit
gratia efficax, nam ut saepius jam dictum, impossibile est ut aliquis quidam [illegible]
existens bonus, et gratia promovens desit. qd et talis gratia efficax sit
ex Concil. Conc. et S. Aug. per hoc clarissime demonstrari, quia tale opus,
talis oratio non fit per naturae vel vitiis [illegible], sed per Spiritum S. qd efficaciam habet
a se non a [illegible].
Denique pro solutione faciliori ceterarum [illegible] et objectionum notabis
gratiam efficacem debere dari ad opera facilia sicut difficilia; unde una
gratia efficax potest praeparare voluntatem ad aliam gratiam efficacem, petendam et
accipiendam.
ob. 3. ratione. gratia sufficiens non operans est inutilis: qd non admittendum. ant. prob.
ea gratia est inutilis quae non [illegible], idest, qd requiritur ex parte [illegible] ut aliquis operetur,
[illegible] impetret ulterius auxilium, quo [illegible] aliquis [illegible] operetur: atqui talis
est haec gratia sufficiens, idest [illegible] illi aliquid ex parte [illegible], [illegible] [illegible] pro notio

deest quoque auxilium, quo certo uberiorem gratiam hoc impetrare possit, ipsa gratia orationis, quae non minus indiget auxilio, gratiae promovente, quam quilibet actus pietatis: ergo etc.

R. parvis N. M. quia facultati ad agendum nil deest. et illius suppositis, quod promotio gratiae restituat facultatem illamque perficiat.

Inst. 1. Ergo illa gratia sufficiens effectum suum producit, cum est sine promotione gratiae? si sine illa non erit necessaria ad salutis actus, si cum illa, aliquid gratia illa habet in actu debili et imperfecto, quod ipsum habet adjuncta, gratia promotione data efficaciae potentem?

R. gratiam illam producere suum effectum cum promotione gratiae, sed non semper est promotio gratiae physica, quoad omnes actus bonos, sed quandoque habet auxilia efficacia tertium, et est motio illuminans et efficaciter inspirans moraliter. unde datam promotionem gratiae, quam sufficienti auxiliis certo deesset, ideo quandoque est actio gratiae, ipsis quandoque eadem actio est moraliter bona.

Inst. 2. non deest forsan in justis, qui fide sunt vegetiore et charitate flagrantiore, quam erat Adamus; atqui Adam sine gratia efficaci quidquid voluit operari potuit: ergo hi justi sunt faciliora.

R. te. N. quod valde incertum est. ad m. dico magnam esse differentiam inter statum innocentiae et naturae lapsae. nam Adam ibi nil habebat quod ad malum traheret et alliceret, habuit facultatem expeditam ad bonum, et ad hoc non nisi gratia sufficiente indigebat; verum aliud est de homine in natura lapsa; qui non solum indiget, ut vires ad bonum per gratiam sufficientem reparentur, sed etiam ut facilitas illud operandi per gratiam efficacem tribuatur, tum quia bonum ob pretium suum est ordinis altioris, tum quia de se homo nil habet, praeter concupiscentiam, a qua ad malum inclinatur, in illudque certe ruit, nisi gratia inde liberatur. unde gratia sufficiens neque ita sufficit ut putant aliqui, si deest idoneum bene agendi ingenium, et aliquamdiu concupiscentia resistat; quia bonum quodcunque sive parvum sive magnum morale est ordinis supernaturalis ad quod homo solo liberi arbitrii convenire nequit, non obstante baptismi gratia, vi cujus culpa remittitur, et jus ad gratias efficaces tribuitur, homo tamen inferior manet concupiscentia, et ignorantiae obnoxius.

Inst. 3. gratia sufficiens datur non tantum ut homo possit observare mandata Dei; sed etiam ut illa re ipsa observet; datur quippe ut homo id faciat, quod Deus praecipit: sed Deus praecipit homini ut possit observare, sed ut re ipsa illa observet, mandata quippe ut et illius transgressio non cadit supra potentiam, sed supra ipsum actum non obser- vantiae; homo ideo punitur, quod mandata non observat, cum tamen illud possit observare. ergo
R. 1. utrumque de gratia sufficiente quodammodo difficile, quia parum est ratio.
R. 2. D. m. non tantum datur ut homo possit observare Dei mandata, sed etiam ut illa re ipsa observet virtute gratiae sufficientis, per ipsam N. M. ideo ut illa re ipsa observet, iisdem viribus accedente gratia efficaci C. M. et gratia m. N. C.
Inst. 4. atqui gratia efficax non requisita utique ponatur. ergo ant. prob. si est ~~gratia~~ necessaria et homo violando praeceptum iuste punitur; necesse est ut sit in po= testate hominis tale auxilium praedictum habere, aut immediate aut mediate, si enim absque sua culpa privetur, nec ullatenus penes ipsum sit illud obtinere, quo= modo peccaret et culparet poena? atqui non est in potestate hominis aut immediate aut mediate habere auxilium illud: ergo.
R. D. M. necesse est ut sit in potestate hominis tamquam in causa sufficiente N. M. tamquam in facultate libera illud acceptandi vel respuendi C. M. et sic d. m. N. C. licet motio Dei praevia non sit in potestate creatae voluntatis tamquam in causa sufficiente, tamen ut supra ex S. Thom. retulimus, in facultate nostra ne habeat illam motionem, illi sit, renuendo obicem ponendo. deinde cum tale auxilium mera sit gratia aliquibus tantum ad opus, electis et perseverantibus gratuito concedenda, homo illud neque mediate neque immediate in sua potestate habere sit, etsi illo citra culpam actualem privetur, ipsius nihilominus voluntas vertitur, ut per culpam originalis reus.
Inst. 5. si nulla sunt talia auxilia, nisi quae invicta sunt efficacia, cui eiusmodi dabis auxilium, certo universim cuncta praecepta implebit, vitabit peccata, quae singula separatim; qui vero eo fraudabitur, ea singula videlicet praecepta et peccata quibus, quae universa: sed quo evadet constantia illa Aug. doctrina, Hieronymi, Thomae et omnium scholae Doctorum, qui tanto opere conveniunt in constituenda facultate bonorum operum difficile uni- versorum?
R. pauca C. M. si illud auxilium ad omnes actus concedas. seq. N. M. C.

nam sicut promotio requiritur ad omnes actus, ita et gratia efficax; hinc statim patet majorem esse difficultatem in servandis universis mandatis quam hoc vel illo, quia ibi est major indigentia.

Instas 6. atqui unum mandatum est altero gravius: ergo est pro uno quam altero requiritur fortior gratia. Probatur. Sed quaelibet gratia efficax est invicta: ergo nulla datur major altera, et consequenter.

R. D. subsumptum: quaelibet gratia efficax est invicta, id est nulla frustratur suo effectu C. id est, est in eodem gradu virtutis N. hinc et peccator obduratus ferventiori motione Dei indiget quam justus, nec consequenter haec gratia est efficacior illa, sed utraque efficax, quia utraque suo potitur effectu. pro complemento hujus quaestionis. S.

Q. 1. quomodo homo habens gratiam sufficientem possit mereri vel demereri gratiam efficacem?

R. hanc gratiam efficacem mereri non posse, quia non est currentis, sed miserentis Dei, nullis praecedentibus meritis ut quis illam habeat; demereri autem illam posse, si deficiat et in peccato labatur. S.

Q. 2. in quo videat Deus quinam consensurus sit vel non?

R. Deum videre posse in decreto praedestinationis eos quibus hanc gratiam sit donaturus, qui consensuri, non autem videre, qui pro libero arbitrio sint consensuri, quia ipse consensus est mera gratia non vires arbitrii, ut supra jam dictum. S.

Q. 3. cur Deus in suo decreto velit unum consentire alterum non? illis

R. cum S. Aug. l. de bon. persev. c. 8. sic: ex duobus aetate parvulis originali peccato pariter obstrictis cur iste assumatur ille relinquatur? et ex duobus aetate jam grandibus impiis, cur iste ita vocetur, aut non ita vocetur, ut vocantem sequatur: inscrutabilia sunt judicia Dei: ex duobus autem piis, cur huic donetur perseverantia usque in finem, illi autem non donetur, inscrutabiliora sunt judicia Dei. illud tamen fidelibus debet esse certissimum, hunc esse ex praedestinatis illum non esse ... clamat scriptura divina, adhibeamus auditum: non erant ex eis, quia non erant secundum propositum vocati, non erant in Christo electi ante constitutionem mundi, non erant in eo sorte consecuti, non erant praedestinati secundum propositum ejus, qui universa operatur: nam si hoc essent, ex illis essent, et cum illis sine dubitatione mansissent.

Q. 4. cur gratia Dei non secundum humana merita detur?

R. demum Doctor ibi, paulo supra, quoniam Deus misericors est, et hoc ex sensu illo iustitiae habet. S.

Q. 5. cur non omnibus?

R. ibidem. quoniam Deus judex justus est, ac per hoc et gratis ab eo datur gratia et iusto eius in alijs iudicio demonstratur, quid eis conferat dans gratiam, ut qui ergo liberatur, gratiam Dei diligat, qui non liberatur, debitum agnoscat. Si in remittendo debito bonitas, in exigendo aequitas cognoscitur, nusquam esse apud Deum iniquitas invenitur. ex utroque ipse omnis in condemnatione non iniustitiam iudicati sunt filij irae, sed justitiam. Si ergo non omnes salvantur meritum est

Quaestio 4.ta

An saltem omnibus Adae posteris detur gratia sufficiens, qua possint salutem consequi?

Omnes Adami descendentes in quatuor classes dividi sunt iuxta statum diversum eorum vivendi. primo in parvulos. 2do in infideles. 3tio in fideles, et 4to in induratos. de quibus 4 distinctis §§. quaestionem hanc solvemus.

§. 1.

Utrum gratia sufficiens detur omnibus parvulis?

Supposito: non gratia sufficientis in praesentiarum non venire sed mentis cogitationem bonorumque motum voluntatis, quorum parvuli sunt incapaces, sed medium aliquod aliud sufficiens ad iustificationem parvulis conferendam, adeo ut status quaestionis sit, utrum parvulis qui sine baptismo /: nam qui baptizantur justificationis gratiam recipere fides docet :/ moriuntur, Deus providerit et offerat medium, per quod salutem consequi possint? circa quod

Suppositio 2. duplicem esse in scholis sententiam, aliam affirmativam, Thomistarum negativam, cum quibus ultimis

Dico. gratia sufficiens ad salutem pluribus parvulis non datur. Probatur. gratia sufficiens ad salutem ijs parvulis non datur, qui non possunt baptizari; nam in lege nova nisi quis renatus fuerit ex aqua et spiritu sancto non potest in=

Dare in regnum Dei: atqui multi parvuli non possunt baptizari, quia parentibus infidelibus invincibiliter fidem ignorantibus nascuntur, de quibus S. Aug. l. de nat. et grat. c. 8. ait: recteque ea damnatio quae per universam massam currit non admittit in regnum caelorum, ignoratis Christi nomine, qui christianus non esse potuit. 2. baptizari non possunt qui antequam nascuntur in utero matris moriuntur. 3. nec ii qui licet nati tamdiu non vivunt, quamdiu opus est, ut parentum aut ministrorum diligentia eis succurri possit; omnes qui non baptizati sive incuria parentum sive alterius causa moriuntur.

Haec sententia iis omnibus authoritatibus S. S. confirmari potest, quas supra de praedestinatione attulimus.

Ob. Deus quantum est de se, vult omnes homines salvos fieri, et ad agnitionem veritatis venire: ergo omnibus debuit sufficientia media ad salutem suppeditare.

R. D. A. cum S. Ambros. l. 1. de voc. gent. c. 3. vult omnes homines, id est, ex omnibus hominibus vel quosdam salvos esse C. id est, omnino omnes N. A. nam licet Deus suo decreto antecedente lapsum Adami voluerit omnes omnino salvos fieri, lapsu tamen stante peccato ubicumque posito a S. S. probavimus quosdam in massa perditionis reliquit, et consequenter eis neque media sufficientia dare debuit, quia salutem dare noluit.

Inst. 1. Christus pro omnibus parvulis mortuus est, quia juxta Apostolum 1. Tim. 2. pro omnibus hominibus mortuus dicitur, pro omnibus sacramenta instituit: ergo omnibus confert gratiam sufficientem.

R. Nego cons. ad hoc Conc. Trident. sess. 6. c. 3. verum etsi ille pro omnibus mortuus sit: non omnes tamen mortis ejus beneficium recipiunt, sed ii dumtaxat quibus meritum passionis communicatur. ergo quoque non omnibus datur gratia sufficiens.

Inst. 2. si Rex aliquis plures ex subditis suis captivos ab hostibus detentos redimere vellet, nil melius ageret quam ad hunc finem pretium redemptionis parvulorum adultorum in fide uniuscujusque parvulorum ponere, ut posset quisque vellet se ipsum solvendo in libertatem asserere: ergo etiam pretium redemptionis infantium et aliorum usu rationis carentium in manu parentum aut patrinorum et ipsis deficientibus in manu omnium aliorum deposuerit, qui per ministerium eorum ab hujusmodi captivitate eximerentur.

sane quamvis postea audiret, ut parentum vel aliorum incuria aut negligentia eiusmodi scelere, ac sic infantes capti remanerent, nullus tamen est,
qui non agnosceret, atque ideo quantum deesse media ad redemptionem infantium
illorum apta et sufficientia praeparasse ac providisse. Sed pari modo est consideratum de
Deo, qui quoque parvulorum statui apta et congrua et ad eorum salutem
sufficientia media providit et praeparavit, cum baptismi sacramentum operaque divina
ac probis aliis instituit, et postea destinavit baptismi ministros, quorum
opera hoc sacramentum eis conferri posset, disposuitque eam causarum seriem, qua nisi aliqua
causa foret, ut in lucem ederentur: propositum eorum parentibus et aliis impo-
suit, ut in lucem editos baptizarent, aut baptizari curarent: quo
R. N.m. et ant. disp. 3 in hoc. quia tales Rex alias non potest providere in-
fantibus nisi dando pretium redemptionis, sine quo infantes sunt captivi,
sine quo nisi ut eis conferrentur: at aliter est in Deo, a quo infantes totaliter
dependent, qui ut diximus omnibus media sufficientia dedisse, non tantum sufficit sacramenta et
ministros instituisse, sed et infantes ipsos in statu eorum ponere, in quo
hoc iis administrari possent, quod si non facit, vana et inutilis est talis voluntas
eos salvandi, id cum sit eum velle parvulos nolle in eorum statu repo-
nere, cum tamen posset et deberet, si eos salvos vellet, sequitur manifeste eos
neque salvos velle. pro confirmatione relegi possent dicta in priori quaestione
ex S. Aug. relata de Tyriis et Sidoniis.

§. 2.

An gratia sufficiens infidelibus conferatur?
quaestio non est de illis, quibus quidem Evangelium fuit praedicatum, verum
illud audierunt, et pro arbitrio in infidelitate manent, sed non dicuntur
qui nihil umquam de Evangelio audire potuerunt, et his non dubitant
gratiam sufficientem dari volunt, Thomistis de more negantibus. ad quas
Dico: infideles qui nihil umquam audierunt de Evangelio, non
receperunt olim nec modo recipiunt gratiam quo ad salutem sufficientem.
Prob. 1. ex Script. 1. ad Ephes. 5. Apostolus sic scribit: eratis aliquando tenebrae
nunc autem lux in Domino. etc. 2. ibidem. fideles quos Deus ab impietate
vocavit ad fidem, sic alloquitur: eratis illo in tempore sine Christo, alienati
a conversatione Israel, et hospites testamentorum, promissionis spem non habentes
et sine Deo in hoc mundo. ex quibus sic argumentor: eodem est dicendum

de infidelibus qui nihil unquam audierunt de Evangelio, ac de
Ethnicis antequam aliquid de eo audivissent: sed Ethnicis non fuerunt
data gratia sufficientia ad salutem: quoniam infidelibus m. prob. gratiae sufficientes
ad salutem mentem illuminant aliqua ratione saltem, inquo reciprunt,
cum Xto et ad Deo conjungunt, saltem promissionem subministrant: atqui
hominia Ethnicis non fuerunt data, qui juxta Apostolum in tenebris jacuerunt,
sine Xto et sine Deo, sine ulla spe promissionum fuerunt.

Prob. 2. auth. et rationibus. Ap. ... : qui non dat gratiam sufficientem ad salutem, quibus
non dat posse credere in Xtum: atqui pluribus infidelibus non datum fuit olim
nec dat modo posse in Xtum credere, qui nihil de Xto audierunt: ergo. Ma. probatur
quia fides in Xtum implicita quidem ante Incarnationem Verbi et explicita post pro=
mulgationem Evangelii fuit, et est modo necessaria necessitate medii ad salutem
juxta illud Evang. qui non crediderit, condemnabitur. m. prob. Rom. 10. ~~quomodo~~
fides est ex auditu: sed multi sunt infideles qui nec olim nec modo potuerunt
audire de Xto, quia ut Apostolus ibidem probat: quomodo audient sine praedicante?
quomodo vero praedicabunt nisi mittantur? atqui plures fuerunt olim et sunt modo
quibus verbum Dei non est praedicatum, nec praedicatores ad eos missi sunt. Testatur
S. Aug. Ep. 80. ubi ait: sunt apud nos, hoc est in Africa, barbarae innumerabiles
gentes, in quibus nondum est praedicatum Evangelium.... addisce in promptu est.
et l. de nat. et grat. c. 9. Inveniuntur [illegible] in ea regione defuisse ubi non
potuit Xti nomen audire. et quod modo tales sint, testatur Romana Ecclesia,
quae quot annis tot Missionarios in universum orbem emittit.

Est quoque Prosperi in Sardinia exulantium a quibusdam in ep. synodali et S.
Prosperi qui ad 4tam rationem Gallorum calumniantium obiectionem quod non omnes homines
vocentur ad gratiam respondet primo, non vocari eos ad gratiam, quibus Evangelium non
est annuntiatum. 2. multos esse quibus revera nunquam praedicatum est Evangelium.
3. plures ex hoc mundo exiisse qui nihil de Evangelio audierint, idque
probat ex c. 16. act. ubi Apostoli vetati sunt a Spiritu S. loqui verbum Dei
in Asia. huius quoque sententiae fuerunt S. Ambros. l. 1. de voc.
gent. et S. Hieron. coment. in c. 34. Job. et alii.

Prob. 3. raoe. quia Deus dat gratiam sufficientem ad salutem, ergo non datur gratia sufficiens ad habendam fidem, sine fide e impossibile placere Deo. atqui gratia sufficiens ad habendam fidem non datur infidelibus, qui nihil unquam audire potuerunt de Evangelio: nam si infidelibus illis daretur gratia sufficiens ad habendam fidem de rei, certe aliquid non crederent, qui non adfuerant prout quod poterant scire, rei sunt. Sed infideles de quibus agitur rei non sunt, quod non credant, quia juxta com. sententiam et Alexandri ignorantia invincibilis, etc. credendi mysteria Trinitatis et caeterorum aliorum positive, ut de praecepto credendi mysteria Trinitatis et incarnationis non obtemperante excusat a peccato. et alias a Pio 5. hoc Bay n. 63. propositio est damnata: infidelitas pure negativa in his in quibus Christus non est praedicatus peccatum est: Sed infideles de quibus quaestio laborant invincibili ignorantia mysteriorum fidei: ergo rei non sunt et consequenter. Sed

Ob. auditum Evangelii non est quod immediate et proxime in potestate omnium infidelium sed mediate et remote saltem, in quantum scilicet possunt ex creaturis mundi Deum cognoscere juxta illud Rom. 1. invisibilia Dei a creatura mundi per ea quae facta sunt intellecta conspiciuntur, ac postea per gratiam praevenientem excitari ad credendum de eo, quia est, et quod inquirentibus se remunerator sit, eos moveri deinceps ad orationem et pia opera, quibus obtinerent medium fidei, ut vid. quod Deus vel per se vel per Angelos vel per homines conferret, ut videre est in Cornelio, quia ea ratione Christi fidem consecutus est: ergo patet ipsis sufficiens medium ad salutem tribui. ante Sess.

Nota 1. ad salutem aeternam quosdam sufficere cognitionem Dei atque divinae personarum juxta illud Evang. hoc est vita aeterna, ut cognoscant te Deum verum, et quem misisti filium tuum. hinc

R. 1. Dicet juxta Pred. et Ecclesiasten omnis homo ex creaturis potest venire in cognitionem Dei, non tamen in cognitionem S. Trinitatis, aliorumque mysteriorum, quae Christus nobis revelavit, et consequenter in illis cognitionis Dei non habet sufficiens medium.

Nota 2. ex Conc. Trid. Sess. 6. c. 5. justificationis exordium in adultis a Dei per Christum praeveniente gratia sumendum esse, et ut infidelis ad justificationem se praeparet requirit primo ut fidem ex auditu concipiant, dispositionem que inquirit ad ipsam justitiam, dum excitati divina gratia et adjuti

fidem ex auditu capientes libere moventur in Deum. 2. ut ijs firmiter adhaereat, quae a Deo promissa et revelata sunt. 3. ut credat impium iustificari per redemptionem, quae est in Christo Jesu. 4. ut speret Deum sibi per Christum propitium fore. 5. ut Deum tamquam omnis iustitiae fontem diligere incipiat. etc.

R. 2. atqui ut probatum est infideli fides non praedicatur, ergo neque caetera credere neque sperare potest. Deinde hoc argumento multa supponit falsa, nam supponit primo, Deum solum ut authorem naturae amari ac coli posse sine auxilio fidei in Christum, quae per dilectionem operatur, quod est contra Tridentinum Concilium. Supponit 2. legem Decalogi absque eadem fide servari posse, quod iterum pugnat cum C. Trid. sess. 6. c. 1. Supponit 3. sine eadem in Christum fide orare Deum posse, quod item falsum est, probant hoc Apostoli verba: quomodo invocabunt in quem non crediderunt? et illa Joan. 14. nemo venit ad Patrem nisi per me. unde et S. Aug. in ps. 108. ait: oratio quae non fit per Christum, non solum non potest delere peccatum, sed etiam ipsa fit in peccatum. quod addis de exemplo Cornelij, id est extraordinarium, adeo ut paucis datum est ut trahendum paucissimis, inquit Aug. de bon. persev. c. 19. donatum est, ut nullo sibi hoc praedicante, per ipsum Dominum, per Angelos caelorum doctrinam salutis acciperent.

Inst. 1. Joan. 1. clare dicitur verbum Domini esse lucem venientem in hunc mundum illuminare etc.

R. hunc textum iuxta SS. PP. explicari debere sicut illa vult omnes homines salvos fieri, adeo ut sensus sit, quod illuminet ex origenete et populo quosdam et omnes, ut est ipse textus se explicat dicens: lux in tenebris lucet, et tenebrae eam non comprehenderunt. S. Thom. l. 5. in c. 1. S. Joan. explicat de illuminatione per rationem, adeo ut sensus sit, ad hoc recipere hominem rationis, derivatum a Verbo.

Inst. 2. Rom. 1. Apostolus inexcusabiles esse ait, quia cum ex creatis cognoscerent Deum, non sicut Deum glorificaverunt, ergo gratia sufficit qua illum glorificarent Deum, potent, libere et liberaliter possent.

R. et ibi Apl[us] docere; fidem stricte Dei donum ee gentibus n[on] conc[essu]m sed evanuerunt in cogitationibus suis et obscuratum est insipiens cor eorum, quia tradidit illos Deus in reprobum sensum n[on] p[ro]pter datam graam [ex]p[edi]te ad salutem qua nondum habebant, quia erat in initio fidei carentes ad salutem qua nondum habebant, quia erat in initio fidei care, bant, sed quia Deum ut authorem nãe glorificaverunt et mutaverunt gloriam incorruptibilis Dei in similitudinem imaginis hominis corruptibilis, et volucrum et quadrupedum. hinc inexcusabiles sunt ut dicitur, atque ibi infidelitas negativa sed quia dictamen ratis in agendis n[on] sequebantur.

Inst. 3. Iniustitia quodam eet in Deo, si infidelibus Deum ratione cognoscentibus, moresque suos ad ejusdem ratis normam componentibus graa ssi n[on] tribuerer: ergo.

R. D. si graa deberetur dignis C. si naa indigni N. A. sunt abundant ingl. Aug. in q. 4 ad Sixt. qd debita poena redderetur damnatis, indebita graa liberatis: ut nec ille se indignum quera[tur], nec dignus se inde gloriaretur: atque ibi potius nulla fieri acceptione personarum, ubi una eademque massa damnatis et offensionis involvit, ut liberatus inde n[on] liberato discat, qd ei sibi supplicium conveniret, nisi graa subveniret.

Inst. 4. ergo saltem infideles damnari p[ro]pter defectum rei, quam nec p[ro]pter nullam vere potuissent.

R. N. sed damnari p[ro]pter peccatum originale et ad plura actualia, ut nos probant S. Aug.

Inst. 5. Inquisitores Romani 7. dec. 1690. coram Alexandro 8. hanc damnarunt p[ro]p[ositi]o[ne]m: Pagani, Judaei, haeretici aliique hujus generis, nullum omnino accipiunt a Jesu Xto influxum; adeoque hinc recte inferes in illis esse voluntatem nudam et inermem sine omni graa suff[icien]ti: atqui hoc p[ro]p[ositi]o[ne] co[ntr]a indiste de oibus go.

R. C. M. ad m. dico, veram ee damnatam p[ro]p[ositi]o[ne]m de Judaeis, haereticis quia ipsis crediis quaedam sufficiens graa suff[icien]te, et s[ic] de Paganis quoque dici, ut hoc p[ro]p[ositi]o[ne]m indiste de oibus infidelibus, si itere juste est damnata, quia ex oi gente quosdam Deus elegit, sicut quosdam voluit salvare: et sicut de nos.

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch
Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

§. 3.

Utrum gratia sufficiens detur omnibus hominibus justis?

Contra Calvinum et Jansenium hic agendum, qui uterque negat Dei mandata justis esse factu possibilia. contra quos

Dico: nemini justo pro loco et tempore, hoc est, cum instat praeceptum aut urget tentatio, deesse gratiam actualem sufficientem. ita Catholici omnes.

Prob. 1. ex Script. 1. Cor. 10. ubi Apostolus dicit: fidelis est Deus qui non patietur vos tentari supra id quod potestis, sed faciet etiam cum tentatione proventum ut possitis sustinere. et Eccli. 34. oculi Domini super timentes eum, protector potentiae et firmamentum virtutis: quibus addi possunt textus supra adducti: an desit gratia sufficiens.

Prob. 2. ex Trid. sess. 6. c. 11. ubi definivit: nemo temeraria illa ac a Patribus prohibita voce uti debet: Dei praecepta homini justificato ad observandum esse impossibilia, nam Deus impossibilia non jubet, sed jubendo monet, et facere quod possis et petere quod non possis, et adjuvat ut possis. talia etiam habet Conc. Araus. cap. 25.

Prob. 3. auth. SS. PP. S. Cypriani l. de Bapt. dicentis: et quod agendum est jubemus, et quod jubemus facere possumus. S. Basilii in reg. brev. resp. 176. non praecepisset Deus homini qui bona ac justa gereret, nisi etiam facultatem, qua id faceremus, largitus fuisset. quod idem S. Aug. pluribus in locis docuit praesertim l. 2. de pecc. merit. c. 6. et in Ps. 56. l. de nat. et grat. c. 43. et 67. et hic denique serm. 61. de tempore hic ait: nec Deus impossibile aliquid potuit imperare quia justus est, nec damnaturus est hominem pro eo quod non potuit vitare quia pius est. ex quibus verbo conclusio.

Prob. 4. ratione hic: id quod neque justitiae neque pietati convenit, dici de Deo nullatenus debet: atqui neque justitiae convenit impossibile quid praecipere, nec pietati acerbissimis suppliciis hominem cruciare, pro eo quod vitare non potuit, quod nulli tyranno unquam venit in mentem: ergo de Deo dici non debet quod impossibilia homini praeceperit, aut quod hominem aeternis poenis puniat pro eo quod vitare non potuit. unde consequens est, mandata Dei homini non esse impossibilia, illique sufficientem gratiam dari ad mandata illa exequenda, cum illa exequi teneatur. Deut. 30. ait: mandatum hoc quod ego tibi praecipio, non supra te est neque procul positum, sed juxta te est sermo valde in ore tuo et in corde

Deus ut facias illud. et rursus Dnus Xtus de lege sua loquens Math. 11. ait: iugum meum suave est, et onus meum leve. Hinc inferes iis omnibus dari gratiam sufficientem, qui praecepta Dei servare tenentur, et non servando peccant, id est non solum iusti, sed et fideles, sed etiam haeretici et infideles, quibus Evangelium est annuntiatum, seu de quorum non est praedicatum, quia quod ignorant invincibiliter observare nec possunt nec tenentur, adeoque ipsis gratia sufficiens tamquam medium ad observandum ad finem, nec est necessaria nec utilis. et hoc in genere licet inter Catholicos vera sint, in specie tamen lis est non parva

§. 4.

An peccatoribus obduratis quamdiu in praesenti vita statu maneant, Deus aliqua gratiae auxilia tribuat, quibus ad eum converti possint?

Pro resolutione dicendum meum clariore

Supponendum ex tract. de pecc. indurationem et excaecationem cordis duo involvere, nempe obstinationem in malo voluntatis peccatoris, et gratiae Dei subtractionem, inquiritur an Deus subtrahat peccatori indurato gratiam efficacem tantum, qua convertetur, vel etiam sufficientem, qua possit converti et

Dico nulli peccatori quantumlibet horrenda et atrocia flagitia commiserit, quamdiu tamen in hac vita est, Deus denegat sufficientia auxilia gratiae. est D. Thom 3. p. q. 86. a. 1. et aliorum contra Auctores.

Prob. 1. ex script. primo Ezech. 33. ait Deus: si autem dixero impio: morte morieris: et egerit poenitentiam a peccato suo, feceritque judicium et justitiam... vita vivet et non morietur. Ubi 1. invitat Deus peccatorem et in aliis, praesertim obduratos, ut quisquis peccator impoenitens se convertat, jam ad quid talis invitatur, si peccator se convertere non potest?

2. Act. 7. S. Stephanus Judaeos alloquitur: dura cervice et incircumcisis cordibus vos semper Spiritui S. resistitis: jam si Judaei hi obdurati non haberent gratiam sufficientem cognoscendi et motionem ad amorem Spiritus S. non diceretur resistere. Ergo.

3. Rom. 2. ignoras quoniam benignitas Dei ad poenitentiam te adducit, secundum duritiam tuam et impoenitens cor thesaurizas tibi iram ... quod dicis?

unde et S. Petrus 2. Ep. 3. Non tardat Dnus promissionem suam, sed patienter agit propter vos nolens aliquos perire, sed omnes ad poenitentiam reverti.
Prob. 2. ex SS. PP. Aug. c. Serm. c. 13. de nullo, inquit, desperandum est sive intus sive foris fuerit, quamdiu poenitentiam adducit patientia ~~[illegible]~~ Dei.
S. Fulg. Ep. 7. ad Venant. Sicut quo medio non nulla est insanabilis plaga, ita nec in aliquo tempore coelestis potest deesse medicina. quam sententiam pluribus textibus Scripturae
Prob. ex hisce rationibus primo quia justitia Dei talis est, ut aversis damnet quos salvet, propterea quod dixit: convertimini ad me et salvatores, super excellens conversione nra; nec tempus huiusmodi quamdiu in hac vita est, ostendit quo praefixum conversioni poni.
2. quia cum intereßent ne adjiciamus peccata peccatis, simul ea adest, via convertendi.
3. quia dicere ait S. Thom. l. c. quod aliquod peccatum sit in hac vita de quo aliquis poenitere non possit, derogares liberum arbitrium, et derogaretur virtuti gratiae per quam moveri potest quicunque peccator ad poenitendum, hinc
4. Legas permanentiam in duritie peccati non posse imputari adeoque, quia sine gratia potest non potest resurgere, quod est contra Scripturas et Concilia.
5. mandata Dei esse cum [illegible] observatu impossibilia ad quae tamen tenetur.
6. frustra admonerentur peccatores ad conversionem etc.
Nota 2. auxilium sufficiens gratiae non dari quidem omnibus momentis cuilibet homini neque est id naturae humanae conditioni consentaneum, ut habeat semper actu aliquam bonam cogitationem in mente, aut sanctum affectum in voluntate experiatur; neque est id necessarium ad hoc, ut quis dicatur habere auxilium gratiae sufficiens ad poenitendum aut bene agendum; sed sufficit ut opportunis temporibus ad hoc accidere et adjungere juxta illud Ps. 9. Deus est adjutor in opportunitatibus. et Quotidiana tamen praestat Deus remedia ait Innocentius in Ep. 1. ad Conc. Carthag. ideoque

recte Apls monet Hebr. 4. adeamus cum fiducia ad thronum gratiae,
ut misericordiam consequamur et gratiam inveniamus in auxilio opportuno.
Ob. Joan. 12. de induratis Judaeis dr: propterea non poterant credere quia
iterum dixit Isaias: excaecavit oculos eorum et induravit cor eorum ut
non videant oculis et non intelligant corde, et convertantur et sanem eos. jam sic
qui eo ipso sunt a Deo excaecati, et indurati, ut non possint credere, ut
non videant oculis et non intelligant corde et convertantur, hi nullam a Deo
recipiunt gratiam per quam credere possint ac converti; alias gratia sine in-
tento deficeret: atqui tales fuere Judaei, de quibus S. Joan. Ergo: gratia
R. D. M. si excaecatio se teneat ex parte ultima Dei, adeo ut iis ex auxilio
sufficiat cognosc. C. M. si se teneat ex parte ultimi hominis qua propria sponte
in malum ruit, et a Deo derelictus sit in illo N. quia ut S. Aug. hunc locum tract. 53.
in Joan. explicat: hoc predixit Isaias quod futurum esse praescivit, ideo quia
fecit; mala eorum voluntate providit Deus, et per prophetam pronuntiavit, et sic
d. m. n. C. unde textus S. Joan. sic distingui: sic non poterant credere C.
quia nolebant et Deus eis majorem gratiam non fuit largitus ut vellent C. quia
Deus hoc praesciverit N. nam alias Deus esset author peccati. Sed sic potest distingui: non
poterant credere C. in sensu composito, quia indurati ulterius quia iuxta S.
Aug. nemo malus bonos fructus facit C. etc. tract. in Joan. cit. non poterant
credere N. quia mutari in melius hi non poterant, sed quamdiu tales fuerint,
non poterant credere in sensu diviso, et remota illa mala voluntate N.
Inst. primo de Pharaone Exod. 9. et Rom. 9. dr: in hoc ipsum excitavi te, ut
ostendam in te virtutem meam, et ut annuntietur nomen meum in universa
terra. Ex quo statim concludit Apls: cujus vult miseretur et quem vult indurat.
Quo Deus indurando et excaecando nullam subministrat interioris gratiae
sufficientiam, ut sese libeat, unde virtutem suam et potentiam manifestare voluit.
R. D. C. Apli; quem vult indurat in permittendo malitia N. non impertiendo
ulteriorem gratiam C. et sic ex hoc textu nil evincitur contra nos. nam si
Deus Pharaoni non dedisset gratiam sufficientem in cujus mandata ejus cognosceret,
cur ipsum toties per Moysen admonuisset, ut se converteret, et populum

dignitat; nec obest quod dicas: exaltavi te, scilicet non ad peccandum, ut alii explicant, sed ad solium regni occupandum, nam in Exodo unde haec verba desumpta sunt, positum est, id est, in solio regio, ubi Chaldaei et 70. vertunt: conservavi et sustinui, ut in persona mea ostenderes mala velle punire. ita S. Chrys. et Theoph.

Inst. 2. juxta S. Aug. ep. 105. Deus non obdurat impertiendo malitiam sed non impertiendo gratiam; quod ex ipsius mente peccatori obdurato nulla amplius gratia tribuitur. ante resp.

Nota. duplex datur obduratio: una absoluta altera secundum quid. prima consistit in substractione auxiliorum gratiae, qualis est obduratio daemonum et damnatorum. altera in substractione aliquorum gratiae specialis auxiliorum, quae efficaciter peccatoris moverent, sicut divinitus facta in Pharaone et aliis. ergo

R. D. A. obdurat non impertiendo gratiam efficacem [illegible] N. c.

Inst. 3. qui sunt indurati confugere ad Deum non possunt, et si possent frustra confugerent, a quo non exaudirentur, ut patet ex precibus Antiochi, et Esau. de [illegible] de 2. Mach. 9. orabat hic scelestus Deum, a quo non erat misericordiam consecuturus. de Esau vero Heb. 12. non invenit poenitentiae locum, quamquam cum lacrymis inquisisset eam. ergo.

R. N. A. quod non possint, quia habent omnia requisita ad preces. quod non faciant, ratio nem [illegible] quod Deus substrahat ulteriores gratias juste punit, quia a malo non recedunt; unde Antiochus gravi plaga in corpore percussus orabat quidem sed ut dolori solatium, non ut peccatis remedium impetraret. [illegible] Esau deflebat ablata sibi primogenita non peccata, quibus coelestem [illegible] in se [illegible].

Ad [illegible] alias sive scriptura sive Augustinus et aliorum [illegible] aut rationes [illegible] inter [illegible] agere et [illegible] agere; adeoque [illegible] [illegible] [illegible] quod induratus nunquam majori gratia adjutus [illegible], non quod agere non possit ob rationes datas, quia alias talis non esset liber et Deus frustra admoneret etc.

Prob. 4. gratia sufficiens actualis posita in caelesti luce qua mens perfunditur et in pia motione qua voluntas in bonum excitatur: atqui hoc obduratis non deficit, quoties peccant, quia experientia constat, eos peccando ab impiis non perpendi: ergo.

R. n. m. non quilibet peccans ex consuetudine cognoscit peccando se gravi debito aggregari, alias non peccaret, ex cognitione. Ad nullum quidem obstinatus qui non saltem levem conscientiae remorsum ex peccato sentiat, ex pia motione Dei ⊕.

Prob. 5. Excaecati nullum omnino jus habent ad gratiam: non ex ordine divino statu, quia sic gratia omnibus indignis. 2. non ex ordinatione excaecatorum ad finem ultimum, quia ab hoc peccando defecerunt, illudque sibi renunciarunt: sed neque 3tio ex praeceptorum onere, quia alias talis gratia debita esset, quod tamen contra fidem doctrinam, hoc enim est jus ad gratiam peccando amisisse, et alio modo non datur: ergo.

R. excaecatos habere jus ad gratiam sufficientem ex praeceptorum onere non naturalium, quia non filii eius sunt, et perfecte illorum in peccato originali ac jus perdidit; sed positivorum sive Decalogi sive Legis novae. ratio datur Conc. Trid. quia Deus impossibilia non jubet, sed admonet, et facere quod possis et petere quod non possis; unde cum homo attenuato suo libero arbitrio ad nullum bonum quod sufficiat, et stante hoc defectu ex positivo sufficiens impleta, merito ex onere huius praecepti jus ad gratiam habere sine qua implere nequit, quia alias Deus inaniter praeciperet. hoc tamen illegere non propriis meritis sed meritis Christi.

Articulus quartus
De gratia efficaci.

Tria sunt quae inter catholicos sive haereticos theologos constant, nempe 1mo dari gratiam efficacem; ait enim Deus Ezechielis 36. spiritum meum ponam in medio vestri, et faciam ut in praeceptis meis ambuletis: ubi non dicit faciam ut possitis ambulare, sed ut de facto ambuletis; et idem est ex Conc. Araus. can. 6. ubi dicit per infusionem et inspirationem

hristus fieri in nobis ut credamus velimusque etc. ait ad Philipp. 2.
Deus est qui operatur in nobis velle et perficere. et ex S. Aug. quil. de
grat. et lib. arb. c. 16 ait: certum est nos facere cum facimus, sed ille facit
ut faciamus praebendo vires efficacissimas voluntati qui dixit: faciam
ut in justificationibus meis ambuletis.
2. efficaciam auxiliorum cogitari sub Dei imperio ita cadere, ut nunquam
suprema Dei voluntas sit pro rarae, cum eadem respectu, nam sequitur non esset
gratia ut ait Aug. sed merces, et non esset misericordia, sed correctio.
3. hoc esse auxilium non efficacia, quod nunquam eveniat ut respectu ipsi
voluntas male utatur, atque ipsa inter eorumque effectum infallibilis connexio
quaedam et necessitas consequentiae est, ait S. Aug. l. de corrept. et grat.
c. 12 infirmitati voluntatis humanae, ut divina gratia indeclinabiliter et insupera-
biliter ageret, et paulo post, ipsa gratia efficere in hominibus, ut Deo ado-
rante invictissime quod bonum est velint, et hoc deserere invictissime nolint. hinc gratia
efficax juxta supra datam definitionem definiri potest, quod sit <u>vitalis motio
divina ad impulsum, qua ea quae facienda sunt proponit, et bona cogitata
per amorem facit</u>. unde patet rarae certi et infallibilis effectus quem
praestat a gratia sufficiente efficacem distingui. quod erat etc.

Quaestio prima

Unde repetenda sit vis illa et efficacia gratiae hujus?

Circa praesentem difficultatem quadruplex est Theologorum opinio. prima
est Molinae, qui gratiae efficaciam ex libero creato voluntatis consensu repetunt,
adeoque docet pro gratia efficaci nihil aut ex parte Dei aut ex parte sui
intendere, quod paritur aliqui gratia quae inefficax est, nunc efficax non indu-
dat, et sic gratia eandem modo esse efficacem, si homo consentiat, modo
inefficacem, si dissentiat. docet 2. Deum per gratiam praevenientem
non movere physice voluntatem creatam ad bonum operandum, sed moraliter
tantum; hoc est suadentis et adhortantis ad instar; hincque concludit
Deum per gratiam praevenientem non agere physice in voluntate, quae est causa boni

operis; licet per grām cooperantē sic agat in dicto effectu: ita tamen
ut potentia effectus hominis per gratiam ordinarie datis adjutoribus ~~att~~
debeat esse quoad hoc vitio cuiusque actus fidei vel modo v. supe-
rnaturalis Deo per grām cooperantē conferre rōne qua is qui navim
cum aliis trahit, sic n̄ agit in forma sed tota in effectu totius; navis
tractione. docet 3tio Deum n̄ magis ad bonum usum grāe
praevenientis attrahere vel quoad ad malum usum urgente tentatione
proinde eum deus vel creata urgente tentatione n̄ detrahit ad malum
usum gratiae praevenientis, ita neque detrahat ad bonum eiusque usum.
vid. Authoris Concord. q. 14. disp. 36. Sed falsa est haec opinio 1o
quia discretio consentientis a n̄ consentiente n̄ sumeretur a grā prae-
veniente, quod est contra Apostolum dicente 1. Cor. 4. quid habes quod n̄ accepisti?
Ephes. 2. non ex operibus ut ne quis glorietur. et Trid. sess. 14. c. 8. n̄ habet
homo unde glorietur, sed omnis gloriatio nostra in Xto est: atqui si grā
efficax fieret solo consensu voluntatis nostrae, haberet unde gloriari consum-
ret illum: ergo. 2. opus bonum esse n̄ est Dei miserentis sed vo-
lentis et currentis hominis, quia libero voluntatis consensu fieret, quod est contra-
dictum Apostolum Rom. 9. et Concilia. 3. Lex esset inutilis et oratio inutilis
qua grā a Deo postulat. 4. indebitae essent gratiarum actiones,
quas Deo propter bonum opus referimus. 5. reddit haec opinio aperta
iudicia Dei, quae alioquin in distributione grāe sunt inscrutabilia.
6. evertit radicitus aeternam et gratuitam praedestinationem. 7. Deo tri-
buit quod minus est in bono opere, quod vero maius homini. 8. grām Xti red-
dit contra Trident.
Pro hac sententia afferri possunt quaedam citata S. Aug.: sed notandum, S. Doctorem
cum ante episcopatum semipelagianus esset, admisisse eiusdem grām ge-
neralem, quae ad hortationis et persuasionis ad instar excitet voluntatem: at factus
postea episcopus judicavit cum eo systemate stare n̄ posse Apostoli verba
quis te discernit? quod ad oculum demonstrat in l. de corrept. et grat.

et praedest. item grat. Xti:

2°. Sententia Suarezij, etne passim omnium R.R. asserentium efficaciam gratiae peti debere ex quadam circumstantiarum congruitate quo fiebat ut id. Deus sua; quo media duij. nam ut Moliniani invidiam declinarent, quam systema mox datum tum in Belgio tum in Hispanijs tum Romae aspersum fuisse conspexerant, iccirco in alijs sententiam molire conati sunt. excogitarunt nimirum gratiam <u>congruam</u> ex cujus nomine Congruistae vocari appellati sunt; quae consistit in eo quod Deus eam ~~media~~ in his circumstantiis largiatur, in quibus per scientiam mediam providet hominem velle eiusdem gratiae cooperaturum esse; itaque Deus dum hos ut gratiam quo efficaciter habeat largiatur, attendit ad dispositiones seu ad effectus in quibus futura est voluntas in illis constitutae circumstantiis. sicut medicus ut remedium applicet attendit ad circumstantias temporis, status etc. et sic docent primo. hominem qui bonum operatur non discernere sese ab alio, qui non operatur, sed Deum, quia aiunt, qui credit a Deo ipso discernitur; qui gratiam dedit ea in circumstantia in qua per scientiam mediam providerat sic ipsam fore velle ut gratiae consentiret. docent 2. inutiles Deo orationes, quia dicunt, gratia non petitur in genere, sed ut Deus det eam in illis circumstantiis, in quibus providit ab aeterno consensuram futuram efficacem, seu in his aut illis circumstantiis operatoris. docent 3. praedestinationis gratuitae ad gloriam executionem repeti debere ex ijs circumstantijs in quibus Deus ab aeterno providit, voluntatem humanam futuram gratiae consensum praebituram esse.

Sed non minus sustineri potest haec sententia ac prior. primo quia revera se ipsum homo discerneret, nam sive effectus iste sit positivus sive non, gratia in ratione congrui operatur sed cooperatur homo ipso contra Patrum et Concilia, quae praevenientem gratiam adeo opus bonum requirunt. 2. quia opera bona non erunt meritoria Dei sed hominis consentientis; qui non a Deo determinatur sed in scientia media per futurum consensum Deum determinat. 3. quia orationes fidelium erunt omnino inutiles, quia peterent tantum aliquid naturale, genium nempe congruum et aptum, quo ita

grao attemperata sit, ut eã hna vltas admittat. imo sequeres 2do. hoc sin fine vitæ gravis deatas, n̄ libere petere graam, nã glã petet sī n̄ illã in genere? certe n̄ ggrua, nã aut nulli dinã potē ulqua vltas attemperata ē grao aut n̄? sī primū n̄ ē necesse, ut ovel, dari sibi grao ggrua, quãcunqz ē Deg in eo instanti gesserit, erit ggrua. sī 2dū, grao quæ ā Deo dabis n̄ poterit eē ggrua, ac proinde frustra in illis circumstantiis eã petet. pauci sequuntur hanc, quia prior sentia ē solid.

3tia sentia ē nonnullorū gtendentiū grao efficaciã repeti libere ex ggerie et coacervaoe auxiliorū, quæ licet seorsim sumpta cor impii non gvertant, gvertunt tn juncta sl, ipsumqz post justificaoē efficiunt perseverante in finē usqz. verū valde debilis ē hæc opinio, nã uns unū auxiliū n̄ eet suffās ad cor impii movendum, cum sive sit unū, sive plura eadem sit Dei moventis vis et efficacia. deinde redit quæstio, sī ad sl juncta tñ moveat, an idã moraliter an phicè efficiant?

4ta demū sentia, quæ ē Thomistarū docet, efficaciã grao nec ā vltis consensu nec ab extrinseca ggruitate, nec ex auxiliorū ggerie, sed ex intrinseco illius operandi modo sumi debere, ita ut per se vltē creatā flectat, moveat, ac phicè ad bonū agendum et vitandum peccatū prodeterminet, eidqz quibz

Dico: grao in statu naæ lapsæ ē efficax ab intrinseco in operandi modo, hoc ē, per se, efficaciter, phicè determinat vltē ad operandum bonum.

Prob. 1. ex Script. et SS. PP. primo Phil. 2. Deg ē, qui operatur in vobis et velle et perficere pro bona vltē. quod B. Leo serm. 8. in Epiph. ita exponit dicente ē Discipulis suis Dño sine me nihil potestis facere, dubiū n̄ est, hnē bona agentē ex Deo habere et effectū boni operis et initiū vltis. unde et Aplus consistissimus et fidelium hortator, cum timore inquit, et tremore vrã salutē operamini: Deg ē enim qui operatur in vobis et velle et operari pro bona vltē. et hoc sacerdotis caa ē timendi atqz metuendi, ne ipsis operibus pietatis elati deserantur ope graæ, et remaneant in infirmitate naæ.

2. Rom. 4. credenti in eum qui iustificat impium, deputatur fides
eius ad iustitiam, in quo S. Aug. tract. 72. in Joa. sic ait: in hoc opere
faciamus opera Christi; quia et ipsum credere in Christo opus est Christi; hoc operatur
in nobis non utique sine nobis; audi ergo et intellige, qui credit in me, ope-
ra quae ego facio et ipse faciet: prius ego facio deinde et ipse faciet, quia
facio ut faciat.
3. Hebr. 13. aptet vos Deus in omni bono ut faciatis voluntatem eius. in
quae verba S. Fulg. l. 1 ad Mon. ait: omne igitur opus bonum quod a nobis in Deo
fit, Deus in nobis facit. et: quid est facere voluntatem Dei, nisi facere
opera quae nobis inspirat, et in nobis operatur voluntas eius. plures textus
Scripturae et Patrum vide illos in q. de prod. grat.
Prob. 2. ex Conc. 2. Arausic. Can. 4. hoc habet: Si quis ut a peccato purgemur
Deum voluntatem nostram exspectare contendit, non autem ut etiam purgari velimus per Spiritus Sancti
infusionem et operationem in nobis fieri confitetur, resistit ipsi Spiritui Sancto per
Salomonem dicenti: praeparatur voluntas a Domino, et Apostolo salubriter praedicanti:
Deus est qui operatur in nobis et velle et perficere pro bona voluntate. 2. Trid.
Sess. 6. de Justif. c. 5. declarat praeterea ipsius iustificationis exordium
in adultis a Dei per Christum Jesum praeveniente gratia sumendum esse, hoc est,
ab eius vocatione, qua nullis eorum existentibus meritis vocantur, ut qui per
peccata a Deo aversi erant, per eius excitantem atque adiuvantem gratiam ad
convertendum se ad suam ipsorum iustificationem, eidem gratiae libere assentiendo
et cooperando disponantur, ita ut tangente Deo cor hominis per Spiritus Sancti
illuminationem neque homo ipse omnino nihil agat, inspirationem illam recipiens, quippe
qui illam et abiicere potest, neque tamen sine gratia Dei movere se ad iustitiam coram
illo libera sua voluntate possit. ex quibus
Prob. 3. ratione. primo iuxta Scripturam Ezech. 36. et Philipp. 2. et Rom. 8.
admitti debet gratia quae facit ut faciamus, quae in nobis operatur velle et
perficere, per quam filii Dei agimur; atqui gratia quae facit ut faciamus, quae
in nobis operatur velle et perficere, per quam filii Dei agimur, est efficax ab
interiori homine efficit et physice determinat voluntatem ad operandum bonum: ergo.

2do juxta eandem scripturam Joan. 6. nemo venit ad Christum nisi Pater traxerit eum; atqui attractio moralis, quia si attraheret Pater sed suaderet tantum, et non esset aliquid quod hoc consentiat sed arbitrii hominis: quod attractio physica et efficax. hinc dicit Aug. l. 1. ad Bonif. c. 19. trahit Deus miris modis ut velit, ab illo qui novit in cordibus hominum operari, non ut homines quod fieri non potest, nolentes credant, sed ut volentes ex nolentibus fiant.
3. juxta eandem script. 1. Cor. 4. homo nihil boni habet quod a Deo non accepit, atqui si gratia non esset intrinsece efficax, homo haberet bonum quod a Deo non accepit, scilicet liberi arbitrii consensum in bonum. ergo
4. juxta cit. Conc. Deus non expectat velle nostrum ut purgemur, sed dat velle ipsum: atqui expectaret nec velle ipsum daret, si non intrinsece et efficaciter moveret: ergo.
5. juxta cit. Trid. et Aug. gr. ad vit. gratia est operatio et non sed sequela, atqui operatio non esset sed sequela resolutionis consensus, ut ei cooperaremur, sum, si non intrinsece et efficaciter promoveret: ergo.
6. ex ipsa definitione et consensu S. Aug. doctrina gratia efficax certum habet et ~~effect~~ infallibilem effectum: advertit enim Aug. l. de corr. et gr. c. 12. infirmitati voluntatis humanae, ut divina gratia indeclinabiliter et insuperabiliter ageretur, et ideo quamvis infirma non tamen deficeret, neque adversitate aliqua vinceretur... infirmis servavit Deus ut ipso donante invictissime quod bonum est vellent, et hoc deserere invictissime nollent. atqui certum et infallibilem effectum non haberet, si non esset intrinsece efficax, quia expectare deberet consensum voluntatis. ergo.
Prob. 4. ex precibus Ecclesiae: quae semper a Deo petit gratiam perfectam suaque efficacem, ut patet ex seq. Dom. 4. post Pascha orat. in fine precatur: da populis tuis id amare quod praecipis, id desiderare quod promittis. Dom. 5. largire supplicibus tuis, ut cogitemus te inspirante quae recta sunt, et te gubernante eadem faciamus. et sic in omnibus ferme orationibus de tempore.
Haec sunt testimonia quae adversarii hic objicere solent, quae solvimus, partim in quaestione de praemotione physica, partim in quaestione de praedestinatione, quae eis repetere nolumus, pro clariori tamen capite dilationem, et fa-

ciliori solutione obiectionum

Nota 1o gratiam efficacem solius Dei nutu et beneplacito pendere.

2. ex se et ex natura sua sortiri suum effectum infallibilem.

3. illam hominis integram potestatem arbitrii relinquere, quia ut Coelestinus Papa in ep. ad Ep. Gall. et S. Aug. l. 1. ad Bonif. c. 19. aiunt, cogitata in cordibus operatur non ut nolentes credamus, sed ut volentes ex nolentibus evadamus.

4. gratiam efficacem non ad causam qua causa solum, et prompta efficiendi facultate dari, sed esse ipse actus 2dus vel actus 2di adjuncta comes. hinc licet in suo composito homo agens agere et non agere non possit, manet tamen facultas libera in sensu diviso, et sic ad minimum in hac sententia datur necessitas consequentiae, qua sit facultas sensus suis solum gratiata composita, nullo modo antecedens, quae facultati suis propriis Deo haeret, ut potentiam ad utrumque plene gratiato mente relinquat.

5. gratiae efficaci numquam resisti, quia impossibile est illam dari et effectum non existere, unde illud Trid. contra Luth. et Calv. et Jans. definitum: gratiae interiori numquam resisti, intelligendum est de gratia sufficiente.

6. sic est explicari posse contra hos haereticos, quomodo ea sit activa quia et ipsa voluntas ipsa agit, etsi Deus intus operetur, ut ex nolente volens et non agente agens fiat.

Et hoc est in quo differt sententia Thomistarum a sententia dictorum haereticorum.

Quaestio 2da

Quae sit natura physica gratiae efficacis?

Controversia praesens instituta primum est cum Jansenio, status quaestionis est, an vis et efficacia gratiae repeti debeat ex delectatione superiori seu ex gradu relative victrice, ut illi placet, vel in quavis motione divina, sive timoris sive desiderii sive voluptatis, ut Catholici volunt. pro quo notandum. 1mo Jansenium soli voluptati qua voluntas suavis afficitur efficaciam tribuere, eo quod voluntas non nisi bonum appetat; hinc docet,

si aequilibrem ad contraria concupiscentiam vel castigato veluti ancipitis
librae examine suspendas, et in altera lance pravos cupiditatis
stimulos, in altera gratiae dona ponas, si quovis praeponderet, ex se colliges
dulciore, atque suavitate ita efficaciam certo judicio desinisque
prosp. 2. quid inter seu efficiendi vim seu efficaciam gratiae discrimen
admisisse, sed gratiae suavitate prodest gratia, dum tandem efficiendi vitio
efficacia prodest, ita ut si prava cupiditate sit suavior, quia bonum
efficere sua pondere certum indicavit ita ex se se ipsa et sufficiente non
defficacia, unde et pro statu naturae integro Gal. admiserit supreme
gratia una quo velle altera quo posse impertiverit; at pro statu
quo ne siemq gratia omnis ait, utrumque impertit non neutrum. qui pro-
rescriptis jam a Clemente XI. in constitutione Unigenitus proscripti sunt, primo
quia non distinguunt inter sola libra et actu librae effectum,
primo quia tollunt liberum arbitrium, quod suavi affectui gratiae interiori
dissentire possit; primo quia non distinguunt inter gratiam efficacem
et sufficiente, sed efficaciam in sola delectatione est relative superiori re-
ponunt.

Tertio est cum Ecclesia Catholica: vis et efficacia gratiae non debet repeti
ex delectatione superiori seu per gradus relative victrice, sed ex motione
divina efficaci quacunque sive timoris sive spei sive amoris, quo via est
multiplicem modum quo Deus suos electos dirigit.

Conclusio de quarta ex scriptura, quo modo timori modo spei
ceterisque virtutibus illam efficaciam tribuit ut Philipp. 2. cum metu et
tremore salutem vestram operamini. et in Ps. spera in Domino et fac bonitatem,
et pasceris in divitiis ejus. 2. Joan. 4. Deus charitas est, et qui manet in C.

Concordant SS. PP. omnes qui diversis modis variaeis illam efficaciam tri-
buunt, unde specialiter S. Prosper in l. cont. Collat. c. 2. inquiens: trahit
timor, quia initium sapientiae timor Domini; trahit laetitia, quia laetatus sum
in his quae dicta sunt mihi; trahit desiderium, quia concupiscit et de-
ficit anima mea in atria Domini. trahunt delectationes, quam dulcia
faucibus meis eloquia tua super mel et favum ori meo.

et quis perficere aut enumerare possit, per quos affectus virtus Dei animum ducat humanum, ut quod fugiebat sequatur, quod oderat diligat, quod fastidiebat, esuriat, ac subito commutatione mirabili quae clausa ei fuerant, fiant aperta, quae onerosa sunt levia, quae amara sunt dulcia, quae obscura sunt lucida? haec omnia operatur unus atque idem spiritus dividens singulis prout vult.

Denique et ipsa ratio scripturae nixa evertit relativam hanc efficaciam, nam si verum est Deum dare velle, posse et perficere; item auferre cor lapideum certe gratiae est ancipiti ~~libra~~ librae ancipiti efficaciam illam suspendere, et quasi incerto fato exitus victoriae relinquere, quia sic nec Deus sibi et ipso semetipsum, nec in hominis potestate est consentire vel dissentire, si necessario voluptate superiore sive terrena sive caelesti ad agendum necessitatur. Deinde vel expeditio vel gratia suavior visa ad rem non pertinet, auxilia quae donans in se ipso sunt, eademque ex determinatione Dei destinatione fiunt efficacia et nullus est possibilis expeditio favor, qui ineluctabilem hanc efficaciam debilitet.

Ad obiectiones SS. PP. praesertim S. Aug: saepius dicentis: homo nil agere nisi a bono delectatus non strictè sed moralis debet accipi ita ut sine delectatione ut plurimum non declinat ad consensum; alioquin S. Aug: sibi ipsi contradiceret docendo: ea certa quae delectationis dulcedinem agnitum est. et similiter velutas ut plurimum bono aliquo ad agendum alliciatur, sed tamen plura velle ex spiritali respectu, sicut sic paritet peccatorum ex metu gehennae, unde ly velle non dicit stricte amare sed amplecti, et sic bonum ut sic non ducitur velitis actum.

Sectio 2da.

De Necessitate gratiae.

Omissis pluribus aliis jam recensitis statibus naturae humanae, hoc quia nunquam fuerunt aut erunt, hoc quia parum eorum consideratio juvat, tribus solummodo statibus in quibus tota natura gratiae explicatur contenti simus: status scilicet justitiae originalis, naturae lapsae et naturae reparatae per Christum; de primo sit

Articulus 3tius

De necessitate gratiae in statu justitiae originalis.

Ex dictis constat Adamum in sanctitate et justitia fuisse creatum, habuisse perfectam cognitionem Dei, ex qua et moveretur ad Dei amorem, et consequenter gratia sufficienti fuisse instructum [illegible] [illegible]

Quaestio unica

An Adam ad recte agendum praeter gratiam sufficientem insuper indiguerit auxilio efficaci?

Theologi in tres dividuntur sententias. prima est Thomistarum, qui cum praemotionem physicam necessitate repetant ex natura subordinationis et dependentiae causae secundae a prima consequenter arbitrantur, in statu naturae innocentis necessariam fuisse gratiam physice praemoventem, totumque discrimen gratiae utriusque status in eo ponunt, quod in praesenti naturae lapsae statu duplici titulo necessaria sit gratia praemovens nempe titulo dependentiae et corruptionis, in statu vero naturae innocentis titulo dumtaxat dependentiae necessaria fuit.

2da est eorum, qui Adamo et Angelis solum auxilium sine quo non seu gratiam sufficientem versatilem datam ac necessariam fuisse arbitrantur. in assignanda vero ratione discriminis utriusque naturae status innocentis et lapsae non omnino consentiunt. Jansenius cum suis discrimen illud in eo reponit, quod in praesenti statu non aliud detur auxilium gratiae quam efficax seu quo; in statu vero innocentiae non aliud fuerit quam sufficiens ac versatile libero arbitrio permissum; alii vero sentiunt in praesenti statu utriusque auxilii genus sufficientis et efficacis dari ac necessarium esse; diversi autem sunt inter se circa rationem auxilii sufficientis, quod datum est naturae innocenti. alii putant auxilium [illegible] in sola mentis illustratione positum fuisse; alii vero in illustratione mentis et motione voluntatis.

3tia est eorum qui sentiunt Adamo et Angelis innocentibus datam ac necessarium fuisse auxilium quod sit gratia efficax ad primum illum amoris Dei actum eliciendum: in quo boni creati sunt, ad subsequentes vero bonos actus et ipsam etiam in bono perseverantiam, Angelis

qdem bonis concessit auxiliũ quo seu efficax, n̄ a. Adamo, qui ec-
ista n̄ perseveravit, sed perseverare potuisset si voluisset cũ auxi-
lio graõ sufficientis seu sine quo. tota qo discrimen statq utriq in- graõ
co reperiunt illi Theologi: qd nimiũ graã innocentis naõ solam in-
cludret mentis illustraõe, graã v. naõ lapsæ præter illã illustraõe
mentis, exigat pravã voltis sanitaõe ac motiõe, qua sana voltas origi-
nali graã instructa n̄ indigebat. in qto n̄ obstante qd aũ Thomistæ
pro utroq statu admittã promotioẽ physicã

Dico. graã ab intrinseco efficax creaõ innocenti ad operandum
necessariã n̄ fuit, etsi n̄ necessario promota ageret.

Prob. 1. auth. S. Aug. qui hic nexo consideraõis est, et omnis schola sive
Catholica sive hæretica distinguit duis utitur sit auxilio quo, sub noẽ graõ
efficacis et auxilio sine quo, sub noẽ graõ sufficientis, quã ultimã Adamo
concessã affirmat, priorẽ negat l. de corrept. et grat. c. 11. ubi sic ait: est in nobis
per hanc Jesu Xti graã in bono recipiendo et perseveranter tenendo n̄ solũ
posse qd volumus, verũ et velle qd possumus, qd n̄ fuit in hõe primo; unum e.
horũ in illo fuit: alterũ n̄ fuit; naũ ut reciperet bonũ graã n̄ egebat,
quia nondum perdiderat: ut aũ in eo permaneret egebat adjutorio graõ
sine quo id oẽo n̄ posset: et acceperat posse si vellet, sed n̄ habuit velle
qd posset, nã si habuisset perseverasset, poterat e. perseverare et si vellet
qd ut nollet de libero descendit arbitrio, qd tc ita liberũ erat ut bene
velle posset et male.

Prob. 2. iisdem raõibus, quibus hic S. Doctor c. 12. sua stabilit sententiã.
si quoque, si par hõo et Angeli hoc auxilio quo indiguissent, et
cum primũ facti sunt defuisset, quia n̄ tales naã facta erat, ut sine
divino adjutorio posset manere si vellet, n̄ utique sua culpa cecidissent,
adjutoriũ quippe defuisset, sine quo manere ~~potuissent~~ n̄ possent: atqui illud
auxiliũ quo si destituti fuissent Angeli sua culpa n̄ cecidissent,
n̄ est graã quæ sit ex naã sua efficax, alioquin dicendũ esset nec
Angelos nec Adamũ sua cecidisse culpa, cum etiam ex ipsis actiis
auxiliũ efficax eis defuerit. nec aliquid deest tali adjutoriũ

jā pona, peti, qbq; dat sm gr̄a dat, n sm debitum.
2. Angeli et primi parentes n̄ dum lapsi n potuerunt ee miseri,
ut ab Aug. sta ~~non ~~ rāoe natli doctq fuerat Aug: tempus, quia sb
Deo justo nemo sit miser nisi mereatur; sed s. ad perseverandum bonum
ac perseverandum in justitia auxilio per se efficaci indiguis-
sent, fuissent miseri ... nimirum cō neq; ne ipsis deest
gr̄a efficax, qua et experti sunt. Deq illis nec lapsis pecti reser-
vatis negavit. nec
Dicas. auxilium quo quod ā datu fuisse Adamo innocenti quantum ad
perseverandum ejus effectum seu sanitatem infirmitatis, quam per peccatum contraxit, adae-
quatum fuisse quantum ad gratiam detractione, in se vel ad perseverandum bonum
superatae. ante resp.
Nota. aliud egere detractione ad agendum provisse, aliud ad agendum bene
moralitr. jā
R. quod licet Adamus indiguerit detractione dona ad agendum provisse, quia
sibi ipsi tale ee dare n potest, n tn indiguit propter illa detractione
sibi ... auxilio alio efficaci ad movendum illud in bonum, quia
talis motio in ipso jā erat vi sua quoadtio, vi cujus bono, per erat,
et ipsa facilitate ad illud habebat. Adeoque quod faciebat,
bene faciebat, quia propter bonum nihil erat, et malum primum per
peccatum fuit exortum. Inde et Aug. l. cit. c. 12. ... auxili
quo creata voluntas ad bonum infallibiliter inclinatur, venire repetitur
infirmitate naturae, n ex necessitate promotionis, ut go ait, n acciperet hoc
donum dei, idem, in bono perseverando praeter hoc sed perseverare vel n perseverare
in ejus relinquerest arbitrio, tales vires habebat ejus voluntas, quae fuerant
sine ullo peccato, et nihil illi ex se ipso quasi sponte alius resis-
tebat, ut digne tantae bonitati et tanto bene vivendi facilitati perseverandi
committeret arbitrium ... nc ē posseqm̄ ā illa magna pecti merito amissa
libertas et majoribus donis adjuvanda remansit infirmitas.
Ob. si Angelis qui perseverarunt datum n fuisset auxilium efficax ad
perseverandum, se ipsos discrevissent ab Angelis lapsis, ipsi ē magis

adiuti n͂ fuissent: sed hoc contra Apostolum: ergo.
R. N. M. nã tota discretio in Dei grãa refundi debet, sine qua nihil
oris boni, quod ad salutem pertinet, quis potest operari, etsi grãa ipsi libero
permittat arbitrio, ut ipsi con= v n͂ consentiat; neque ait S. Aug. l. 12.
de civit. c. 9. Angeli se ipsos meliores fecerunt, quã à Deo facti sunt, sed
in eadem bona volte permanserunt, in qua primo conditi fuere: ratio
ultro gdat, quia eadem bona voltas qua permanserat, donum Dei est, hinc
nec se ipsos potuerunt discernere nec inde gloriari.
Inst. 1. atqui ibidem S. Aug. docet, eam grãam Angelorum et primorum parentum
fuisse infusam per Spiritum S. qua boni erant et volent. ergo vera efficax.
R. C. A. quia eam grãam sufficientem, et infusam per Spiritum S. quod hoc suf=
fecerit pro illo statu, probat satis in c. 11. de corrept. et grat. ubi etiam hanc
insuper raõem addit, quia Adam n͂ egebat adjutorio, quod implorant isti;
cum dicunt: video aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis
meæ, sed habebat grãam qua perseverare posset si vellet, et facultatem
maximam bene agendi, qua nullo malo ꝟ aufertur ꝟ impeditur, ut in
præsenti fit.
Inst. 2. ergo orare n͂ debuissent, nec primi parentes, nec Angeli pro sua
perseverantia in bono: atqui hoc est absurdum: ergo.
R. illos debuisse orare pro grãa sufficiente n͂ efficaci: dein orão status inno=
centis fuit orão laudis n͂ vero gemitus, seu de necessitate Deo grãas referre pro
grãa sanctificante liberoque arbitrio, et auxilio à quo sine quo quibus in
primo suo creaõis instanti donati fuerant. sed n͂ erat cur peteret perse=
verantiam et victoriam, quo eos infirmi sine intermissione petere debemus.
Ad textus SS. PP. et alias raões respondeo: quidem quoad substantiam est eadem
necessitas grãæ pro utroque statu, at n͂ quo ad modum: nam pro statu innocen=
tiæ sufficiat grãa suff., pro statu vero naturæ lapsæ requiritur indis=
pensabilis auxilium efficax, ut modo ostendemus.

Articulus 2dus.

De necessitate gratiae in statu naturae lapsae.

Item ut intimius perspiciamus utramque potentiam hominis lapsi indigentiam facile ostenderemus, quaeritur de prima sit

Quaestio prima

An homo sine gratia in statu naturae lapsae veritates ordinis naturalis cognoscere queat?

Dico hominem in statu naturae lapsae absque speciali gratia posse multas veritates speculativas, sed etiam 2do practicas, solummodo tamen 3tio difficultates non collective cognoscere posse. ita cum D. Thom. contra.

Prob. 1. p. hac ratione quaelibet creatura potest cum solo Dei concursu aut motione actus sibi aequales ac proportionatos elicere, ut sol illuminare ~~[illegible]~~ auditus sonos percipere: ergo etiam intellectus cum eodem concursu et promotione absque speciali Dei auxilio potest cognoscere veritates naturales, quae ex primis principiis et sensibilibus fieri possunt, cum naturale habeat, ut ait D. Thom. intelligibile lumen, quod de se sufficiens ad aliqua intelligibilia cognoscenda; ad ea scilicet in quorum notitiam per sensibilia possumus devenire.

Prob. 2. p. ex illo Rom. 2. gentes quae legem non habent naturaliter ea quae legis sunt faciunt: atqui prius cognoscere debent ea quae legis naturalis sunt, antequam faciant: ~~[illegible]~~ licet etiam faciliter non tamen perfecte non solum vel saltem ~~[illegible]~~ omnia entia [illegible]: ergo gentes seu homines in statu naturae lapsae possunt absque speciali gratia veritates practicas cognoscere;

7 alias

Prob. 2. p. 2do difficillima veritatum naturalium cognitu est illa quae respicit divinitatem ipsius, quae est de obiecto maxime immateriali; sed in statu naturae lapsae potest divinitas naturaliter ab hominibus ex creaturis cognosci: ergo a fortiori quaecumque alia veritas naturalis illa inferior. M. patet. m. prob. ex illo Rom. 1. invisibilia Dei per ea quae facta sunt intellecta conspiciuntur. Sap. 13. a magnitudine speciei et creaturae cognoscibiliter poterit creator horum videri: ergo.

Nota tamen quod conclusio intelligenda sit quod obiectum naturale tum ex parte sui tum ex parte medii, nam nisi veritas etiam sit naturalis ex parte medii, non potest

absque speciali gratia cognosci, unde occulta cordis cogitationes, licet in se ordine sint naturali, cognosci tamen naturaliter non possunt defectu medij naturalis, sed speciali supernaturali lumine, ut ipsas cognoscamus.

Prob. 2. p. [illegible] infirma et vulnerata non potest facere id, quod sana et integra: sed attingere omnes veritates collective, et distincte, spectat ad sanam et integram: ergo id non poterit distincte videre ignorantia sauciata, nisi per speciali gratia speciali sanetur. Deinde vitae brevitas, distincte infirmitas, passiones mentem obnubilantes, videmus hoc omnino impedire, ne ad cognitionem pene infinitarum veritatum devenire possit.

Ob. 1. contra 1. p. S. Jacobus passim asserit omnem nostram cognitionem descendere a Patre luminum, et omne verum esse a Spiritu S. ergo non potest sine speciali gratia nemine ullam veritatem cognoscere posse.

R. S. Patres [illegible] loqui de gratia et promotione Dei generali, quam non negamus, [illegible] de cognitione ad salutem conducente, ad quam procul dubio requiritur gratia specialis, et sic [illegible] intelligendi: Joan. 15 sine me nihil potestis facere etc.

Ob. 2. contra 2. p. Concilium Araus. can. 9. ait: divini muneris est cum recte cogitamus, sed utique recte cogitamus quando scientiam practicam notitiam evidentem de rebus moralibus. ergo [illegible].

R. Concilium loqui de veritatibus seu notitia earum quae [illegible] spectant ad finem supernaturalem, ad quam [illegible] procul dubio requiritur assistentia divini muneris.

Ob. 3. contra 3. p. cognoscere omnes veritates collective et distincte proportionatas [illegible] naturali distinctu, cum illae habeat pro objecto aliquo ens possibile: ergo potest homo in statu naturae lapsae omnes veritates naturales cognoscere.

R. D. A. cognoscere omnes veritates proportione [illegible] C. A. morali N. A. nam talis proportio debet solum naturae integrae non corruptae, et plura impedimenta superaddita, quibus impeditur ne exeat in actum suo veritati proportionato.

Quaestio 2.

Utrum homo in statu naturae lapsae absque gratia possit aliquod bonum opus facere.

Hic non est de illis bonis operibus ut vocant pietatis, quae pertinet

ad hois imortlē vitā promovendam, nā hoc sine grā fieri n̄
poe fide certū ē; igit de iis quo ꝑtinent bona opera ꝑ orali vita
ē Quæstio; quo nobis ab initio a Deo naliū aut ordinato ga
mortlē vitā: valet enī ut difficile donis salutare animis ꝯ
proficiunt; et de his

Dico hoc in statu naē lapsæ per solas naē vires ꝑ aliqua opera
bona ad huius vitæ honestatē pertinentia elicere. Contra Jans.
volentē, ad oē opus morale bonū requiri grām fidei, adeoq. oīa opera
infideliū eē peccata. Contra Baiū qui ad oē opus morale bonum
requirit grām sanctificantē et influxū charitatis, sine quo oīa opera
eē et peccata. ac denique contra alios, Vasq. et Contens. qui etsi grām
sanctificantē et influxū charitatis n̄ requirant, requirū tn̄ eē di=
cunt ad oē opus morale bonū auxiliū speale. et

Prob. 1. contra Jans. in infidelibus dantur aliqua opera honesta et moralis
bona: ergo ad illa n̄ requiritur fides ingerante. Ant. prob. ex Scriptura
quæ variis in locis refert aliqua infideliū opera fuisse remunerata.
nā Exodi primo ait: Deū remunerasse obstetrices ægyptiacas, ob
beneficiū Israelitis præstitū. Josue 2. et 6. Rahab servata ē ne
ullū malū appropinquavit domui eius propter grām præstita ex=
ploratoribus Israelitarū: atqui Deus n̄ solet remunerari peccata: ergo in
infidelibus dantur opera moralia bona. hoc eadē docet S. Aug. l. de
spiritu et lit. [illegible] c. 27.

Prob. 2. contra Mich. Baiū damnatur a Conc. Trid. sess. 6 c. 7 ubi anathema dr ei qui dixerit
oīa opera quæ ante iustificationē fiunt, vere eē peccata, et damnata ē hæc propositio
à Pio 5. et Greg. 13. liberū arbitriū hominis sine grā Dei adiutorio n̄ nisi ad pec-
candum valet.

Prob. 3. quia opera misericordiæ, iustitiæ etc. a peccatoribus præcepto naturali et divino præci-
piuntur: ergo procul dubio debent fieri sive absque peccato, alias eo ipso lex divina et natu-
ralis præciperent peccatū. patet id hoc in Cornelio, qui vir erat religiosus et timens
Deum, faciens eleemosynas multas et deprecans Deum semper. Actor. 10. et certo
alioquin hoc peccator n̄ posset ad iustificationem præparare, cum actio mala n̄
sit præparatio ad eā.

Prob. 4. ex illo Apost. Rom. 2. gentes quæ legem n̄ habent naturaliter ea quæ
legis sunt faciunt: atqui facere naturaliter ea quæ legis sunt, sine grā speciali fac-
ta, quod est conformia rectæ rationi, et consequenter moraliter bona. ergo n̄ requiritur
auxiliū speciale ad opus morale bonum. hinc eo damnata ē propositio

sententia à Deo v. g. nisi; pelagiano errore admitti; et si per aliquis liberi arbitrij bonum sive malum, et Xti gratiae injuria facit, qui ita sentit et docet.
Ob. 1. jam auth. D. Aug. qui l. 4. contra pel. c. 3 ait: fidem ad omnium bonum desiderari, ideoque nullum opus sine fide esse bonum, ex quo ulterius infert opera omnia infidelium esse peccata, et virtutes philosophorum non fuisse veras virtutes sed vitia.
R. S. Aug. ibi solum velle, nullum opus sine fide esse perfecte bonum, quippe cum homini ad aeternam gloriam ordinato nihil absolute bonum sit, nisi quod ad eam conducit; quod S. Aug. asserit, ~~omnia~~ infidelium omnia opera esse peccata, hoc ideo dixit quia ordinarie recto carent fine, non a ~~pecto~~ vera virtus perfecta agit, quae hominem promoveat ad vitam aeternam.
Ob. 2. D. Aug. sic: ad moralem bonitatem actuum humanorum necesse est quod in Deum referantur, sed ad Deum referens per charitatem: ergo ad bonitatem moralem actuum humanorum respective necessaria est virtus in fide.
R. N. M. quod ad bonitatem actuum humanorum requiratur ut referantur ad Deum explicite seu per charitatis imperium, sed sufficit si referantur virtute in Deum in infideli quod solummodo ut finem naturae, in fideli v. ut finem supernaturalem ut constat ex b. opinione.
Ob. 3. aliquos textus scriptura, quibus habetur sine gratia nullum opus bonum posse effici in finitas. Joan. 15 dr: sine me nihil potestis facere. 2. Cor. 3. non sumus sufficientes aliquid cogitare ex nobis. Hinc dixit Aug. tract. 5. in Joan. nemo habet de suo nisi mendacium et peccatum.
R. ad textus scripturae, illos intelligendos esse de operibus ad salutem conducentibus, ad idque etiam S. Aug. dicens, 1 sed per hoc nil aliud velle dicere, quam quod peccato sit ita affectus homo, ut nullo modo sit Dei ut authoris, verum quod homo solo arbitrio non possit facere opera moralia vitae aeternae.

Quaestio 3.

Quomodo moralia bona opera facere possit homo sine speciali gratiae auxilio?

Dico 1. non potest homo lapsus gravem tentationem ex motivo aliquo honesto superare absque speciali auxilio. Prob. ex script. Matth. 26. dicebat Xtus discipulis: vigilate et orate ut non intretis in tentationem. Jam si victoria cujusvis tentationis in nostra esset potestate, per solas arbitrij vires non debuisset Xtus discipulis vigiliam et orationem persuadere, ut vincerent tentationem, sed potius eos exhortari ad victoriam quam suis viribus obtinere valuissent. unde bene dixit S. Bern. ser. in oct. pasch. quoties ego tentationi resistis, quoties vincis malignum, noli tibi tribuere viribus, noli in te sed in Dno gloriari, cui concordat D. Greg. l. 23. moral. c. 119. nemo se aliquis virtutis existimet, cum quid fortitudo, qui, quamsi Dna protectio deserat, ibi repente enervis obruetur, ubi se valere stare gloriatur. Item S. Aug. l. 4. con. pel. et alij Patribus in Conciliis cum omni Catholicorum. et de iste videtur in C. Araus. c. 10. et Trid. ses. 6. can. 6. ubi damnatur is qui dixerit, merita bona ex

quavis tentatione acquisita nec ex Dei dona sed hominis. et specialis p
Innoc. I. in ep. ad epos Gall. notat, quod nisi gratia Dei invenimur insidias diabo
evitare nec posumus ubi tu
Nota quod hoc sensit et ista gelusio sit tam de gratia quam vincenda tentatione illa
nec eo quod hoc valeat facile exercendi absque spera moralia vel vidimus
vincere dictio possit et resistere tamen tentationi, quo ab illorum impletio
retrahere potest. unde damnato ista a beato V. legisse pos. Paij. 28 pelag
de error dicere quod liberum arbitrium valet ad bonum perfecte vitandum. bs. n nisi
Pelagiano errore admitti potest vel aliquis liberi arbitrij boni sine malis, ergo
Christi munia faciliqui ita sentit. nec
Dicas primo multos Ethnicos quin et hereticos superasse graves tentationes, to
mta fortis sustinuisse, ut vel navarsk historici: ergo qui hoc sine speciali gr
auxilio facto esse. ergo.
R. illos nec nisi ex vana gloria aut alio pravo fine talia facinora edidisse
et non ex motivo honesto, sicut requirit vera assertio: dum ergo vincebat unam
unam tentationem succumbebat alteri. si autem dicas, quod ex motivo honesto ea su
dicendum quod divino impulsu seu gratia speciali moti et electi fuerint. nec
Dicas 2. si in hoc non est potentia ad superandam tentationem: ergo succumbendo ei imputari
poterit. R. D. C. ergo succumbendo ei imputari non poterit, si neque habeat n
nec neque habeat potentiam remotam C. conc. si illo habeat scilicet remota N. consequ
igitur quod homo est in statu naturae lapsae absolute loquendo potest vincere tentationes gr
potentia stat remota, et quia, ex lapsu homo omnes ejus potentia debilitato et ad malum
proni sensus ejus; hinc affirmamus quod neque non sine speciali Dei auxilio pa
proni potest. vel aliter dist. C. si non habeat remota capacitate recipiendi
quo hanc posito ad est C. si habeat N. quod de aliquid proxime, adjuvante
ut id fieri possit, ut constat ex Trid. sess. 6. cap. 11. igitur praecipiat ut resistamus
tentationi et det gratiam per quam ei resisti possit, unde instat praecepto, ait Leo mag
qui procurit auxilio. quare
Dico 2do quamvis homo in statu naturae integro potuisset per sola natu
servare omnia praecepta naturae, et diligere Deum super omnia dilectione nat
idem adimplere haud potest in statu naturae lapso sine speciali gratia.
I p. certa, cum est in illo statu esset perfectissima subjectio partis inferi
ad superiorem, sic conspecto perfectiva rectitudine obtemperasset rationi, qu
dictat servanda esse praecepta sapientissimi legislatoris, creatorem qui super
omnes creaturas diligendum.
Prob. 2 p. et quidem sic quoad impletionem praeceptorum naturae impletionem
homo ut ex alibi dictis constat multo magis videre aliquid in vet.

quam ceteris operaoibus; sed hoc sine speciali gratia non potest in hoc statu ac verum cognoscere collective: ergo multo minus ac bonum morale operari, aut praecepta omnia legis naturalis sine gratia observare. ratio ulterius suadet ex natura nostra infirmata, ex motionibus peccandi et continuis tentationibus a carne mundo et daemone &c. sed

Arguis Deut. 30. dicitur: mandatum hoc quod ego praecipio tibi hodie non supra te est. et Rom. 2. gentes quae legem non habent, naturaliter ea quae legis sunt faciunt. ergo.

R. D. i. dat. mandatum non est supra te id est ad cognoscendum quod faciendum auxiliante mea gratia C. supra illa negas. ratio responsionis patet ex Trid. docente, quod Deus impossibilia non jubeat, sed sua gratia facit adjuvet.

D. ad 2. dat. gentes quae legem scriptam non habent faciunt ex dictamine rationis C. quae legem non habent naturaliter N. sed sive agas juxta legem scriptam sive naturalem debes per integras et velle et perficere. at

Inst. praecepta legis naturalis ideo dicuntur naturalia, quia proportionata sunt ad vires naturae: ergo viribus naturae servari possunt.

R. ea proportionata esse naturae sano et integro, qualis fuit primitus indita, sive in natura corrupta, quae quamvis omnia possit peccato remoto, quae possit sana, non tamen ea potest praestare sola, sed eget auxilio ut patet.

Prob. 3. p. de praecepto dilectionis Dei ex S. Basil. c. de instit. Monach. c. 2. inquiens: mandatum istud /: dilectionis Dei :/ unum quidem vides, sed omnium mandatorum in se virtutem continet vinta illud est: in quo tota dependet et perfecta: atqui homo non potest adimplere praecepta sine gratia ut vidimus: ergo neque illud dilectionis.

Confirm. licet natura infirma possit aliquid opus efficere, non tamen praestantia operari, quod natura integra potest elicere: sed diligere Deum ut auctorem naturae et bonorum ordinis naturalis est actus praestantius, cum importet victoria omnium tentationum et observantia totius legis virtualiter in se contineat: ergo. Dices, hoc in statu naturae lapsae potest supra se ipsum diligere parentes &c. cur ergo non etiam Deum, cum eum cognoscere possit ut summum bonum et summe amabile?

R. Disparitas est quia Deus magis separatus est, et ita quo magis affi=
ciat quam parentes. deinde semper talis atque eliminatur ex mo=
tivo verae gloriae, aut saltem per motivo nobilis bonitatis est, Le
immediate afficientis, etsi ex altiori sit, sine gratia non fit. verbo

Quaestio 4ta

An homo in statu naturae lapsae sine speciali gratia
in Deum credere possit?

Ex triplici vario credendi modo, quo Deus usque modo fuit cum creatis
agere consuevit, ad triplex quoque genus refertur fides, 1o qua creditur in Deum
ut authorem omnis creationis, et dominum creaturarum rationalium. 2. ut authorem super=
naturalem largitorem et remuneratorem omnis boni cum fide in J. Christum Re=
demptorem, ut fuit Abraham, et principes ejus gentis populi electi
veteris testamenti. 3. ut eundem authorem supernaturalem cum ex revela
fide SS. Trinitatis omniumque veritatum revelatarum est Christianorum. ...

Dico 1mo ad credendum in Deum ut authorem omnis creationis non est specialis auxi=
lio gratiae. ratio est, quia teste scriptura ipsoque dictamine rationis homi
fidem omnis creationis rationalis dictat, consequenter per eo quo facta sunt creatorem cog=
noscere, et eo quo legis sunt, naturaliter facere potest debet.
Dico 2. ad credendum in Deum ut authorem supernaturalem cum fide in
Messiam venturum opus est speciali gratia. ratio utriusque partis est 1o quia
cognitio donorum supernaturalium excedunt cognitionem corruptae naturae, et ad=
ventus Messiae fuit divina revelatio: ergo utrumque sine speciali auxilio gratiae
credi non potuit. accedit, quia utrumque hoc donum non nisi populo electo
aut saltem paucis aliis ex speciali favore divino concessum fuit, dein in ditanise
corruptae solae naturae ad gentiles. vide q. 5. c. 1. in tract. de Deo Trin.
Dico 3. ad credendum christiana mysteria fidei, et cognoscendas veritates
supernaturales requiritur interna gratia supernaturalis. contra Pelag. qui aiebat
hoc cum sola gratia Xti externa ut praedicatione Evangelii solis liberi
arbitrii viribus fidei veritatibus assentiri posse, contra quos sic
Prob. 1. ex script. Joan. 6. nemo potest venire ad me nisi Pater, qui
misit me, traxerit eum. nec a doctoris eligunt SS. Patres omnis.

grað internam gratiam vera alit. leg. requit.

Prob. 2. ex C. Trid. Sess. 6. c. 3. Si quis dixerit sine praeveniente Spiritus S. inspiratione atque eius adiutorio hominem credere posse anathema sit. eadem decisa est in C. Araus. c. 5.

Prob. 3. ratione. quia assensus fidei, quo revelatis assentimur, sit supernaturalis, nam ... ratione divinae revelationis obiecti supernaturalis: Sed nemo id quod supra naturam propriis viribus assequi potest, quia sibi plus daret quam haberet: ergo ut fiat hoc requiritur gratia intra elevans. contra hoc

Obj. In quod diximus ad actionem vivendum, sed ut credamus ad fidem hominum qua tenetur quibusdam revelatis assentimus. Sed

Dices. Deus revelando mysteria fidei, quae vult a me credi, praecipit ut credam: ergo prius me ex arbitrii viribus credere possum.

R. D. A. praecipit ut credam et simul praecipiendo dat vires ut credam C. praecipiendo supponit in nobis vires N. C.

Quaestio 3tia

Utrum homo in statu naturae lapsae sine auxilio gratiae valeat se praedisponere ad gratiam.

Dico, nemo potest se ex solis arbitrii viribus vel de condigno, vel de congruo praeparare ad gratiam. est de fide definitum in Conc. Araus. c. 4. contra Pelagianos ubi ait. Si quis ut a peccato purgemur voluntatem nostram Deum expectare contendit, non vult et purgari velimus, per Sancti Spiritus infusionem et operationem in nos fieri confitetur, resistit ipsi Spiritui S. per Salomonem dicenti. praeparatur voluntas a Deo. et Apostolo salubriter praedicanti: Deus est qui operatur in nobis velle et perficere pro bona voluntate. quod clarius exponit c. 6. qui error quoque saepius proscriptus fuit in C. Trid. Sess. 6. et Coelest. I. in Epla ad Epos Galliae, etiam communis ss. PP. sufficiat ex illis S. Aug.: qui l. 1. de praed. SS. c. 3. quidem fatetur se fuisse aliquando in eodem errore, in quem inciderant Massilienses: id est Semipelagiani: sed motus verbis Apli 2. Cor. 4. quid autem habes quod non accepisti, sententiam mutasse. quo praecipue testimonio, inquit, convictus sum, cum similiter errarem putans fidem qua in Deum credimus, non esse donum Dei, sed a nobis esse in nobis.

et precatione nos impetrare Dei dona, quibus temperanter, iuste et pie
vivamus in hoc saeculo. neque enim fidem putabam, Dei gratia praeveniri, ut
per illam nobis daretur, quod posceremus utiliter, nisi quia credere non possemus,
si non praecederet praeconium veritatis. ut autem praedicato nobis Evangelio
consentiremus, nostrum esse proprium et nobis ex nobis esse arbitrabar. quem
meum errorem nonnulla opuscula mea satis indicant, ante episcopatum
meum scripta. quo tamen ut hic fatetur, episcopus factus retractavit. eius ad
verum representatos Semipelagianos, aiebant enim initium fidei, et
benefaciendi esse ex nobis, quamvis ultro concederent, consummationem boni
operis esse a Deo; hoc est, ponebant pium quendam motum voluntatis in
nobis, quo deinde Deus movebatur ad largienda sua
dona, proxime vel ad gratiam habitualem, et finaliter ad salutem aeternam
consequendam disponentia. et in hoc ultimo differebant a Pelagianis,
qui asserebant, consummationem boni operis esse posse a solo libero
arbitrio, suisque proprius naturae viribus salutem suam consequi posse. initium
de congruo ut semipelagiani dicebant, sed est de condigno. contra quos
S. Doctor cit. l. nostra sententia hic
probat rationibus. 1o quia neque velle possumus nisi vocemur, et cum
post vocationem voluerimus, non sufficit voluntas nostra, et cursus noster, nisi Deus et
vires currentibus praebeat, et perducat quo vocat iuxta illud: non est
currentis, neque volentis sed miserentis Dei: 2do quia alias sequeretur
quod gratia non est gratia, ut manifeste colligitur ex definitione. 3. quia sequeretur
hominem habere aliquid in se ex se, quod non accepit a Deo. 4to quod est idoneus
cogitare aliquid bonum, adeoque sibi soli sufficiat, quod contra Apostolum. quibus
addi potest et hoc 5to quia omnis dispositio dicit ordinem et habitudinem ad formam, ad
quam disponit: sed opus naturale non potest dicere ordinem et habitudinem ad gratiam
supernaturalem, cum sint ad invicem omnino disparata: ergo
Ob. quorundam scripturae textus. prov. 16. hominis est animam praeparare. Zach. 1.
convertimini ad me, et convertar ad vos. quibus clare demonstrari
initium salutis in voluntate hominis esse.
R. hos et similes textus iuxta eosdem interpretandos, et Conc. Trid. explicandos
esse cum gratia praeveniente iuxta illud ps. misericordia eius praeveniet

veniet me. et S. Aug. apertissimè probat l. c. ex illo textu Joan. 6. nemo potest venire ad me, nisi Pater traxerit illum. et sic arguit: v. g. si omnis qui audivit à Patre, et didicit, venit: profecto omnis qui non venit, non audivit à Patre, nec didicit, nam si audisset, et didicisset, veniret.

Inst. 1. si non solum consumatio sed etiam initium salutis à solo Deo dependet et non à nobis, tunc sequeretur, frustraneas esse adhortationes, orationes etc. sed etc. ergo etc.

R. neg. Min. nam adhortatio ad bonum supponit in hortando vocationis gratiam, et hoc excitat, ut eidem ulterius cooperetur: imo certe hortatio est ipsa pars Dei vocatio externa, quam de lege ordinaria Deus semper solitus addendam vocationi internae. multo minus frustranea est oratio, haec enim semper supponit in orante gratiam vocationis, sine qua nemo Deum ut oportet, orare potest, ut patet ex C. Araus. c. 3.

Inst. 2. si gratia non secundum merita datur, Deus est acceptor personarum: sed etc. ergo.

R. N. M. nam acceptatio personarum tunc datur quando Judex aequaliter debet, et uni huic, alteri non favet. Deus autem nulli suam gratiam debet.

Inst. 3. facienti quod est in se, Deus non denegat gratiam, ut habet commune axioma: ergo principium est, ut bene utenti bonis naturae, det bona gratiae.

R. illud axioma communiter post D. Thom. 1. 2. q. 109. a. 6. et q. 112. a. 3. explicari de faciente quod est in se ex auxilio gratiae.

Inst. 4. atqui fides est initium omnis gratiae, ergo cum talis non habeat fidem, sine dubio potest operari ex auxilio gratiae.

R. D. A. fides est initium gratiae quae sit ordinis supernaturalis C. ordinis naturalis N. atqui ad secundum rationis initium plerumque requiritur auxilium gratiae naturalis: ergo.

Inst. 5. sed omnis gratia est supernaturalis. ergo.

R. D. ant. est supernaturalis subjective quoad modum et respectu rei moventis C. subjective quoad substantiam, quasi sit etiam supra ordinem naturae creatae N.

Inst. 6. ergo sequitur quod per actus mere naturales homo se disponere potest ad gratiam; siquidem talis gratia cum sit naturalis quoad substantiam, non potest facere actus supernaturales: sed hoc non est verum, quia sic fides non esset initium salutis: ergo.

R. D. M. poterit se disponere negative C. positive N. M. positivè se disponere ad gratiam est ponere actum saltem de congruo gratiae meritorium; negative vero se disponere ad gratiam est ex parte sua impedimentum non ponere, quominus eadem non infundat. ita S. Thom.

Jesst. 7. juxta supra dicta pt hoo lapsus absque graa quaedam opera bona moralia facere: ergo multo magis se ad gratiam praeparare.

R. N. C. diss. d. quia talia bona opera sunt ordinis natlis tantum, et gsqr facti proportionata; at praeparao ad gratiam dicit ordinem ad aliqd superioris ordinis; adeoqe hoc lapsus solis nae viribus pervenire n. pt. ex quibus Colliges hoc n. solum ad incipiendum bonum, sed et praeparaoem sanctis ad illud indigere gratia Dei, juxta illud: praeparatur voluntas a Dno. ubi cum n. solum opus bonum inchoat, sed et perficit, ut ssstr. ut. CC. ATTP. declarant. verum qd oris.

Quaestio 6.ta

An hoo nae lapsae sine graa hbtli aliqd bonum opus exercere possit?

Sensus quaestionis est, an sicut graa actlis, ita et hbtlis ad qdlibet opus bonum exercendum necria sit: ac proin an hoo illa privatus et in statu pcti mortalis existens cum solo graa actlis auxilio aliqd opus moraliter bonum sive vitae aeternae meritorium sive n., exercere poss., et

Dico hoo absque graa hbtli et in statu pcti mortlis existens cum sola graa actli pt aliquos actus moraliter bonos exercere. Contra Joan. Hussium qui ut refert in Conc. Constant. S. 15. asserebat extra statum graa sanctificantis nullum opus bonum fieri poe, et oia pctorum opera ee pcta. quod et renovavit Lutherus Calvinus l. 2. inst. c. 3. et Michael Bajus qui a. 35. ex iis quae damnata sunt in Bulla in eminenti, dixit. omne qd agit pctor aut servus pcti, pctum ee. Contra quos

Prob. 1. ex script. Luc. 11. Xtus alloquens Pharisaeos quos ibidem dicit rapina et iniquitate plenos est, ait: verumtamen date eleemosynam et ecce oia munda sunt vobis. et ibi: petite et dabitur vobis, quaerite et invenietis. et qdhoc n. solum justis, sed et pctoribus suadeat, constat ex iis quae subjungit: si ergo vos cum mali sitis, nostis bona data dare filiis vris. et c. 18. publicanus orabiens pectus suum et orans justificaoem impetravit.

Prob. 2. ex C. Const.: in quo praedictus error fuit damnatus, et Trid. s. 6. c. 6. ubi enumerans varios actus virtutum qui ab hoc in peccato mortali existentes ex dono Dei gratiae auxilio exercens, ut fidei, timoris etc. quibus peccator ad justificationem recipiendam se disponit.

Prob. 3. ex S. Aug. ep. 105. ubi in peccatoribus ante justificationem agnoscit virtutem et meritum fidei: nec ipsa, inquit, remissio peccatorum sine aliquo merito est, si fides hanc impetrat; neque enim nullum est meritum fidei.

Prob. 4. ex eo quod multa sint opera virtutum pta religionis temporalia quod ad quae exercenda Ecclesia peccatoribus lex imputat v. g. ad Missam diebus festis audiendam, ad jejunium etc. nec tamen legimus ullum ullo canone aut lege ejusmodi hominibus in peccato mortali existentibus injunxisse, ut antequam missae sint interfuturi de peccatis suis confiteantur; aut se contritos gerant; similiter injunxit iis, qui S. Eucharistiam aut alia Sacramenta suscipiunt, quod tamen fecisset, si nullum opus virtutis moraliter bonum a peccatoribus exerceri posset.

Obj. Is. 1. ubi sacrificia et quaecunque alia opera Religionis a peccatoribus exercita dicuntur Deo exosa, et abominanda: ergo.

R. D. A. et hoc ideo quia a peccatoribus Judaeis fiebant praecise N. quia ex prava intentione et aliis vitiosis circumstantiis exercebant, ut patet ex immediate sequentibus verbis: manus enim vestrae plenae sunt sanguine: et in die jejunii vestri invenitur voluntas vestra. c. 58.

Quaestio 7ma

An justi praeter gratiam habitualem ad perseverantiam finalem indigeant auxilio speciali?

Non est quaestio de perseverantia in bono ad tempus, quia constat multos diu stetisse, et postea misere lapsos fuisse, de quibus si certum est [illegible] sine ulteriori gratia perseverare non potuisse; sed quaeritur hic de perseverantia finali; quae ab Aug. l. 2. c. 1. de bono persev. dicitur: donum Dei quo usque in finem perseveratur; adeoque in quantum est gratia cum morte connexa efficaci praedestinationis intentione imperata consistit. de hac inquam disputatur an sit speciale donum a gratia habituali et communibus auxiliis distinctum, et

Dico perseverantia finalis est donum Dei speciale à gratia habituali et ceteris auxiliis distinctum. est de fide in Trid. sess. 6 can. 22 si quis dixerit justificatum sine speciali auxilio Dei in accepta justitia perseverare posse, vel cum eo non posse anathema sit. et de concilio ... L. 2 ... apud Aug. ... c. 6. et S. Fulg. l. 1 ad Monim. videre poteris.

Ratio est primo quia gratia habitualis datur pluribus cum annexis auxiliis ordinariis ad bene operandum et persistendum in bono, qui tamen finaliter non perseverant, ut docet experientia. ergo est donum speciale.

2. quia justi licet habeant gratiam habitualem et auxilia ei annexa à Deo petere et petere debent donante lulia perseverantiam usque in finem: ergo haec est donum distinctum; quia nemo petit quod jam habet.

Ob. ad finaliter perseverandum nil aliud requiritur quam gratia sanctificans et mors naturalis ei conjuncta: atqui neutrum ex his est donum speciale; non mors, quia oritur ex causis naturalibus; sed neque gratiae conservatio cum sit beneficium generale ordinis supernaturalis ad quod tamen pertinet illius ordinis speciale.

R. quod licet gratiae conservatio solum se considerata sit beneficium generale ordinis supernaturalis, tamen ex intentione quod cum morte conjungatur, speciale et quidem maximum beneficium est.

Instas: quod datur omnibus non est donum speciale: atqui perseverantia quantum est ex parte Dei datur justis omnibus, sola enim ratione non nonnulli non perseverent ex libero arbitrio donum petis, sed si vellent, hoc est si auxiliis gratiae habitualis annexis cooperari vellent ... et revera perseverarent juxta hanc Aug. sententiam lib. de corrept. et grat. c. 7. ... et ... ex ... dicentium: nam ... quod dicentium, non ... perseverantiam quam ... in eo perdurares et tenerares si vel in eo perseverares si velles. ergo.

R. C. ... n. m. ad rationem adjectam fateor quidem sola ratione cur non nulli non perseverent petitur ex solo libero arbitrio, et ex pravo cupiditate qua perseverare nolunt; inde tamen non sequitur eis hoc dari quantum est ex parte Dei perseverantiam, hoc est si dare suscepit ... speciale ... supernaturali gratiam cum morte sic conjungat, ut qui ... à Deo, infallibiliter perseveret.

hanc autem inquit S. Aug. l. 2. de bono persev. c. 1. de qua nunc agimus
perseverantiam quâ in Xto perseveratur usque in finem nullo modo habuisse
dicendus est qui non perseveravit usque in finem. ad 3. D. A. hoc justi
actu perseverarent si vellent velle à Deo per auxilium speciale praeparata C.
voluntate non praeparata N. duo gratis hac responsio primo velle non velle
perseverare nisi à Deo praeparata fuerit. 2. praeparatio illa esse
posita in auxilio speciali quod facit efficiat ut velles perseverare velit.
quemadmodum sicut velle non velle bonum, ac proinde nec perseverantiam, nisi à Deo
praeparata fuerit variis in locis asserit ab Aug. praesertim l. de grat. et
lib. arb. c. 16. 2do. ubi in l. de corrept. et grat. c. 8.

Inst. 2. in Trid. sess. 6. c. 11. dicitur: Deus namque sua gratia semel justificatos
non deserit, nisi ab eis prius deseratur. unde sic: si perseverantia in finem usque est
donum speciale, à gratia habituali et auxiliis ordinariis distinctum, Deus sua gratia
semel justificatos deserret antequam ab eis desertus fuisset, nam is aliud
deserit qui negat ei auxilium absolute requisitum ad operandum. sed hoc contra
Trid. ergo.

R. D. M. si perseverantia in finem est donum speciale, Deus sua gratia justificatos de-
sereret desertione inadaequata antequam ab eis desertus fuisset C. desertione
adaequata N. nam desertio adaequata includit subtractionem cujuscunque gratiae
actualis sufficientis quam efficacis; contra desertio inadaequata dicit tantum subtractionem
gratiae per se efficacis, modo ~~alio~~ eum per gratiam sufficientis subtractionem deserat.

Articulus ultimus.

De necessitate gratiae in statu naturae reparatae.

Ex iis quae dicta de statu naturae lapsae eadem proportione statui dicta legi
patet. Differentia est in justificatione utriusque hominis eadem gratia donata diversi
in meritis et legis statu. et homines iisdem infirmitatibus subjecti. et hoc
tantum majus habeat, quod in lege nova uberiora auxilia, eaque multo effi=
caciora per merita Xti recipiat. hinc resolvendae

Quaestio unica.

Utrum et quomodo absque et cum gratia Christi possit homo in hoc statu vitare peccata?

Contra Pelagium Calvinum et Lutherum diverso tamen modo hic nobis adversantium, Pelagius enim asserit posse hominem sine gratia vitare per totam vitam omnia peccata tam mortalia quam venialia; cui extreme opponunt Calvinus et Lutherus generaliter, velut homines per peccatum Adae ita fuisse debilitatum ut quantavis gratia suffultus sit, neque ad breve tempus vitare possit peccata, contra quos

Dico 1. in statu naturae corruptae nemo per solas naturae vires absque gratia auxilii Christi diu vitare potest peccata mortalia, aut venialia omnia collective. Ita contra Pelag. Cathol. et

Prob. ex hoc, si enim absque [illegible] homo et absque gratia posset observare omnia praecepta naturalia, consequenter [illegible] posset vitare peccata, quia peccatum est transgressio legis.

Dico 2. in hoc statu quilibet homo cum gratia Christi, quae datur sufficiens, potest omnia mortalia vitare et per longum tempus et totius vitae. Ita contra Cathol. contra Calv. et Luth.

Prob. 1. ex Script. Philipp. 4. dicit: omnia possum in eo qui me confortat. et 1. Cor. 10. fidelis autem Deus, qui non patietur vos tentari supra id quod potestis, sed faciet ad tentationem proventum.

Prob. 2. ex Trid. sess. 6. c. 18. si quis dixerit praecepta homini ad iustificato et sub gratia constituto esse ad observandum impossibilia, anathema sit. unde et idem Conc. ex Aug. l. de nat. et grat. c. 43. ibidem ait. Deus impossibilia non jubet, sed iubendo monet et facere quod possis et petere quod non possis et adiuvat ut possis.

Prob. 3. ratione. Deus summe sapiens quod convenit ei ut ea praecipiat quae observatu sint possibilia, cum ad impossibile nemo teneatur, minusque aeterno supplicio puniri debeat, si non impleat.

Dico 3tio homo in peccato mortali existens aut extra statum gratiae habitualis

n. pt diu vitare oia pecta mortlia.
Prob. ex S. Thom. 1. 2. q. 109. a. 8. quia cum hoc n. poit stare esse in praemeditatione
raois, sic n. pt contingere, ut diu permaneat, quin operetur cum conventiam
voltis deordinatae a deo, nisi cito per graam ad debitum ordinem reparetur
unde S. Greg. l. 22. mor. c. 12. ait: pecta qd mox per poenitentiam n. deletur, suo
pondere in aliud trahit. qd constat exemplo Davidis, et aliorum, qui commisso
adulterio statim addidit homicidium.
Dico 1. Patres coiter docuisse graam requiri ad vitanda oia pecta n. simpliciter
sed absolute: qd
R. S. S. PP. intentum n. fuisse ostendere, qd hoc n. poit vitare per longum
tempus, sed qd absolute n. poit; cum enim agerent contra Pelagianos, qui ne-
gabant auxilium graae necrium ad bona eti supernatlia, arbitrati sunt per hoc
sufficienter convincendos Pelagianos, si ostenderent nullum opus bonum ordinis
sed supernatlis fieri poe sine auxilio graae.
Dico 2. Satis de graa actlis ut oes conveniunt: qo.
R. D. si sit suffas N. si sit efficax C. sed hoc n. fieri dat propter impedimenta quae
hoc pector opponit graae, et praesertim quia negligit se ad graam sibi dandam praeparare.
Dico 4. hoc post graam habitlem adhuc indiget graa actlis auxilio ad
bene operandum et vitanda pecta.
Prob. ex Trid. S. 6. c. 16. Xtus tamquam caput in membra et tamquam vitis in palmites
in ipsos iustificatos iugiter sed virtutem influit, quae virtus bona eorum
opera semper antecedit, comitatur et subsequitur. Raoem reddit S. Aug.
l. de nat. et grat. c. 26. dicens: sicut oculus corporis plenissime sanatus nisi
candore lucis adiutus n. pt cernere, sic et hoc perfectissime iustificatus nisi aeterna
luce iustitiae divinitus adiuvetur, recte n. pt vivere. Deniq graa
habitlis offert facultatem bene operandi tantum, n. sic manis, quae valet hoc in statu
graae tantum n. dat ipsum actum, ut ex notione illius claret: qo praeter illam
requiritur ad actum auxilium actle, vi cuius actus ponatur, et quidem auxilium
efficax, ut ex dictis constat.
Dico 5. hoc quoris alias sanctus pro hoc statu n. pt vitare oia pcta venialia
per tota vita et per longum tempus nisi ex speciali privilegio. Est de fide
definitum in Trid. sess. c. 23. Si quis dixerit hoc semel iustificatum

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

amplius peccare posse, nec gratiam amittere, atque ideo eum qui labitur
et peccat, nunquam vere fuisse iustificatum: aut contra, posse in tota vita
peccata omnia etiam venialia vitare, nisi ex speciali Dei privilegio, quemadmodum
de B.V.M. tenet Ecclesia: anathema sit.
Prob. ex Script. 3. Reg. 8. non est qui non peccet. 1. Joan. 1. si dixerimus quia peccatum
non habemus, ipsi nos seducimus, et veritas in nobis non est.
Rationem aliquam reddit D. Leo his verbis: dum per varias actiones vitae
huius sollicitudo distenditur, necesse est mundano pulvere etiam religiosa corda
sordescere. cum igitur ratio non possit esse in continua vigilantia, necesse est, ut
inter tot conflictus, tot insultus daemonum, tot occasiones peccandi homo aliquando,
gravitate carnis oppressus aliquando labatur in levi titubet. contra autem posse
abstinere ab omni, etiam veniali culpa nil status sit, et mensura caritatis
dependens sit ab uberiore gratia, ferventiore charitate et pietate in Deum,
et minore inclinatione ad peccatum.
Dices 1. nemo peccat in eo quod vitare non potest, consequenter eum non debeat auxilium ad id deesse
requisitum. R. ut peccata imputentur satis est, ut Deus paratus sit dare iusto
auxilium, quo valeat singula divisive venialia vitare, quod fecit, quia ad
nullum in specie committendum nemo cogitur.
Dices 2. datur praeceptum de omnibus etiam collective vitandis: ergo.
R. N. A. quia inutile esset tale praeceptum, cum peccata non vitarent collective.

Caput 6.um

De Merito.

Tandem coronatio gratiae divinae hucusque relatis viribus effectum felicissimum videre licet, meritum scilicet, quod est obsequium Deo praestitum potens ex se movere ad retribuendum donum aliquod supernaturale. Et est duplex unum de condigno et de congruo alterum. primum est quod non solum potest movere ad retributionem, sed etiam ex se hanc retributionem exigit. alterum non meretur ex iustitia condignum sed tantum ex quadam congruentia et honestate, unde proprie non habet rationem meriti.
De primo igitur

Quaestio 3tia

An homo operans per gratiam et ex gratia possit vere et proprie aliquid a Deo mereri, et quidem de condigno?

Dico conclusio est de fide definita in Trid. sess. 6. c. 22. Si quis dixerit iustificatum bonis operibus, quae ab eo per Dei gratiam fiunt, non vere mereri augmentum gratiae, et vitam aeternam, anathema sit. contra Calvinum qui l. 3. instit. c. 15. fatetur quidem bona opera non esse iustis infructuosa, sed negat ea esse alicuius meriti.

Prob. 1. ex Script. Eccli. 16. unicuique misericordia faciet locum secundum meritum operum suorum. Sap. 5. iusti in perpetuum vivent, et apud Dominum est merces eorum. Heb. 10. nolite amittere confidentiam vestram, quae magnam apud Deum habet remunerationem. 2. Tim. 4. reposita est mihi corona iustitiae. Apoc. 22. ecce venio cito et merces mea mecum est, reddere unicuique secundum opera sua. et alibi pluries.

Prob. 2. ex Traditione. Conc. 2. Araus. c. 18. hoc habet. debetur merces bonis operibus si fiant, sed gratia quae non debetur, praecedit, ut fiant. hoc ante eundem Concilium scripserat Aug. Ep. 105. ad Sixt. nullane sunt merita iustorum? sunt plane, quia iusti sunt; sed ut iusti fierent, merita non praecesserunt. et D. Basil. in init. prov. ait: omnes Evangelicam vitam ambulantes mercatores sunt per opera mandatorum nobis possessionem caelestium negotiantes. eadem docent S. Chrys. hom. 4. de Lazaro. D. Greg. Naz. or. in baptisma. S. Cyprian. de unitate Ecclesiae, et alii.

Ratio est, quia sub hac conditione regnum caelorum et corona iustitiae promissa est. ubi tamen

Nota. retributionem praemii in Deo non esse actum iustitiae commutativae, quia haec dicit obligationem strictam et rigorosam in iis, qui ea iustitia sese tenent, sed esse actum iustitiae distributivae, quae operis sola condignitate ad praemium ~~se~~ ingerit, non a obligatione in praemiante orta ex iure stricti praemiandi, sed tantum ex naturali rectitudine, qua distributor tenetur praemium meritis commensurare.

Ob. Calvinus. illud Isai. 64. qsi pannus menstruatae oes iustitiae nrae: ergo oes immundi et qsqt &c.

R. Propheta ibi loqui in persona impiorum eorumque mala vel sacrificia legalia offerentium, ut ex seq. patet: incensum abominatio est mihi. qsuelio quaedo.

Inst. 1. ad meritum requiritur totius legis observatio iuxta illud Jacobi: qui offendit in uno reus omnium. atqui in hac vita hoc est impossibile: ergo &c.

R. D. M. ad meritum requiritur totius legis observatio cumulativa. N. divisiva eo sensu ut nulla lege contemnat, C. M. et N. m. nam Deus impossibilia non jubet, et in eo nos in nos possumus gratia sua confortante.

Inst. 2. doctrina de merito operum confundit discrimini legis novae ab antiqua, et veram Xtianorum libertatem: praesupponit enim bonorum operum necessitatem ad vitam aeternam contra quam complectitur Evangelium et libertas Xtiana requirunt; Lex quippe nova coelum promittit sine ulla conditione praeterquam fidei; et in hoc consistit libertas filiorum.

R. N. totum. nam 1o. lex vetus a nova praecipue differt mysteriis. 2. Lex nova ut vidimus coelum non promittit nisi sub conditione meritorum; ait enim: regnum coelorum vim patitur, et violenti rapiunt illud. 3tio denique libertas Xtiana consistit in libertate a peccato, quo exercitio bonorum operum requiritur.

Quaestio 2da

Quae conditiones ad meritum requirantur?

Dico. ut operatio sit debita ex iustitia operi meritorio de condigno iuxta comm. Theologorum 5. conditiones requiruntur. 1. ut opus sit moraliter bonum. 2. ut sit liberum. 3. ut fiat ab homine viatore. 4. ut fiat ab homine in gratia existente ac Dei amicitia. 5. ut interveniat Dei acceptatio et promissio de compensatione ac retributione facienda intuitu operis meritorii.

1ma constat ex eo, quia mala opera Deus non coronat.

2da ex eo quia ad meritum requiritur libertas iuxta illud Apli. 1. Cor. 9. ~~si enim invitus~~ si volens ego ago, mercedem habeo, si autem invitus dispensatio mihi credita est. et contraria gratia damnata est ab Innoc. X.

3tia ex eo, quia extra statum viae non est locus meriti.

2da ex eo, quia sequeretur, quod peccator, si in statu peccati mortalis beneficio gratiae actualis, cui cooperaretur, eleemosynam mereretur vitam aeternam, quod est absurdum.

3tia denique ex eo, quia hoc ipso sancti, et filii adoptivi sola Dei gratuita misericordia et electione sunt, quod gratiam meam et nobis Deus suus largiri dignatus, in cuius honore et gloria sempiterna: gratiaque eius maiore elevare hunc tractatum finivi, et modo finimus A. 1742. 11. Augusti.

BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch
Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST